

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT BUDAPEST, 2025. XV. évfolyam 4. sz.

000ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

Tulajdonos: Bárdos László (2016-ig), Fetykó Judit

MINDEN JOG FENNTARTVA

A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

**BUDAPEST, 2025
XV. évfolyam 4. szám**

**SZERKESZTŐSÉG CÍME:
1144 Budapest, Csertő park 2. IV/43
Tel: 06 30 448 99 06**

**FŐSZERKESZTŐ:
FETYKÓ JUDIT**

**ROVATSZERKESZTŐ:
SZOLLÁTH MIHÁLY**

**TECHNIKAI MUNKATÁRS:
NAGY ZOLTÁN
SÁROSI JÓZSEF**

ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

**Tulajdonos:
Bárdos László (2016. júliusig)
Fetykó Judit**

MINDEN JOG FENNTARTVA

**A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül
bocsátják a folyóirat rendelkezésére**

Ajánlott lapok

Börzsönyi Helikon

<http://www.retsag.net/helikon/lap.htm>

CanadaHun

<http://canadahun.com/>

FullExtra

<http://www.fullextra.hu/>

GRAMOFON

<http://www.gramofon.hu/>

HETEDHÉTHATÁR

<http://hetedhethatar.hu/>

Irodalmi Rádió

<http://irodalmiradio.hu/>

Litera

<https://litera.hu/>

**MAGYAR ELEKTRONIKUS
KÖNYVTÁR**

<http://mek.oszk.hu/>

**Magyar SzínházTechnikai
Szövetség**

<http://msztsz.hu/szinpad/>

NAPÚT

<http://www.naputonline.hu/>

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

<http://www.oszk.hu/>

Versmondó

<http://www.versmondo.hu/afolyoiratrol>

Art'húr Irodalmi Kávéház

<https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz/>

Gondola Kulturális Magazin

[https://bg-
bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/](https://bg-bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/)

Délibáb – Cserhát

www.delibab-cserhat.hu

Bodó Csiba Gizella honlapja

<http://bodonecsibagizella.hu/>

Kenyeres Zoltán honlapja

<http://sites.google.com/site/kenyereszoltan/>

Kotaszek Hedvig honlapja

www.kotaszekhedvig.5mp.eu

Péter Erika honlapja

<http://www.petererika.com/>

Artemisia

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61575864735575>

Ajánlott megjelenések a MEK-en

(az oldalakhoz tartozó kapcsolódó oldalakon voltak elérhetők a szerzők további művei*)

BÁRDOS LÁSZLÓ: Szóérintő

<http://mek.oszk.hu/08800/08805/>

BODÓ CSIBA GIZELLA: Válogatott versek

<http://mek.oszk.hu/10400/10429/index.phtml>

FETYKÓ JUDIT: Epreskert

<http://mek.oszk.hu/06000/06084/>

HORVÁTH-HOITSY EDIT: Így éltem itt...

<http://mek.oszk.hu/11500/11558>

KŐ-SZABÓ IMRE: Színelte szerelmek

<http://mek.oszk.hu/19400/19435>

MOSONYI KATA: A vég küszöbén

<https://mek.oszk.hu/23800/23865/>

Hangok bűvöletében NÉMETH SÁNDOR
énekes, vers- és prózamondó RIPORT-KÖNYV

<http://mek.oszk.hu/12200/12217/>

PÉTER ERIKA: Túlhordott ölelés

<http://mek.oszk.hu/08300/08362/html/index.html>

SZ. PÓRDY MÁRIA: Csodák? Márpedig vannak

<https://mek.oszk.hu/23700/23719/>

UMHAUSER FERENC: A felfedezését váró költő

<http://mek.oszk.hu/10500/10525/>

* A MEK átalakulása miatt ez az elérés (kapcsolódó oldalak) megszűnt. Akit érdekelnek, a MEK kezdőoldaláról a szerző nevére keresve elérhetőek. [szerk.]

TARTALOMJEGYZÉK

A. TÚRI ZSUZSA	134
A.K. ANDRÁS	94
ADY ENDRE	156
AMBRUS JÓZSEF	90
B. MESTER ÉVA.....	73
BABITS MIHÁLY	86
BABITS MIHÁLY	156
BALOGH ÖRSE	116
BÁNKI ÉVA	40
BARANYI FERENC	21
BARANYI FERENC	12
BÁRDOS LÁSZLÓ.....	141, 160
BARRETT-BROWNING, ELIZABETH	86
BODNÁR LÁSZLÓ	88
BODÓ CSIBA GIZELLA	53, 54, 55
BOJTÁR ENDRE	39
BORS MÁRIA.....	108
BÖRÖCZKI MIHÁLY	134
BUDA FERENC	92
CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET	132
CZIKE SÁNDOR.....	87
CZINGEL ÁDÁM.....	110
CZÓBEL MINKA.....	81
DARVAS JUDIT	11, 19, 130, 166
DIENES TIBOR.....	80
DOBROSI ANDREA	78
DOMBRÁDI ISTVÁN.....	83
E.B. PELSŐCZY KATALIN	143
EGERVÁRI JÓZSEF	148
EISEMANN GYÖRGY	13
FÁBIÁN KRISZTINA.....	84
FÁBIÁN MÁRIA	41, 165
FEIGE MÁRTA	35
FELLINGER KÁROLY	119, 120
FETYKÓ JUDIT.....	162
FÖLDESDY GABRIELLA.....	135
GÄNSZLER BEÁTA.....	102
GAZDAG ERZSI.....	81
GÓSI VALI.....	121
GUTI CSABA.....	62
HABOS LÁSZLÓ	146
HALÁSZ ERZSÉBET	144
HEGEDŰS GÁBOR	80
HORVÁTH HOITSY EDIT.....	88
JÓKO, MORI.....	30
JÓLJÁRT ANITA	72
JÓNA DÁVID.....	20, 21
KARAFFA GYULA.....	56

KARDOS LÁSZLÓ	87
KARDOS M. ZSÖTE	84
KERECSENYI ÉVA.....	74
KETTKÓ ISTVÁN.....	131
KLOTZ MÁRIA	143
KOLUMBÁN JENŐ.....	129
KOOSÁN ILDIKÓ	72
KORIM LÁSZLÓ	101
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ	81
KOTASZEK HEDVIG.....	60, 79
KOVÁCS LÁSZLÓ (KOVYCS)	130
KOVÁCS MARIANNA.....	51, 52
KOZÁK MARI.....	145
KRÁNITZ LAURA.....	110
KULCSÁR TIBOR	141
MÁNDY GÁBOR.....	57
MESTER GYÖRGYI	89
MOLNÁR G. KRISZTINA.....	74
MOSONYI KATA	25
NAGY BERTALAN.....	82
NAGY JÁNOS.....	133
NAGY KRISZTA LÉNA.....	44
NAGY LÁSZLÓ.....	81
NYEGES GÁBOR ÁDÁM	42
OROSZ MARGIT.....	74
ÖTVÖS NÉMETH EDIT	61
PÁNTI IRÉN DR.	147
PÉTER ERIKA	73
PETHES MÁRIA.....	50
REJTŐ GÁBOR.....	78
RIERSCH ZOLTÁN	123, 127
ROBERT BURNS	141
RÓZSA IMRE.....	75, 76, 77
SZ. PÖRDY MÁRIA	68
SZABÓ JUDIT.....	131
SZABÓ LÖRINC	87
SZABÓ MÁRTA	93, 122
SZEDŐ TIBOR	146
SZEGŐ JUDIT.....	61
SZENT AMBRUS	157
SZEPESI JOLKA	145
SZESZTAI ZSUZSA	105
SZIWERY BALÁZS.....	50
SZOLLÁTH MIHÁLY.....	39, 106, 113
SZOLNOKI IRMA	125
TÁTRAI S. MIKLÓS	151
TOLDI ZSUZSA	107
TORNAI XÉNIA.....	110
UMHAUSER FERENC.....	96, 142
VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF.....	129

VARGA ÁRPÁD	159
VARJÚ ZOLTÁN	83
VASADI PÉTER.....	24
VERASZTÓ A. KÁROLY	118
VERASZTÓ ANTAL.....	114
VERRASZTÓ GÁBOR.....	117
VIHAR JUDIT	35
WOLKER, JIŘÍ.....	36
ZSIGMOND ISTVÁN	20, 154

ROVATOK

HÍREK – MEGTÖRTÉNT ESEMÉNYEK A SÁRRÉT KÖZÖSSÉGI TÉRBEN.....	9
RIPORT BARANYI FERENCCEL.....	21
FORDÍTÁS – MORI JÓKO.....	30
FORDÍTÁS – JIŘÍ WOLKER.....	36
KÖNYVESPOLC – NAGY KRISZTA LÉNA: <i>A kerítés túloldala</i> (részlet).....	44
HOMLOKTÉR — BODÓ CSIBA GIZELLA.....	53
FANTAZY.....	57
ELFELEDETT KÖLTŐK – RÓZSA IMRE.....	75
ITT A TÉL, ITT A TÉL... ..	81
ZENE – FILM.....	111
GYEREKZETEK — FELLINGER KÁROLY.....	119
EPRESKERTI SZERZŐHATÁROZÓ – RIER SCH ZOLTÁN.....	123
SZERELEM, SZERELEM... ..	141
KARÁCSONYI VERS-AJÁNDÉKOK.....	143
MESE, MESE... ..	151
KARÁCSONYVÁRÓ.....	156

Zemplén — az első hó, 2025. november 22.

Fotó: **SÁROSI Z. GÁBOR**

HÍREK – Megtörtént események a Sárrét Községi térben

KOTASZEK HEDVIG KIÁLLÍTÁSA

megtekinthető volt november 11-től november 27-ig a Községi Tér nyitvatartási idejében.

Képek: Kotaszek Hedvig Facebook-oldaláról.

<https://www.facebook.com/groups/97102878333682/user/100085080653451/>

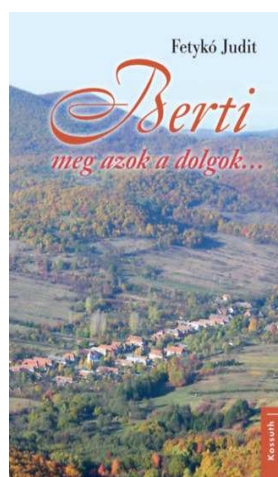
KÖNYVBEMUTATÓ

2025. november 16.
15.00-tól

FETYKÓ JUDIT:

Berti meg azok a dolgok...

Kossuth Kiadó, 2018.

FETYKÓ JUDIT:

Karácsonyi fuga

2025. december 7-én
15.00-tól

a szerző felolvasott őszi-
téli verseiből.

Mindkét alkalommal közreműködött: **SZOLLÁTH MIHÁLY**, tanár, költő

HÍREK – MEGTÖRTÉNT ESEMÉNYEK

SZOLLÁTH MIHÁLY KÖNYVBEMUTATÓI

IRODALMI BESZÉLGETÉS –
KÖNYVBEMUTATÓ

**SZOLLÁTH
MIHÁLY
70**

Tűznehéz c.
kötetének bemutatója
Fekete Sas Kiadó

**KECSKEMÉT
KASZAPÁLTÓS
Kávéház**
Kétemplomköz 3.
Október 11. 15 h

HÖRCHERESZTER
irodalomkritikus,
a Holokauszt Emlékközpont
munkatársa beszélget a szerzővel és
vendégeivel

**VENDÉG
CZINGEL ÁDÁM** költő
KOVÁCS MARIANNA
költő és fotós

A résztvevők mindannyian a fél éve működő
ARTEMISIA folyóirat szerzői, szerkesztői

**BUDAPEST
NYITOTT MŰHELY**
Ráth György u. 4.,
November 8. 19 h

PETŐCZ ANDRÁS író, költő
BERKA ATTILA író, költő

ARTEMISIA

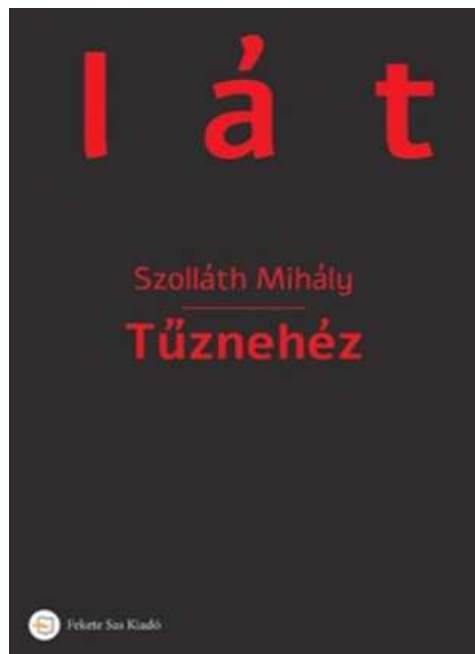
**PÉCS
NAPPALI BÁR**
Király u. 23-25.
November 22. 17 h

DR. ORBÁN JOLÁN
intézet- és tanszékvezető
egyetemi tanár beszélget
a szerzővel

**HAJDÚSZOBOSZLÓ
BOCSKAI MŰZEUM**
Bocskai u. 12.
November 29. 16 h

TÓTH GYULA költő,
főszerkesztő (Szifila-Lira
Kávéház) beszélget
a szerzővel

*

HÍREK – KÖZLEMÉNY

Az Irodalmi Epreskert 5 sokoldalú virtuális folyóirat évente négy alkalommal jelenik meg: március, június szeptember és december hónapokban, kb. az aktuális hónap első felében. Kérem a szerzőket, az előtte lévő hónapok közepéig küldjenek alkotásaikból e-mailben erre a címre:

fetykoj@gmail.com

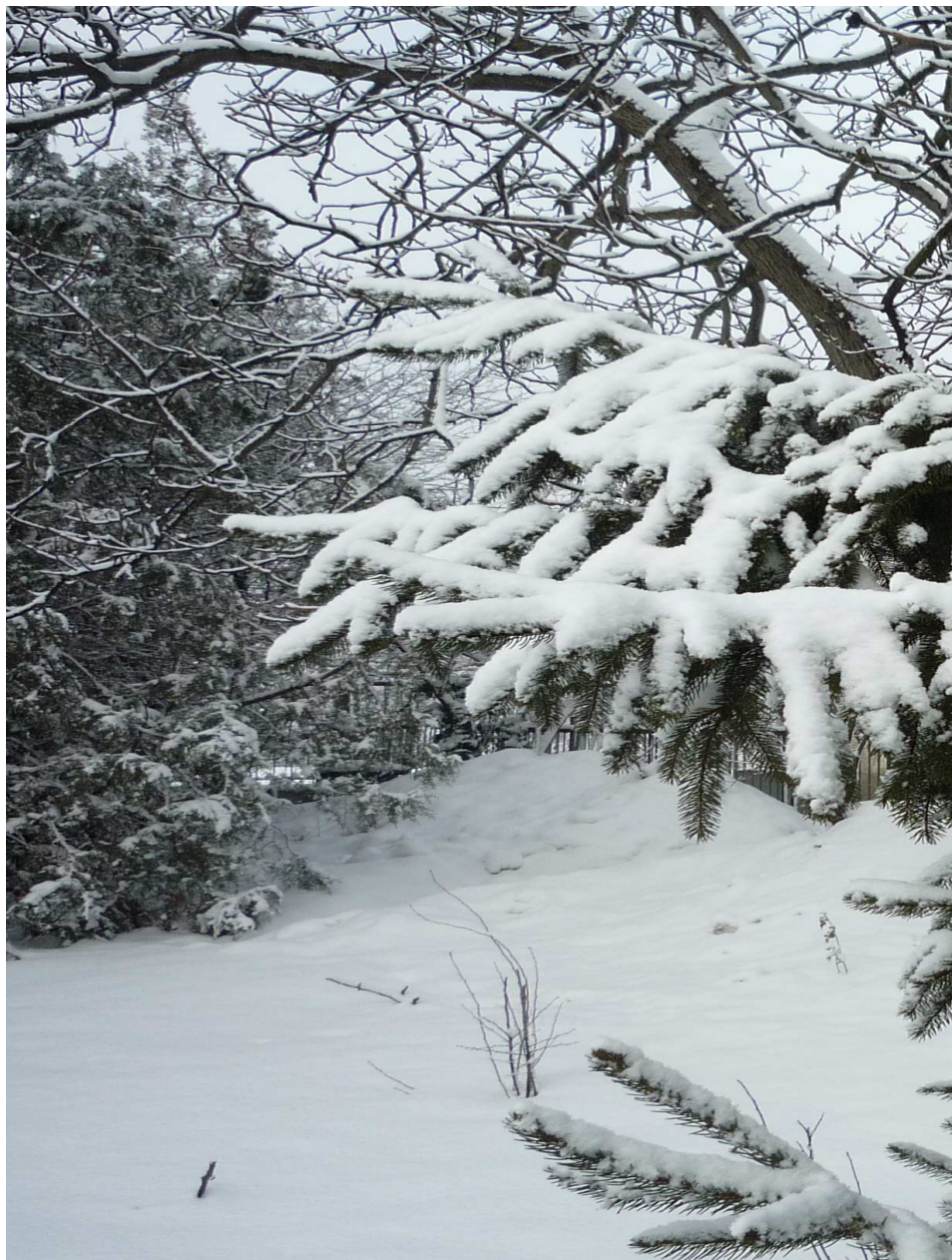
Aki több írást, verset küld, azt egy dokumentumon belül küldje.

Nincs tagdíj. A lap nem tud szerzőinek fizetni. Korábbi megjelenés nem akadály. A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

Bármely téma szerepelhet, de szélsőséges tartalmat, vagy annak burkolt formáját nem közöljük.

A lap szerkezete némileg átalakult, a minden szerző új/önálló oldalon közlése nagyrészt megváltozott.

Fetykó Judit

Fotó: **DARVAS JUDIT**

BARANYI FERENC

A kérdések folytatása

*„S mondd, mit érlel annak a sorsa,
ki költő s fél és így dalol”*
(József Attila: Mondd, mit érlel)

És annak a sorsa mit érlel,
aki már mindent feladott,
kiegyezett a szenvedéssel
s szíve megtörve sem sajog?
Már azt se bánja, ha reményét
vesztegetik a Halleron,
egyetlen kincse a szegénység –
és el sem rejti már nagyon.

És annak a sorsa mit érlel,
akit nem véd szakszervezet,
beéri szárazabb kenyérrel
s betegen is dolgozni meg?
Asztalra még akkor se verhet,
ha igaza nyilvánvaló,
szótlatlanul cipeli a terhet
s futtában székel, mint a ló.

És annak a sorsa mit érlel,
aki máról holnapra él,
ritkán kerül gyomrába étel
s feje fölött már nincs fedél?
Búzik a metróállomáson,
szánalmat kelt s orrot facsar,
neki nem ünnep a Karácsony
s nem büszke arra, hogy magyar.

És annak a sorsa mit érlel,
ki éhe a szépnek, meg egy
bizonyos fajta lelki kényszer
verset olvasni készített?
Költők siralmas árulása
úgy dőf szívébe, mint a tör,
mert mind a múltját magyarázza
s nem a jövőéért pöröl.

És annak a sorsa mit érlel,
ki komolyan lelkesedett
a proletár utókorért, mely
mára nevetség tárgya lett?
Vigasza, hogy e kacagásnak
hideglelés felhangja van...
Akit riasztanak az árnyak –
az nevet ilyen hangosan.

Lucifer songja

Itt semmi sem tökéletes,
mindennek van hibája,
ha bárki bármit tönkretesz:
csupán továbbcsinálja
mit a mindenható Öreg
kezdett eltolni még rég:
kihasználja a szerkezet
sok hajszálrepedését.

Az ördög itt csak áldozat!
Mindent rákenne, persze,
az angyalszárnyú szolgálhad
szegény jó Luciferre!
Pedig csupán mások silány
munkáiból kívánom
csokorba szedni mindahány
egyéni rombolásom.

Akárhová is nézek én:
sehol sincs ír a bajra,
ütődött alma az erény -
nélkülem is rohadna.
Mást nem teszek: felpörgetem
a meglévő kerengést -
így rakja romba szellemem
a széteső Teremtést.

Baranyi Ferenc: *Könyörgés apátiért,*
<https://mek.oszk.hu/02200/02296/02296.htm>

EISEMANN GYÖRGY

„És vajon angyal angyalit észlel-e csak...?”

(A létérzékelés nyelvi közegei Rilke duinói elégiáiban)

A mediológiai indíttatású kutatások egyik alapkérdése a közvetítés és a közvetített viszonyát illeti – a kettő megkülönböztetését vagy összefonódását, kölcsönösségét vagy egymást kizáró létezését. Az információ anyagának és szellemének vitatott kapcsolatához megjegyzendő, létezik olyan üzenet, melyben eleve a kettő szétválaszthatatlansága tételezhető. Ha lét és megmutatkozás különbsége – Gadamer jól ismert szavaival – „nem akar különbség lenni” (Gadamer 1984: 329), akkor ez a szándék – a közvetítő és a közvetített azonossága – egyetlen esetben teljesül nyilvánvalóan, mégpedig egy látásesemény során, a fény tapasztalatában. Nem mellékes, hogy az ókori misztika csakúgy mint a kortárs mediológia, vagy akár a romantika szimbólumelmélete és a modern kommunikációkutatás egyedül a fény terjedése kapcsán hangsúlyozza, hogy ami világít, azonos azzal, ami világol, ezért ami látható, egybeesik azzal, ami magát láthatóvá teszi. Ahogy Kosztolányi *Hajnali részegség* című verse alapján a szakirodalom megállapította, „[a] föleszmélés útja előbb az égi zóna elsajátítását feltételezi, ami a verbális modellje megteremtésének igényét veti föl. Ez elsősorban a fény metaforái révén jut kifejezésre a versben. Egyfelől a csillagok megszemélyesítésével, testetlen létezők, fényalakok – angyalok és tündérek – képében. Másfelől a csillagoknak fényt, az embernek lelket és nyelvet adó anonim adományozó alakjával, akit »ismeretlen Úrnak« nevez a költő. [...] A szó a versben, az adott megnyilatkozás egyszeri aktusában, ezen egyszeri szövegkontextus kialakulásával kölcsönhatásban történik meg. Aláhúzom: a szó megtörténik. (Kovács 2011: 29, 31.)

A közismert tézis, miszerint nincs üres tér, valamikor gnósztikus jelmondatként híresült el. A „pleróma” fényszerű áramlása maga volt e nézetben a lét és tudása egysége, a gnószisz. Tudni, azaz e gondolat szerint üdvözülni annyit jelentett, mint megismerni azt a világot, ahol a szellem önmagáról adott információi magát a szellem anyagát és létformáját képezik. Hogy aztán a romantikában a fényelmélet mint kommunikáció és a nyelvelmélet mint poétika találkozik egymással, ahhoz elég Goethére és Schellingre, a korabeli szimbólumfelfogásra és színelméletre, a szimbólum és a fényszerűség megfeleltetésére utalni.

Pleróma, fény, közeg, szimbólum, allegória – e szavakkal most csak utalni lehet a költőiség azon romantikus és modern nyelvezetére, mely éppen a híradás, az üzenet, a szó, a közvetítés tapasztalata kapcsán fordul előszeretettel a vonatkozó archétipusok tán legismertebbjéhez, az angyal motívumához. Az angyalok mint hírvivők így kerülhetnek kapcsolatba a nyelvi közlés problémáival, s jelenhetnek meg válaszként az „intervallum válságára”. Az intervallum fogalma így akár egy szellemtörténeti fogantatású észjárásban is informatikai árnyalatot ölthet. Andrei Pleșu egyes megállapításai jó példák lehetnek arra, hogyan gondolható el népszerű formában a szellem és az anyag kettősségének ún. traumája, mely a „távolság diverzióját” panaszolja, s a „közbeeső terminusát” hívja segítségül a megoldáshoz (Pleșu 1996:163).

Kézenfekvő kísérlet tehát a romantikus és a modern költészet hírvivőként jelölt alakját, az angyalt és poetizálását a nyelvi közlés médiumainak bizonyos intervallum-tapasztalata, az átvitel köztessége szempontjából reinterpretálni. Ehhez pedig akár csak vázlatosan, egy olyan kulcsfontosságú alkotás hivatkozható, melynek angyal-motívuma a legtöbbet tárgyaltak közé tartozik: a *Duinói elégiákról* van szó természetesen (kiindulásként lásd Szabó 1979, Fülleborn – Engel 1980, Pór 2005). Mindjárt a ciklus első néhány sora a

látást idéző hangzás – azaz egy mediális váltás – pusztító voltát tematizálja: „Wer, wenn ich schrie, hörte mich denn aus der Engel / Ordnungen? und gesetzt selbst, es nähme / einer mich plötzlich ans Herz: ich verginge von seinem / stärkeren Dasein. Denn das Schöne ist nichts / als des Schrecklichen Anfang, den wir noch grade ertragen, / und wir bewundern es so, weil es gelassen verschmäh, / uns zu zerstören. Ein jeder Engel ist schrecklich. / Und so verhalt ich mich denn und verschlucke den Lockruf / dunkelen Schluchzens.” (Rilke 1927)¹

De miért lenne pusztító ez a közegváltozást előidéző megszólítás, miért lenne megsemmisítő erejű az így létre jövő érintkezés? Az angyali kapcsolat a hangzás közvetítése révén valósulhatna meg, hogy látványba torkolljon (Takács 2011: 23-54). A hívó kiáltás lehetne képes az „erősebb ittlét” (Dasein) válaszát mint annak világlását és magához vonzását előidézni. A világ eszerint akkor világol elrejtetlen ittlétként, a létre kérdezésre válaszként, ha szólítására fényként válaszol. S ez a közvetítés nevezhető angyalinak. Martin Heidegger művészetfilozófiájának vonatkozó, nem egyszer Rilkére hivatkozó megállapításaira (Buddeberg 1956; Guardini 2003; Mitnyán 2020) most a költői nyelv medialitása szempontjából érdemes figyelni. Nem egy eredendő üzenet lép át egyik közegből a másikba, hanem a közegek változása (viszálya) mint olyan mondja ki a hírt magát. S az ittlétet e „viszály” teszi elrejtetlenné. Ezen esemény pedig az angyali vonzás következménye, mivel nem egy szólító szubjektum tárja fel a létező rejtetlenségét, hanem ez utóbbi formálja át a beszélőt. A Rilke-vers alanyának beszéde, visszanyelt hívása sötét zokogásként jellemzi magát, vagyis annyiban elégikus, amennyiben a földi sors panaszaként az angyali felfényléstől megfosztva, bár arra tekintettel vezeti fel magát. Így e költői nyelv annak az ellentétnek, viszálynak a feszültségét hordozza magában, melyben a beszéd énje megtagadja az erősebb lét vonzását, de mégis tud annak számára pusztító világlásáról. E kettősség formázatai jelennek meg sorsként. Amennyiben az elégia panaszdalnak nevezhető (Beissner 1865; Weissenberger 1969), akkor hangja így tartható a visszafojtott hívás („verschlucke den Lockruf”) zokogásának. S itt az angyal ebben a megszólított, ám magához nem vonó rejtettségben marad, s e meghagyó rejtett-léthez vonatkozás érzékelhető szépségként, mely ugyanakkor az iszonyat kezdete. Az iszonyat így a hangból a fénybe, a beszédből a látványba átcsapás mozzanata lenne, éppen a közegváltozással anyagivá képzett információ tapasztalata, pontosabban az információnak mint anyagnak a világlása, szellem és anyag megszokott kettősségének a kiiktatása. Egy kezdet, mely azon tudás – informatív részesedés – pillanata, melyben a létezés a szólításra világlással válaszol és ekként von magára. Ebből is látszik, a Rilke-költészet egyik alapotívumának, a vonzás vagy vonatkozás szavaknak a jelentése nem merülhet ki a pusztító kapcsolatba hozás, a metafizikai relacionálás eljárásai szerint. Ezért lehet a közvetítésnek mint a közegek színeváltozásának tapasztalata *szép* úgy, hogy az egyúttal az *iszonyat* kezdete, mivel a létehez kötődésben a „független” alany kényszerül pusztulni. Az erősebb lét vonzását és veszélyét, szépség és iszonyat érzékelt összjátékát Heidegger – egy másik Rilke-vers kapcsán – a kockázat fogalmával érzékelteti: „... a Természetet kockázatként kell elgondolnunk. A kockázat egyszerre nevezi meg a kockáztató alapot és azt, ami kockára van téve a maga teljességében. [...] A teljes vonatkozást, amelynek minden létező mint kockára tett átengedi magát, Rilke szívesen nevezte 'nyitott'-nak.” (Heidegger 2008: 246).

¹ Az idézetek forrása Rilke 1927. E sorok Nemes Nagy Ágnes fordításában: „hogya kiáltanék, ki hallana engem / az angyalok rendjéből? és ha netán a szivére / vonna hirtelen egyik: én belepusztulnék az erősebb lét közelébe. Mert hiszen a Szép nem más, mint az iszonyu kezdete, mit még elviselünk, / s amennyire bámuljuk, mert megveti szenvtelenül, hogy / összetiporjon. Iszonyu minden angyal. / Így visszafogom magamat, elnyelve sötét zokogásom / hívó szavait.” A hivatkozott magyar fordítások a következő kötetekben találhatók: Rilke 1983; Tandori: 2009. Megemlíendő Tandori Dezső és Tellér Gyula (Rilke 1988), valamint Pintér Gábor György és Pintérné Lederer Vera (Rilke 2003) munkája.

A beszéd közege azonban a hangzás, ezért az első elégia említést tesz arról is, mikor és hogyan viselkedik a hang fényszerűen. Azaz mikor válhat a hang olyan közvetítő közeggé, melynek anyaga és mozgása maga lesz az információ. Mikor tünteti el tehát a szellem és a matéria intervallumát a beszéd? Akkor, amikor a „csönd szava szól”, pontosabban ahogy a csendből képzett hang szól: „Stimmen, Stimmen. Höre, mein Herz, wie sonst nur / Heilige hörten: daß sie der riesige Ruf / aufhob vom Boden [...] Aber das Wehende höre, / die ununterbrochene Nachricht, die aus Stille sich bildet.”² A hír ekkor megszakítatlan („die ununterbrochene Nachricht”), s miként a fuvallat (das Wehende) hallható. A megszakítatlanság az intervallum iszonyatát kerüli el, s a nyelv a rejtőző forrás, a csöndbe visszahúzódó és onnan artikulált, minket szólító lét nyelveként kerül alkalmazásra. A látás anyagi közegének betörése-érvényesülése tehát szétzilálja a szubjektumot, fensége pusztulással fenyegeti, míg a hangzás folytonossága újraképezi, mintegy óvón alakítja át. Amennyiben nem az alany tételezi a létező rejtetlenségét, felnyílását, hanem fordítva, úgy lehet ekkor egy nyelv a csöndre-ráhallgatás nyelve. Olyan tehát, ami a csöndből mint „fuvallat” érkezik el a beszélőhöz. A beszélt nyelv fényszerűsége ez a fuvallat, mely úgy érinti meg az emberi hallást, miként a lángból továbbhaladó fény a látást. S ez a megnyílás kiterjed az írásra is, azaz eredendően magába foglalja a látható nyelvet. Így tűnhet elő a sorstól szólításként a sokat tárgyalt sírfelirat: „Vagy fölségesen egy fölirat tárult elibéd, mint / Santa Maria Formosában a múltkor a sírlap...”³

Az anyagi érintkezés mint a határolt én számára angyalian iszonyú tapasztalás, mint így értett létvonatkozás artikulálódik a második elégiaiban. Maga az emberi érzés mint információ, a semmibe oszlik, mivel a kommunikáció pusztá terében egyre gyengülni kényszerül. Az érzés elszáll a lélegzettel, mint a harmat a hajnali fűről, és egyre gyengül mint parázstól parázsra az izzás. Ezért a hang sem tartja meg beszélőjét, s aki szól, széjjelfoszlik benne és általa. Ugyanakkor ez a feltartóztathatatlan mozgás nevezetetik éppen emberi létezésnek: mi mégis ez vagyunk (wir sinds doch). S pusztán metafizikai kérdés marad, a világ mit érez belőlünk, ízlel-e minket a tér, angyal angyalit fog csak e fel, azaz hová tűnik a nyelvi közvetítés anyagisága abban a médiumban, amely már nem lehet emberi? Hogyan lehet a nyelv egy létező nyelve, amikor hangzó anyaga nyomtalanul elhal és szertefoszlatja mindazt, amit emberi intencióként magában hordozott? Az elégikus válasz ezúttal is a klasszikusan modern lemondás jegyében születik, s úgy hivatkozik a tárgyi környezetre, hogy annak képi objektivitása bizonyuljon a veszteség okának. A saját világ nyelvét itt – az antikvitas e virtuális eszményében – az érintés metaforizálja. Az érintés pedig az említett fényelmélet szerint történő kommunikáció: a kéz nem csak jelez valamit, hanem maga lesz a jelzés hordozója, anyaga és performáló jelentése. Az elégia zárása szerint a klasszikus görögség érzelmei – a szerelem vagy a búcsúzás – oly módon kerültek közvetítésre ezáltal, mintha az információ anyaga, az emberi test, az érintő kéz és az érintett váll „másféle anyagból” lettek volna gyúrva mint a miénk. Ők, a régiek, tudták, mi a miénk, s nem transzcendálták érzéseiket egy olyan külvilágba, melybe a modern képi gondolkodás metafizikai szelleme vágyakozik. „Nézd, mind *vannak* a fák” – hangzik a felszólítás, a létigét kurziváló írással. Az érintés pedig az alany létezését akár mint kezének mozgását is jelölheti és jelentheti: „két kezem egymást / fölfedezi, vagy bennük óvja magát nyűtt / arcom.” S ez a mozdulat olyan érzéssel jár, melyet követ az ek-szisztálásra utaló kérdés: „De ki mer már *lenni* ezért?” Hiszen az ember tovasiklik a tettől, minek következtében „nem nézhet utána a szem már a képbe.”

² Hangok, hangok, halld szívem, úgy ahogyan csak / szentek hallották, hogy az órjas hívás / fölemelte őket a földről [...] De halld a fuvalmat, / a szakadatlan hírt, mit a csönd szava szól.” (Nemes Nagy Ágnes fordítása.)

³ Rónay György fordítása, eredetiben: „Oder es trug eine Inschrift sich erhaben dir auf, / wie neulich die Tafel in Santa Maria Formosa.”

Paul de Man szerint az elégiák felszólító hanghordozása összeegyeztethetetlen a költői alakzattal (figurával), minden normatív páthosz vagy kényszer elutasításával járna (De Man 1999: 71). De éppen a nyelv mediológiai aspektusának figurálása lehet különösen képes egy mámoros-kaotikus állapot kibeszélésére. Erre utal többek között a mitológiai motívumok megdolgozása (Gadamer 1995: 108-122). Rilkenél a folyamisten, Neptunus, a sötétség, a vízmélység káoszából emelkedik a fényre, miközben végtelen lázongásra bírja az éjszaka erőit, megtámadva mindazt, ami rendezett, befejezett, nyugodt és megállapodott. Nem tűri a határokat – indulatokat és szenvedélyeket kelt, víziókat és hallucinációkat teremt, ezeket napvilágra hozza, azaz érzékelhetővé teszi. Neptunus ténykedése a sötétség önmegjelenítő formálása. Az éjszakát nem a hajnal világítja meg, maga tűnik át világossággá. A poszeidóni felmerülés – a közegváltás – drámai pillanata nem más mint a láthatóvá és hallhatóvá válása annak, ami nem egy másik közegbe áthelyezéssel válik érzékelhetővé, hanem ami a létezése legsajátabb természetéből bomlik másik médiummá. Ez az esemény ugyanakkor kezdet is, egy létforma kezdete, ahogy a negyedik elégia mondja, vagyis az érzéki tapasztalás eleve nyelviként derül ki. Ami eredendő, s ami az érzéket ekként világlóként ismerteti fel, az természetesen a létezéssel ekvivalens értelmezettség. A zörej anyagisége ezért itt sem független a ráhallgató és beszélő értelem adta jelentésektől. „Bármilyen kelt is, mosolyod már megmagyarázta, / mintha te rég tudnád, *mikor* és miért reccsen a padló...”⁴

A negyedik elégia a bábszínház sokat elemzett műfajának és metaforájának átértelmezésével is kitűnik. A bábjáték jól ismert szemantikája, az állandósított jel látványos szembesülése jelentésének temporalitásával, ekként a jelölés aktusának megghasádsága a halálba hanyatlás horizontján itt, a rilkei látás révén nyer sajátos, a Heinrich von Kleist-től Walter Benjaminig és tovább alakuló felfogástól eltérő relacionálást. A bábszínpadra vetett tekintetnek ugyanis éppenhogy kiegyenlítő képessége lehet: a beszélő az egész élet, az emberi sors végére pillantva tapasztalhatja, hogy összetartozik mindaz, amit az intervallumok folyvást elkülönítenek. A bábjátékkal inszenált allegorézis annyiban regenerál – tesz lehetővé – egy vele együtt érvényesülő szimbolikus nyelvet, amennyiben a végességet is magába foglaló angyali távlatot nem csak a test, a bábuhoz kötött anyagosság szabadon kezelhető emlékjelei nyitják fel, hanem a nyelvbe írt emlékezet: az anyag, a test halálba hanyatló jelentéseinek hordozója. Rilke utolsó éveiben tűnik fel egy újabb orosz levelezőtárs, Marina Cvetajeva, akinek az *Elégiák* születési körülményei mellett a betegségéről, lelkéről és testéről mint az én és „ő”, szellem és „hordozója” viszonyáról vall. A testi identitás kutatásainak újabb irányai felől nézve sem érdektelen a szellemi elsőbbség olyan képviselője, mely a testet nem pusztán „reprezentatív” státuszában értékeli, vagyis bár „önállóként”, de mégis alárendeltként kezeli: a lélek „jámbor és bölcs” teremtményeként, hűséges hordozójaként.

Kép és médium, nyelvi struktúra és figuratív esemény reflektált hangja mint a közlés és a színrevitel összekötése kap olyan nyomatékot az ötödik elégiában, melyet magyarul Tandori Dezső fordítása fejezett ki markáns módon (Pór 2010, Fried 2021). Mint a korabeli művészetben annyiszor, itt is a cirkuszi porond lesz a színhelye a tér és a jelentés, a közeg és a nyelv együttműködésének. A látható nyelv, az írás maga is része az akciónak: az artisták kiállítására utaló hatalmas kezdőbetű ott virít a szőnyeg mellett, mely flastromként takarja az ég látványát fájlaló földet. S e kezdőbetű a közép, mely körül nyílik és elhull a „nézés rózsája”.⁵ És ez a nézés, melyben az akrobaták mutatványa a betű környezetében tűnik elő, ez váltja ki magát a látszólag nem-hermeneutikai kérdést. „Wo, o wo ist der Ort, — ich trag ihn im Herzen” – a szívére mint az őrzés (hordozás) helyére kérdez tehát a lírai én, vélt szubjektivitása romantikus eredendőségére, mely megelőzte a tudást, az értelmet: a mostani attrakciók színtereit. S az így elgondolt hely mondhatatlanként, azaz figurálhatatlanként derül

⁴ Rónay György fordítása.

⁵ Tandori Dezső fordítása.

ki: nélkülözi a szavakat, s keserves Sehoknak minősül. Az ekként kibeszélhetetlen hely, a sehol, mint az érzelmek közegmentes kifejeződésének nemlétező dimenziója – a cirkuszi szőnyeg nemlétező másika, üres idealitása – itt mégis előkerül mint teljesületlen vágyakozás, mint egy szubjektum önmagát konstituáló, a semmi tükréből visszavonatköztatott virtualitása. S e vágyakozás kudarcának beismerése alkotja a panaszzal lírai modalitását, mely még arra is rákérdez (a nietzschei érem-metaforára emlékeztetőn), hogy vajon odadobnánk-e a pénzdarabot a porondon mosolygó pár elé, vagyis kiszolgáltatnánk-e egy tárgyi történésnek ezt a belül őrizni vélt tartalmat?

A hangzás és a látás médiumainak nyelvisége szempontjából kulcsfontosságú a ciklus hetedik verse, melyben éppen ezért kezd még fokozottabban érvényesülni a második modernség poétikája (Kulcsár Szabó 1996: 27-61). Az egyéni szólam önelvűségének, így értett versenyszerűségének az elhárításával indul a költemény, kinőtt-túlnőtt hangnak (entwachsene Stimme) nevezvén a kiáltás azon természetét, mely saját szívét – bensőségét – dobna az ég felé. Először szintén Tandori Dezső fordítása figyelt fel a szónak és hangzó közegének mediálisan meghatározott informativitására: „Ó, és hogy a tavasz értse, oly helye ne lenne, / mely a hír-adás hangját ne viselné.”⁶ A hang akkor nem nő túl önmagán, amikor érti, sőt értelmezi őt a környezet azáltal, hogy a szó helyet foglal benne. Ami annyit tesz tehát, hogy a hír-adás a szólítás és a válasz fokozatosan kiépülő, a tavaszodással, vagyis a közegével együttlétező nyelvvé válik, akként teremődik meg. A kérdő kis hangtól, a hangfokokon mint lépcsőn terjed a messzire ívelő zengésig. A térben elhelyezkedés és az értelem ugyanazt jelenti: a szólam mondása a hely jelentéseként válik közvetíthetővé. A beszélő száj hangjai így nem egyszerűen behatolnak az üres térbe, hanem maguk válnak térré, a tér anyagát eleve mint jelentőt érzékelvén. Hiszen „hogyan is tudnánk feledni”, kérdezi erről a híradásról mint a saját anyagáról tudó memória.

S ezzel kapcsolatos a Rilke-szakirodalom egyik leggyakoribb témája, a „belső világtér”, a belsővé tétel, a látás interiorizáló közege (Adler 2000: 112, Guardini 2003, Orosz 2019). Ehhez itt annyit, hogy a korábban neptunusinak nevezett láthatóvá tétel úgy hárítja el a világ képszerű előállítását, hogy ragaszkodik az említett vonatkozás elsőbbségéhez, mivel ezt nem egyszerűen két eredendő entitás kapcsolatba kerüléseként érzékeli. A láthatóvá tétel nem véletlenül artikulálódik az időiséggel – az ittlét horizontjával – összefüggésben. A jelen pillanata nem merül ki önnön megjelenítésben, mint egy most kifejezésében, melynek értelmező instanciái magából a tárgyi világ előállításából indulnának ki (Heidegger 1979: 550-581). A megmérhetetlen pillanat eksztatikus elmozdulása ugyanis nyitott a jövő lehetőségére, a váratlan körülményekre. Ilymódon előlegző jellegű, s az előlegzéssel érkezhethet elgondolója ahhoz a létezőhöz (Dasein), aki önmaga. Így válhat nagyszerűvé (herrlich) az ittlét (Hiersein). A belső látás érvényesülése, a világtér elsajátító belsővé tétele a felejtés és az emlékezés nyelvi immaterialitásának konstansa, azaz nem a már érzékileg meglévő interiorizációja. Nem a múltbelinek a jelentésszellemi fenntartása, hanem a lenni-tudás egzisztenciális vonatkozása, a lezárhatatlan megértés nem-lineáris időiségében. Vagyis az ittlét létmódja a két tartam (volt és eljövendő) között, a látás mint értelem és az értelem mint látás nyelvi-költői perspektívájában (Szendi 2010). S a vonatkozás merőben érzéki-anyagi szempontból megragadhatatlan, ahogy ezt az ezúttal szabad fordításban idézendő zárósortok immár némi páthosszal ismerik fel – az érzéki és a szellemi megkülönböztetéseinek intervallumába kényszerülő sors elégikus szavaiként: „szólításom mindig odaút, ily erős áramlással te [az angyal] nem járhatsz szemben. Mint kiterjesztett kar az én hívásom. Az

⁶ „O und der Frühling begriffe —, da ist keine Stelle, / die nicht trüge den Ton Verkündigung.”

angyal megragadó és kinyíló keze pedig nyitott marad, mint hárítás és várakozás, megfoghatatlan, távolba vesző.”⁷

A nyolcadik elégia – többek között Cézanne hatására (Gerok-Reiter 1993) – olyan megkülönböztetést tesz érzéki jelenség és nyelvi jelentés között, mely eltér az iménti megfontolásoktól, s mely kifejezetten az ember kényszerű végzetének nevezi a másikhoz, a világhoz tartozás olyan formáját, mely egy tükrözés révén konsituálja az önmagáról tudó létezését. Sőt, az abszolút másik, a halál, a halálhoz-lét tudata bizonyul itt olyan határvonalnak, mely mintegy visszafordítja a tekintetet a nézőbe, s lezárja a látás nyitottságát. Hogy a halál egyébként értelemadó jövőbelisége itt éppenhogy elfedné bennünk a szabadságot, mely reflektálatlanságában lenne teljes, hermeneutikailag meglehetősen paradox beállítást. Ilyen szempontból a nagyszerű, sokat fordított nyolcadik vers kivételnek tekinthető a ciklusban. Nem úgy a kilencedik, melynek sokat idézett sorai az emberben láthatatlanná váló és ekként újjászülető Földről beszélnek. Ez lesz a feltétele az angyal megszólításának, s annak, hogy a nyelv ne az egyéni érzések mondhatatlanságát kísértse, hanem a hagyomány, a nemzedékek szavát szólaltassa meg. Így lesz közölhető a kézhez álló dolog, s mindaz, amit a látás, a tekintet őriz. Az anyagtalanná – azaz nyelvi anyagúvá – válás és a nyelvi fordulat eseménye ekkor már egymást feltételezik.

E rövid megjegyzések tán érveket hozhattak hermeneutika és poétika olyan szoros kapcsolata mellett, melynek több összetevőjét éppen az újabb mediológiai belátások tárhatják fel az irodalmi elemzés számára, akár a filozófiai és a költői diszkurzus sokat emlegetett ingája tekintetében. E kapcsolat belátása révén áttekinthetőbbé válhat a rilkei nyitottság olyan konstituáltsága, mely szembenáll egy világ technikai-racionális szerveződésének látványával, miközben újjáalkotja annak „átélhető” képét.

Bibliográfia

- Adler 2000 = Adler J. Vom Raum zum Weltinneraum. Rilkes Deutungsgedichte = Adrian Stevens – Fred Wagner (ed.). Rilke und die Moderne, München, 2000, 112;
- Beissner 1965 = Beissner F. Geschichte der deutschen Elegie, Berlin, 1965.
- Buddeberg 1956 = Buddeberg E. Denken und Dichten des Seins. Heidegger, Rilke. Stuttgart, 1956.
- De Man 1999 = Man P. d. Az olvasás allegóriái. Ford. Fogarasi György, Szeged, 1999.
- Füllenburg – Engel 1982 = Fülleborn U. – Engel M. (hrsg.). Materialien zu Rainer Maria Rilkes „Duineser Elegien”, Frankfurt am Main, 1980.
- Fried 2021 = Fried I. Tandori Dezső Rilke-változataihoz. Gondolatok Tandori és a modernség problémaköréből. Tiszatáj 2021/3, 45-62.
- Gadamer 1984 = Gadamer H.-G. Igazság és módszer. Ford. Bonyhai Gábor. Bp., 1984.
- Gadamer, H.-G.: Mitopoétikus átváltozások Rilke Duinói Elégiáiban. Ford. Schein Gábor. Pannonhalmi Szemle. 1995. 4. sz. 108-122.
- Gerok-Reiter 1993 = Gerok-Reiter A. Perspektivität bei Rilke und Cézanne. Zur Raumerfahrung des späten Rilke. Deutsche Vierteljahrsschrift 67 (1993), 484-520.
- Guardini 2003 = Guardini R. „Sehol világ, csak belül”. Rainer Maria Rilke Duinói elégiái. Ford. Görföl T. Bp., 2003.
- Heidegger 1979 = Heidegger M. Lét és idő. Ford. Vajda Mihály és mások, Bp. 1979.
- Heidegger 2008 = Heidegger M. Költők – mivégre?, Ford. Schein G. = Rejtektutak. Bp., 2008, 246.
- Kovács 2011 = Kovács Á. Rím és katakrézis a Hajnali részegségben = Versbe írt szavak, Bp., 2011, 13-62.
- Kulcsár Szabó 1996 = Beszédmód és horizont. Bp. 1996. 27 – 60.
- Orosz 2019 = Orosz M. Látni tanulás és vizualitás mint poetológiai elv Rilkenél = Nyelv – emlékezet – elbeszélés. A századforduló bécsi és budapesti modernsége az irodalomban, Bp., 2019, 87-97.
- Mitnyán 2020 = Mitnyán L. Das reine Wort. Rainer Maria Rilkes ästhetisches Denken und die Duineser Wien, 2020.

⁷ „Denn mein / Anruf ist immer voll Hinweg; wider so starke / Strömung kannst du nicht schreiten. Wie ein gestreckter / Arm ist mein Rufen. Und seine zum Greifen / oben offene Hand bleibt vor dir / offen, wie Abwehr und Warnung, / Unfaßlicher, weit auf.”

Pór 2005 = Pór P. „Zu den Engeln (lernend) übergehen”. Der Wandel in Rilkes Poetik zwischen den „Neuen Gedichten” und den Spätzyklen. Bielefeld. 2005.

Pór 2010 = Pór P. Ki volt előbb – Rilke vagy Tandori?. Holmi 2010/12, 1626-1640.

Szabó 1979 = Szabó E. Rilke világa, Bp., 1979.

Pleșu 1996 = Pleșu A. A madarak nyelve. Ford. Horváth A. Pécs, 1996.

Rilke 1997 = Rilke R. M. Duineser Elegien, Die Sonette an Orpheus. Hg. von Groddeck W. Stuttgart 1997.

Rilke 1883 = Rilke R. M. versei. Szerk. Szabó Ede. Budapest, 1983.

Rilke 1988 = Rilke R. M. Duinói elégiák. Gyomaendrőd, 1988.

Rilke 2003 = Rilke R. M. Duinói elégiák. Budapest, 2003.

Szendi 2010 = Szendi Z. Perspektivierung und Daseinsdeutung in der Lyrik der mittleren Periode Rainer Maria Rilkes, Wien, 2010.

Tandori 2009 = Tandori D. Rilke és angyalai. Önéletírás égiekkel. Műfordítások, rajzolások, hódolatok és vallomások 1959-2009. Budapest, 2009.

Takács 2011 = Takács M. Ady, a korai Rilke és az „istenes vers”. Debrecen, 2011. 23-54.

Weissenberger 1969 = Weissenberger K. Formen der Elegie von Goethe bis Celan. München, 1969.

Fotó: DARVAS JUDIT

JÓNA DÁVID: A hullócsillagok halottak

Tehetség-e az, megérteni, ami nem fontos?

Megtartani egy fiatal fát a szélviharban,
mások szerelméről olvasni,
vagy azt nézni, hogy hányféleképpen integetnek a vonatállomáson az emberek,
majd megállapítani, hogy sokan már nem integetnek,
majd arra jönni rá, hogy én sem...

A helyzet mégiscsak az, hogy
egyszerre zavar a tehetetlen, arctalan, hangos tömeg és a magány,
a törtető sikeresség és a kiábrándultság,
az erős fény és kontúrtalan sötétség,
a tesze-toszaság és a becsvágyónyughatatlanság,
és ezért szeretnék hinni abban,
hogy a kancsó víz körhullámaiban megtörő fényben
ezek mind elvesznek, felülíródnak.

És tartok attól, hogy mi lesz,
ha a nem-fontosak, általunk fontossá válnak,
az elfordulások sejtéseket ébresztenek,
a paplant a fejünkre húzzuk, akkor a lábunk fog kilógni és fájni.

Megértjük egymást, ez egy jó dealnek látszik,
a komfortzónán belül az is,
pedig a hullócsillagok halottak, amelyek
csupán a zuhanás súrlódása által fényesek.

Lábujjhegyen járok, hogy fel ne ébresszem magam,
mert még megtalálom a zsebem mélyén az üveggolyót,
ami az elsők között volt fontos, erre emlékeztet,
ahogy a kandalló fénye, vagy a kakaó illata,
és akkor írok róla, mert ezért írok,
hogy Te is lásd, hogy integetnünk kellene,
hogy beszélgetnünk kellene,
igaz, hogy azt előbb magunkkal...

Forrás: Jóna Dávid Facebook-oldala <https://www.facebook.com/david.jona.3>

ZSIGMOND ISTVÁN digitális akvarellje

RIPORT BARANYI FERENCCEL

Átvétel az Art'húr Irodalmi Kávéház oldaláról

Art'húr élményfürdő

Szerkesztő: Jóna Dávid

Baranyi Ferenc Kossuth-díjas költőt Jóna Dávid kérdezi

JD: Az általunk teremtett világok az olvasóink számára a párhuzamos létezés lehetőségét kínálják, amely persze a valóságból építkezik, ugyanakkor meghaladja azt, hiszen a viszonyulások, az azonosulások lehetséges válaszait szimulálják. Jó esetben az olvasó rezonál az általunk leírtakra, azért teszi, mert ismerős érzésekre lel. Olyan szókapcsolatokra, képekre találhat, ami számára valódi önfelismerés. Esetleg egy más összefüggésben, egy másik megvilágításban. Verseid sokakat megszólított, egy-egy pedig lényük és lényegük részévé vált, hol kapaszkodót, hol megerősítést adott nekik. Ez a legnagyobbak sajátja. Azért írtam erről kicsit hosszabban, hogy érthető legyen a kérdésem: tudatosult Benned, hogy milyen sokat tudtál adni a különféle élethelyzetben lévő embereknek?

BF: Már bölcsészhallgató koromban tudatosodott. Az Élet és irodalom 1962. április 18-i számában azt nyilatkoztam, hogy amikor a verseim az ELTE hetilapjában rendre megjelentek, a filológiai fakultás minden hallgatója az olvasóm volt. Sokan már másnap megszólítottak a tanteremben, a menzán vagy az összegegyetemi rendezvényeken: „Öregem, én is ilyenformán hanykolódtam!” És így tovább...Nos manapság „nagyban” ugyanez a helyzet. Naponta tesznek a világhálóra verseket tőlem, többségükben idegenek. A lájkolók java része megköszöni, hogy helyette, belőle szóltam. Egy tíz éve írt versem, a Tudod-e, mit teszel? címűt, több százezren (!) osztották meg a nyáron. Hogyan tehetném le a lantot. Árulás volna. Amíg vadidegenek állítanak meg az utcán azzal, hogy „uram”, maga tartja bennem a lelket”, addig köteles vagyok – Kődöböcz Gábor szép kifejezésével élve – lélekdonor lenni. Akkor is, ha megfáradva egyre gyakrabban érzem úgy, hogy ideje volna letenni a lantot.

JD: Juhász Ferenc pályatársad írta: „Nem látok váteszi magatartást, képviseleti beszédmodot, csak igazi jó verseket látok, szép és emberi költészetet, szerelmet, örömet, vágyódást, hűséget az elesettekhez, tisztességet az emberségben...” A vátesz látnok, próféta, küldetéstudattal rendelkező, ami tényleg nem jellemző Rád, annál is inkább fontos, hogy a jelenvalóságunkban írsz, nem képviselsz mást, mint a humánus egyetemességét. A Porvers az elesettekhez való hűség himnusza. Nehéz tehát Téged besorolni, a skatulyák, a jelzők rendre szűkösenk bizonyultak. Jól látom?

BF: Jól látod. Pontosan megválaszoltad a kérdést: „a humánus egyetemességét” igyekszem képviselni a pályafutásom során. Skatulyákba besorolni sosem volt könnyű engem, mivel „eleitől fogva” az irodalom senkiföldjén tartózkodtam.

JD: Költői kérdésed így szól, Kaiser Lászlónak ajánlott versedben: „Akkor is vallod elvedet, ha beléd fojtja az igazad?” Bocsánat, ha udvariatlan lennék, de mégis: meg tudod válaszolni a kérdésed?

BF: Megtagadom az elveimet, ha nem hagyom, hogy belém fojtsák az igazságot? József Attila talán megszűnt kommunistának lenni, amikor a *Világosítsd föl* című versében arra

buzdít, hogy gyermekednek „...dünnyödj egy új mesét, fasiszta kommunizmusét?” Azzal, hogy a hatvanas-hetvenes években – Ladányival és Soós-sal – ostromoztuk a szocialista rendet, korántsem tagadtuk meg.

JD: Egyfelől a *Tiszta szándékkal* című gyűjteményes köteted címe nyomán, másfelől a politika testmelegét kereső farizeusok miatt kérdezem, hogy az idő előrehaladtával, hogyan változott Benned a hit, az Istenhez és az egyházhoz való viszonyod? Az említett vers utolsó négy sorának fényében: „páncéloamat nincs mód levetnem, de holtomig azon leszek, hogy tiszta szándékkal hitessem, amiben én már nem hiszek.”

BF: A *Tiszta szándékkal* verseit olvasva világosan megmutatkozik nem csupán művészi, hanem eszmei fejlődésem is. Nyomon követhető, hogy a kamaszból, aki 16 éves gimnazistaként, református kántor is volt Monoron, hogyan lett marxista-materialista, baloldali költő, vénségére pedig olyan ember, aki Falcsik Marival vallja: „...nem hiszem, hogy az igazságot bármiféle csoportosulás, megegyezésen alapuló közös nézetrendszer kizárólagosan birtokolhatná. Ha létezik még a független humanizmus, talán ezt a címkét választanám”.

Igen, „holtomig azon leszek, hogy tiszta szándékkal hitessem, amiben én már nem hiszek”. Nem vélem úgy már, hogy ama eszményi társadalom, amelyben (ha nem is vakon, de eltökélten) hittem, a rohamosan fogyasztógéppé silányuló tömeggel valaha is megvalósulhat, de nincs jogom kedvét szegni azoknak, akik esetleg még meggyőződéssel küzdenek érte. Azt hiszem Alföldy Jenőnek igaza van, amikor tavaly egyik tanulmányában azt írta rólam: „Baranyi nem az államosított és lejáratott mozgalmi ideológiához, hanem mindenekelőtt önmagához hű.

A Gecsemáné kertben – Baranyi Ferenc

A tanítványok alszanak. Szerencse.
Nem lenne jó, ha elgyengülni látnak,
amint esendő emberként esengve
próbálkozom, hogy mindenből kiszálljak.

Aludjanak csak. Végül úgyis úgy lesz,
ahogy elvárják: újra eltökéltnek
látnak felébredvén – és mind tanúm lesz
holtom után, hogy nem rendültem én meg.

Kiönteném a Keserű Pohárból,
amit kiinni más se volna bátor,
s csak mutatnám reggel: üres. De hát

a kétely első mótelyét a hitbe
mindjárt az első hirdető vegyítse?
Szemük láttára kell innom tehát

JD: A dedikációidon most is sorok állnak, mindenkivel nagyon kedves, megértő vagy, mindenkire van egy-két jó szavad. Türelmes és jó vagy. Sokszor kihasználták?

BF: Bizony, sokszor. Számtalanszor írtam előszót, fülszöveget, vezettem be és le irodalmi estjét olyanoknak is, akik távolról sem voltak a barátaim, csak velem akarták felárazni magukat. Most, az utolsó métereken bekeményítettem. Prospero mondja Shakespeare *A vihar* című színművének epilógusában:

Búbájam szétszállt, odalón,
S ha maradt még csekély erőm,
Az már a magamé csak...

Ami időm még hátra van, az már a magamé csak. Csak keveseket engedek be hozzáférhetetlen világomba.

(2025.11.02)

Forrás: <https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz>

VASADI PÉTER

Indulás előtt

Kikötöttek part mellett a hajósok.
Némelyik balra a horgonyt messze dobta.
Fölemelkedik tengerből az óriás-cet, az éj fröccsenés nélkül, feketén.
Mire ideér, megkékül fönt a hasa, s beleállnak apró szigonyok.
Roppannak a hajótestek, nekiütődve a keményre tömött gumizsákoknak, mik cölöpökről lógnak örökös szorításban.
Léptek alatt rugózik s nyikorog a híd,
megy abszintezni a matróz. Behúzza a vállát. Fölhajtva a gallérja. Öklei zsebben.
Fütyögve húznak el fölötte a sirályok.
Kerek ablakban lámpa ég a hajófaron.
Térképre görnyed valaki, ősz feje villog; méri a holnapi út esélyeit és a vihar-zónát.
Át kell rajta haladnunk. A fővitorla leeresztve. Csattog a zöld zászló a magasban, vergődés tördeli fehér karikáját.
Nincs semmi különös. Csönd forr alattomosan.
Tükrös a víz. Lent csupa halál, harapás. Villámgyors legyezökként nyílnak a haltömegek. Állok a part öskövein, nagy bizonyosságban, egyedül.

Csasztuska

Csak hordjuk egybe, mint a hangyák rakjuk, tapasztjuk, erőlködünk: s holnap szétesik.
Teremtünk négyévente szép-új-világot, de jelenünket úgy üli ködünk, mint söröslovat az este.
Akik már lebuktak, bukásunkat lesik. A kisember halálig kalapál.
És könyvhegyek tövében leszokunk a beszédre: csúszós a lapály.
Csak nézzük ezt a kikevert világot s a képernyő nagy-rikkancs sztárjait s közben az igazi megbüdösödik.
Gaz veri föl. S gáz. Fölverik a gazok. Mocsárból nő ki loncosan a fémvázás patkánytanya.
Latolgassuk: akkor melyik világ van? Szavazzuk meg: melyik a haza?
Mivel hogy nem vagyunk denevérek, az ősi érzékenység monsturai.
Együtt minden gyönyör?
Vagy a föld, a nép, a múlt – húsunk?
Húzd rá, cigány. A hangolásodat már hallani.
A burukkoló show-tapsonc-kar aszondja: kacsázz, tipegj ide, te sztriptíz-dáma, obligát Madonna.

Forrás:

https://opac.dia.hu/record/-/record/Vasadi_Peter-A_zendules_vizszaga-00320

MOSONYI KATA

A szerepjátszó lírai én önreflexív életélményei

„A nő, ha megvénül, nem ér/ Annyit se, mint egy rossz fityting.”
(François Villon)

A (többek között) Déry Tibor-, József Attila- és Zelk Zoltán-díjas Kiss Judit Ágnes író, költő körülbelül húsz év alatt létrehozott egy koherens és gazdag alkotói életművet, és megteremtett egy olyan sajátos imázst, amellyel már a kezdetekkor felhívta magára a figyelmet. S bár ő hivatkozásaiban rendre azt vallja, hogy „a líra az irodalmi anyanyelvem”, mégis olyan fajsúlyú regényeket vallhat magáénak, mint a Magyar Napló pályázatán első díjat nyert *Keresztanya, Szomorú Veron története* (2008), vagy az egészen különös, helyenként szürrealisztikus, netán mágikus realista: *A halál milongát táncol* c. műve (Európa K., 2017), illetve az *Egy nőalak szürke kontúrja* c. traumafeldolgozó regénye (Kalligram, 2023). Mindhárom teljesen egyedi nyelven szól az élet legkülönbözőbb területeiről: a társadalmi rétegek ízes népnelve mellett a táncművészet (tangó) izgalmas világáról, a halál mindenhatóságáról, valamint a személyében is érintett, a költészetén is átvonuló női kiszolgáltatottság tabuk nélküli feltárásáról. A szerző a rendszerváltás környéki *Keresztanya* vidéki állapotrajzával ugyanúgy berobbant a magyar irodalomba, mint az első verseskötetével, az *Irgalmasvérnővel*. (Alexandra K., 2006) Ez utóbbit Ferencz Győző az *Alany mint tárgy* c. tanulmánykötetében (l'Harmattan, 2014) olvasható *Nem festett vér* c. recenziójában – meglepetését kifejezve – méltatta. Kiss formaművészetével, poétikai képzettségével, valóban a „forma fölényével”, ahogy azt Márjánovics Diána írja új kötetéről (litera, 2025. 02. 26), képes érzékletes lírát teremteni, melynek sajátossága még az intuitív ábrázolás, a persziflázsra való hajlam, a frivol megjelenítés, melyben az objektív és a szubjektív szféra fedésben van. Gondolatilag rétegzett, képiségében látványos, dinamikus ritmikájú önvallomás. Emberismerete révén könyveinek oldalairól egy valóságos modus vivendi tárul fel, rendkívül összetetten, a misztikáig menően bonyolult lelkipilágról tanúskodva. Mindezt Kiss (tehetségén kívül) annak is köszönheti, hogy az ELTE bölcsészkarán túl zenei képzésben is részt vett (oboista), és drámatanárként is dolgozott a Színház- és Filmművészeti Egyetemen. Verseskötetei és prózai művei mellett (kislánya születését követően) a gyermekirodalomban is jeleskedik, számos olvasója szinte nem is tudja róla, hogy nem csupán gyermekkönyveket ír. Legutóbb ezért is díjazták, például a *Babaróka*-sorozat sikeréért, illetve a Pagonynál megjelent *Tujaszörny és nyírfakobold* c. könyvéért.

Recenziójában már Ferencz Győző is utalt arra, hogy ebben a költészetben jelentős szerepet játszik a középkori villoni hagyomány, mely a világ romlottságának burjánzó eleveenségével át-, meg átszővi Kiss legújabb verseskötetét is, a 2024-ben a Kalligramnál megjelent *A vén fegyverkovácsné plasztikai sebészhez fordul* c. szerepjátszó líráját. A kötetet – mesteri kézzel – Mészáros Sándor szerkesztette, a borító Hrapka Tibor ötletét dicséri, s benne szinte a teljes Kiss Judit Ágnes-i attribútum fellelhető. Melyek is ezek? A tematikus háló kulcsmotívumai közül első helyen említeném a társadalmi térben még mindig nagyrészt tabusított test kérdéskörét, ezen belül is a nők kiszolgáltatottságát, a családon belüli erőszakot, az abúzust. Ez az *Egy nőalak szürke kontúrja* c. regénynek alaptémája, de a *Szlam* c. kötet több ciklusának is, olykor nyers, szóhasználatában obszcén, pikírt hangnemű megjelenítéssel. A *Négyszög* című, kevésbé sikerült verseskötet négy ciklusának is a férfi-nő alap ellentéte a központi kérdése, az anyasággal járó hétköznapi és kapcsolati problémák szinte nyers kiteregetése. E tárgykörben manapság magasabb a megértési ingerküszöb, így a

valóság ábrázolása – olykor ugyan a felismerés rémületével – élvezhetővé, hitelessé teszi Kiss erőteljes költészetét. Másik kulcsmotívum nála a halál, sőt az apokaliptikus felhangú emberiségvége, mely legerősebben (több morálist kérdést fölvetve) *A halál milongát táncol* c. regényben jelenik meg. Mottóként azonban már a *Szlam* elején ott áll: „az alkotás egyetlen gyógymód a halálra”, valamint a *Koncentrikus korok* (Európa, 2012) ritmikusán lüktető soraiban is ott lappang, például az *Egyirányú* c. versben. „Először a színek fakulnak el, / mint mikor túl korán sötétedik, / aztán a kontúrok, végül a hang, / az érintés tart csak ki reggelig. / Ha van reggel, ha van feltámadás, / testnek, léleknek, hogyha van, / talán megéri méltón menni el. / Még nem ordítok. Még tartom magam” (7) – olvassuk. Vagy gondoljunk a *Halálos villanella* torokszorítóan gyönyörű soraira! (22) Kist különösen foglalkoztatja a női test öregedése, leépülése, a *Négyszög* egyes versei kapcsán Bonivárt Ágnes megállapítja (Kortárs, 2022/12), hogy a problematika már a női hisztéria határát súrolja, még akkor is, ha a szerző hét történelmi/irodalmi alak maszkja mögül szólal meg, mégis erőteljesen önreflexív. Ugyanez a *Koncentrikus korok*ban még nyilvánvalóbb, főképp az *Önarckép* c. versben: „egy kövér nő ül a ligetben. / Az a kövér nő én vagyok./ Ez nem most van, majd húsz év múlva. / Az a kövér nő én vagyok”. (114) Ez, a nőkre olyannyira jellemző félelem fokozottan van jelen Kiss szinte minden kötetében, mivel a korral (és itt bejön az idő múlásának kulcsmotívuma is) vele jár, hogy a nő csúf lesz, emiatt nincs egyebe, mint kóbor macskája, szeretői elhagyják. Az olvasó bármennyire is próbálja ezt empátiákkal kezelni, néha soknak tűnik a panasz.

És még két Kiss-attribútumot kell megemlíteni: az egyik az Isten-kérdés, a másik a költészet státusza a szerző életében. Az elsővel kapcsolatban maga Kiss nyilatkozik egy interjúban, hogy református családban nőtt fel, de az egyháztól elidegenedett, illetve rossz tapasztalatokat szerzett a kisegyházak hierarchikus törvényeskedéséről, emiatt jelenleg közvetlen kapcsolatot tart fenn a Teremtővel, nem óhajt sehová se tartozni. Verseiben a hit morális tartást, többletet jelent, a szerző működő erőként számol vele, bár némi kétellyel. A *Nincs új üzenet* (Noran, 2007) c. kötet 1. ciklusa kifejezetten istenes verseket tartalmaz, melyben az *In memoriamban* ez áll: „penészedik, mint kinn felejtett étel, / bennem a hit, és néhány év alatt / rücskösre mar a védhetetlen kétely, / mint salétrom a csupasz házfalat”. Ebben a kötetben olvasható egy önkarikatúra is, a *Bolondistók*, amely az új kötetben is megjelenik, mint önimádó Művész, vagy éppen a Dívá szerepében, ironikusan.

Az új kötet tematikailag és a poétikai attitűdöt illetően előzménye leginkább a *Szlam* volt, abban számos maliciózus megállapítás található a villoni szabadságról, illetve a szerelem értelmezhetetlenségéről, gyors elmúlásáról, kiüresedéséről, a testi vonzalom illékonyaságáról. Ez hol rezignáltan, hol gúnyos csattanóval záródóan, hol nosztalgikus vágyban nyilvánul meg. Kiss a szexualitást az emberi kapcsolatok tabutlan velejárójaként kezeli, annak pozitív és negatív vonatkozásával együtt. Az új kötet címe pazar Villon-allúzió: a vén fegyverkovácsné azonosítható a „szép fegyverkovácsnéval”, aki Villonnál mélabúsan és robusztusan nyilatkozik az idő rajta végzett romboló munkájáról. Axiomaként fogadhatjuk el, amit már *A halál milongát táncol*ban a tangótanár (szerzőnk rezonőréként) is megfogalmazott, hogy a halál nagyhatalom, senkit sem kímél. Mindemellett korunk a hiúság vására is, ugyan ködösíti az elmét, de a viszonylagos jólét megnövelte a nők igényeit, külsőségeikben felvirágoztathatja őket.

Szerkezetileg kilenc ciklus alá sorolódnak a versek, melyeknek zöme a vén fegyverkovácsnéval (a szerző karikírozott alteregójával) foglalkozik, illetve helyet kapnak a kötetben a társadalmi és közéleti problémák is. Az 1. ciklus címe azonos a kötetcímmel, benne elsőként a *Portfólió 2.0* olvasható, ez utalás az első kötetre (*Irgalmasvérnő*), melynek a *Portfólió*ban így mutatkozott be: „Nézd, itt vagyok, mint táncos a színpadon...”, csak közben eltelt 18 év, és emiatt itt ez áll: „Már túl vagyok a klimaxomon, / Kínos korosztály – kínos a téma is”. Mert mit ér a nő, ha szülni nem tud, / másra a vén banya minek kell?” Úgy

véljük, hogy Kiss részéről ez a felvett fegyverkovácsné szerep itt minden vonatkozásban eltúlzott, hiszen manapság az 50 év a nők második virágkora, elég lenne, ha 70 év fölött jajongana a nők külső és belső romlásáról. A kötetben hat ciklus erejéig zajlik a kétségbeesés, különböző szempontokból megvizsgálva a kérdést. A lírai ének eléggé destruktív az elmúlt szerelmekkel kapcsolatos véleménye. A maradék három ciklusban fölerősödik a világhelyzettől, a bizonyos társadalmi rétegek kirekesztettségével és a politikai közállapotokkal kapcsolatos hang. Néha keverednek a témakörök. A kötet így tematikailag nem egészen egységes, de el kell ismerni, hogy fontos kérdéseket vet fel, illetve azt is, hogy az esztétikai-poétikai minőség mindvégig magas színvonalú.

Az önmagával való önkritikus számvetés fontos eleme az 1. ciklusnak: „Nem táncolok rég, polcon a hangszerem / olykor tanítok (ritka, ha lelkesít)”, írja; vagy: „sok van mögöttem: vágy, születés, halál, / szégyen, dicsőség – meztelen ez vagyok”. (7) Olykor a hangnem, a szóhasználat merészen villoni, mint például *A vén fegyverkovácsné kuplét énekelben*, vagy eltúlzott az öregedés látlete, melyben szerepet játszhat korunk nőkkel szembeni elvárása is. A tükör már ellenségnek tekinthető, mivel rossz látni, ahogy „folyik / le az arcodról/ a kötőszövet”. Mindebben egyfajta kétségbeesett korbírálat is meghúzódik. Formai bravúrnak tekinthető a *Szingli*, mely Petőfi *Szeptember végén* c. versének daktilusait pattogatja sértettségi futamában. Itt-ott megereszt egy-egy obszcén kifejezést, de ez Kissnél nem újdonság. Korunk erős bírálata süt át az örök ifjúságról tartott fegyverkovácsné- előadásból: a jóléti társadalom kitermelte a fitness-médiát, az arcjógát és egyéb testszépítő módokat, valamint nagy hangsúlyt kap az intimtorna: „hüvelyed másképp lötytyedt lesz, és a szex úgy sokkal rosszabb”. (71)

A legtöbb vers csattanóval zárul, melyek axiómáknak beillő bölcselkedések, humorral vagy iróniával fűszerezve. Jelen esetben ez így hangzik: „összeadva egész napod elmegy, / de szép leszel, amikor meghalsz”. (12) A címadó vers 4. versszaka a plasztikai sebészhez szóló szívzaggatóan őszinte kérdés: „De vissza tudja –e adni szemembe / a fényt, szívembe a naiv hitet! / Vissza tudja-e bőröm alá varrni / régen leszakadt szerelmeimet?” Ebben a fájdalmasan csengő kérdésben megcsillan a villoni versekben meglévő morális jelleg is. „Rázza a fejét, hogy ez lehetetlen. / Akkor mondja meg doktor úr, minek?”

A 2. ciklusban a költő saját mindennapjait tekinti át, amelybe szintén beszívárog a világ romlottsága, elaljasodása. Kiss, aki távol akarja tartani magát az irodalmi szekértáboroktól, nem vonhatja ki magát a médiahírek rombolása alól. *A vén fegyverkovácsné bekapcsolja a híradót* c. részben éles bírálatát adja a diktátornak, aki a „fejére teszi a koronát, / és füves legelőkre terelgeti nyáját” – ezzel a bibliai reminiscenciával tompítja a maró gúnyt, de csattanóként tanácsolja: „ledönteni, mint eleven szobrot. / Beolvasztani, aztán harangot önteni belőle”. (17) De megkapja a magáét az 50-es férfi és nő is (utalva az egykori Szabó T. Anna – Lackfi János verspárbajra, kiemelve, hogy a nő mindig a rövidebbet húzza, ennyi évesen a nőre „a franc se kíváncsi”, a férfi pedig „erőt mutató telivér”. Társadalmi státuszuk alapján pedig a „férfi, ha 50, van karrierje, / a nőnek idős szülei és gyereke”. Ez a súlyos ambivalencia bármilyen feminizmus ellenére sem oldható fel, ez valójában ontológiai alaphelyzet. Kiss nem kíméli *A Nagy Művészt* sem, obszcén szavakkal illeti viselkedését, a nagyszerű karikatúrája nyomán (25) a csattanóban ez áll: „Én a nagy Művész vagyok. / Tudom, mert megírták rólam, / akiknek fizettem érte, / vagy akiről én megírtam, mekkora vagyok (...) Kibéleltek állami pénzzel, / meg ne üssem magam, / mikor lezuhanok / a talpazatomról”. (26) *A Díva* is megkapja a magáét, aki „tűsarokkal tipor a pályatársnőin, / lepegve nyöszörög a mikrofonba, (...) Ő a kultúránk egén / a csillag, álmunk ő váltja valóra”. A csattanó most átmegy kegyelemdöfésbe, a szerző vágya: „jöjjön el a nap, / hogy amit szegény legkevésbé se kíván - / kezdjen valaki röhögni a díván”. (20)

Majd *A szerelmest* is ostromozza egy önkritikus versben, mert a „szerelmes súlyos beteg, / ön- és közveszélyes, / jobb, ha gyámság alá vetik”. Egyedül az idő az, mely gyógyítólag

hathat rá. A záró sorok megértő odafordulást mutatnak a szenvedő alanyhoz: „mindnyájunknak közös múltja ő, / Hisz ki nem volt szerelmes?” (22)

A 3. ciklus a tematikai hálóban fordulópontot jelenthet, ugyanis innentől mélyülni kezd az emberiség-rajz, a *Purgatórium* textúrájába tágabb világállapot-bírálatok is bekerülnek, a gondolatosság közelít *A halál milongát táncol* apokaliptikus víziójához. Hangulatában, természetfestésében, sőt a megjelenítési forma tekintetében is. Egyre jobban fokozódik a közéletiség irányába történő fordulás, az elégedetlenség-érzet. A *Légszennyezéssel* (chemtrails) Földünk siralmassá váló állapotára utal, a *Négy évszak* festéséből egyszerűen kihagyja az embert, a *Purgatórium* tipológiailag is jelzi a normalitás és az emberi aljasság közti hasadékokat, a kettétört versoszloppal óhatatlanul eszünkbe juttatva Radnóti:

„Nem érdekel az ország, a megírt szólamok,
lesz-e hely, hol az anya nyelvemen szólhatok.
Pernyévé vált az égbolt, izzott, míg rám borult,
hol a kéz, ami megáll- ítja a háborút?” (33)

Ez már nem is vízió, hanem maga a jelenvalóság. Ezután sorjáznak a számon kérő versek a háborús bűnösök képzelt kihallgatásáról; Jézustól is megkérdezi, hogy miért nem nőnek született, mert csak akkor tudná igazán átérezni a női nem testi-lelki szenvedéseit, mert a nő teste „használati tárgy,/ csatamező, vágy és gúny vetülete, de sosem a sajátja”. A *Minden városban* pedig egyszerűen rímbe szedett borzalom a háborúról. (39)

A 4. ciklus szubjektív és költői önvizsgálat. A *vén fegyverkovácsné tükörbe nézben* a szerző különböző műfajokkal játszik, van itt *Dallomás*, melyben beismeri, hogy az égi inspiráció segítségével van értéke a versnek, ezért kíméletet kér a költőkre. Sajátos metaforikus képpel jeleníti meg ezt a metafizikai folyamatot: „A költő szennycsatorna csak, (...) / Visszont valaki odafent olykor a lefolyóba önt/ egy kis folyékony aranyat, / ami a csatornán áthalad, / a szennyes lében elvegyül, / majd kicsapódik legfelül. / A költő csak hitvány alak, / de az arany az megmarad”. (43) A tükörbe nézés azonban csak a csúf külsőt láttatja. Ezen a ponton az olvasó az alázat mellé egészséges önismeretet is kíván a szerzőnek. Aztán következnek a *Gyermekversek felnőtteknek*, amelyben újra előkerül az abúzus és az önostorozás, nyelvi torzítással: „Mér ment oda? Mér úgy nézett? / Mér abba a ruhába? / Aztán sír, hogy erőszak volt, / pedig az ő hibája”. (51) Majd levonja az etikai következtetést, ebben közelít a villoni versekben megbúvó morál-attitűdhez és a keresztényihez is: „Aki szenved, megérdemli, / aki bűnös, meglakol. / Bírhatatlan terhet Isten / az emberre nem pakol”. (52) És következik még egy *távirat*, mely stílusában is töredezett, de erős lelki tartásra utal: „a vers szabad marad”, bármi is jön a világra. (53)

Az 5. ciklus *A vén fegyverkovácsné mesét mond az unokáknak* kevésbé sikerült darabokból áll, főképp a mesék tartalmi textúrája miatt, ellenben költőileg remek megoldás a Berzsenyi Dániel *Közelítő tél*-allúzió, az *Amikor túl sokat olvasott*. Eléggé depresszív ezek a versek, gyermekek számára semmiképpen nem valók. A hagyományos gyermekmesék átíratái (Hamupipőke, Csipkerózsika stb...) mind negatív kimenetelűek, amit a szerző előzőleg így indokol: „Nincs lélek, nincs eszme, nincs tudat, / egy vallás sem mutat utat”. (61) Ez a költő kiábrándultságának majdnem tetőfoka.

A 6. ciklusban (ha lehetséges) még tovább ereszkedünk lefelé a pokolba, de a *Síremlék Marinak* (1-12 rész) képes mély empátiát kiváltani az olvasóból. A történet apró mozaikokból áll össze. A tragikus sorsú cigány nőt végül valamelyik gyermeke eltemetteti, mégpedig tisztességesen: „az urnafedlap nem a legolcsóbb fajta, / a név arany betűkkel”.

A 7. ciklus korunk terápiás módszereiből villant fel lehetőségeket az én-elbeszélő számára, de nem sok sikerrel, mert *A vén fegyverkovácsné intelme* szerint: „Csak azt ne hidd, hogy nem lesz szar rájönni / milyen vezeklést szab rád a kor, / hogy aki túléli a

harminckettőt, / a bűnéért keservesen lakol”. (87) Ebben a versben egy leszállított életkorról van szó, és a bűn a korábbi szexis életvitel. Ebben a vallomásos ciklusban túlteng a trágár szóhasználat, de a rímtechnika most sem csorbul, s az önvizsgálati terápia végeredményként segít. A költő egy egész versszakot áldoz bonmot-ként erre: „megöregedni normatív kérdés. (...) Úgyis megy fejből: öltözz szolidan, / ne flörtölj, csínján bánjál a sminkkel, / s ha rákérdeznek, ez miért van így, / megvan a válasz: azért, mert így kell”. Igaz, ezt követően újra egy anorexiás bakfisra jellemző zárósort következik: „Nem baj, ha lassan nem lesz, mit enned, / mérleged már-már üti a mázsát”. (96) Az olvasóra van bízva, hogy mindezt kellő józansággal a helyén tudja kezelni.

A 8. ciklus *A Négy Folyó Törzse* kifejezetten a szerző politikai véleményének ad hangot, korunkra való áthallással, főképp *A Nagy Ragály*, a *Lopás* és az *Aszály* c. versekben. Maró gúny jellemzi a megállapításokat, paradoxonokat vonultat fel, morális célzattal. Ez a líra ezt a témakört is képes érzékletessé tenni, feloldást a humor ad. „A Négy Folyó Törzse a lopást / kézlevágással bünteti./ Kivéve azét, akinek sikerült mindenkitől lopnia. / Ezt törzsfőnökké teszik”. (102)

A záró, 9. ciklus egyrészt összevillantja a klasszikus költészeti hagyományt, itt konkrétan a középkori villonit, így a *Gyászballeda a régi fiúkról* c. versben is, mely párdarabja lehet Villon széplányokhoz szóló balladájának. Ez egyrészt egyfajta flashback a kötetben erre vonatkozó eddigi verseknek, mintegy összerendezése a szubjektum tájáról szóló eddigi mozaikoknak, másrészt kétségeiben is megrendítő vallomás a „hazátlan hazaszeretetről”. Erről szól a *Népdal*, a *Nyelvvesztés* és a végső vers, a *Honfidal*. A *Gyászballedában* ügyes szóeleménnyel a sic transit glória mundit átalakítja a régi fiúkra vonatkoztatva ekképp: „Fiúk, a glória így transit el”. (110) Azaz mindenki elhájasodik, a nyak egybehízik a fejjel, az idő elvégzi mindenkin a munkáját. Ámde van valami /vagy Valaki, aki a szívben lakik, ami / Aki megváltoztathatatlan, és ez a *Népdalban* (kissé keserűen) így hangzik: „A szívemet adtam, / legszebb szavaimat, / micsoda ország az, / aki mégis szivat?” (109) A *Honfidal* utolsó versszaka pedig a transzcendens tapasztalat lírai artikulációja: „Nincs haza, csak az Isten, / ki szeret, hogyha van. / Mikor el akar vinni, / én megadom magam”. (117) Ez a kapituláció valószínűleg nem könnyű döntés eredménye. Minden versszak elején ott áll, hogy „nincs haza”, és érvek variációival indokolja a szerző, hogy miért, sőt a Márai Sándorra utaló *Nyelvvesztés* c. versét így zárja: „de ez miért zavar? Te rég halott vagy, / Idegen temetőben árva sírkő / rejti ékezetét vesztett neved”. (115) Az ÉS idej, 2025. 03. 21-i számában megjelent Kiss Judit *Egy polgár vallomásai* c. versét is címével Márai-allúciónak szánta, melyben vakmerőnek ható önreflexióit Kiss így csomagolja egy szubjektív kincsesládába: „gyűlöletem titkos / pánikszoba mélyén felnyithatatlan / trezorba rejtem”, de lírikusként költészetét nem tagadja meg. Mert bár „nincsen haza, de nyelv van, / a bölcső és a sír,/ kinek szavai vannak, / talán mindent kibír”. (116) Magától adódik a kérdés, hogy az eddig elsősorban szerepjátszóként megismert költő útja a továbbiakban vajon milyen irányt vesz? Úgy vélem, nem kell féltetni Kiss Judit Ágnes, akinek – ha már kimerítette öndefiníciós tárházát, s az eddigi kulcsmotívumai kellőképpen kidolgozottá váltak – életélményei kifogyhatatlan témának tűnnek, s a nagyon is zivataros századunk, valamint az idő múlása beérleli benne a gondolatilag még rétegzettebb lírikust. Az eddigiek alapján az új utakat nyitó költészetre jó esélye van.

Kiss Judit Ágnes: *A vén fegyverkovácsné plasztikai sebészhez fordul*, Kalligram, 2024

Hitel, 2025/10

FORDÍTÁS – MORI JÓKO

MORI JÓKO

Falatnyi boldogság

Délutáni étterem. A legtöbben már befejezték az ebédet, csak kávé volt az asztalokon.

A leveleit hullató japán juharág a főbejárat felőli kirakatüvegen valójában a büfében látható festmény tökéletes másolata volt. Az ág levelei közül a téli felhős égbolt bukkant elő.

Szél fújhatott, a fák ágai szünet nélkül mozogtak. Valójában a kinti hideg téli táj képe volt ez.

Bent kellemes meleg áradt szét. Az ezüstös keret és az üveg jól illettek egymáshoz. Tompa zeneszó könnyed hangja és a hölgyek halk beszélgetése szinte szünet nélkül zsongott a teremben. A színpompás virágok számtalan fajtájával élővé varázsolt üzlethelyiséget eszpresszókávé sűrű illata lengte be.

Akiko eleinte a kirakatüvegen kívüli ágot bámulta. Ha valaki látta volna, talán arra gondol, hogy a téli tájban gyönyörködött, valójában azonban a gondolataiba merült.

– Szóval erről van szó – mormogta Aono, miközben Akiko elé egy borospoharat tett le. – De rossz!

Röpke pillantást vetett Akiko arcára.

„Ha ez a férfi nem lett volna, egy cseppet se kerültem volna bajba”, motyogta magában Akiko. Két hónappal ezelőtt még nem is tudta, hogy valahol létezik egy Aono nevű férfi! Igazából az volt a baj, hogy visszakerült oda, ahonnan kezdte.

Az eredeti állapot tért vissza. Akiko hirtelen a férfira nézett, akin látszott a nyugalanság, hogy már nem akar maradni. Az eredeti állapot? Az már nem térhet vissza. Akiko élete még a halálánál is unalmasabb hétköznapi sorozata volt.

– Jaj, meghalok! – sóhajtott fel a nő elhaló hangon.

– Hagyd abba! Micsoda ostobaságokat beszélsz! – a férfi nyíltan undorral nézett rá. – Hisz már te is beleegyeztél, ugye?

– Hazugság, csak úgy mondd az egészet!

A férfi arcán nyugalom áradt szét. „Ez a pasi nem akar engem”, gondolta Akiko, miközben tekintetét elfordította a férfi arcáról. „Ha kellenék neki, akkor időnként kiragadna a konyhából vagy a tévé elől. Két-három órára kitépne a meleg családi fészekből.”

Persze, ha Aono nincs, ő akkor is elvan. Különösebb oka sincs rá, hogy kell neki a férfi. Avval együtt, hogy a férfi mesterien birtokolta az asszonyt.

Mikor a férfi egy szupermarketben leszólította, nyilallást érzett a szívében, miközben magában azt gondolta, azon idegeskedett, hogy ez a pasi minek követi. Aono valójában az a típus volt, aki a szupermarketekben leszólította a sárga műanyagkosarat szorongató háziasszonyokat. Legalább is ez volt az első benyomása a férfiről.

Őszintén szólva Akikónak az önérzetét sebezte meg. A zakójából kilógó hegyes kivágású inge is enyhén piszkos volt, sőt még a haja se fénylett.

„Kétes külsejű alak”, gondolta. Ettől függetlenül, amikor a férfi így szólt hozzá:

– Meghívhatom egy teára?

Akiko ránézett, s mintha az ördög bújt volna belé, bólintott egyet és szót fogadott ennek a pasasnak. Hány nő megtette már ezt, amikor vásárolni ment a szupermarketbe!

„Kérem”, utasította volna vissza, ha a férfi még egyszer próbálkozott volna, nehogy valakinek szemet szúr hasson a viselkedése. Mindenesetre úgy óvatoskodott, hogy minél előbb eltűnjön innen, mint a kámfor.

Akiko, bár a lelke mélyén fel volt háborodva, mégis első szóra igent mondott. Úgy tűnt neki, mintha a férfi egy pillanatra kételkedett volna a dologban, s emiatt elkeseredett képet vágott. Akiko egyre jobban lecsillapodott, hideg józanság szállta meg, s elsőként indult a kijáráshoz.

Végül is még aznap saját otthonában ágyba bújt ezzel a férfival. Ha megkérdezték volna, hogy miért tette, valószínűleg nem tudott volna rá válaszolni. Bizonyára úgy történhetett, hogy amikor a szupermarketben letette a sárga kosarat, a pillanat hatására döntött így.

Amikor kettesben betértek egy kávézóba, a férfit az a nem leplezett hátsó szándék vezette, hogy addig nem nyugszik, míg a nőt meg nem kapja.

– Ez megfelel, asszonyom? – kérdezte, miközben ügyetlenül még rá se nézett, sőt az arcát is elfordította.

– Jó lesz.

Akiko valójában nem is értette a dolgot. Valahogy nem tetszett neki a férfi, s ezért szégyellte magát. Arra gondolt, hogy a pasi hülyének nézi, nem bocsátotta meg magának, hogy ennyire olcsó nőnek mutatkozott.

Közvetlenül mellette és a ferdén szemközti széken ülő, a munkára fűtülő, vele egyidősnek látszó lányok, akik a környék kisüzemének hivatalaiban adminisztrátorként dolgozhattak, nem bírták türtőztetni magukat, gyanús tekintettel méricskéltek, szájacskájukat mozgatták, mintha ezt duruzsolnák: „Jó, mi?”

Így aztán a kíváncsiskodó tekintetek elől inkább elmenekülni, elszaladni lett volna kedve. Szóval a hangulata Azt lehet mondani, hogy teljesen megváltozott.

Mikor a férfi kifizette a kávé, kiment az utcára. Hirtelen arra lett figyelmes, hogy a nap lebukott. A fővárosi alkony poros és hamuszínű volt.

A száraz forgószelel megpörgette az utcán heverő nejlonzacskók foszlányait. Közvetlenül mellette egy boltból sült hús szaga áradt szét a levegőben. „Mi lesz a vacsorafőzéssel?”, töprengett magában.

Ekkor eszébe jutott, hogy otthon, kis konyhájában ott tornyosulnak a mosogatóban az ebédre maradt piszkos edények. A kávécsészéje peremén látszik az ajakrúzs nyoma, de a széken a helye üres. A poros alkonyipír sötétebb lett. Úgy tűnt, mintha hirtelen jóval hidegebb lett volna. Egyszerre csak, az ördög tudja miért, jó kedve kerekedett. Lehet, hogy saját magát fogta vissza abban a jelentéktelen családban, mert borzasztóan feleslegesnek érzett mindent.

A férfi kilépett a kávézóból, s ahogy Akikóra nézett, folyton csak pislogott, miközben széles mosolyra húzta a száját.

– Azt hittem, lelécéltél – mormogta a férfi szinte bocsánatkérően. Akiko megérezte, hogy a férfi arra számított, hogy lelép.

– Biztos háziasszony... A fene se nézte volna ki belőle! – a férfi egyre csak bólogatott, amint ott lépkedett mellette.

A férfi válla gyengének látszott, aztán a tekintete csontos kezére tévedt, ami elég tisztának látszott. Arra gondolt, hogy nem is lehet az olyan rossz, ha ez a kéz megérinti.

Alighanem ez volt az egyetlen oka. Nem is lehet az olyan rossz, ha *ez a kéz* megérinti. Tulajdonképpen csak emiatt feküdt le ezzel a férfival, aki valami különös reklámügynöknek mutatkozott be.

Az ágyban azonban semmi falrengető nem történt, amire pedig úgy számított. Nem jutott el a csúcspontra. Aono ügyetlen volt, de a tenyere simogatása olyan különös melegséget sugárzott. A fekete zoknijai nem volt valami tiszta, mind a kettőnek kinyúlt már a gumija. „Talán nem pihentünk előtte eleget”, mormogta a férfi, s azzal ügyetlen mozdulattal átvett kétezer jent Akikótól.

– Hát akkor ... – dadogta Aono, mikor elváltak egymástól.

Ezt Akiko úgy magyarázta meg magának, hogy a férfi, ugyanúgy, mint ő, meglepődött a törtéteken, s ugyanúgy meg volt ijedve. Feszültsége váratlanul feloldódott, s először tört fel belőle valami könnyed, meleg érzés.

– Akkor... még találkozunk...

Aono szeme szélesre tárgult. Mosolyából nyájas vigyor kerekedett. Ekkor amolyan fickós arckifejezést vett észre rajta.

– Ezt hogy gondolod? – kérdezte Aono.

– Ahogy ma – válaszolta gyöngéden Akiko.

– Vagyis véletlenül.

A pályaudvaron egyikük jobbra, a másikuk pedig balra indult. Hamarosan véget ért a nap. A tél eleji szél egyre hűvösebben fújt.

Egyszerű, jelentéktelen család volt, ahová Akiko ezek után hazament. A belülről magányos szerelmi románc után megtért kicsi, de szerény házába, ahol ott volt a férje, s az tette boldoggá, hogy van családja. Sőt Akiko saját magát is boldognak érezte.

Annak alapján, amiket mondott, Akiko úgy gondolta, hogy valójában zavarba jönne, ha a szupermarketben újból megjelenne Aono, a reklámügynök. Az idő múlásával úgy tűnt, mintha az egész meg se történt volna. Magában úgy nevezte: ez egy *baleset* volt. Akiko két-három napig be se tette a lábát a szupermarketbe.

A negyedik napon kivárta a megfelelő időpontot, s lement vásárolni. Utálatosnak érezte, hogy egyre másra csak a szemét meresztgeti.

Aono nem volt ott. A nő megkönnyebbülten sóhajtott fel, de ugyanakkor csalódást is érzett. A következő naptól kezdve általában ugyanabban az időben ment le a szupermarketbe, mint amikor először meghallotta Aono hangját.

Óvatosan azt kezdte figyelni, nem tűnik-e fel valahol Aono alakja, s a nyugalom helyett egyre nőtt benne az elégedetlenség. Egy alkalommal, amikor nagyon rossz kedve volt, úgy érezte, mint akit teljesen magára hagytak.

A kilencedik napon végre megjelent Aono. Úgy tűnt, mintha a bejárati oszlop mögött rejtőzködne. Mint aki nem hisz a szemének, Akiko arcát mosoly öntötte el, belülről azonban dühítő érzés ragadta magával, miközben elindult a férfi irányába.

– Micsoda véletlen! – szólalt meg Aono.

– Hát persze, valóban – válaszolta az asszony, miközben újfajta érzés kerítette hatalmába, ahogy a gyenge vállú, szárnalmas férfit szemlélte. És persze megint lefeküdtek, ahogy ez várható volt. Ez alkalommal a férfi zokniját szürkére cserélte, de ennek is ki volt nyúlva a gumija. A férfi ugyanúgy, mint a múltkor, most is kétezer jent kapott. Ez valamiért szokássá lett közöttük, később is mindig így történt.

Akiko megkönnyebbülten lélegzett fel, amikor elváltak egymástól. Arra gondolt, hogy már kétszer is összejöttek. Boldog volt, mikor hazajött és megsimogatta a tárgyakat maga körül. Ahogy megérintette a párnát, a díványt és a függönyt, valamiféle friss izgalom kerítette hatalmába. Amikor a férje hazajött, olyan kedve kerekedett, mint egy kutyanak, aki a gazdája arcár körbenyalogatja. Természetesen ezt nem tette, de ahhoz a hazug és rideg viszonyhoz képest azzal a borzalmas pasival, ez itt maga volt a mennyország. A férjét féltette, óvta, az otthonára vigyázott. Akiko ezt megelőzőleg is tisztelte a férjét, gondoskodott a háztartásról. Persze Aonóval továbbra is találkozgatott. Úgy ötnaponként egyszer összefutottak a szupermarketben.

Ez szinte fojtó, utálatos érzést keltett benne. De ha a férfi nem jelent volna meg másodszor, akkor Akiko szinte eszelős lett volna a reménytelenség miatt.

Azt se tudta Aonóról, hogy nő, vagy talán még sincs felesége. Még csak eszébe sem jutott, hogy érdeklődjön utána. Arra se volt kíváncsi, mi érdekli Aonót.

Arra gondolt, hogy akkor mégis miért van szüksége a *férfirra*. Eddig akárhányszor meghallotta a férfi hangját, mindig elege lett belőle. Ezelőtt, ha bárkivel dolga akadt, azoknak a férfiaknak mind jobb külsejük volt, mint Aonónak. Az is előfordult, hogy farmeres egyetemisták szólították le.

Hogy is jöttek volna azok a fiúk ehhez! Mégis ezt a pasit nem tudta otthagyni. „Én nem vagyok olyan nő”, mondta másoknak s faképnél hagyta őket.

Aonóhoz hasonló férfiak az állomások zsúfolt épületeiben így szólították le:

– Nem iszunk meg egy teát?

– Nem akarsz megismerkedni?

Ilyenkor Akiko határozottan elfordította a fejét és keresztülnézett rajtuk.

Miért lett olyan iszonyúan mérges Akiko, mikor megpillantotta Aonót, aki szokásához híven a szupermarketben az oszlopot támasztotta? Valószínűleg azért, mert bizonyára arra gondolt, hogy milyen szemtelen alak lehet ez a férfi!

Lassanként azonban meg-megjelent, két-három napra előre betervezte a találkozást, s aztán ugyanúgy, ahogy korábban, iszonyú méregbe gurult. Teljesen fel volt háborodva. És amikor a férfi feltűnt, mégis meglepődött, s testében valami súlyos érzés lett úrrá. Majd úgy tűnt, félig-meddig megbékélt, ilyenkor könnyűnek érezte magát, s mintha valami láthatatlan fonál húzta volna, végül a férfihoz csapódott. Aono egy alkalommal sem vett fel új zoknit.

– Hát akkor itt az idő! – mormogta Aono ugyanazon a helyen, mint ahol múltkor is ült. „Milyen sötét az arcbőre! Inkább olyan földszínű!” csodálkozott rá Akiko. „Szinte semmit sem tudok erről a férfiről, ráadásul ez a földszínű arcbőr! Hát nem látszik valami becsületesnek!”

A férfi valami irományt nyújtott feléje, még a csípőjét is előretolta. Erre Akikónak teljesen elakadt a lélegzete.

– Mit is tegyek? – s gondolkodás nélkül, szinte ösztönösen ezt mondta: – Na, te mit szólsz?

A férfinak a meglepetéstől tátva maradt a szája:

– Azt mondd, mit tegyél?

– Először is tudd meg, hogy sokkal jobb volna, ha nem találkoznánk emiatt a levél miatt, mert ez borzalmas!

A férfi háta mögött egy csupasz ág ide-odahimbálózott. Az ég egyre komorabb, sötétebb lett, látszott, hogy hamarosan hó vagy havas eső fog esni.

– Úgy gondolod, hogy ez lenne a legjobb? – Aono szégyenkezve horgasztotta le a fejét.

– Nem érdekel, hogy mi a jó, s kérek, ne döntsél helyettem. Úgysem érted, hogy én mit érzek!

A férfi, mintha hűvösebb lenne, egyre jobban összehúzta magát.

– Nincs semmi baj, semmi a világon! – súgta Akiko fájdalommal teli hangon, majd egy nagyot sóhajtott. – Eddig mindig jöttél és találkoztál velem. Hidd el, ha másodszor nem találkoztunk volna, akkor már nem is lennék!

Arra gondolt, hogy ez hazugság. Hiszen van otthona, van férje. Hazugság, de ebben a pillanatban igaznak érezte. Akiko, maga sem tudta, miért, egyre inkább összezavarodott. Valójában a férfi szerette volna, ha otthagyják, s most arra gondolt, hogy mégis zsákutcába jutott. Ettől úgy érezte magát, mint egy eszelős.

– Azt mondd, hogy nincs semmi baj? – Aono ebben a nehéz helyzetben szinte kereste a szavakat. – Ezt mondd, miközben van egy férjed!

– Temiattad tudok foglalkozni a férjemmel! Temiattad tudok élni a házunkban! – ez egyszerre volt hazugság is, meg nem is. Akiko szeméből könnyek csurogtak. – Nincs értelme a követelőzésnek! Nem akarok én férjhez menni! Jó volna úgy, mint eddig: öt vagy tíznaponta találkozni. Csak ennyit kérek!

– Azt mondd... én... – A férfi kezében ronggyá gyűrődött a levél. – Bajban vagyok!

– Miért vagy bajban? Én mondtam valami butaságot?

Ezalatt az üzlethelyiség teljesen kiürült. Két órákor vége volt az ebédnek, ötig pedig bezárták az üzletet. Már két óra jócskán elmúlt, mégsem törődtek velük. A pincér a többi asztalt hozta rendbe.

– Hát akkor én... Nekem ez nagyon kellemetlen... – a férfi szinte segítséget kérve nézett körül az üzlethelyiségben. – Nincs értelme. Te igazán rendes ember vagy...

Ebben a pillanatban a rejtély kiderült Akiko számára, s a maga módján határozottan a sarkára állt. Valójában mindig, amikor a férfival találkozott, mindig az lett belőle, hogy a testi vágy is megszűnt, de most egyszerűen csak olyan hebehurgyán kezdett el vihorászni. Úgy nevetett, hogy még hangot sem hallatott.

Aono szóhoz sem tudott jutni a meglepetéstől, csak bámulta a vihogó Akikót. Ahogy nézte az arcát, egyre jobban nevetségessé vált a számára, ahogyan a könnyei fojtak, s közben szünet nélkül kacagott.

Ahogy a nő nevetett, egyre jobban kihűlt a lelke, s egy elképesztően sötét gödörbe fészkelte be magát valahol a testében.

– Én... Hát akkor... itt az idő. – Úgy tűnt, hogy a férfi, különös kifejezéssel az arcán, indulni készül. Aono izgatottnak látszott. Hirtelen felállt, s abba az irányba nézett, ahol Akiko széke volt, a nő viszont a kirakatüvegen túli száraz ágat bámulta, mintha a férfi ott se lett volna. Aono fizetni akart.

A férfi nem futamodott meg, Akiko arcára pedig visszatért a józan ítélőképesség.

Odajött a pincér, s közölte, hogy mindjárt bezárják az üzletet. A nő bólintott és felállt. A kijárat felé indult, a kihalt étteremben csak cipősarkának csendes kopogása hallatszott. Arra gondolt, hogy jól van ez így. Nyugalom lett úrrá a szívében. Jó, hogy ilyen egyszerűen szakított a férfival. Aki egyszer is hibázik, azt elítélik. Így még családi veszekedés sem lett belőle. Nem volt szerelmes Aonóba, még csak nem is kedvelte. Hazafelé tartott, s jól érezte magát.

Amint kinyitotta az üveges bejárati ajtót, rögtön a csigalépcső aljánál hideg szélroham támadt, amely egyenest az arcába fújt. A nyugalom helyére rettenetes magány költözött be.

Persze olyan érzés volt, mint amikor egyáltalán nem marad semmi. Semmi, hiszen a férfi mindent elvitt magával. Bár van férje, mégis magányos farkasként nem bukott el, nem törődött a világgal, s olyan érzése támadt, mintha maga mögött hagyott volna valamit.

A csigalépcsőn minden vasszegélyt pontosan megérintett a lába. Mint amikor végleg leválik egy abroncs, úgy lépkedett, mintha nem is lett volna teste.

Három óra telt el azóta, hogy elindult hazafelé. Szinte látta magát, amint föltesz egy kávé és leül a heverőre. Látta, amint megnyomja a tévé gombját, látta az összes ösztönös cselekvését. Mikor már teljesen elege volt belőle, akkor is csak nézte, egyre csak nézte.

Akiko a házukkal szemközi irányban indult el otthonról. Valaki belébotlott.

– Miért nem vigyáz jobban! – szólt rá egy fiatal nő, s kritikus szemmel szigorúan mérte végig.

„Még hogy én?“, lepődött meg Akiko. Arra gondolt, hogy szemből ez a nő jött neki, persze az is lehet, hogy ő téblábolt ide-oda az utcán.

Most is ólomszürke felhő ereszkedett alá, szinte megérintette a csupasz ágakat. Ha esni fog a hó, akkor jó lenne minél hamarabb. Belesüllyesztette állkapcsát a télikabátja gallérjába, megállt, megvárta, míg zöldre vált a lámpa.

Sok-sok ember várt tétován a zöldre. Voltak, akik türelmetlenül leléptek a járdáról az úttestre. Mivel esze ágában sem volt hazasietni, Akiko megvárta, míg zöldet mutat a lámpa, s aztán lassan megindult a másik oldal felé. Ebben a pillanatban a következő történt:

– Nem innánk meg együtt egy teát? – jutott a fülébe egy hang. Közvetlenül a közelből hangzott, a tarkóján érezte a férfi friss meleg leheletét.

Először ösztönösen félre akart ugrani, de elnyomta magában ezt az érzést és a férfira nézett. Szürke színű – ez volt az első benyomása. Talán a kabátja színe miatt. Akiko lopva a férfi kezére sandított. Ez a kéz, úgy tűnt, tiszta volt.

– Igen. – S aztán egy parányit bólintott.

A jelzőlámpán túl Akiko és a férfi egymás mellett sétált tovább.

Japánból fordította: Vihar Judit

Mori Jóko (1940-1993) Japánban, az Izu-félsziget keleti részén született, majd Tokió Jamanote negyedében nőtt fel. Hatéves korától apja kívánságára hegedülni tanult. Mégsem hegedűművésznő lett belőle, hanem író. Első elbeszélése, a „*Szerelmi történet*” (Dzsódzsi) 1978-ban jelent meg a Fiastyúk (Szubaru) című folyóiratban. Szokatlanul őszinte, leleplező stílusa meglepettette az olvasót. Ma az egyik legsikeresebb japán író, aki a japán nők helyzetét tárja fel írásaiban. Itt közölt elbeszélése, a *Falatnyi boldogság* (Szaszajaka na kófuku) 1989-ben jelent meg harminchárom elbeszélés egyikeként, melyeknek összefoglaló címe *Ágytörténetek* (Beddo no otogibanasi). A kötet azóta harmincnégy kiadást ért meg.

Fotó: FEIGE MÁRTA

FORDÍTÁS – JIŘÍ WOLKER

JIŘÍ WOLKER

Mese a milliomosról, aki ellopta a napot

Élt egyszer egy hatalmas milliomos, akinek sikerült minden földi gazdagságot megkaparintania. Semmi nem volt számára elérhetetlen. A leggyönyörűbb kastélyban lakott, és minden ember neki szolgált. De a szerencsétlen milliomost betegség kínoztta. Betegsége nem is annyira fájdalmas, mint inkább visszataszító volt. Az egész testét undorító sárga fekélyek borították, melyek nappal nedvesedtek, éjjel meg égtek. Csúnya betegség volt – olyan csúnya, hogy még maga a milliomos is szégyellte, s ezért igyekezett puha szövésű ruhákba és selyempárnás ágyakba rejtetni.

Vagyona folyton-folyvást nőtt, de a betegsége is. Félő volt, hogy a kiút a szemét is eléri. A gazdag ember ettől félt a legjobban. Testének minden porcikáját befedhette – ez volt az egyetlen hely, melynek fedetlenül kellett maradnia, hogy élni, uralkodni és pénzt keresni tudjon.

A beteg milliomos úgy döntött, hogy orvost hívat. Eddig senkitől nem kért tanácsot, senkit nem engedett magához, mert nem akarta, hogy bárki is megtudja, alapjában véve milyen nyomorult. Félt, nehogy az emberek, akik irigyelték nagy szerencsését – most örülni kezdenek betegségének, mivel úgy érezhetik, hogy boldogabbak, mint ő. Mert a milliomos úgy vélekedett, hogy mert neki van a legtöbb pénze, neki kell a legboldogabbnak is lennie. Látna szép ruháit, autóit, pompáját, a többi ember is ezen a véleményen volt. És a milliomos magához rendelte a legjobb orvost, és azt mondta neki:

– Doktor úr, jól vizsgáljon meg, és adjon tanácsot, mitévő legyek, hogy meggyógyuljak. Betegségem annyira visszataszító, hogy senkinek nem szabad tudnia róla. Ezért bizonyára meg fog bocsátani nekem, ha a vizit után kivégeztem önt. Nem hiszek senkinek, s legkevesbé az emberi nyelvnek. Midász király históriája megtanított arra, hogy következetesebb legyek, mint ő volt! Egyébként felesége illően magas nyugdíjat fog kapni az én magánpénztárámból, s gyermekei az én költségemen folytathatják tanulmányaikat.

Az orvos látta, hogy ütött az utolsó órája. Mert a milliomos gyilkoló ereje óriási volt.

– Életerőm napról napra csökken – folytatta a milliomos. – Cselekedjék gyorsan!

Levetkőzött. Ott állt az orvos előtt meztelenül. Olyan volt, mint egy összetaposott hernyó vagy mint egy odvas fog. Az orvost undor fogta el. Milyen alapon halok meg én az ő fekélyei miatt, én, aki teljesen egészséges vagyok – gondolta magában. Minden ember megölheti a másik embert. Ha ő megteheti, én is megtehetem. Jó, olyan orvosságot írok fel neki, amit nagyon drágán fog megfizetni.

– Kegyelmes uram – mondta –, tudok írt az ön sebeire. És annál is hatásosabb írt, mivel egyedül ön tudja megszerezni. Önnek napra van szüksége. De nemcsak egy kis napra, amit a közönséges halandók alamizsnaként kapnak – önnek az egész napra szüksége van. Ön vagyonos ember, s azt hiszem, pénzért le tudja hozni palotájába a napot is égi pályájáról. Bizonyos időre zárkózzon be a nappal egy szobába, hogy egészen közélről és egyedül élvezhesse sugarainak jótékony hatását. A napfürdő után nemcsak hogy makkegészséges, de halhatatlan is lesz. Ez az egyetlen orvosság, amit önnek ajánlani tudok. Mert önben gyűlt össze az egész világ betegsége. A nap viszont az egész világ egészsége.

A milliomos hitte az orvosnak. Hogyne hitte volna egy olyan embernek, akit egy lépés választ el a haláltól. Csak még megkérdezte:

– Nem tudja véletlenül, milyen drága lehet az a nap?

– A nap minden embernek drága. Lehet, hogy egy embernek olcsóbb. Amint elhangzottak az utolsó szavak, az orvost elvezették és kivégezték. Özvegyének csinos özszegről szóló csekket utaltak ki, árváinak szinte új tankönyveket, két alig használt vonalzót a milliomos irodájából és egy tolltartót ezzel a felirattal:

„Tanulj meg, fiam, bölcsnek lenni.”

A milliomos közben azon tűnődött, hogyan hozhatná le a napot a lehető legolcsóbban. Építtetett egy óriási állványzatot. Száz mérnök konstruált egy hatalmas darut. Az építők már tervezték azt az épületet, melybe a napot fogják vonszolni, és egybezárni a milliomossal s fekélyeivel. Az egész világ millió és millió munkása kovácsolt kalapácsaival, nem azért, hogy lehozzák a napot, hanem hogy eltartsák asszonyaikat és gyermekeiket.

És egy éjszaka, mely sötétebb volt, mint a megkérgesedett szív, levonszolták a milliomosnak a mennyboltozatról a napot, beteretlék a hatalmas épületbe, bezárták acéllapú, vasbeton falak közé.

Egyetlen sugár sem hatolt ki.

A föld sötétbe borult, és a milliomos örült, hogy az akció ilyen jól sikerült. Sötétben még az isten sem veszi észre – gondolta magában –, hogy a napnak hűlt helye. Én meg halhatatlan leszek, és aztán tehet bárki bármi! Nem állok meg a napnál, lehozom az összes csillagokat is, és a kincstáramba teszem őket. Az enyimek lesznek, mint ahogy enyéme az Ego bankban elhelyezett értékpapírok. Hamarosán eljön az az idő, mikor már semmi olyan nem lesz, ami nem az enyém. Megveszem az Atyaúristent is, és megteszem titkáromnak. Fiatal leszek, szép, halhatatlan és a leggazdagabb.

Közben az emberek felébredtek. Igencsak csodálkoztak, hogy nem süt a nap. Az égen csak egy nagy vörös seb éktelenkedett, melyet a tűzoltók meg a mázolóok hasztalan próbáltak lelohasztani, illetve elmázolni. Az emberek összezsúrdultak, és azt kiabálták:

– Hol a nap? Ki vitte el a napot?

A villanylámpás rendőrök rendet teremtettek. De beleizzadtak, amíg sikerült nekik! Az emberek ész nélkül rohagáltak összevissza, s hiába próbálta volna őket bárki is csendre inteni, vagy „oszolj”-t parancsolni nekik.

A milliomos meggyújtatott minden lámpát. Százezer csillár lángolt az utcasarkokon, a kávéházakban, bárókban, éjjeli mulatóhelyeken. A külvárosban három szomorú gázlámpa világított, falun pedig az emberek előkotorták a poros ládák mélyéről a Gyertyaszentelőről visszamaradt gyertyákat, és rémülten pislogtak egymásra.

Zürzavar támadt, melyet még fokoztak az isten tudja, honnan előrepülő denevérek. A milliomos számítgatta: mihelyt meggyógyulok, a napból csináltatok Helios gyufát, égett sebre való napkenőcsöt meg mindent, amit csak lehet. ügyes ember könnyen meggazdagodhat. Örülök, hogy előttem még senki nem jött erre rá.

De a városokban az embereken egyre nagyobb fejtelenség lett úrrá. Egymásba ütköztek, mint a megriadt marhák. Ezért a milliomos plakátokat ragasztott a falakra, és vezércikket íratott az újságokba.

Végre-valahára sötétség!

Az ősi ellenség porban hever.

Az emberi áldozatkészség legnagyobb példája. Már a világ kezdete óta kínozza az embereket a valaha is élt leggonoszabb zsarnok – a nap. Kegyetlen zsarnokságának súlyát leginkább a dolgozó emberek rendje nyögte, mely rend milliói hulltak el munkájuk közben pusztító sugarainak tüzeiben. Orvosilag bebizonyított és statisztikailag alátámasztott tény, hogy azoknak az embereknek, akik a nap alatt születtek, teljes 100 %-a (azaz: száz százaléka) ugyanezen nap alatt meg is halt. Ez az önkényuralom véget ért. Utolsó Milliomos úr, az ismert emberbarát (ki ne emlékezne nemes nagylelkűségére, mellyel felkarolta a tragikusan elhunyt doktor X feleségét és gyermekeit) saját költségén lehozatta a napot az égről. A munka, hála emberfeletti áldozatkészségének, sikerült, és a nap eltűnt a világból.

Utolsó Milliomos ezzel a tetteivel beírta nevét a halhatatlanság aranykönyvébe. Kérjen prospektusokat!

Egyesek – akiknél világított a villany – mindezt elolvasták és megnyugodtak, mások – akiknél nem világított – tovább nyugtalankodtak. Sok anyóka (olyanok, akik már húsz éve vakok voltak) mondogatta: Itt a világ vége.

Közben a gazdag ember, elparancsolván a személyzetet, elindult a naphoz. Mikor belépett a hatalmas épületbe, gondosan bezárkózott, még egyszer meggyőződve róla, hogy jól őriznek-e minden bejáratot a revolveres és bajonettes strázsák. A kulcsot a zárban hagyta, nehogy valaki is megleshesse. Aztán vetkőzni kezdett.

„Milyen istenien melegít – gondolta magában a milliomos. – Áramlik belém a nagy erő. Minden egészségtelent eléget, és tiszta ércce olvaszt. Úgy fogok innen kimenni, mint egy ifjú isten. Hány embernek adott már a nap egészséget és boldogságot. Rajtam áll, hogy mindezt egybegyűjtsem, miután mindenki mást eltávolítottam a naptól. Ó, milyen mérhetetlen boldogság minden ember boldogságát magamra összpontosítani.”

Égetett a nap.

– Egy kicsit túl nagy itt a forróság. De sebj. Meg kell tanulnom elviselni a nagy jótéteményt is. Csak a hátam ne fájduljon meg. És a fejem. Meg a szám, szemem, mellem és a lábaim.

– Ah! Elviselhetetlen ez a sugárzás. Kívül-belül emészt. Mintha hamuvá válnék. Csak még egy pillanatig kitartani. Aztán elmegyek. Elmegyek, és egy hideg folyóba ugrom. A legerősebb, a leggazdagabb leszek, halhatatlan. Milyen gyenge vagyok, szegény, és mindenem fáj, mintha halálomon lennék! Nem, már nem bírom tovább. Kimegyek. Talán már elég. Kimegyek – elfutok – repülök...

Az égett, fekélyes, lángoló tekintetű meztelen koldus az ajtóhoz rohant. Ó, jaj! Az izzásig hevült kulcs úgy beleragadt a zárba, hogy még a jó isten sem tudta volna kihúzni. A milliomos hiába rázta, hiába tördelte, itt nem volt szolga, tanácsadó, munkás – itt egyedül volt, egyedül, mint elüszkösödő mellében a szíve – egyedül, mint szemei a genny és fájdalom gyűrűiben. A milliomos megremegett. Teste meghajlott, mint a vihar tépte fa. Ember, nem bírod el mindenki boldogságát! Még a sajátodéra sem vagy elég.

Égetett a nap.

A milliomos összeroskadt.

Egy kupac hamu maradt belőle, nem több, mint egy húszfilléres. Egy kis kupac hetvenkedő nyomorúság. Az épület, melyet gögje emelt a magasba, ravatala lett, és a nap, melyet beteges dicsvágya lopott el, koporsójánál gyújtott nagy gyertyává változott. Senki sem sírt.

És égetett a nap.

Úgy égetett, hogy elégette az összes falakat. S azok leomlottak, mintha homokból lettek volna. A földre omlottak, hasonlóan a bűbajos rontás után eltűnő varázslókhöz. Mind a négy égtáj felé kilobbantotta fényét a nap. Úgy feküdt a zöld fűvön, mint egy aranyló léggömb.

Megörültek az emberek. „Látjuk az utat”, mondogatták és nevettek.

Most már csak az a kérdés, hogyan tegyék vissza a napot az égre, hogy mindnyájan lássák, és mindnyájan lássanak.

Az emberek arca komollyá merevedett, és tanácskozni kezdtek.

Ki viszi vissza a napot a mennyboltra? Két gyerek vállalkozott rá: Mánicka meg Pepik. Talán Vrsovicéből vagy Smíchovból valók voltak, de valahonnan biztosan.

– Mi visszavisszük – mondta Pepik. – Sokszor cipeltem az embereknek a bőrröndöt a pályaudvarra. Egyszer egy bácsi akkora bőrröndöt vitetett velem, hogy mindenki csak csodálkozott. Megnézném én azt a napot, amellyel ne bírnék el!

Mánicka és Pepik visszavitték a napot az égre.

– Nekem aztán hazaérjete ebédre! – kiabált utánuk anyuka.

– Hazaérünk, persze hogy hazaérünk...
És haza is érték.

(Bojtár Endre fordítása)

*

Jiří Wolker (1900. március 29. – 1924. január 3.) cseh költő, író, újságíró. A 20. század eleji legtehetségesebb és legjellegzetesebb lírikusok egyike. Svatý Kopečeken laktak a nagyszülei, akiknél a nyári vakációkat töltötte. A St. Krejčí úton található házon (ún. Wolker villa) található a költő emléktáblája. József Attila különösen közel érezte magához. A harmincas években – Anton Straka budapesti csehszlovák kulturális attasé nyersfordításai alapján s ellenőrzése mellett – több versét is átültette magyarra. Tüdőbajban halt meg, fiatalon.

Hatása jelentős volt a cseh költészetre. Magyarul [József Attilán](#) kívül [Weöres Sándor](#) is fordította.

(magyarulbabelben.net)

*

Jiří Wolker (1900 – 1924) cseh költő, író, újságíró
(ceskatelevize.cz)

(Szerkesztette: Szolláth Mihály)

BÁNKI ÉVA

ELŐRE, HÁTRA, KÖRBE

Hogy is hihetné a józan ember,
hogyan a tenger tényleg létezik?

Hogy nem egy habókos álom csupán,
mint a végtelenbe törő fenyő képe:
melynek ágai átszakítják a felhőket –
a hold a fa bal válla alatt ragyog,
a nap pedig a fa jobb oldalán tollászkodik...
Mennyivel hihetőbb egy égig érő fa,
mint a tenger, a határtalan,
a végtelen?

Utaztam rajta, fürödtem benne,
szálltam fölötte. De hinni...
hinni hogy hihetnék benne?

**INKÁBB A VÉGTELEN TÉRSÉGEK ÖRÖK
HALLGATÁSA**

A Nagy Könyvtáros
ama Mindentudó és Örökkévaló
– akinek nevét nem merem kimondani sem –

történetekkel és nevekkel játszik
fényből épült kupolatermében.
És jegyezgeti,
kit vitt el a bánat, a háború,
melyik kereszttúton kicsodát terítettek le a démonok,
ki az, aki felfalta apját-anyját,
aki megcsalta / leütötte / elárulta a többieket.
(Alle Menschen sind gute Menschen.)

Hát ilyen az isteni bulvár
egy végenincs történetben,
a Nagy Könyvbe elrendezve.

De nem lett volna felemelőbb,
ha inkább zenét hallgatott volna
a teremtés első percétől kezdve?

ÁT

Hova rejti az erdő az öregeket és a halottakat?
Hiszen minden lény pompás, friss, erős,
ami csak az ösvényen kirobban, átszalad.
De hol vannak a rések, a lapályok, a szemnek
láthatatlan zugok, ahol az állatok megadják magukat?
Mi csak az egyik erdőt látjuk, a fiataalt, a színeset, a lármását,
pedig a másik, a bokrok mögött remegő a hatalmasabb.

ÉL, MERT MÉG NEM HALT MEG

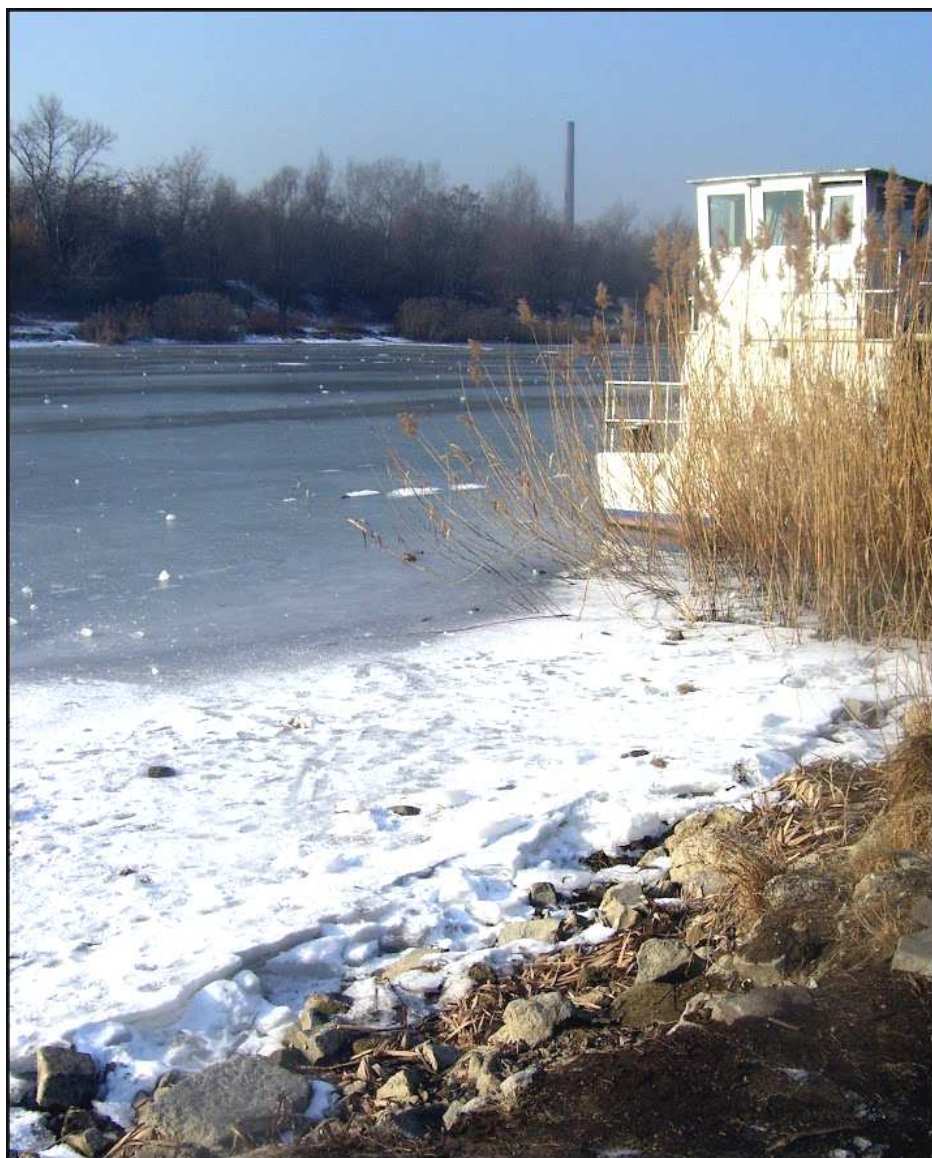
Él, mert még nem halt meg.
A néni a szemközti házban. A kislány,
akit a saját anyja elfelejtett. A kutya,
aki vár valakire. Sír az egyik szemem,
a másik meg... Ó, ez a sok szerencsétlen!
Nem is látom a lányt, aki a szemközti házból
engem figyel. Rég elfelejtettem anyámat,
aki régen elfelejtett. Leszáll az éjszaka,
inak szakadnak, csontok törnek. Rend van,
de én minden reggel várok valakire.
Élek, mert még nem haltam meg.

DÁVID

I.
Az Isten szívének kedves férfiú
itt élt, ezen a földön. Itt követte el
megszámlálhatatlan gaztetteit. Itt sírta el
halandó könnyeit. Itt írta halhatatlan verseit.
Tanítása, mint a méregcsepp. Bűnös dolog
a földön büntelennek maradni.

II.
Dávid megcsinálta a szerencsáját.
Vagy a szerencse csinálta meg őt.
Nem is a szerencse. Az Úr akarata.
Vagy csak egy isteni rendszerhiba volt,
egy kozmikus baki. Aki éppenséggel
lehetett volna te is.

Forrás: Át- Bánki Éva versei, <https://www.facebook.com/profile.php?id=100086463106755>

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

NYEGES GÁBOR ÁDÁM

Én tettem őzet a madármentő inkubátorba

Én tettem őzet a madármentő inkubátorba.
(Nem én tettem őzet a madármentő inkubátorba.
Tisztelt Üzemeltetők, Tisztelt Rendőrség,
ha ezt olvassák, ez nem vallomás, vegyék
figyelembe, ez afféle lírai fikció. Képzelet!)

Én tettem tehát őzet a madármentő inkubátorba.
(Nem én...!) De a kérdés nem is az, hogy
ki (Én [Nem én]), hanem hogy miért.

Mi visz rá egy embert (engem – aki tette),
hogy így tegyen. Hogy aztán „A rémült
állat szétverte az inkubátort, leszaggatta
a vezetékeket, és telepízkította azt”.

Részeg vicc? Őszinte özféltés? Madárgyűlölet?
Madármentő-gyűlölet?

Elmondom, mivel csak én tudhatom,
„én”, aki őzet tettem a madármentő inkubátorba.

Aki már gyermekkorra óta annyit képzelgett
a rosszról. Mindenféle bűnről, bárki, bármi
elleni inzultusról, ami szép, aki nem érdemelné.
Miért tettem, miért? Mégsem mondom el, mert
teljesen biztosan én sem tudom. Amit tudok,
az a képzeletem. Amiben leköpöm a szembe
jövő, kedves embert, amiben rágógumit dobok
az adománygyűjtő perselybe, kirúgom a mankót,
levizelem az utcai betlehemet, összebarátkozom
ellenségemmel, hogy aztán, mikor a legkevésbé
számítana rá, mikor életében a legvédtelenebb
és legmagányosabb, mikor már csakis énrám
számíthat, egy szó nélkül hagyjam faképnél,
borotvát, altatót, kötelet adok a kezébe, még
búcsúzóul. Én, aki rátaposok képzeletben a
törött szárnyú madárra, én, aki fantáziámban
megölöm a párom szerelmét, a szüleim fiát, a
barátaim bizalmasát. Én, aki seggbe rúgom a
jótevőm, miután kisegít, én, aki – ilyen vagyok?

Miért teszem (teszi – bárki) ezeket a képzeletemben?
S miért nem teszem meg akkor valójában is? Miért nem
fogok tényleg egy őzet (hol, de főleg: hogyan?)
s *teszem be* (hogyan?) a madármentő inkubátorba

(ahová hogy fér be?)? Hogy nem féltem az őzet, ha jó szándék vezérel, miért „csak” ezt teszem vele, ha pedig rossz? És főleg mi húzza meg ezt a határt képzelet és cselekvés közt? Gyávaság? Idő- vagy őzhiány? Drágább rongy életem, mint a delejes rossz szándék? Vagy csupán arról volna szó, hogy rosszat nem tenni lehetetlen a rossztevés elképzelése nélkül. Hogy mint rozoga, de még működő autót, vizsgáztatom rozoga, de még működő lelkiismeretem? Jó. Legyen. Így kell legyen, ezért szavatul a bűntudat, ami előnt minden képzelgésre, a szégyen, az önutálat. (Ki képes ilyet képzelni, ki gondolja el, hogy fog egy őzt, törött szárnyú madarat, jótevőjét – és akkor...? „Én”, nyilván.)

De a kérdés nem ez.

Nem is az, hogy végül is ki tett őzet a madármentő inkubátorba? A kérdés az, hogy miért olyan elemi a sóvárgás a bűntudat iránt, miért nem tudok (tud „bárki”) betelni vele, miért kell újra és újra és újra előcsalogatni. A lényeg pedig nem ez.

Hanem hogy „A Vadmadárkórház tervezte inkubátort tíz éve állították fel, hogy megkönnyítsék a madarat behozók dolgát. Egy folyamatos szellőzést, fűtést és hűtést biztosító rendszert építettek bele, valamint egy SIM-kártyás berendezést, amely azonnal üzenetet küldött a kórház dolgozóinak, ha madarat helyeztek el benne. Mint írják, az inkubátor elkészítése körülbelül egy millió forintba került, de az emberek nem becsülték meg az eszközt”.

„A fiatal őz elhelyezése volt az utolsó csepp az önkéntesek poharában, akik egyébként szabadidejükben, munkájuk mellett üzemeltetik, saját forrásokból a Vadmadárkórházat. Az őzet ellátták, és visszaengedték a természetbe, de az inkubátort nem fogják megjavítani, leszerelik.”

Valamint, hogy én tettem az őzet az inkubátorba, amint csak hallottam róla, hogy lehet ilyet csinálni, képzeletben már így is tettem, s hogy halvány lila gőzöm nincs arról, hogy miért. De remélem, álmaimban még jó darabig döglött madarak csipkednek halálra, éberre, izzadt-riadt-zihált-bűntudatosra.

Akárki is tette, megérdelem.

(megj.: *Új Forrás*, 2025/3.)

KÖNYVESPOLC – NAGY KRISZTA LÉNA: A kerítés túloldala (részlet)

A sokadik cukrászdának hagyom, hogy elcsábítson. Hatalmas fagyikelyhet szorongatva süppedek a párnák közé Holle anyó házában. Fehér ház előtt fehér asztalok, körülöttük fehér székeken hófehér, puha párnák. Mint felhők a havas táj felett.

A kerítésnél állok. Fehér. Mint az utcára hajló cseresznyefa millió virága. A tavaszi szél fehér szirmokat szítál köré. Körénk. A teraszon már-már undorítóan boldog család. Négy generáció titkát fürkészsem négy hete. Fehér hajú dédpapa ölében kétéves forma szőke kislány. Fanni. Vagy, ahogy ő hívja: Fáncsi. Kíváncsi Fáncsi. Boldogan sürgő-forgó dédmama kezében sütemény, kávé, rántott csirke. Kék szemében vidámság. Három középkorú pár, változó számú fiatal. Kamaszoktól kora harmincasokig. Fáncsi szülei, Flóra és Olivér, fél szeme mindig a kislányt öleli. Minden vasárnap.

Az első családtagok szombat délután érkeznek. A csomagtartóból papírzacskók masíroznak a konyhába. Drágáim zöld Opelrel hozzák a bort és az üdítőket. Kati, a fiatal dédmama répát, krumplit pucol, borsót, babot fejt a kerti asztalnál. Ebben nem enged segíteni senkinek. Sándornak sem. A férje mégis hétről hétre kukkolja, hogy majd ő megpucolja a krumplit. Na, még csak az kéne – nevet vissza rá hétről hétre Kati, és már kanyarítja is a rózsaszín héjat a lába közé fogott hatalmas tálba. Ha megtelik, elviheted a komposztba – engeszteli ki sértett férjurát, aki homlokon csókolja és elkezd fenni a kést. Csirkéket darabol, paníroz, kockáz, húsokat szeletel, tölt, kötöz.

Vasárnap korán kelnek. Hét körül már felöltözve, a kerítést kémelve kávéznak, reggeliznek. Nyolc körül jönnek Drágáim. Negyvenes házaspár két kamasszal. A gyerekek, kezükben telefonnal ébrednek a teraszon. A többieket elnyeli a ház, és délig csak az újabb Drágáim érkezésekor bukkannak elő. Drágáim lassan megtöltik az árnyas verandát. A hatalmas, tölgy étkezőasztalon a kávéscsészéket hófehér damaszt abrosz váltja, és ránézésre sem IKEA-s étkészlet. Poharak és evőeszközök vándorolnak csilingelve kézről kézre. Frissen szedett virág illatozik a metszett vázákban. Végül a porcelán levesestálak gőzölgése mellett elcsendesül a társaság. Kanalak koccanása jelzi, hogy egy csepp sem maradt a tányérokban. A tálak roskadoznak a sült és rántott húsoktól, sajtoktól, zöldségektől. Illatuk elkószál a kerítésen túlra. Beszélgetés mellett esznek tovább, jó étvággal. Ilyenkor szoktam elővenni a melegtől felpuhult sajtos szendvicsemet, és a kontraszt miatt némi undort érezve elmajszolom. A süteményeket kísérő kávé már együtt költjük el. Ők a teraszon, aranyszélű csészékből. Én a kerítés tövébe vackolódva a termoszból. Ennek legalább nem ártott a hőség, állapítom meg, immár negyedik alkalommal. Hátizsákomból kikotrom a gyűrött jegyzetfüzetet és a tollat. Drágáim talán felfedik a neveiket. Lassan haladok a beazonosításukkal. De ez egy cseppet sem zavar. Minél később fejtem meg a titkukat, annál tovább kutathatom.

A romos házra véletlenül bukkantam. A Face dobta fel egy ingatlanos hirdetésben. Először nem is akartam hinni a szememnek.

Bontásra ítélték, telekként árulták a kis zsákfaluban. Bagóért. Kovácsék generációja kihalt belőle, az önkormányzatnak csak a terhére van. Az árából rendbe hozzák a focipályát, meséli üdvözült mosollyal a polgármester, miközben kerek, puha hasán táncolnak a vastag, fekete szőrszálak a necotrikó alatt. Zavarában, egykor kék munkásnadrágjának szűkítőjével babrál.

– És akkor ide is tetszik költözni, kisanaccsád? – kérdezi még bárgyúbb vigyorral.

– Lehet – válaszolom komolyan.

– Egy ilyen városi, finom úrihölgy mit fog csinálni itt az Isten háta mögött? Má' meg ne haraguggyon, amié' kíváncsiskodok.

– Nem haragszom, Somfa úr. Majd meglátjuk – köszönök el, szerintem titokzatos mosollyal.

Egy pillanatig próbálom elképzelni, hogyan élhettek itt az emberek, de nem sikerül. Egészen mást szeretnék kifürkészni. A szomszédban lakó családot. Ferenczi Sándor és felesége élete érdekelt.

A telkek közti kerítés tyúkhálóból készült, a fák, bokrok, növények kedvükre nőnek át rajta. A hatalmas diófa alatti bokor mellől tökéletes a rálátás Ferencziék teraszára. A polgi szerint most nyaralnak, csak két hét múlva, szombaton jönnek haza. Van két hetem, hogy lakhatóvá tegyem a házat és kialakítsam a megfigyelőállásomat.

Bár tilos, mégis bemegyek, és körülnézek a nádfedeles viskóban. Lépteimre galambok riadnak a szoba hűlt helyén. Kihúzott fiókokban papírok, régi, koszos ágynemű, por. A betört ablakokra szivárványt rajzol a maszat. Az ágy rövid és keskeny. A vastag dunyha közepén három macska vizslat kíváncsian. A konyha katasztrófa, be se merek lépni. A fürdőszobát egy külön épületben találom. Meglepő módon, szinte tökéletes állapotban. Néhány flaska Domestos után olyan, mintha új lenne. Nyitott ablaknál merülök el a meleg, habos vízbe. Nézem a csillagokat, hallgatom a tücsköket. Élvezem a békét.

A nyárnak köszönhetően másnap a szomszédos városban előbb kapok sátrat, hálózsákat és kempingezéshez elengedhetetlen felszerelést, mint cukormentes fagylaltot. Igyekszem mindentől a legolcsóbbat és a legkevesebbet venni. Nem vagyok egy vadonban-is-megélek típus, lelki szemeim előtt már látom, hogy néhány hét múlva minden a kerületi hulladékmentes csoportban landol, ingyen elvihető címkével. Telepakolt csomagtartóval indulok haza. A levegő izzik a forróságtól. Fákkal csak ritkán találkozom. Kanyargok az úttal, aztán a folyóval. Nem akarok az autópályán menni, meg akarom ismerni a környéket. A sokadik cukrászdának hagyom, hogy elcsábítson. Hatalmas fagyikelyhet szorongatva süppedek a párnák közé Holle anyó házában. Fehér ház előtt fehér asztalok, körülöttük fehér székeken hófehér, puha párnák. Mint felhők a havas táj felett. A fehér kerítésen fehér virágok kacérkodnak egymással a fehér, méretre készült faládákban. A hatalmas nyírfák kérge is fehér. Sötétkék nyári ruhám, és kezemben a színes, olvadozó gombócok vidám pacák a vásznon. A sűrű csendet csak a levelek zizegése, kanalam koppanása és néhány virgonc madár csivitelése töri meg. Mikor a közeli templom harangja is megkondul, összerezzenek. A tökéletesség hirtelen ijesztővé válik. Nagyot kortyolok a jéghideg bodzaszörpéből, és a vállamra telepedő magánnyal osztozom az utolsó kanál fagyin. Nem viszem be a poharakat. Nem akarok beszélgetni, és mivel rajtam kívül nincs más vendég, erre jó esély lenne. Bekapcsolom a klímát, az első lehetőségnél felhajtok a sztrádára, és meg sem állok hazáig.

Pest határában bizonytalanodom el először. Tudtam, hogy így lesz, mégis pánikként tör rám az Úristenmitcsináltam érzés. Kidobtam hatszázezer forintot azért a hülye telekért, meg a rozzant házért. És a csomagtartóm is tele van utálom kategóriás cuccokkal. Hagyni kellett volna Ferencziéket a csudába! Elvétem a sávot, szabálytalanul sorolok be a Petőfi hídra kanyarodóra. A fekete terepjáró sofőrje rám dudál. Jogosan. Aztán megelőz és beint. Elrebegek egy néma bocsit, és araszolok tovább a kocsisorban.

A gardrób mélyére süllyesztem a kemping cuccokat, vizet engedek a kádba, és egy pohár jéghideg gin-tonikkal elmerülök a habok közé. A víztől vagy a gintől visszaszívárogoz belém a tettvágy. Kíváncsiságom és igazság utáni vágyam legyőzi anyagias és aggodalmas énemet. A fotelbe kucorodom, és a ventilátor ütemes surrogása mellett olvasni kezdem a többszáz oldalnyi anyagot. Amit éveken át gyűjtöttem, rendezgettem. Ami Ferencziékhez vezetett.

A nyár szívfájdítóan kellemes ebben az Isten háta mögötti faluban, Kiskobakban. A Duna gyakorlatilag a kertek végében kanyarog. A sodrástól elzárt holtágban frissítő az úzás. Utálni akarom a helyet, mégis egyre jobban kedvelem. Somfa úr az egyetlen, akinek sikerül visszabillenteni a már-már csöpögősen romantikus hangulatból. Jöttét szőrös hasa előzi meg. A pólója terjedelmes mellei alá gyűrve, kopott-koszos kék munkásnadrágja eltűnik az ágyéka

fölött. Próbálom nem elképzelni, ahogy lehajol. Újdonság vagyok a faluban, és kötelességének érzi, hogy mindenkiről mindent elmeséljen. Így tudom meg a második felderítő hétvégén, hogy Ferencziék szerdán jönnek haza, és szombaton érkezik hozzájuk a család.

– Jön az egész pereputty. Még a pestiek is legyűnnek. Mán megrendülték a csirkéket Bözsi nénnnyétő’ – újságolja nagy hévvel. Sörösüvegét használva petrencének, be is tájolja Bözsi nénnye házát. – Ha kismacsád igazi, jó falusi csirkét akar enni, csak szójjon neki. Vág magának is egyet. Olyat a bótba nem kapnyi – köröz lapátkezelével pirosra sült hasán. Nagyon kortyol a sörből, leöblíti a sült csirke emlékét, majd harsány nevetéssel közli, hogy a Sanyi kéthetes lesz. – Érti aranyom, két hetes.

Próbálok nevetni, de érzem, hogy mosolyom nem őszinte. Szerencsére Giza hazaparancsolja élete párját, így Somfa úr lassan imbolygó alakja belevész a vörösen izzó napba.

Elgurulok a közeli benzinkúthoz. Szeretem a fűszeres-kolbászos hotdogjukat. Kettővel jól is lakom. Amíg az elviteles bögrémbe elkészül a koffeinmentes esti latte, az árnyékban próbálom gyorsabban enni a dupla csokis jégkrémet, mint ahogy az olvad. Sosem sikerül. A pálcika köré tekert arany-fekete fólia most is úszik a fagyiban. Elszánt kísérletezésemet mégsem adom fel. Hiszem, hogy egyszer én leszek a gyorsabb.

Vacsora után indulok csak haza. Elnyújtom ezt a békét.

Mire leparkolok az elviselhetetlenül forrónak tűnő utcácskában, kész a haditervem. Jövő hét utáni vasárnap indul az akció egy utolsó bevásárlással. Szűnyog- és bogárriasztóból úgy érzem, nem fogok tudni eleget vinni magammal. A fürdő elég hűvös, a kenyér és a kemény sajt kibírja majd néhány napig. Rendeltem távcsövet is, és egy mini horgász széket, hogy ne kelljen egész nap a földön ülnöm.

Hétfő reggel fel kell állítanom a sátrat és el kell foglalnom a bokrok között a megfigyelőállást. Nem akarom, hogy kiszúrják a szomszédot. Megtaláltam a tökéletes helyet a ház mögött, ahonnan a terepmintás sátor észrevehetetlen. Biztos, ami biztos, gyűjtöttem néhány nagyobb, lombos ágat, amivel a hátát el tudom majd takarni. Somfa úrnak a lelkére kötöttem, hogy tartson titokban. Bár utálok hazudni, de előadtam egy mesét a válasomról és a pszichopata férjemről, aki mindenhova követ. Előle menekülök. Talán könnyeztem is, nem emlékszem. A joviális öregúr szemét lesütve ígérte meg, nem mondja el senkinek, hogy eladta nekem a telket. Jóindulatának zálogaként azt is megengedte, hogy bármikor beállhatok a csűrbe a háza mellett a kocsimmal.

Úgy tervezem, hogy kedden, legkésőbb szerdán jövök vissza Pestre. Ennyi időnek elégnek kell lennie, hogy a valóságban is kiismerjem a Ferenczi családot.

Négy héttel később belátom, hogy tévedtem.

Ferenczi Sándor kézműves könyvkötőmester. Született 1945. július 10-én Komáromban. Anyja neve: Kiss Zsuzsanna. 1959-től iparostanuló, Végvári Rudolf könyvkötőmesternél. 1962-től a Komáromi Könyvkötő KTSZ dolgozója. 1990-ben társul a Vándor és fia Bt-hez, ahol jelenleg is dolgozik. Varga Katalin könyvtáros. Született 1947. október 29-én Ácson. Anyja neve: Barna Ágnes. 1971-ben diplomázott az ELTE-n, népművelés-könyvtár szakon. 1971-től nyugdíjazásáig (2005) a komáromi Jókai Mór Városi Könyvtár dolgozója.

1972-ben kötöttek házasságot. Három gyermekük Ferenczi László (1973), Eszter (1976) és Réka (1978), kilenc unokájuk és két dédunokájuk van.

A terebélyes családfát fejből tudom, mégis nehezen sikerül neveket társítanom az arcokhoz. Eszter érdekel leginkább. Egy napon születünk. Ugyanabban a kórházban.

Úgy mesélik, aznap hóvihár volt. És influenzajárvány. Az I. sz. Női Klinika szülészete boldog-kétségbeesett apák nélkül maradt. Eszter apukája belógott. Orvosnak öltözött, maszkot kötött az arcára, és akkor se vette le, amikor Katát homlokon csókolta. Hosszan

támaszkodott a falnak az üvegfal mellett, amely mögött ott aludt a lánya. Sokáig azt hitték, hogy Laci után Katának nem lehet több gyereke. Mikor mégis terhes lett, a komáromi orvos felküldte Pestre. Ott jobb kezében lesz. Eszter maga volt a csoda, aki hangos sírással üvöltötte magát életre 1976. február 29-én, hajnali ötkor. Két perccel előttem. Ferenczi Sándorné, született Varga Katalin és Varga Emília egymás mellett vajúdott órákig. A Vargák, ahogy az osztályon emlegették őket.

Nem emlékszem, hogyan keveredtem az I. sz. Női Klinika online nyílt napjára. A hetek óta tartó maradotthonban hajlamos vagyok online közösségekbe botlani. Szociális életem kimerül a hajnali futásban a Duna-parton. Nem tudok betelni a szélfúttá felhők és az ezer színben csillogó, nyugodt víz látványával. Hetente egyszer virtuálisan borozunk Veronnal. A linket talán ekkor ajánlotta. Ő is ott szült. De lehet, hogy a Face dobta fel valamelyik guglizásom következtében. A karanténpiknik kapcsán gondolták, hogy érdekelnek a PIC részleg új inkubátorai. Elnézem a csöpp babákat. Némelyik alig egykilós. Átlátszó bőrük vöröslik a hatalmas pelenka alatt. Valaki beszél, de én csak az ideiglenesen elárvult gyerekeket látom gépanyáik ölelésében. A hivatalos eseményt kötetlen beszélgetés követi. Aktív és régi dolgozók sztorizgatnak, sírnak, nevetnek. Aggódó és reménykedő anyukák kérdeznek. És mivel túl sokan vagyunk, chatszobákra oszlunk. Így tudom meg, hogy a jeles napokon született babáknak történetük van. Nehéz szülés azon a nyolcvannégyes karácsonyon, Pethes doktor első császármetszése. Így leszek szem és fültanúja Ica nővér történetének is.

– Annus, emlékszel arra a nagy hóviharra?

– A '87-esre?

– Nem, ez valamikor a hetvenes években volt.

– Icukám, akkor én még az iskolapadban ültem – nevet iskolás éveim nosztalgiázva Annus. Zoomos nevén dr. Pethesné.

– Margó, te biztos emlékszel – kutat emléktárs után Ica. Szalay Zoltánné.

– Emlékszem hát – kacag vissza Margó. Balatoni Ödönné. – Hányban is volt?

– Azt nem tudom, de az biztos, hogy február 29 volt.

Felhangosítom a beszélgetést.

– Gyerekek, ahhoz képest a '87-es havazás semmi nem volt.

– Több mint egyméteres hótorlaszok voltak mindenhol – veszi át a szót Ica.

Dermedten figyelek minden szavára. Bedugom a fülest, nehogy bármiről lemaradjak.

– A szülészet meg tele. Mintha a kismamák megérezték volna, előző nap annyian feküdtek be fájásokkal, hogy még. Gondoltam is, hogy jókor ragadtam bent az időjárás miatt. Emlékeztek a Vargákra?

Kezem a fülesen, szemem a képernyőn. Levegőt sem veszek.

– Lehet, hogy sok volt ez a pezsgő, de valamit el kell mondanom nektek, gyerekek. Én azt hiszem, elcseréltem a két Varga lányt.

A Zoom és a fejem egyszerre robban szét. Hallom az ugyan már, a mindenki ettől rettegettéket. A hangok, mintha egy vízzel telt lufiból jönnének. Ica néz egyedül meredtem. Rám. Feldúlnál két boldog családot – hallom. Icát nézem, amíg ki nem lép a beszélgetésből. Exkollégái dühösek. Amiért elrontotta az estét. Amiért foltot akar ejteni a becsületükön. Mert ilyen nem történhetett meg. Ica már öreg, félrebeszél. Sokat is ivott – mentegetik. Leginkább magukat.

Nem tudom, hogy lett vége a meetnek. Apám szavaira emlékszem, aki büszkén mesélte minden vérádása után, hogy milyen ritka vérünk van mindhármanknak: nulla negatív. Öt perc alatt találok vércsoporttesztet. Másnap meg is érkezik. Futár hozza, extra díjért. Mosolyog, mikor átadja a kis csomagot. Maszkja fölött meleg barna szemeiben elidőzőm néhány másodpercig, aztán rácsukom az ajtót. Remegő kézzel bontom ki a dobozt. Az olló nem vágja a ragasztószalagot. A szék is kigurul alólam. Fertőtlenítek. Szúrok. Cseppentek.

Négyszer. Vérem kivirágzik a tesztlapon. Forгатom, várok. Négy egyenletes kört kellene látnom. Az a nulla negatív. Három szemcsés cseppem a papír szerint az ábé pozitív.

In: Felhő Café, 2022. jún. 26.

<https://felho.cafe/2022/06/26/nagy-kriszta-lena-a-kerites-tuloldala/>

*

Péterfy-Novák Éva és Péterfy Gergely ekként ajánlják a könyvet:

„Varázslatos sokrétűséggel szőtt, lélegző, eleven, lüktető regény önmagunk megtalálásáról és elvesztéséről, női identitásról, a testhez – sajátához és idegenhez – való viszony bonyolultságáról és a szerelem kiismerhetetlen labirintusáról.”

*

Tóth Orsolya pedig a Szarvasi TV-ben beszél a könyvről:

<https://www.youtube.com/watch?v=0lkkmmXGN1c> (a videó elejétől kb. 2':50"-ig)

*

Könyvbemutató az Írók Boltjában, 2023. május 25.

Nagy Kriszta Léna: *A kerítés túloldala* (Kalligram)

A szerzővel Tóth Ramóna Mirtill beszélget. A kötetből Kakasy Dóra részleteket olvas fel.

<https://www.youtube.com/watch?v=hZtmvSMEWTY> (41':54")

*

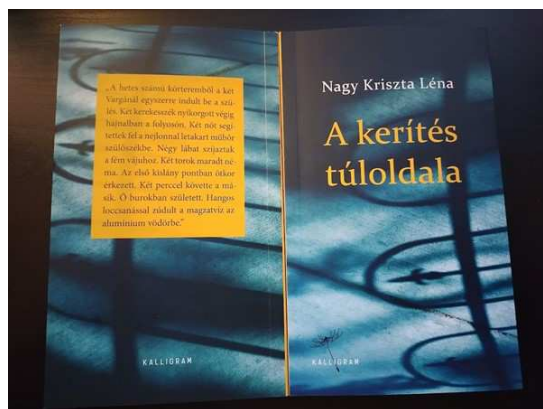
A kötet itt (is) megrendelhető:

https://bookline.hu/product/home.action?_v=Nagy_Krisztalena_A_kerites_tuloldala&type=22&id=339579

*

Nagy Kriszta Léna író

Nagy Kriszta Léna: *A kerítés túloldala*
(Kalligram, 2023)

Vidám pillanat az Írók Boltjabeli könyvbemutatón, 2023. május 25-én – Kakasy Dóra színművész, Nagy Kriszta Léna író és Tóth Ramóna Mirtill moderátor

(Szerkesztette: Szolláth Mihály)

PETHES MÁRIA

Emlékművek

egykori esélyekért mond misét a szél.
a kertben ciprusnapóra jelzi a madár-
koncert kezdetének idejét. közelítő
fagyok csipkézik az alvadt-vér színű
levelek szélét.

a Tó tükrére a holnap hullámai karcolják
az elmúlás hajózási útvonalát. földöntúli
városról álmodnak a felhők. a földhöz a
fákat hosszúra nyúlt árnyékuk rögzíti,
ahogy emlékművekhez a követ, kövek
csendjéhez a pátoszt.

de vajon akad egy olyan boldog-
boldogtalan, aki megérti a hullámok
hordaléka közé rekedt elcsigázott
kavicsok tiltakozását?

lesz olyan vállalkozó szellemű egyén,
aki vallomásunkat szófoszlányokból is
képes érthető beszédbe fűzni? egyáltalán
kell bárkinek szerelmünk elhanyagolt
obeliszkje?

és ki fogja kiegyenlíteni a nélkülünk
egyensúlyát vesztett napok számláját,
ha a szavakba úgy vegyül a vég, ahogy
ezüstpatak a Tóba zuhanó napkorong
folyékony aranyába?

SZIWERY BALÁZS

Elfújta a szél

Belém karolnak a fák árnyai.
Lemeztelenített csont sokaság –
érett gyümölcs rothadás
gyönyörűen faragott fanyelű bicskával.
Lepedőbe burkolta testem
a magány embertelensége.

Sokszor voltam sors,
felesleges emlékezése
emberbe zárt lebegés.
Ringó ágakról lehulló zúzmara,
fagyos selymessége,
lehunyt szemmel,
feketén,
csillogással,
ébredve.

Feledve zárt kapum,
kerítés teste ölel,
magához húz a korhadás.
Talán eltűnt fiatalságom?
Rozoga lécek.
Léptek kacaja éget a
porba szánt suttogásba.

Kisímult ránc fejemre
most kérem a koronát.
Hogy emlékezzek arra a szentre,
aki egy másik világból néz vissza rám.

Forrás: Pethes Mária Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/kontrasztfolyoirat>

KOVÁCS MARIANNA

Kesernyés őszutó

már több mint négy hete
bennem van ez a tél
csúszkálás zúzmara
jéghideg

burjánzó herpeszek
tolakodnak számon
piros helyett fehér
zovirax –

aggódva kérdezik
jól vagy? fáradtnak tűnsz
csak fázom mondom s egy
félmosoly

ráz a hideg hátam
vizes lepedővel
takart egyre többször
érzem így

betegség kúrálom
magam vitaminok
népi gyógymódok sor-
ra váltják

egymást fogkrém szárít
hólyagost mi másnap
máshol újra kiüt
feladom –

hiábavaló küz-
delem a tünettel
amíg a bánat el-
csendesül...

Sóvárgás

északi fény az éjszakában

sötét, hosszú az éjszaka,
ki látja, legel-e birka
vagy rénszarvas ropogatja
a lombos izlandi zuzmót,

mi egykor étel és gyógyszer
volt, ma csak állateledel;
vetélkedik érte haszon-
s dísz-állat, legelnek vakon.

a napszél okozta jelenség
– Aurora Borealis* –
hoz némi változást, proton
ütközik, légköri atom

ionná alakul, színes
vetítövászon borul az
égre, varázspálca int,
s Izland szebb, mint pirkadatkor.

dideregnék a villódzó
égbolt

alatt,
vonz a
látvány.

**Aurora Borealis, sarki vagy
északi fény. Galilei nevezte el a
jelenséget.*

Karácsonyi pillanatok

I.
Hozzon az ünnep minden jót,
Készítsd elő a szakajtót!
A vékát, vagy a silingát,
Legyen hova tenni a kisbabát.

II.
Kisded a jászolban,
csillogás mindenhol,
benned a szeretet
naponta fellángol.

Azt hiszed, mások is
ugyanézt érzik, ám
gondolj a tömegre,

étel-osztásokon
szomorú szemekre.
Akiknek nincs miből
venni se, adni se.

III.
Csengettyűszót vártok.
Odakint puha hó
terül, mint takaró.

Sárgák az ablakok,
mélán fényeskednek.
Bentről szép a világ.

S odakint, egy padon,
motyóval motozva
milyen a karácsony?

Magyal-ág, 2024. 12. 16.
Fotó: KOVÁCS MARIANNA

HOMLOKTÉR — BODÓ CSIBA GIZELLA

Kérdés-porszemek

Elcsendesedett, mint a sivatag,
Hol vörösbarnába öregült
Formás kőhegyek pihennek,
Mintha hosszú útjukon guggolnának
Le egy pillanatra, évezredek.
Maguk mögött hagyva, hogy
Lyuggassa őket a jelen idő,
A forró déli nap,
Hajnali hidegre legyintő,
Sokszínű árny és árnyalat.

Elcsendesedett, többször nem szólt,
Nem kérdezé, merre járok,
Kivel átszeltem e sivatag-világot,
Némaságba feledkezett,
Ahogy a sivatagi éjszaka tett -
Végtelen csillagmezejével -
A homokvilág sátra felett.

A Jordánon jól túljártunk már,
A közelben Arábia partjaival
Találkozott a tenger, s nem hittem,
Hogy e barátságpart valaha is
Véget ér, s csak ez a csend,
A megszakadt vonal néma homokja
Pereg-pereg az öblös lombik falon,
Talán már soha meg nem tudom; Miért?
Miért tűnt el mellőle lábnyomom?

Bízom

Újra és újra ingoványra lépek,
Utána maradnak a süllyedések,
Magamba szállok, bocsánatot kérek,
Lidércek, lápok, egyszer bele vészek

De Bízom, időben jön segítséged!

Semmi sem Természetes

A meleg szoba olyan természetes,
Az illatos takaró is természetes,
Ahogy étel az asztalon, s a tető a fejed felett!

Kinek mindez még, vagy már nem adatott,
Az vajon mit tehet, hozzánk fordulhat
Ha megértést kér, vagy kenyeret?

Becsaptatok oly sokan, megégettetek!
Most becsukjam az ajtót – előttetek?
Szenvedő arcodra nézek, eléd megyek,
Sebedre fektetem hűsítőn kezemet.

Eléd teszem némán azt a keveset,
Tálon gyümölcs, egy pohár víz,
Hallgatlak! – ez oly természetes!

Át Adventbe

Az eső gyöngyöt fűzött a fákra,
Meztelen ágait dekorálta.
Aranytallérjait útra bocsátotta.
Oly árva volt állva, ázva
téli eső záporába.

A csillogó gyöngysort
A szél himbálta, egy-egy sort
Rátűzött, hogy a ragyogása
Vidámítson madarakat,
– mintha tavasz járna.

Daloljanak, daloljanak
Kertek alatt –, ne fázzanak!
Holnap talán hótakaró
Nyújtózik reggelre,
Fehér, puha adventi csendre!

HOMLOKTÉR — BODÓ CSIBA GIZELLA

A szarka, farkát billegette
– már mindegy –, gondolta
Úgy is itt hagyom!

A macska az ablakba
Könyökölt, nézte
E vidám játszóteret

Lustán a pad felé
Nézett, s futni hagyta
A kis egeret!

Esténként

Lelkem Benned ringatom Uram!
S Te engem ringatsz, Atyám
A madarak elcsendesednek
Reggel, 6-óra 3 perc után.
Édes dalukat autók zaja
Váltja – sebességbe,
Felhők száguldanak át Budán.
Milyen jó, hogy itt vagy
Meghallgatsz és szólhatok,
Kérdésimre – Ó Uram,
Tudom, hogy választ kapok.
A napok így jönnek el,
A hétfők és a szombatok,
A világ örültek háza,
Jobb, ha csak Rád hallgatok!

Robogás

A vonat robogott, a
Napfénye súlyos ködbe veszve,
Meztelen fák kapaszkodtak
Ég felé, Istent keresve.
Az őszi vetés frissen zöldellt,
Mint ki megtalálta,
Büszkén várt a téli hóra,
A végtelen gabona tábla.
A határon túl háború dúlt,
Itt élő az elvetett béke,
Érjen be ezen a tavaszon,
S célját, a vonat is elérje!

Függöny borult a fák közé
Mozdulatlan ezüst veretbe
Üzenete, ennyi volt; Emberek
Ne maradjatok most csendbe!
Kertek alatt a világégés!
Ez lett volna Isten terve?
Vagy csak a soros uralkodók
Osztanak fegyvert viszkető kezekbe?
Éjszaka várt a világ
Érző lelkeket és szavakat keresve,
Drónok röptették a pusztítást,
A halottak még nem lettek eltemetve!

Vég-idők?

Megfordult a Világ,
A nap Nyugaton kel,
Fénye sötétvörös,
Mintha égne el.

Keleten tengerbe süllyed,
Furcsa az éjszaka,
Milliárd ember futna,
De már nincs hova.

Az ég a földdel
Összefolyt elvarratlanul,
Az Egyenlítő szalagja
Egy földrész torkára szorul.

Kydrón felett az Aranykapu
Falai a völgybe rognak.
Földindulás, a harsonák
A megnyíló égből szólnak!

Földünk a magasból

–Tegnap még itt volt –
Mondta az Angyal –
amikor esti szemlélén a Föld-
Bolygó hült helye fölé ért!

KARAFFA GYULA

Kik az én testvéreim...

„11 Mert szeretnélek látni benneteket, hogy megerősítésekre valamilyen lelki ajándékot adjak nektek, 12 vagyis, hogy együtt bátorodjunk meg közöttetek egymás hite által, a titek és az enyém által.”

Pál levele a rómaiakhoz

igen testvéreim az Úrban
szeretnélek látni titeket mert
szükségem lenne rátok
hogy megerősítsétek bennem
azt ami jó
hogy figyelmeztessetek rá hogy
mi az ami rossz bennem

feddjetek meg
erősen vágyom szavaitokra
ne feledjetek hát el hozzám szólni

ígérem ha hozzám szóltok
jobbító szándékkal
magam is ezt teszem majd veletek
mert véget ért a hallgatás ideje
csak a bolondok
zárkóznak be testvéreik elől

kik is az én testvéreim
kérdzhetitek tőlem
ha zavar benneteket az hogy
így szólítalak benneteket

az én testvéreim a hamisak
a gonoszok
a kapzsiak
a viszálykodók
az álnokok
a rosszindulattal teliek
a besúgók
a rágalmazók
az istengyűlölők
a gőgösök
a dicsekvők

a találékonyak a rosszban
a szüleiknek engedetlenek
a kíméletlenek
a szószegők
a szeretetlenek
és az irgalmatlanok

azért testvéreim ők
mert én is ilyen vagyok

vagy voltam

vagy leszek

Nem tehetem...

Nem tehetem, hogy félrenézzek,
amikor arcomba csap a valóság.
Nem tehetem a rosszat akkor,
amikor megoldás csakis a jóság.

Nem tehetem, hogy meg ne lássam:
a szomszédom nem vesz mást, csak kenyeret.
Nem tehetem, hogy ne észleljem
a szégyent, a dühöt, hogy a rettenet

ül ki minden arcra, mi eddig
emberi volt, és az, aki már semmit
sem veszíthet, csendben tűr, néma.
És csak néhanap gondol arra, merít

ő is a nagy fazékból, ha már
a főzéshez odaadta utolsó
kabátját, nadrágját, a pénzét,
nem marad semmije, csak egy kisolló,

mivel elvághatja meglévő
napjait, mint a kiszolgált katona,
ki hazamehet bár szabadon,
de lassan ráébred, hogy nincs is hova!

FANTAZY

MÁNDY GÁBOR

MÁR ITT VANNAK

Exodus

5.

Múlik az élet

Múlik az idő, és mi öregsünk. Már régóta (hosszú évek óta) nem írtam a naplómba, de hát kinek is írfjam? Harminchat éves voltam, amikor beszálltunk ebbe az űrállomásba, és talán már hetven is lennék a Földön. Hogy pontosan mennyi vagyok, azt elvileg egy számítógépes programmal tudnám kiszámíttatni, amelyik a fedélzeti óra idejét képes átalakítani földi évekké, hónapokká és napokká. Egyfajta számítógépes öröknaptárként működik. De engem nem érdekel, mert én csak azt érzem, hogy szaporodnak a ráncok az arcomon és hogy megkopaszodtam. Ez az igazi időmérő, nem a kettyerék. És érzem, hogy nagyon megöregedtem.

A többiek is, akikkel együtt szálltunk fel. Már több tucat gyerek is született, és hála a genetikusok figyelmének, közülük eddig mindenki egészséges. Igaz, nehezen tudtuk rekonstruálni a földi születés körülményeit. Itt ugyanis nincsenek baktériumok, amelyek törvényszerűen bekerülnek a csecsemők szervezetébe és amelyek hozzászoktatják őket a fertőzések elviseléséhez. Néhány gyermekbetegséget sikerült szimulálni és rögtön meg is gyógyítani, hogy a gyerekek némi immunitásra tehessenek szert, de a gyakorlatban ez az egész rendszer nem működött. Abban reménykedtünk, mint a szénanáthások. Hogy ha nincs pollen, nem kapnak szénanáthát. De mi történik, ha egyszer egy olyan járvány tör ki az űrállomáson, amire nem vagyunk felkészülve?

A felszállásunk óta ötvenkét haláleset történt. Azaz annyian haltak volna meg, ha hagyjuk. De még élve kellett őket kidobni az űrbe (ott aztán pillanatok alatt meghaltak, ereik szétrobbantak a vákuumtól). Egy ilyen osztott térben nem engedhetjük meg, hogy akár egy percig is halottal utazzunk. Kegyetlen dolog, de ennek így kell lennie. Egyszer majd én is így végzem, tudom. Mert nincs más lehetőség.

*

Már megint jó pár évet kihagytam a naplóvezetésben. Most is csak azért írok, mert kiderült: az űrállomás utasainak egy új kihívással is szembe kell nézniük. A társadalmi rendünket eleve demokratikusra tervezték, amelyben mindenki megfelelően védhette az egyéni érdekét, szabadon alakulhatnak érdekcsoportok, de megvédi a kisebbséget is. Ez sokáig kiválóan működött.

Sajnos egyszer csak az egyikünk, egy Frank Odu nevezetű, kreol bőrű férfi, a nők kedvence, sőt bálványa, egyre népszerűbb kezdett lenni, mind többen adtak a véleményére. Első lett az egyenlők között. Egyelőre ez nem okoz semmi komolyabb zavart, senkinek semmi bántódása nem esett, de van egy olyan érzésem, hogy a demokratikus rendünk nem fog örökké tartani. Mintha máris kivételezések történnének - pozitív és negatív értelemben is. Mi lesz velünk, ha ez a népszerű ember, ez a tekintélyes ember egyszer csak egyeduralomra tör?

Sok értelmese persze nem lenne, hiszen korlátozottak az erőforrásaink, és nem lehet őket kumulálni, de furcsa látni, hogy máris kezd elmozdulni az egyensúly. Odunak vannak barátai is, és ebbe a körbe csak kevesen jutnak be. Nem mintha engem nagyon érdekelne ez az

újfajta társadalmi rétegződés, én mindig is tartottam magam annyira, mint bárki más, csak nem tartom nagyon egészségesnek ezeket a fejleményeket.

*

Sok idő telt el az utolsó bejegyzésem óta. Tizenhét újabb haláleset. De kilenc születés is. Nagyjából egyensúlyban vagyunk, bár a teherbe esett nők nem szülnek mindig egészséges utódot, többen is elvetéltek. Ez riadalomra adott okot, hiszen eleve egy ellenőrzött népesedési folyamatra készültünk fel, és sokkal inkább a túlnépesedéstől tartottunk, mint a lélekszám csökkenésétől. Úgy tűnik, a szervezetünk tiltakozik a bezártság ellen. És ezen nem segítenek a futógépek, a szoláriumok, a fedélzeti úszómedencék, sem a túlzásba vitt szexuális aktivitás.

Én nagyon megöregedtem, nehezen látok és nincs étvágyam. Különben semmi bajom, legfeljebb csak az idegesít, hogy már minden könyvet végigolvastam, minden filmet megnéztem, sőt, amire korábban egyáltalán nem számítottam, már mindegyik nőt megkóstoltam. Kezd minden unalmassá válni. Az ételek sem ízlenek.

Nem mindenki érez így, a fiatalokat legalább hajtja a szexuális vágy, de mi öregek csak panaszkodunk egymásnak. Hogy milyen is volt a Földön élni, a hegyeket mászni, a pataokban pecázni, vagy lovagolni, vonaton utazni, repülőgéppel repülni, ejtőernyővel ugrani, vízisíelni. Akik jártunk ugyanazokban a városokban, megpróbáltuk felidézni a látottakat, az utcákat, áruházakat, múzeumokat. Nem érezzük magunkat rosszul, de a szívünkben nem tudjuk kiűzni a honvágyat, a mi eredeti világunk, az eredeti (úgy éreztük: az igazi) életünk után.

A fiataloknak könnyebb dolguk volt, hiszen a földi életről csak tőlünk hallottak történeteket, és valószínűleg el sem tudták képzelni azokat. Olyan lehetett a számukra, mint amikor mi hallgattuk gyerekkorunkban a meséket az óriásokról, törpékről, sárkányokról és manókról. Mese, szöveg, ami mögött nincs valóság, nincs semmi.

*

Már alig látok és nehezen mozgok. Még a kezemet is nehezen emelem. Semmi bajom nincs, de érzem, hogy fogy az erőm. További ötven vagy hatvan eredeti Föld-lakó halt meg, miközben összesen huszonheten születtek, és közülük is ketten nem teljesen egészségesek. Sajnos, a pszichológusok és az orvosok közül is sokan meghaltak, és úgy tűnik, hogy az új orvosok nem sokat tudnak, és nem is motiváltak. Kelletlenül segítenek, és ha valami nem sikerül, csak megvonják a vállukat. A fedélzeten zajló gyógyszerkészítésben csak a legprimitívebbeket sikerült előállítani, az eredeti készlet elfogyott, a komolyabb betegeknek esélyük sincs a gyógyulásra.

*

Mi, öregek, már egyre kevesebben vagyunk. Nem tudom, hány éves lennék a Földön, de lehet, hogy már száz. Azt hiszem, nincs is értelme folytatnom ezt a naplót. Lényegében semmi sem történik. Ha csak az nem, hogy Odut megválasztottuk a legfelsőbb vezetőnknek, ő pedig kinevezett egy saját titkárságot. Biztosan így jobb lesz, segít lerendezni a vitákat, amelyek egyre gyakrabban robbantak ki közöttünk. Odunak, aki állandóan valamiféle koronával a fején jár-ke, feleségei is vannak, akik már elérhetetlenek a többi férfi számára, és van nyolc gyermeke is, akik szebben öltözködnek, mint a többi gyerek.

Nem tudom, hova vezet ez, de remélem, hogy azért az emberek közötti egyenlőség megmarad. Hogy a lényege megmarad.

Ádám jegyzete

Ádám vagyok, egy második generációs android. Nehéz ezt megmagyarázni, de megpróbálom.

Amikor a Szíriusz-lakók rábukkantak az Exodus nevű űrállomásra, már senki sem volt rajta életben. És a halottak is csak négyen voltak, a többiek valahogy eltűntek. Hogy hány

száz vagy ezer szíriuszi éve hánykolódott a világűr óceánjában, nem tudjuk. Sikerült felnyitni a kabinokat, megvizsgálni minden tartályt és elemezni minden leletet. Akkor találták meg a gondosan elcsomagolt és leplombált DNS-mintákat is. A saját fejlettségüknek köszönhetően aránylag gyorsan rájöttek, hogy ezeket hogyan lehet felhasználni. Elhatározták, hogy az érdekesség kedvéért életre keltenek egy embert. Ez voltam én.

A szöveges leírások és a képek, filmek alapján rekonstruálni tudták az emberi fajt, még a viselkedésüket és a szokásaikat is. Engem nem táplált anya, de mindent megkaptam, amit egy csecsemőnek meg kellett kapnia, kivéve az anyai gondoskodást. Illetve azt is megpróbálták utánozni a gépi ringatással és bölcsődalokkal.

De látták, hogy egyedül nem vinném sokra, ezért életre keltettek egy második példányt is, egy lányt. Valamilyen régi könyv alapján engem Ádámnak neveztek el, a lányt pedig Évának. És mi nőttünk, okosodtunk és tanultunk. A könyvek és filmek segítségével megtanultunk olvasni és beszélni (bár aki most az egykori Földről ide látogatna, bizonyára megütközne az idegen akcentusunkon).

A számomra nagyon izgalmas volt ezt a naplót olvasni, amit egy őskori elődöm írt. Olyan dolgokról, amelyeket el sem tudok képzelni. Vajon milyenek lehettek azok a hegyek, azok a növények és állatok? Azaz egy kicsit el tudom képzelni őket, hiszen megőrződtek azok a filmek, amelyek róluk készültek, de nem tudom megérinteni őket, és nem érzem a szagukat sem. Látom a földi virágokat, de illat nélkül azokat sem érzem valóságosnak. Ezen az égitesten, ahol születtem, minden teljesen más. Azaz ez az igazi és az űrhajón talált dolgokat érzem másnak, idegennek. Csak az akkori emberek olyanok, mint mi, Ádám és Éva. Nekünk nehéz beilleszkednünk a szíriuszi életbe, de a földi élet is nagyon távol áll tőlünk. Úgy érzem, hogy két életmód között lebegünk, az űrben, minden támpont nélkül. Nemrég a kezembe akadt az az olvasógömb, amelyik *A dzsungel könyvének* történetét meséli el. Úgy érzem magam, mint abban a könyvben Maugli. Már nem farkas, de nem is ember. Két világ között élek, és egyikbe sem illek bele teljesen. A létemet a régvolt földlakóknak köszönhetem, akik létrehozták az öröklési anyagomat, de az ittenieknek is, akik felneveltek. Azzal igyekszem meghálálni ezt, hogy könyvet írok nekik a Föld nevű bolygóról, az űrhajón található anyagok alapján.

Türelmesen végignézték, ahogy felnövünk, felserdülünk, és az elé sem támasztottak akadályt, hogy gyerekeink legyenek. Hogy mi lesz velünk később, azt még nem tudom, és én annyira még nem vagyok benne a szíriuszi kultúrában, hogy ki tudnám találni, de mi élünk és jól vagyunk. Lehet, hogy némileg mások lettünk, mint azok az ősemberek voltak, amikor még megvolt a Föld, de azért életképesnek érezzük magunkat.

Éva állapotos lett. Mindent átolvastam és megnéztem arról, hogy hogy születik a baba, és azt hiszem, sikerülni fog. Rajtunk múlik, hogy továbbél-e az emberi faj. Illetve annak szíriuszi mutációja. Én bizakodom, és Éva is azt mondja, sikerülni fog.

Forrás: <https://mek.oszk.hu/20600/20641/20641.htm#16>

KOTASZEK HEDVIG: *Karácsonyi angyalok*, elektrografika

ÖTVÖS NÉMETH EDIT

Mi ez a folyamat?

Megszületsz és meghalsz egy pillanat alatt.

Nem hiszem el, hogy tegnap volt karácsony,
dagadó hurkák, aranyszín foszlós kalácsok
ültek büszkén a damasztos asztalon,
mára a kihűlt zene, álmatag halmait hallgatom.

Az idő, mint megfoghatatlan elméleti csoda,
hajszálvékony gombalemezek között lapuló moha,
egy természettudós most nevetne,
nincs ott semmi csak rés, te eretnek.

Habzó tengeren, az óceán mélyén,
keresem az égen, az űr mezsgyéjén,
tikkadt sivatagban, magasok csúcsán,
föld gyomrában, míg kialszik a gyufám.

ezüst bohóc

holnapután lesz karácsony
ezüst hull az égből
bohócruhám eltüntettem
elég volt a mégből

„etető” a mákos kalács
arzén mentes vége
csomagolnak az angyalok
fahéjtól betépve

nem hiányzik semmi komoly
csordultig a létszám
félrészegen pincér inog
foka hagyott létrán

nincs irgalom pörgés forgás
évvégén az agymenet
habcsókízű délutánon
megmozdulnak a hegyek

SZEGŐ JUDIT

A 21. század gyermekének levele a Mikuláshoz

Kedves Mikulás bácsi, avagy Télapó!
Közeleg az ünnep, de mégsem hull a hó!
Írok egy levelet, vagy inkább rajzolok.
Négyévesen írni még – sajnos – nem tudok.

Ki is vagy tulajdonképpen, mondd, kérlek el!
Pisti bátyám szerint te nem is létezel.
Úgy gondolja, aki felnőtt, mind hazudik.
Közértben vesz Anya mindent, s megy Apu is.

Ő téged mindig Télapóként emleget.
Nagy szerint szent vagy, s itt vita nem lehet!
Apa mondja: „Hülyeség!” (Bár, ez csúnya szó!)
„Nyugatnak Mikulás, keletnek Télapó!”

Nekem aztán mindegy, csak hozzál valamit,
mint tavaly Józsinak – mondjuk – egy görkorit!
Bence laptopot lelt a kandalló előtt.
Az ovisok csak nézték egész délelőtt.

Papa szerint legyen pucolva a csizma.
Csillogjon az ablakban, mint fényes prizma.
Rénszarvasos szánról is gyakran beszélnek.
Tényleg, ez az, amit végképpen nem értek...

Óvodában tanultuk, nem repül szarvas
fent a magas égen, legfeljebb a darvak.
Még azt sem értem, hogy éred el a szobát,
fenn a tizediken, bezárt ablakon át...

Bonyolult az élet, így négyéves korban.
Közeleg Karácsony is, s Jézuska hol van?
Mire ezt mind megértem, már felnőtt leszek.
Tégy okossá Mikulás! Csókol Benedek!

Forrás: <https://www.poet.hu/vers/100978>

GUTI CSABA

A csősz kutyája

Az öreg merengve bámulta a csőszkunyhó falait. A deszkák között besurrantak a kinti fények, látszott, hogy a munkát hozzá nem értő, kapkodó kezek dobálták össze. Az egyszerű tákolmány ennél fogva, kizárólag nyári szállásként szolgálhatott.

Bezzeg az ő takaros kis háza nem ilyen. Nem vonultat fel ugyan az sem nagy pompát, de mégis olyan, amilyennek lennie kellett. Az öregnek elnehezült a szíve a gondolatra. Még egy napja sem volt csősz, máris hazavágyott. Az asszonnyal ötven évet töltöttek el együtt ezidáig. Szegény, majdnem pityergett, amikor indulnia kellett az urának. Az öreg nem is engedte, hogy kitipegjen vele az állomásig. Hogyan engedte volna, hisz az ő szeme is csaknem fátyolosodni kezdett a búcsúzástól.

Az úton aztán elrendezett magában mindent.

„Néhány hét csak az egész, addig meg úgyis kilátogat majd a gyerekekkel.”

A gyerekekkel, aki a legjobban ellenezte az egészet, pedig az öreg, csakis az ő megsegítésére vállalta el a csőszködést. A fiatalok építkeztek, kellett a pénz, hisz minden alapanyagnak bőségesen elkérték az árát. Az öregnek fájt már itt, meg ott, de munkálkodott benne a szünni nem akaró segíteni akarás. Így, amikor meghallotta, hogy néhány faluval arrébb csősz keresnek, nem volt kérdés, hogy megpróbálja. Nem sokat kínáltak, de nem is kellett érte szétszaggatni a hámat. Meg aztán, pénz volt az is, és ő ezzel tudott a hasznára válni a fiataloknak.

Hát így került oda.

Észre sem vette, hogy alkonyodik. A falakat bámulta egyre csak. Egyre sötétebbekké váltak. A réseken átlopakodó apró fénynyalábok karjai megvékonyodtak, mintha köszvény marta volna őket. Hamarosan mind eltűnt. A magány, az egyedüllét lassacskán úgy nehezedett az öreg mellkasára, mintha ki akarta volna szorítani belőle az életet.

Aztán mindezt egyszeriben félresöpörte valami más. Durva volt az a valami, hangos, gyűlölettel teli. Az öreg szeme megrezzent, ahogy felidézte az aznap történeteket. A rövid láncra engedett acsargó, teljesen megvadult kutyát, ami a gyümölcsös túlsó sarkára volt kikötve, oda, ahová a kunyhóból már nem lehetett ellátni. Kellott oda egy állandó őrszem, rozoga volt ott a kerítés is, aki gyümölcsöt akart lopni, az csak azon a területen próbálhatta meg.

Ki tudja mióta volt már odakötte, s azóta elengedve aligha lehetett. Nem csoda, ha nem örült a tisztségnek, és nem üdvözölte az érkezőket. Az állat őrjöngését hallani lehetett már az autóban ülve is. Mindez csak fokozódott, miután kiszállt a két ember. A kutya akkor már valósággal tépte, szaggatta a láncot, de az erős volt és kegyetlen, nem engedte viselőjét szabadulni. A tehetetlenségtől és az idegenek látványától a kutya már-már tajtékozott. Hogy milyen borzalmas állapotban is volt, az kiderült az első pillanatban. Minden bordája kilátszott, a hasa felszikkadt, ahol a szőre csomókban kihullott, ott kitüremkedett az eleven bőre. A füle sebes volt, beköpte a légy, ahogyan a torka alatt is vereslett egy vékonyka csík.

S a kutya egyre csak hörgött, minden benne feszítő dühét rázúdította a két emberre. A lánc minduntalan megfeszült, de esélye nem volt a kutyának vele szemben.

A tulaj ügyet sem vetett az acsargó kutyára. Mintha ott sem lett volna, magyarázni kezdett a fákról, a telekhatárról, s közben egyre távolodott az autótól, amit az öreg egy lépésnyire el nem hagyott. Hogy mit mondott a gazda, mit tudta az öreg, aki egyre csak a kutyát nézte teljes döbbenettel.

A tulaj, miután nem kapott semmiféle visszajelzést az öregtől a tőle elhangzottakra, visszafordult, és kérdőn tekintett újdonsült alkalmazottjára. Akkor értett csak meg mindent. Nagyot csapott a levegőbe.

– Rohadt dög! Nyugi, vele nem kell foglalkoznia! Ne féljen, elég erős a lánc, hogy odaszögezze a hordóhoz. Minden héten, amikor erre jövök, hozok neki valamit, hogy ne dögöljön éhen, inni meg tud a csatornából. Ennyi az egész, hisz másra nincs is igénye!

A kutya egy pillanatra nem csillapodott. A tulaj végül mindezt megelégedve indulatosan a kocsinhoz lépett, kirántott a hátsó ülésről egy csonttá száradt kenyeret, és odalökte a kutyához. A kutya arrébb ugrott, és ahogy megérezte a kenyér illatát, egy pillanatra megenyhült, de mindez semeddig sem tartott. A kenyér közben messzire gurult, félő volt, hogy az állat nem éri majd el. Észrevette azt a tulaj is, egy pillanatig gondolkodóba esett, de végül nem tett semmit.

Abban a pillanatban mindketten a kutyát nézték. A kutya meg őket. Akkor a hörgése csillapodni látszott, de talán úgy még borzongatóbb volt a látvány. Az öreg elborzadva nézte. Mintha csak tarajai lettek volna annak a kutyának, ahogy a szőre az égnek meredt, a fogairól vaskos cseppekben csorgott a nyál, a teste megfeszült, és csak várt egy apró jelre, hogy a gyűlölet újra kirobban hasson belőle.

– Mi a neve? – kérdezte halkan, dörmögő hangján az öreg.

A tulaj egy pillanatig várt a válasszal, mintha csak nem értette volna a kérdést, majd egy pillanat múlva hitetlenkedve kérdezett vissza.

– Neve? Ennek? – legyintett újra, majd a bakancsával bosszantóan a kutya felé rúgta a port, mely ettől ismét elkecseregett acsarkodásba kezdett.

Mindezt végül csak a távolodó terepjáró hangja nyomta el végül. Az öreg füleiben azonban sokáig visszhangzott. Akkor is hasogatta még a fejét az észveszejtő ugatás, amikor este a falat bámulta, és számot vetett azzal a nappal, és a vele járó tisztséggel.

Rosszul aludt első éjszaka. Idegen ágyban sosem úgy megy a pihenés, mintha az ember a saját ágyában álmodná végig az éjszakát, az asszony szuszogása mellett. Majdnem sötét volt, mégis fölkel, szalonnázott keveset, majd miután megvirradt, körbejárta a birtokot. Nézte a gyümölcsöktől rogyadozó ágakat, valóban sok termés ígérkezett arra az évre. Pompás gyümölcsök voltak azok, formásak, étellel teltek, bár korántsem voltak még megérve. Az öreg csősz szájában mégis összefutott a nyál, ízlelni vélte a zamatokat, amikor csak rájuk nézett.

Alapos volt, ideje is akadt bőven, hát nem volt rest bemenni a sorok közé. Ismerte a fák betegségeit, ahogyan a rájuk rontó kártevőket is. Hosszasan vizsgálta a leveleket, a zsenge hajtásvégeket, amelyek ízletes csemegeként szolgáltak minden fát rontó ocsmányságnak. Nem kérték növény egészségügyi feladatokra, még csak szó sem volt ilyesmiről, de úgy gondolta, így helyes, ha tesz valamit ez irányba is. Ha mást nem is, legalább jelez majd a gazdának, ha észlel valamit. Majd két órája keringett a fák között, nyoma sem volt semmi bajnak.

Valahogy mégsem nyugodott meg teljesen. Egy furcsa lüktetés folyamatosan ott dobogott a mellkasában, borzolgatta az idegeit, ahogy a telekhatár felé közeledett. Hűvös, felhős idő volt, a homloka annak ellenére vizet vert. Le kellett törölje a sós lét, hogy az ne csepegjen a szemébe. Az utolsó fáknál tovább időzött, csak hogy ne kelljen a kutya színe elé kerülnie. Lépéseinek zaja, és testének kipárolgása azonban hamar elárulta őt, és rövidesen felhangzott a kutya idegtépő morgása.

Az öreg elindult, majd ismét megtorpant. De csak egy pillanatra, aztán ment tovább.

„Ez csak egy kutya! Kutyától nem fél az ember!” – mondogatta magában.

Szólongatni kezdte azt a láncra vert szörnyeteget, de az mit sem csillapodott. Az öreg sem volt egy cseppet sem nyugodt, mégis ment előre. Aztán egyszer csak ott volt. Ott volt

azelőtt az istentelenül csaholó kutya előtt. Az öreg a zsebébe sülyesztett elavult mobilt markolászta, bár tudta, ha bármi történne, sem lenne ideje elővennie azt. Mégis abba kapaszkodott. A másik keze a zsebében kutakodott. Az esti vacsora maradványait szorongatta egy zacskóba sülyesztve; csontok, szalonnabőr, kenyérhéj lapult benne. Előhúzta a tasakot, egy pillanatra hezitált, hogyan is adja oda a tartalmát. Attól félt, a hirtelen mozdulatokat támadásnak véli majd a kutya. Aztán mégis elé lökte a darabokat. A kutya olyan lett, mint akinek az esze ment. Egy pillanatát sem tudta kontrollálni, tébolyodottan vonaglott a láncon. Az öreg nem bírta sokáig elviselni, megfordult, és ahogy tudott, elsietett onnan.

„Nem normális ez a kutya, nem jövök ide többet!” – mondta hangosan. Alig várta, hogy a kunyhóba érjen.

A rossz élmények másnap reggelre azonban megszelídültek, és az öreg nem állhatta meg, hogy ki ne menjen újra a kutyához. Ételmaradék került ismét, sőt, talán többet is pazarolt az esti vacsoránál az öreg, csak hogy többet tudjon adni.

„Csak egyszer kell, jóllakjon, azután nem lesz vele annyi baj!” – remélte.

Hetek teltek el, a gyümölcsök duzzadni kezdtek, ropogtak a súly alatt az ágak. Az öreg támasztékot vágott a közeli erdőben, azokkal segített rajtuk. A tulaj is kijött, nem mondott semmit az öreg szorgalmára, de láthatóan elégedett volt mindennel. Hetente érkezett, hozott némi muníciót, mindent, amire úgy gondolta, hogy szüksége lehet az öregnek, mert a csősz önmagától semmit nem kért volna. Azután szétnézett, munkát adott ki, közben végigkérdezett mindent. Csak a kutya felől nem érdeklődött soha, mielőtt elviharzott volna, dobott neki valamit, de arra sem méltatta, hogy ránézzen.

Az öreg a kunyhóból figyelte a távolodó autót, még akkor is megborzongott a kutya tombolásától. Aztán valami furcsa elégtétel áradt végig benne, ahogy hallgatta a velőtrázó hangokat. Úgy vélte ugyanis, hogy a kutya sokkal vesztebbül viselkedik tulajdon gazdájával, mint vele.

Hogy így volt-e valójában, azt nem lehetett tudni bizonyossággal, de tény, hogy azután az öreg bátrabban tért a birtok sarkára. A kutya valóban halkult az idők folyamán. Aztán egy nap, éppen csak, hogy morgott már. Ébersége azonban teljesen megmaradt. Egy pillanatra sem eresztette a tekintetével az idős férfit, a szemeiben is lángolt még a vadság. Nem akarta elfogadni, hogy megbékélhet azzal az emberrel, hogy szövetségesre lelhet benne, mi több társra. Nem hitt abban, hisz addigi életének a szenvedéseit az emberek okozták. Nem tett köztük különbséget, azt gondolta, mind ugyanolyan. Akkor azonban meginogott benne valami, nem értette a helyzetet, nem tudott mit kezdeni azzal. Csak azt érezte, hogy az öregemberrel nem kell harcolnia. Nem tudta miért nem, csak érezte, hogy sülyégtelen. A benne összegyűlt harag azonban még mindig munkálkodott benne, ki akart törni onnan, elégtételre várt.

Kínjai voltak annak a kutyának. Sülyos volt a láncot cipelni, kisebesítette a nyakörv a húsát. Élősködők hemzsegték rajta, olykor bele-belemartak. A kutya számára csaknem folytonossá vált a fájdalom. A hordón kívül nem létezett számára világ, s az sem adott enyhét számára. Nyáron forró volt, télen dermesztő, mégis belebújt mindennap, mert nem volt máshová. Nem maga választotta. Az emberek taszították bele. Az az ember.

Éhség mardosta örökké az oldalát. Napokig nem ehetett, amit végül kapott, abban sem volt semmi köszönet. A csont szárazra szikkadt kenyeret mégis úgy harapta, mintha legalábbis kedve telt volna abban. Olyanok voltak pedig azok a falatok, mint a smirgli. Kidörzsölték az ínyét, hogy aztán a kutya a saját vérével fűszerezve falja fel a soványka ebédet. Szomját a békalencsés, poshadt pocsolyából olthatta. Nem fanyaloghatott, az egyetlen volt az a víz, amit ihatott.

Érte eső, mocskossá vált körülötte a terep, napokig dagonyázott a sárban, ami a saját mocskával keveredett. Perzselte a Nap, kiszaggatta belőle az erőt. El kellett viselje a havat, és

a csontropogató fagyokat, amik kirángatták a gerincéből a velőt, hiába tekeredett a kutya olyankor teljesen össze. Hiábavaló munka volt az. Avas szőre alig adott enyhét.

Olykor vihar volt, dörgött villámlott, mintha ágyúval lőttek volna a horpadt oldalú hordó falát. A vihar sosem volt barátja a kutyának, az eb vinnyogva várta az ítéletidő végét. Minden ízében remegett, amikor egy villám valahol a közelben sújtott le.

Az a kutya átélte mindezt, másról sem szólt a nyomorult élete, csak túlélni mindent. Aztán egy ideje eljött újra és újra az az öregember, szemében szelídséggel, kezében jósággal. Ételet dobott neki, mást, mint amit addig kapott. Ízletest és sokat.

„Miért? Mit akar az az ember? Biztos gonoszság van ebben is!” – gondolhatta gyanakvással.

De az öregember eljött másnap, és azután is még nagyon sokszor. Mindennap. Sosem volt rossz, ellenben mindig hozott valamit, miközben sohasem kért. Nem bántotta őt, nem illette szitkokkal, nem fenyegette bottal, kövel, ütéssel. A kutya azonban még mindig morgott rá, nem hitt neki, nem hitt magának.

Aztán egy nap, amikor meglátta az idős alak közeledtét furcsa érzés kerítette hatalmában. Ki sem mozdult az odújából, a fejét emelte fel csupán. Minden mozdulatát követte annak az embernek, bár valahol tudta, az is felesleges. Mégsem engedte meg magának, hogy nagyvonalú legyen vele szemben. A teste feszült volt, mint a felajzott nyíl, ugrásra készen állt, hogy kirentson bármelyik pillanatban. Mindez csak az idegek játéka volt már csupán. A harag és a gyűlölet, ami benne gyilkolt korábban, elveszni látszott.

S hát eljött az a nap is, hogy nem morgott többé az öregemberre.

Sok idő eltelt így, csöndesen, bizonytalanságban. Aztán az öreg beszélni kezdett a kutyához, halkán, becézve, ahogy egy gyerekkel suttog az ember.

„Dacos” – ezt a nevet adta neki, és talán nem is választhatott volna jobban. A kutya szemében még mindig ott bujkált valami megszelídíthetetlennek tűnő izzás. Ha az a valami kiveszett volna onnan, talán minden megváltozhatott volna egy csapásra. Vannak dolgok azonban, amiért bőségesebben meg kell dolgozni.

Lassan közeledett az ősz, a szüret. Nem kellett már sokáig vigyázni a birtokra. Az öreg remélte, hogy addig a kutya is teljességgel megbékél vele.

„Dacos” – illett az a név a kutyához.

Aztán egyszer furcsa napra virradt, benne volt a levegőben a változás. Átragadt az a fákra, emberre, állatra egyaránt. Friss idő volt. Ahogy beszívta az ember a levegőt, megacélozta a tüdőt, kirúgta a horpadt mellkast, a vér buzogni kezdett az erekben, és felfrissítette az elmét. Jó étvággal evett aznap reggel az öreg. Pálinkát is ivott előtte, mert kedve volt hozzá. Erőt adott az is.

Mikor jóllakott, tarisznyázni kezdett a kutyának. Nem sajnálta a porciót, olyat is odarakott, amit maga is bőven megevett volna még. Lélek volt akkor abban a reggeli levegőben.

Felszabadultan indult útnak. Érezte, hogy semmi baj nem történhet azon a napon. A járása könnyű volt, minden szippantás üdítően hatott abból a levegőből. Ahogy elhaladt a gyümölcsös mellett, leszakított egy almát. Az első volt az, amit elvett onnan. Savanykás volt még, összerántotta az ember ínyét, mégis jóízűen ette meg az egészet. Dalolni lett volna kedve.

Az izgalom mégis beleköltözött a testébe, ahogy a sorok vége felé ért. Nem rettegés volt az, hanem izgatottság egy új kezdetén. Határozottan lépett ki a sorból. A távolban felsejlett az elnyűtt hordó, bár a hosszú nyár alatt bőségesen körbenőtte a gaz.

A léptei zajjal jártak, és a zajra mozgás támadt a hordóból. A kutya morgott egyet, majd ahogy meglátta az öregot, újra csöndben lett. Nem állt fel, csak figyelte a közeledő alakot. S az öreg ment előre rendíthetetlenül.

Aznap nem érthette baj, még mindig úgy gondolta.

Azon a ponton is túlment, ahol korábban mindig megállt, igaz akkor a szíve már a torkában dobogott. Nem mert túlhaladni, tudta, hogy mindent elrontana azzal. Tisztában volt azzal is, hogy a kifeszített lánc elérne a lábáig. A kutya, ha akarna, kionthatna, és belemarhatna a bokájába.

A kutya azonban nem rontott ki.

– Szervusz, Dacos! – köszöntötte az öreg. A hangja érces volt és remegős.

A kutya mereven nézte őt. Féltette a területét, féltette azt a nyomorult, sanyarú kis világot, amit magáénak mondhatott, mégsem robbant ki a hordóból, mégsem acsarkodott. Elfogadta, hogy az az ember eljött ismét, talán távolabbra is merészkedett, mint addig korábban. De nem tartotta ezt bajnak, hisz ő volt az, aki azt a sok jót tette vele. Engedte hát neki azt a néhány centit.

Az öreg várt még, nem mert azonnal mozdulni. Engedte a kutyának, hogy hozzászokjon az új helyzethez. A türelem mindenkor gyümölcsöt ad.

Talán egy perc telt el. Nehéz olyankor az időt becsülni, amikor a feszültség rezegteti az óramutatókat. Az öreg lassan a zsebébe nyúlt, előhúzta az elemózsiát. A kutya szeme megtelt mohósággal, ha volt is benne kétely, elveszett akkorra. Az öreg lassan kivett egy kenyérdarabot. Nem játszott vele, nem lengette, egyenesen a kutya elé dobta. Dacos nem kapott utána azonnal, tekintetét az öregre szegezte, csak azután vette fel a falatot. A csősz a következő darabkát közelebb hajította magához. A kutya elfogatta mindannyiszor, a távolság így csökkent ember és állat között.

Egy darab csont maradt már csak az öregnél. Izzadt a tenyér, remegett a csősz belülről, mégis megpróbálta palástolni. Azt a darabot immáron nem dobta el. Csak kinyújtotta a kezét, így kínálta fel a benne lévő falatot. A kutya tűnődött egy darabig, majd elindult érte. Két lépés távolság volt csupán, mégis olyan volt az, mintha egy szakadék választotta volna el kettejüket. A láncszemek sejtelmesen peregtek, majd egyszer csak elnémultak. A kutya ott állt a csősz előtt, ott állt előtte közvetlenül. Még akkor is az embert nézte, belenézett mélyen a tekintetébe. Nem látott abban semmi rosszat, lassan kinyújtotta a nyakát, és finoman összecsapintva a csontot, elvette azt.

Azután sem ment el onnan, megszaglásztta az ételt adó kezét. Az orrával döfködni kezdte a kérges tenyeret, hátha abban rejlik még valami finomság. Az öreg hagyta mindezt, bár borzongató volt arra gondolni, hogy az a kutya turkál a kezében, akit nem is olyan rég, még csak messziről figyelhetett a vadsága miatt. Megpróbált nem arra gondolni, remélte, hogy az egy másik kutya volt.

Igaza lett.

Még aznap lekerült a lánc Dacos nyakáról. Hihetetlen pillanat volt az az állat számára. Percekig nem is értette mi történik vele, csak szaglászta a kibontott ócska szíjat, ami oly sokáig odaláncolta őt ahhoz a rothasztó helyhez. Közben az öregre pillantott, mintha csak bizonyosságot akart volna szerezni a szabadságról.

„Szabad? Tényleg elmehetek, akár a fákon túlra is?”

Az öreg szelíden nézett vissza rá, nem volt abban semmi tiltás. S a kutya hirtelen megfordult, vágatni kezdett a fák között. Rohant, mint még sohasem. Bokrokat ugrott át, fák törzsén dobbantott, madarakat kergetett, övé volt a világ. Szaladt, ahogy tudott.

Az öreg csősz riadtan nézte a távolodó alakját, ami nemsokára elveszett a fák sűrűjében. Percek teltek el némán, a férfi kezdett kétségbeesni.

„Elveszett? Talán vissza sem jön!”

S akkor Dacos kiugrott egy bokor mögül. Szemében hála volt és boldogság. Visszabaktatott az öreg csősz mellé. A férfi kezéből csörömpölve hullott ki a lánc, nem kötötte meg többé a kutyát.

Lassan elindult a kunyhó felé.

– Gyere, Dacos! Hazamegyünk! – szólt néhány lépés után. Nem fordult hátra, a kutya néhány pillanat múlva mégis ott lépdelt mellette.

Egy nap aztán megcsörrent a telefon. A tulaj volt az. Közölte, hogy másnap letelik a szolgálat, két nap és érkeznek a szüretelők, nem kell tovább vigyázni a kertre. Holnap kiszalad, elrendezik az utoljára esedékes járandóságot. Addigra pakoljon össze.

Az öreg nem bánta már cseppet sem a dolgot, vágott haza erősen. A kutya ott ült mellette, kérdőn nézett rá, mintha értette volna a beszélgetést. A csősz rátette a kezét az állat fejére. Nagyot sóhajtott.

Ahogy az első, úgy az utolsó estén is rosszul aludt az öreg. Oly sok minden foglalkoztatta. Nem igazán jutott dűlőre a dolgokkal. Hamar felkelt. Kinézett az ablakon, hamarosan pirkadt. Vörös volt az ég alja, változást rejtett magában a felkelő Nap. A kunyhó előtt ott állt a kutya. Az öreget nézte. Szemei szomorúak voltak. Az öreg elfordult tőle. Az ágy alól elővette a táskát, és komótosan elkezdett pakolni bele.

„Nemsokára reggel. Addigra végeznem kell.”

Mire felkelt a Nap, az öreg ott ült a kunyhó előtt. Várt. A kutya a lábainál feküdt. Nyugtalan volt, minden neszre felkapta a fejét. S egyszer csak morogni kezdett. Morgott szüntelenül, egy pillanatra sem hagyta abba. Felugrott, a távolba nézett, úgy vicsorgott tovább. Az öreg először nem értette mire haragszik a kutya, majd meglátta az úton sebesen érkező terepjárót.

A tulaj igazat mondott. Valóban ott volt reggelre. A kunyhó előtt állt meg, nagy lendülettel nyitotta ki a kocsiajtót, majd amikor megpillantotta a kutyát, megtorpant. Szemében döbbenet ült ki és félelem. Egy pillanatig farkasszemet nézett Dacossal, majd a tekintete átsiklott az öregre. Az öreg nyugodt volt, rezenéstelen arccal ült tovább.

– Jó reggelt! – köszönt hangosan. – Hát megvolnánk.

– Meg! – válaszolt a tulaj, aki akkor megint a kutyát nézte már. Határozottságot erőltetett magára, és kiszállt az autóból, de az ajtót nem zárta be maga után.

A kutya morgott. Nem hangosabban, nem dühösebben, de morgott szüntelenül. A tulajnak mégis közelebb kellett lépnie, mert az öreg továbbra sem állt fel. Előhúzta a pénzt, átadta a csősznek, aki nem nyúlt érte azonnal. A tulaj keze megremegett a pillanatban. Az öreg elmosolyodott. Alig láthatóan, de mégis.

– Köszönöm! – mondta, majd zsebre rakta anélkül, hogy megszámolta volna. – Köszönöm a munkát is, remélem jól szolgáltam! Talán jövőre megint találkozunk! – mondta sejtelmesen, de azt már mosolyogva.

Kezet fogtak. A kutya hangosan felmordult. A tulaj ijedten húzta vissza a kezét. Aztán az öreg elindult. A férfi ijedten nézett utána. A kutya még mindig ott volt mellette, ugyanúgy morgott, talán még hangosabban. A tulaj izzadni kezdett, nem tudta mi lesz azután. Nem akarta, hogy az öreg elmenjen, és magára hagyja azzal a kutyával. Szakadt a homlokáról a víz. A kutya hörgése az örületbe kergette. Szeretett volna elrohanni onnan, beugrani az autójába, de tudta, esélye sem lenne, hogy épségben megússza. Az öreg már majd tíz métert elhaladt. A tulaj immáron teljesen elveszettnek érezte magát, a csősz után akart kiáltani, de mégis az szólalt meg hamarabb. Hangja nyugodt volt, mégis határozott.

– Gyere, Dacos! Hazamegyünk!

A kutya nagyot vakkantott, halálra rémisztve a tulajt, majd eltrappolt az új gazdája utána.

A tulaj sokáig nézett őket, s az egykori csőszel ellentétben ő teljesen biztos volt abban, hogy ők hárman soha többé nem fognak találkozni.

SZ. PÖRDY MÁRIA

AMERIKAI KÉPESLAP*

(3. befejező rész)

Hétfőn vendéglátóink kertjében élveztük a napsütést. Élmény volt közelről látni a madáretetőhöz hívó füttyel odacsalogatott kék szajkó és a vendéggént megjelent sárga billegető sietős csipegetését. A szomszédokhoz Montereyből megérkeztek a szülők, akik átjöttek minket is üdvözölni. A családot 1992-ben Szarajevóból fogadta be az USA, másik 12000 bosnyák családdal együtt. A családfő pizzafutárként kezdett dolgozni, közben nyelvet tanult, majd évekkel később mérnöki diplomát szerzett. Két lányuk szintén egyetemet végzett, informatikai területen dolgoznak. Az egyik lány a férjével és két tüneményes, óvodáskorú fiukkal a szomszédban lakik. A másik lány a Szilícium-völgyben él, elismert, megbecsült szakemberek egyike. A napsütés ellenére még nem volt fürdőruhás idő, a kis nomádok azonban egy szál alsóban rohanguáltak Carolinék teraszos kertjében. Vagányosságukat bizonyára nagypapájuktól örökölték, aki fiatal korában többször is leugrott a mostari Öreg-hídról a Neretva-folyóba, és amerikai élete során a Csendes-óceán parti sziklákról a nagy vízbe.

Együtt megnéztük a részleges napfogyatkozást. Csak a pontosság kedvéért említem meg, hogy a szomszédok távozása után „leszaladtunk” a húsz percre lévő, legközelebbi városkába, hogy a postán feladjuk a megírt képeslapokat.

Visszatértünk után megtöltöttük a piknikező kosarat és a hűtőládát ennivalóval. Felautóztunk a közeli Roberts Regional Recreation Area (Robert regionális üdülöterület) mamutfenyőerdőbe, amely népszerű családi és csoportos piknikezőhely. Az egyik ilyen, név szerint Madrone piknikezőhely asztalán terítettük meg.

Caroline megmutatta azt az közelben lévő emléktáblát, a *"Blossom Rock Navigation Trees"*-t, amely két óriás vörösfenyőfa, az u. n. "navigációs fa" helyét jelöli. Ez a két fa fontos szerepet töltött be, hogy a tengerészek meghatározhassák a Blossom Rock (Blossom-szikla) helyét. A szikla körülbelül félúton volt az Alcatraz-sziget és a Yerba Buena-sziget között, és körülbelül 1000 méterrel San Francisco kikötőjétől. Még az átlagos apály alatt is körülbelül 1,5 méterrel volt a víz alatt, így a San Francisco-öbölbe belépő vagy onnan induló vitorlás hajók számára komoly navigációs veszélyt jelentett, mert nem látszódott. A Blossom nevű hajó kapitánya, F. Beechey jelentette be 1827-ben hogyan kerülhetik el a tengerészek a sziklába ütközést. A bejelentés szerint az öböl keleti partján két, egymás mellett nőtt, magasan kiemelkedő óriás vörösfenyőfát kell betájolni ahhoz, hogy meghatározzák a hajók pontos helyét a sziklához képest. Ezért nevezték el a két fát „navigációs fának”.

Miután az 1840-es évek elején kivágták a navigációs fákat (a többi óriásfenyővel együtt), a tengerészek már nem tudták egyszerűen azonosítani a Blossom Rock helyét. Többször is próbálkoztak bójákkal megjelölni, de ezeket elsodorta az öböl erős áramlata. 1867-ben tizenkétszer robbantottak, 1870-ben pedig nyolc alkalommal, mire sikerült a sziklából olyan mennyiséget eltávolítani, amely biztonságossá tette az öbölbe ki- és behajózást.

Az illatos vörösfenyők érdekessége a csaknem 100 méteres magasságukon kívül, hogy körök mentén nőttek. A körök közepére az 1840 és 1860 között kivágott eredeti fákat kell elképzelni, amelyeknek tuskóiból sarjadtak a jelenlegi, „körben álló” vörösfenyők.

Ebéd után vendéglátóink elvittek East Oakland lekerekített dombján álló mormon-templomhoz, az Oakland California Temple-hez, amely a San Francisco-öbölre néz." A

* Fotók: Sz. Pördy Mária

templom hivatalos neve Az Utolsó Napi Szentek Jézus Krisztus Egyháza (The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints). Az 1964-ben felszentelt épület öttornyú kialakítása távolkeleti épületeket juttatja a szemlélődő eszébe. Monolitikus, minimalista, díszítése kevés, külsejét sierrai fehér gránit borítja. Nekem nagyon ridegnek tűnt, hiába ellensúlyozták a templom területét díszítő árnyékos örökzöldek, pálmafák, virágágak, a hosszú lépcsőzetes vízesés és hiába mosódtak lággyá szigorú vonalai a nagy szökőkutas medence vizében.

A templom teraszáról a város más, eddig nem látott részletét lehetett megcsodálni. Ott láttam kolibrit ülni a fán, hosszasan. Jól lehetett fényképezni.

Ez volt az utolsó napunk San Franciscóban.

Este Jerryék levittek minket a Jack London Square jachtkikötőbe a komphoz, ott elköszöntünk tőlük. A túloldalon a város 1898 óta ikonikus kapujánál, a Ferry Buildingnél szálltunk ki. Sajnos, idő hiányában híres piacterét nem tudtuk megnézni. Az Embarcadero metróállomás nem volt messzire, ahonnan a repülőtérre metróztunk.

Másnap reggel értünk New Yorkba. Mivel a bőröndöt Budapestig feladtuk, így arra nem volt gond, de anélkül is volt mit cipelni. Metróval a Brooklin-hídig utaztunk. A felszínre felérve az utca baloldalán hirtelen feltűnt az 1883-ban épült függőhíd két tartóoszlopa és mögötte Manhattan felhőkarcolói magasodtak, köztük az 541 m magas One World Trade Center.

Nem York – One World Trade Center

Még el sem rendeztem a fejemben, hogy hol vagyok, amikor rövidesen befordultunk egy hosszú utcába, amelynek végét szinte lezárta a Manhattan-híd bakancslistás pillérének látványa. Akkorát dobbant a szívem, mint gyerekkoromban, amikor a karácsonyfa alatt megláttam a régóta vágyott korcsolyát. Az utcakép a híd pilonjával azóta él bennem, hogy Az egy asszony illata című Al Pacino filmben néhány másodpercre feltűnt a vásznon. Valóságában látni a kimondatlan vágyaim között szerepelt. A hídpilontól egy sarokra Gergő felhívta a figyelmemet a távoli, de a hídlábak között tisztán látszó Empire State Buildingre. Itthon újra megnéztem a filmet és meglepődtem, hogy a vak ezredes örült autóvezetését éppen a Brooklin-hídnál intette le rendőr. A hídnál, amit először láttam New Yorkból. És igen, a filmben még álltak az ikertornyok.

Az East River folyó mentén kimentünk a Pebble Beach-re. Elsétáltunk a DUMBO-hoz, a híd alatti kilátón át a hídpillér túlsó oldalára, ahonnan fantasztikus panorámás kilátás nyíltott Manhattan-re és a Manhattan-hídra.

1869-ben Brooklynak a DUBO (Down Under the Manhattan Bridge felüljáró rövidítése) negyedében felépítették az Empire Stores nevű hatalmas raktárkomplexumot, ahol kávébabot, cukrot, melaszt raktároztak majd' 100 éven keresztül. Az 1960-as években

megszűnt a rendeltetése és kihasználatlanul állt évtizedeken keresztül. 2013-tól kezdték átalakítani kereskedelmi és irodai területekké. Nagyon tetszett, hogy meghagyták a régi raktárépületegyüttes vakolatlan téglafalát és a boltozatos nyílászárókat, amelyeket teljesen kihajtható fém ajtó és ablakszárnyakkal szerelték fel. Egyszerre volt modern és a 19. századi építészeti stílus megtartója. Eredetileg 2015-ben szándékoztak megnyitni. Az első két évben kevés bérlője volt, majd a gyorsan terjedő, háttérként a Manhattan-híddal készített szelfik hatására megnőtt az érdeklődés a bérelhető helyiségek iránt. 2018-ben nyitotta meg a Time Out Market New York az Empire Stores második emeletén az élelmiszerescsarnokát 20 étteremmel és három bárral. A piac 2019 májusában nyílt meg. Azóta az ingyencek (és vastag pénztárcájúak) kedvelt helye. Legközelebb nem hagyjuk ki, hogy megnézzük belülről is!

Metróval mentünk az Empire State Building-hez. Az 1931-ben épített ikonikus, art deco irodaépület a belváros szívében, a híres Fifth Avenue-n található. A sugárúton, ahol az épület áll, felnéztem az égre, de semmi megrendítőt nem éreztem. Viszonylag széles sugárút, az ESB közelében lévő házak nem felhőkarcoló kategóriások (kivéve a látogatandó épületet), szóval, nem jött össze az élmény!

Az Empire State Building 86. emeletére vivő lifthez izzasztó, „élmény” labirintuson keresztül jutottunk el. Mint a húsdarálóban. Ha egyszer beléptél, visszaút nem volt, sodort magával a tömeg. Csak tudnám, hogy mit akartak bemutatni a hosszú, virsli szobákban, ahol örült az ember, ha levegőhöz jutott, nem hogy nézelődni próbáljon. A kilátó kárpótolt a fullasztó odaúttért. Előttünk nyújtózkodtak az ég felé a város felhőkarcolói. Közöttük, előttük a tíz–húsz emeletes épületek nevetségesen alacsonynak tűntek. Dél körül járt az idő. Napfényes, tökéletesen tiszta idő. A Liberty és Ellis Island-ig el lehetett látni, a Hudson-folyó torkolatának vize vakítóan csillogott. A One VTC-vel szemben, a Hudson-folyó túlsó felén New Jersey felhőkarcolói irígykedtek a Manhattan-i óriásokra. Egy óra alatt körbe fényképeztük a várost. Olyan erővel tűzött a nap, hogy a szabadon hagyott vállú turisták szemmel láthatóan lepirultak.

Ebédelni a Burger Jointba ültünk le. A Central Park közeli Thompson hotel előcsarnokában néhány hatalmas bársonyfüggöny mögé elrejtve lehet bejutni a lenyűgöző, egyedi retro varázsú hamburgerezőbe. Az ablaktalan helyiség berendezése rusztikus, fényesre polírozott asztalok, székek, pultok. Különös hangulatúvá a falak minden négyzetcentiméterét betöltő graffitik varázsolják és a mennyezetről belógó, hálószerűen elhelyezett izzók, amelyekről a csillagos égbolt jut először az ember eszébe. Ottlétünkönkor a fiatalabb korosztályhoz tartozó vendégek töltötték meg a termet. A fiam mindig ott hamburgerezik, ha megfordul a városban. Bőséges, minőségi adagot kaptunk. Érdemes volt felkeresni.

Egy óra tájban értünk a Times Square-re. Találtunk szabad helyet az utcára tett aszatoknál. Onnan szemléltük a fel-lehullámozó tömeget. A túloldalon, kissé átlósan tőlünk egy szabadtéri színpad emeletes nézőterére hasonlító emelvényen ültek a nézelődők, mint a villanydróton a verebek. Közben mindenfelé rikító reklámok futottak, minden villódzott, hullámozott, a város élte mindennapi életét. Nekem túlságosan zaklatottnak tűnt ez az utcai élet.

Gergő már előre vett jegyet Manhattan mindkét Hop On Hop Off útvonalára, hogy a szűkös időnkbe minél több látnivaló beleférjen. A kék járatot értük el előbb. A busz felső szintje zárt volt, az oldalai és a teteje is üvegezett. Dicséretére legyen mondván a buszjáratot üzemeltető társaságnak, az üvegfelületeket tisztán tartották, nem rontottak a kilátáson. Manhattan alsó és középső részét jártuk és ha nem is az utcán állva, de a busz tetőteréből láthattam a keskenyebb utcákban a magasban szinte összeboruló felhőkarcolókat. A fölém boruló üvegen keresztül azonban nem éreztem a kicsinységemet, amit az utazás előtt ettől az élménytől vártam. Az igazság az, hogy egyáltalán nem bántam, annyi különleges látnivalót adott a városnézés. A legkülönlegesebbet a Manhattan nyugati felén egy dokkban álló hatalmas hajó, az Intrepid repülőgép-hordozó. Fotókon, filmekben már sokszor láttam

repülőgéphordozó anyahajókat, de hogy valójában milyen hatalmas építmények, azt itt, a környezethez viszonyított nagyságában lehetett megítélni. Személyes, de meghökkentett a tény, hogy a hajó és én néhány nap különbséggel születtünk. Vízre bocsátása után csatlakozott Egyesült Államok hadseregének Csendes-óceáni offenzíváihoz a Gilbert- és Marshall-szigeteknél. Részt vett az Okinawa-i csatában, a háború befejezése után a vietnami háborúban, és a Földre visszatérő, Csendes-óceánban landoló űrhajósokat vett a fedélzetére. 1980-ban kivonták a haditengerészet állományából, majd a javítások után 1982-ben Manhattan-be vontatták és múzeumként rendezték be. Azóta folyamatosan bővítették. Az anyahajó ma Intrepid Sea, Air & Space Museum néven várja a látogatókat.

A hihetetlen forgalomban a busz 75 perc helyett két óra alatt tette meg az utat. Ez viszont azt jelentette, hogy lekésük az utolsó piros járatot. Veszett a jegyünk, maradt időnk visszamenni a Times Square-re és belekóstolni az esti még színesebb, még nyüzsgőbb világba.

Nem York – Times Square alkonyatkor

Teli volt különös emberekkel, jelmezbe öltözött alakok sétálgattak, utcai táncosok produkálták magukat és szórakoztatták a köröttük leálló nézelődőket. Melegek sétáltak összeborulva, bizalmatlan külsejű fickó előtt nyílt szét egy beszélgető csoport. A pasi hangosan röhögve ment tovább. Közben szakadatlanul villogtak a hupi színű reklámok, szólt a zene, társaságok rikongattak, hangoskodtak. Erről a helyről ennyi látnivaló után is elhiszem, hogy a város különleges hangulatú helye!

Este indult a gépünk Helsinkibe, onnan jöttünk Budapestre. Tengernyi élményt hoztam haza. Kavarognak bennem, mint a felrázott hógömbökben a fehér pelyhek. Idő kell, míg leülepednek és történetekké állnak össze, amelyek megörökíthetők: mesélhetők, leírhatók, mert másoknak is érdekesek lehetnek.

(2024.április)

KOOSÁN ILDIKÓ

Régi karácsonyi képeslap Erdélyből

Tisztára mosott terítők, ruhák,
ünneplőbe öltözött kicsiny szobák,
kemence mélyén frissen sült kalács,
szerény, de ízletes ünnepi fogás.
Hagyomány ez, amit tisztelni kell,
ha szent karácsony éjjele jön el.

Fehér ruhában díszlő lelkeink
is tiszták, mint havas tájak odakint,
a várakozás csöndje tölti el...
Örökzöld fenyőfa tű levelivel
békesség illatát árasztja szét,
köszönti karácsony ünnepét.

Szánkó repül a frissen hullt havon,
szeretet száll itt most angyalszárnyakon.
Zord tél kavargó hózivatarát
az ünnep fényei melegítik át.
Egymást megértő szíveket akar,
fáradt napokra nyugalmat takar.

Kiosztjuk mind az ajándékokat:
örömet, vigaszt s boldog napokat.
Kinek ölelés, kinek szerelem,
barátoknak szív, bűnösnek kegyelem,
hogy béke legyen egymás közt megint!
Reményt a szent éj csillagfénye hint.

Toporgó csizmák ablakok alatt!
Életre kel újra a szent pillanat.
Csendül halkán kántálók imája:
„Leszállt közénk az ég dicső királya”.
Nyílnak az ajtók, szívek csendesen,
kis házacskákban jár a Betlehem!

JÓLJÁRT ANITA

Örökség

Hamis csekk az örökségem,
mégis be kell váltanom,
kinőtt ruhák, meghalt vének
egymásra hányt bús halom.

Korom, pernye lep el lassan,
a tűzrakást bámulom,
apró lábnyom mélyedésben
tükör-fényjel, nőszírom.

Kattogó hang ütést mér rám,
ujbegyem mint cimbalom
ütő, úgy sújt lágy-keményen,
mint jéging a szűz havon.

Itt vagyok! A csekk beváltva.
Babaruhák kidobálva.
Haló vének messze néznek,
zeng bennem a hálaének,
nem üt már a cimbalom,
én állok a szűz havon!
Én, egymagam s másik ezer,
ki volt, elment, itt térdepel,
lábnyomukban tükörfényjel,
nőszírom illata ér el.

Forrás: Koosán Ildikó: *Létezés fűszálra fűzve*,
<https://mek.oszk.hu/05800/05892/05892.htm#82>

B. MESTER ÉVA

féltékenység

takard le a szemét
fogd be a száját
kötözd le a kezét
vágd le a szárnyát
te döntsél helyette
számold fel az álmát
a vágyait fojtsd el
nyomjál rá egy párnát
vedd el a levegőt
ne is lélegezz
ha fuldoklik tőled
az se érdekeljen
fess ki a börtönét
jajgató színekkel
add rá a köntösét
hervadó szívekkel
szorosra az övet
és a gyeplőszárat
ő is ezt szeretné
hazudd a világnak

Rianás

Amikor közeledni látom sietős léptedet
arcodon félszeg mosollyal,
mert tudod, hogy késtél
(úgy, egy fél életet)
akkor a kora tavaszi napsütésben
felsőhajtanak a rügyek
és a befagyott tó lelkén megreped a jég.

PÉTER ERIKA

Ráadás (Encore)

Összefolynak napjaink
behavazva öregséggel.
Ránk rakódik, akár a kosz.
A dísztelen folyosókon
már nem látszik, kik voltunk valamikor.

Menetrend a reggel – kérés nélkül érkezik,
egyforma vasárnap, egyforma hétfő
– keresztretjtvény, képernyő,
nehéz emésztés, hajnali gyötrő fájdalom.
A naptárban csupán orvosi időpontok nyoma,
életünkben a szín: a gyógyszerek színe.

Kezeinken az erek
kopár fűzfagallyként tekergőznek,
hangszálaink hangolatlan húrok,
szavunk rekedt és visszhangtalan.
Halott a lépcsőház.
Örülünk az ebédszállító fiúnak is
– ő legalább kopog,
valami megmozdul, ha megérkezik.

Idősebbek vagyunk, mint hogy elterveztük,
nem tudjuk, mit kezdjünk
a ráadásként idedobott idővel.
Színpadon maradtunk az eljátszott szereppel
szöveg nélkül, rendező nélkül, nézők nélkül
– és menetrend szerint jön egy másik reggel.
--

KERECSENYI ÉVA

Álmatlan valóság

Utazom, de nem itt e földi létben,
a felhők közt keresem igaz otthonom,
megragad egy álom, mi átvisz egy határon,
csak sodródom, sodródom, magam sem tudom,
mi ez a könnyű, éteri lebegés,
fények randevúja, halk angyali zene,
lenézek a Földre, mint egy elsárgult papírra,
s egy villanásra, nicsak, meglátom nevem,
elmosódott sorok, egy igaz-volt történet,
a szél görget magával emlékhegyeket,
ledobtam magamról a lét nehéz ruháját,
s testem, mint a fényben úszó fellegek,
ragyogó arcú árnyak kísérek,
átölel a béke, a belső nyugalom,
mint tollpihe lebegnek e köztes térben,
alattam a föld, felettem csillagok,
időtlenység fátyla mögé bújlik arcom,
földi hívságok nem szennyezik napom,
láthatatlan erő húz és vonz magához,
hagyom, hadd sodorjon, nem tiltakozom.
Elvarázsolt éjjel, álmatlan valóság,
jövök, készen állok, tolongjatok szavak,
égi csatornákon zúdul le az áldás,
talán majd elmondhatom,
de csak ha szabad,
mit érzek, amikor a sorsod mögé látok,
mikor felvillannak éles képkockák, fotók,
színes fénypapírba becsomagolt álmok,
s mit valóságnak vélsz, csak fantomfolyók,
lábad alatt folyton besüpped a talaj,
két kézzel kapaszkodsz, de a semmit markolod,
pedig csak bíznod kéne és elhinni végre,
hogy a Föld a házad, de az Ég az otthonod.

OROSZ MARGIT

Zúzmarás fák

Hófehér hajukat bodrozza jeges szél,
Kemény páncélinget vet rájuk ez a tél.
Mint hűség katonái, védik e tájat,
Bár jégbordázta testük nekik is fájhat.

Körülveszi őket vakító fehérség,
Messziről áttetsző igazi kék mélység.
Úgy védik a végtelenbe vessző utat,
Hogy te is megérezd, aki ezen halad

Az nem fordulhat vissza soha, sohasem,
Mert nem csak a tűz világít – úgy hiszem,
A néma tettek is beszélnek szüntelen –
Az út végén egy csillag lobban fényesen.

MOLNÁR G. KRISZTINA

Fakón

Fakó kabátba bújnak perceim,
valahol halkan rezeg a dob,
álmos nosztalgiák ködfalába zártan
keserédes film pereg, akár az
egyszeregy. Száraz matematikai
algoritmusok közt kopjafáim cédrusok,
jegenyeként a szélütött rendben
sajognak kissé a törzsi dallamok.
Kísérnek édes-bús éjszakák
a csendben, lobbanó parázs,
ablakok nyílnak. A hűs fuvallat felráz,
csak állok, nyitott tenyeremben
lúktet egy bíbor izomcsomó.
Miért is? Alig kiszámítható.
Elrejttem... tán nem is láttam.
A mozdulat szinte ritmusos.
Belepnek, sodornak tovább a
megszolgált automatizmusok.

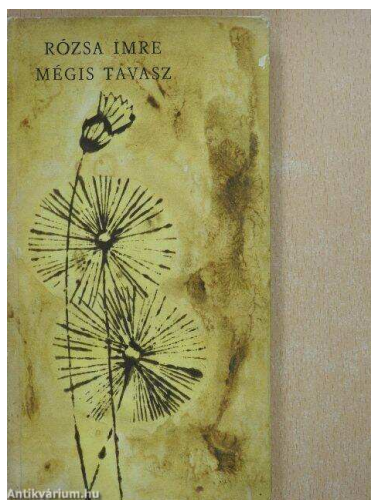
ELFELEDETT KÖLTŐK – RÓZSA IMRE

RÓZSA IMRE (Kápolnásnyék, 1901. aug. 21. – Bp., 1983. máj. 4.): költő, író.
1919-ben Szegeden érettségizett. Magántisztviselő, 1937-től könyvkereskedő. 1947-től az Állami Könyvterjesztő Vállalat dolgozója volt. Szegeden a József Attilát befogadó költői csoporthoz tartozott, a *Lírai Antológia* (1921) egyik szerzője.
M.: *Az alkimista*, dráma, Szeged, 1922;
Szökőkút, versek, Szeged, 1926;
Mégis tavasz, versek, 1965.
[ÚMIL,KMIK]

*

„S velük [a szegedi költő ifjakkal] tart Rózsa Imre, szerény, bánatos fiatalember; ő nem a nagyvagyonú családok lázadó fia, [hanem] szegény szülők nehezen küszködő gyermeke, kistisztviselői állásban, szociáldemokrata párttag; az ő első kötete csak 1926-ban jelenik meg. (jegyzet: Rózsa Imre a 20-as évek végén elkerül Szegedről, ma Budapesten az Állami Könyvterjesztő Vállalat dolgozója.)” = Szabolcsi Miklós: *Fiatal életek indulója. József Attila pályakezdés*, Bp., 1963, Akadémiai Kiadó 396. o.

*

RÓZSA IMRE: *MÉGIS TAVASZ*, Bp., 1965, Magvető Könyvkiadó, 135 oldal

A kötetben lévő könyvjelző szövege (írója nincs jelezve):

Egyszerűség és pátosz, lelkesedés és borongás, a jövő izgalma és a múlt meg az elmúlás fájdalma, a szocializmus és a humanizmus mély szeretete, a fasiszmus lobogó gyűlölete: ebből tevődik össze Rózsa Imre költészete. Lány lírájában külön színt és hangulatot jelentenek szerelmes versei, amelyekben a házastársi tisztelet, az örömegekben és gondokban való összeforrottság, a kristálytisztá érzelmek kapnak hangot. Rózsa Imre első kötete 1924-ben jelent meg – ez a kötet mintegy összefoglalja eddigi alkotómunkáját.

ELFELEDETT KÖLTŐK – RÓZSA IMRE

A gyermek és az isten

Bujkált előlem az isten gyermekkoromban.
Csak vártam, hogy szeressen.
Azt hittem: egyszer megjelenik előttem,
mint Jákobnak, hogy a mennybe bevezessen.

Mikor menetem az úton, kutyák csaholtak.
Az égre néztem, hogy segítsen.
S amikor veszettül a lábamba martak,
akkor sem jött elő az isten.

Másnap vastag botot vettem a kezembe.
A kutyák szűkülve futottak félre.
Hát játsszon csak bújócskát mással az isten,
de ne azzal, aki botot vett kezébe.

Emmihez

Ha nem leszek már s nem leszel te sem,
eloszlik életünk, mint futó fövény.
Egy jel marad, egy szó csak: Kedvesem!
És száll a világűrben szüntelen.

Egy jel marad, egy szó csak: Kedvesem!
És száll a világűrben szüntelen,
ha nem leszek már s nem leszel te sem.

Egy jel marad, egy szó csak: Kedvesem!
Ha nem leszek már s nem leszel már te sem.

És száll a világűrben szüntelen.

Hívtál?

Hangod akár a kristály
cseng hosszan, tisztán,
melegen.
Ugye hívtál?
Ugye azt mondtad:
kedvesem!

Késő és hiábavaló

Korán halt meg az apám.
Pedig még nem is volt öreg.
Csak megöregedett évei során.
Ötvenegy éves volt csak.
Ugye ebben a korban még
nem kell meghalni senkinek.

Akinek élete munka és koplalás,
sorsa nem lehet más.

November volt, sütött az őszi nap.
Majd beborult egy pillanat alatt.
Izzik a fény most,
még jobban mélyül az árnyék.
Mélyebb, egyre sötétebb.
Izzanak az évek, ez évek
amiket nem ért meg.

Én az utód, ki láttam őt
élőn és halottan,
hiába vagyok erős,
mit tehetek, mondjátok, mit,
hogy elhullott éveit
néki visszaadjam?

Mégis

Minket az élet megtiport.
De áldjuk mégis ezt a kort,
mert fény, mit vihar ki nem olt.

Arcok

Van olyan arc, mi szívünkben pihen.
Ilyen anyámé. Apámé ilyen.
Szigorú, szelíd, bánat ülte meg.
Olykor öröm. De sohasem öreg.

Azt akarom: én is ilyen legyek,
ha már csak emlékként leszek veled.
Aki nem ment el, aki itt maradt.
Lásd fiatalnak mindig arcomat.

ELFELEDETT KÖLTŐK – RÓZSA IMRE

Én láttam

Testetlenül hogy mehet valaki?
Én láttam. Mentek, szaladtak, futottak.
Úgy suhantak a föld felett,
magasan, egyre magasabbra
ahogyan Dante és Vergilius, –
Botticelli látta így, mutatta.
Mint füst, úgy szálltak felfele.
Füst, füst, – füstté váltak valóban.
Mondjátok: hát jól van?

Látom őket, vonul a meggyötört
kifosztott irdatlan árnyhad.
A tegnap sötét ködéből bukkannak elélem.
Látom őket, szemükben a vádat.
A megkínzott milliók szemét,
a kioltott olthatatlant.
Némák, ahogy vonulnak tovább.
Szemükben ég a vád, a néma beszéd,
homlokunkra sütik a lemoshatatlan
szégyen örök bélyegét.

Titok

Az élet csupa titok.
De mindre van magyarázat,
mondják a filozófusok.
A titok tehát nem is titok.
Ilyen ez a század, titoktalan.
Mindennek oka van.

A csoda nem csoda, csak éppen
hogy megértsük, sokan
még nem jutottunk el oda.

– A fénynek súlya van!
Mondják az új fizikusok.

De... Bachot, Beethovent hallgatom!
Mégiscsak van titok,
ha ennyi fény alatt
össze nem roskadok.

A jel

Oswiecim.
Akkor Auschwitznak hívták.
Auschwitz tudjuk mit jelent.
Jelent poklot, gyalázatot, sötétséget,
aminél mélyebb nem lehet
sem pokol, sem gyalázat, sem sötétség.
Nincs arra emberi képzelet.

Pedig nagy az, amit tud az ember.
A csillagokra is eljut az ember.
Hatalmasat teremt az ember,
a munka, a gondolat.
De teremtsen bármit keze, szelleme,
hogy Auschwitz is ember műve,
az örök gyalázat jele
mindvégig megmarad.

Vallomás

Én vallom és hiszem,
hogy nagy a nép mindenütt.
Az emberek jók tudnak lenni,
ha jól bánnak velük.
Kis nemzet nincs is sehol,
csak alacsony lelkek vannak.
Nem is kevesen.
Dehát ez még nem a jövő.
Ez még csak a múlt, meg a jelen.
Mert nem az tesz naggyá egy népet,
hogy számuk sok vagy kevés millió,
hanem hogy kevés köztük a rossz,
és sok a jó.

DOBROSI ANDREA

Kegyelem

Nem.
Én nem tudhatom,
mi az a lány nesz,
mely távolodik -
körbevesz?

Sejtelmesen jár-ke,
mint fény a hídon,
folyó a völgyben,
dúdol,
zörren,
elér;
színes,
fekete-fehér?

Mint ha valamit súgna:
kérj nyugodtan;
kérj...
hallom Őt,
mégse látom.

Akkor legyen,
duzzadjon bennem az óhaj,
bánatom töltse vígalommal!
Csendje csak elcsurog.
Lehetek mozdulatlan,
ellep-illan:
a Föld forog.

REJTŐ GÁBOR

A Semmi felé *

Lehet, lepattanok a Semmi faláról
ez már a sokadik nekifutás
erővel persze ezt nem lehet
akár csak a papás-mamást.

A Forrás mindennek a titka
mi árad, csörgedez, elapad
a falon innen és túl a halál az úr
ő dönt, kinek mit szabad.

Ha jóban vagy az elmúlással
s vallod, a tested csak bérlemény
a közelébe enged, s a kínból kéj lesz
s árnyékát veszti a fény.

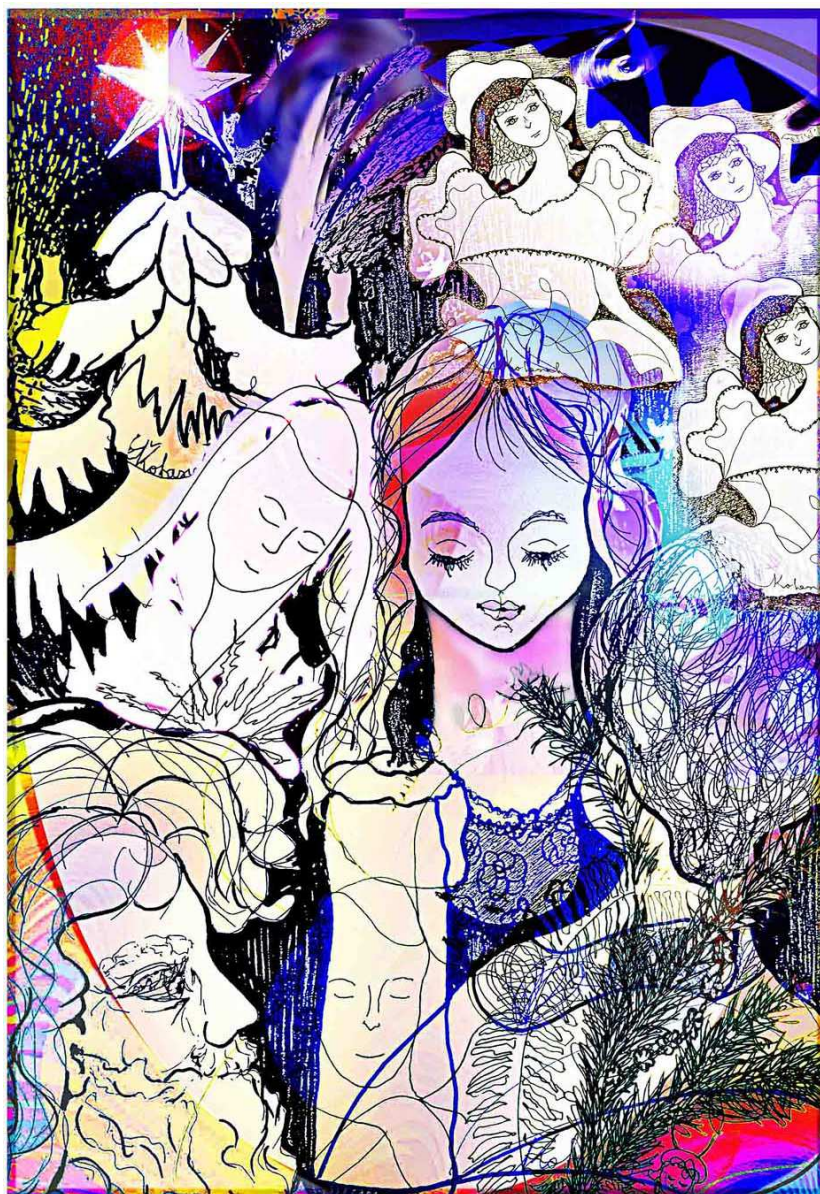
Valahogy így képzelem a Semmit
mikor magával ragad a mámor
régől készülök futni, szökni
szabadulni e hazátlan világból.

Hazugság és félelem nélkül élni
nekem ez az Éden
otthon lenni minden pillanatban
gondolatban, ölelésben.

Tán nem pattanok le a Semmi faláról
ideje érzem, hívnak odaát
két segítőt is küldtek hozzám, értem
a szerelmet és a halált.

*[Sarina](#)-nak

Forrás: Rejtő Gábor Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/rejtog>

KOTASZEK HEDVIG: *Ünnep*, elektrografika

DIENES TIBOR

A nap alatt

Az elmúlás előtt,
recseg-ropog a látszat,
vékony jeget nyaldos hevesen a nap,
de milyen mélység lehet
a benedvesedett felszín
súlya a tudat a valóság alatt?

a nap margójára

előjel nélkül
meghalt egy szerelmes költő
parányi porszem volt
egyben a kettő

Az eső

Miről nincs tudomása a világnak
két kiáltás között s felett, szörnyű
vastag derekú fellegek
úsznak s úszva valami nehezett,
valami esőt cipelnek. És most az egyik kiáltásra,
csak úgy: rejtve, egy-egy vízcseppet ejtenek,
melyre megmordul az ég, mint a közeli öreg hegy.
És az eső, az utolsó kiáltás után -ránk- szakadva esni kezd.

Egyre

egyre több itt a kérdés
kevesebb a páratlan szép
tömbösödik gyúrten a mélyben
mint égből ha mérgesedik a kék
világból kiszakadunk mert tudunk
embernek lenni s istenért kiáltani
ha kell ha nem önmagunk akarunk
a látszatért keresztet ácsolni és hordani

HEGEDŰS GÁBOR

Tűnődés

vajon hova
visz a sorsom
mely mostoha
vagy mégsem
talán nem érdem
de nem is merem
elmondani
mi lesz velem
ha nem szeret már
senki sem

vidáman élek
mindig remélek
lesz olyan ember
ki engem szeret
akkor életem
mi hátra van nekem
nem lehet másmilyen
csak csodálatos remek
ha elmegyek oda
a túloldalra

aki csak szeretett
megsirat engemet
ne sírjon senki
ha el kell menni
ilyen az élet
találkozunk fent,
siklunk az égen
ülve egy felhőben
lábát lógatva
bámulni a napba

jó lesz majd nekünk
hisz korábban elment
szerettünk mellettünk
csak fény vesz körül,
gond baj már elkerül

Forrás: Dienes Tibor Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/tibor.dienes.5>

ITT A TÉL, ITT A TÉL...

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ: Szerenád

A kormos égből lágy fehérség
szítálja le üres porát.
Dideregve járok ablakodnál
a hófehér nagy úton át.
S amint megyek itt éji órán,
lépésem mégsem hallható,
mert zsongva, súgva, és zenélve
halkan szítál alá a hó.

S körülvesz engem, zordon árnyat
egy hófehér, szelíd világ:
angyalpárnáknak tollpihéje,
zengő, szelíd melódiák,
habpárna selymén szunnyadó arc,
mit angyalok fény szárnya ó,
minek szelíded altatóul,
halkan zenél a tiszta hó.

Oly mély a csend, a város alszik,
mind járjakok lábujjhegyen!
Pihék, zenéljtek ti néki,
hogy álma rózsásabb legyen.
Egy hófehér hálószobává
változz át csendes utca, ó!
Fehér rózsákként hullj az éjben
reá, te szálló, tiszta hó!

NAGY LÁSZLÓ: Ó, csodálatos jégvirág

Ó, csodálatos jégvirág,
táncolva megdermedt leány,
fátyolos, csipke-kombinés,
napvilágomnak ablakán.

Csillag-kripta a két szeme,
kialudtak a csillagok,
lángudvarukba éjjelre
meghíva nem ballaghatok.

Ó, csodálatos jégvirág,
mi lesz így velem s teveled?
Ha rád lehelek: tovatűnsz,
ha megbűvölsz: megdermedek.

CZÓBEL MINKA: Ki volt?

Mély nyomok a hóban,
Elhagyott nagy kertbe',
Kékesre nyomulva
A fehér hó pelyhe.

Ki járhatott erre?
- Az út oly elhagyott -
Látom még a nyomot,
De nem az alakot.

Majd visszaképelem:
Milyen volt az élet,
Mely itt magányosan
A nagy hóba tévedt?

Mintha már látnám is,
Jő felém egy árnyék,
Mintha az árnyékban
Magamra találnék.

Hiszen én jártam itt -
Ide be van nyomva,
De már nem ismerek
A saját nyomomra.

GAZDAG ERZSI: Hull a hó

Hull a hó, hull a hó,
mesebeli álom,
Télapó zúzmarát
fújdogál az ágon.

A kis nyúl didereg,
megbújik a földön:
„Nem baj, ha hull a hó,
csak vadász ne jöjjön!”

Parányi ökörszem
kuporog az ágon,
Vidáman csipogja:
„Süt még nap a nyáron!”

Zemplén – Bodrog-part

Fotók: NAGY BERTALAN

VARJÚ ZOLTÁN

Éjtemető

„A túlzás ösvénye a bölcsesség palotájába vezet.” — (William Blake)

Testem árnyékára írtad csendedet,
ahol a szó gyakorta vérzik.
Szívedig hatoltam — mint összetört
üveg –, a fénybe szivárgó részig.

Amíg lélegzetünk a felperzselő éj
ingatag kapuján kopog:
kifordul önmagából a kapupánt,
deszkája felsikolt, recseg és ropog.

Megriadt szürkeségbe temetkezünk
mozdulatlanul — mint jégbe zárt
tűzmadár, kinek szárnya tört —,
miközben az ég végleg bealkonyul.

Bűn lehetne a tett, de csak emlék
marad, mely csupán «testet kér»
a vágy: torz tükörkép önmagáról,
ahogy Isten szemében célba ér.

És ott, ahol most élni kell: muszáj
széprehálnod bennem — mint alkonyi
fény, ami úgy lobban fel újra —,
ha éjjelünket előbb eltemettem.

Integet a tél

Széltől megcsonkolt tölgy
áll a dombtetőn
földig úszik lombjáról a falevél

Alatta halottnak tűnő avaron
színesen alszik az idei lomb
lassan haldoklik de még él

Emléket hordoz üde tavaszról
frisset és meleget a nyárról

Ami elmúlni látszik már jég-
hideg szelekkel integet a tél

Forrás: Varú Zoltán Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/varju.zoltan.7>

DOMBRÁDI ISTVÁN

Itt, ahol élek

Itt, ahol élek:
Az idő gyapjúfonalával kötött a létem.
Itt, ahol élek:
Élni ez a hely méltó énnékem

Szállást kaptam e földön,
Legyen kecses jövőm örökön.
Mondom a fáknak, lepkés köveknek,
Mintha más világa se lenne a fénynek,
Mondom én itt, ahol élek:
Megszeretett létezésben,
Ahol a szélben terülhet a lélek,
Élni ez a hely méltó énnékem.

Mert úgyis annyit zsongat

Csákját vetett széljárásban,
Esőket érintő korai virágzásban,
Sás-táncú életre ítélve magam:
Elkerülve vasrács-kérgű nyarakat,
Nem akartam én tenni sokat,
Csak dőlhessek
Kifogyhatatlan égi-azúrnak.

A költészet súgta, búzamező akarta,
Az anyaföld arany-tájain állva:
Mert úgyis annyi mondat zsongat,
Írjam le, hogy megnyugodjak.
Ha kéri, felelhessek
Vizeknek s réti-szín suttogásnak,
Vigasztaló csillag-parázslásnak.

DOMBRÁDI ISTVÁN: *Itt, ahol élek* c.
kötetéből

FÁBIÁN KRISZTINA

Poszt

Mappákban őrzöm az életünket. A mappákban albumok,
benne képek, érzések, történetek. Mi.
Néha posztolok is. Képeket, történeteket, érzéseket.
Hasznos dolgokat. Belépő egy más világba.
Utolsó előtti megosztásom
egy telefonos applikációról szólt,
ami hazakísér, ha egyedül bolyongsz
a sötétben és félsz.
Utóbb már mindenhová elkísértelek.
Aztán halálhíredet tettem közzé.
Mindenféle bevezetés nélkül,
épp úgy, ahogy elmentél. A hírfolyam
új bejegyzése letapossa a régit. Kivéve,
ha rögzítjük azt. A halált fölösleges,
az önmagát rögzíti. Jöhet újabb poszt,
hiányod legfelül marad örökre. Bennem.
Mikor érvénytelenített igazolványodat
átadta a temetkezési vállalkozó,
a mappámba rejtettem.
Egy más világba mész, ott amúgy sem kérlek.
Jó lenne egy olyan app, ami elkísér téged,
ahová én már nem tudlak. Hogy ne féljünk.

(A Szófa pályázatán 1.helyezést elért versem)

*

KARDOS M. ZSÖTE

Ahol tilos szerelem – Elizabeth Barrett-Browning, akinek mégis megadatott

„Mert hatalmadban áll s megadatott,
Hogy maszkomon át és mögéje nézz
(Esőkkkel verték sápadtra nehéz
Eszteendő) s igaz arcom láthatod:”

Elizabeth Barrett-Browning Portugál szonettek című kötete került a kezembe valamelyik este.
A fent idézett néhány sorát annyira gyönyörűnek találtam, és annyira hozzám talált akkor,
hogy hosszú idő után újra olvastam az egész kötetet.

A líra nekem nem olyan, mint egy regény, amelyet szépen elkezdek az első oldallal,
lineárisan haladok előre, befejezem az utolsó oldalon, felteszem a polcra, és általában ennyi
(no nem mindig, de ez más lapra tartozik).

A versek számomra olyan műfajt alkotnak, amiket akárhányszor elolvasok, sosem érzem
elkoptatottnak a soraikat.

Mindig előáll olyan helyzet, amelyben a mondanivalója valami újat, többet ad nekem. Elizabeth Barrett-Browning költeményeiről manapság kevés szó esik, sokak számára talán ismeretlen is. Mégis, ha meghalljuk a 21. szonett egy részletét, akkor majd mindenki fülében úgy cseng, mint egy ismerős dallam.

„Mondd újra s újra mondd és újra mondd,
hogyan szeretsz! Bár az ismételt szavak
kakukknótához hasonlítanak,
emlékezz rá, hogy se mező, se domb
nincs kakukknóta nélkül, ha a lomb
újul tavasszal, s kizöldül a mag.
Egyszeri szó, mint szellem hangja, vak
sötétben zeng el, és kétség borong
nyomában. Ismételd... szeretsz... Ki fél,
hogyan a rét túl sok virággal veres
s az ég túl sok csillaggal ékszeres?
mint ezüst csengő, újrázva... Beszélj;
de ne feledd, hogy némán is szeress...”

<https://www.youtube.com/watch?v=cfW1uOHBOgE>

Életéről csak néhány mondatot szeretnék itt említeni, akit részletesebben érdekel, annak ajánlom Kertész Erzsébet róla írt ragyogó regényét.

Elizabeth Barrett-Browning angol költőnő romantikus verseivel szerzett helyet magának a világirodalom nagyjai között. Élete szintén lányregénybe illőre sikeredett. Volt benne tragikus betegségben töltött gyermekkor, szigorú apa, szerelem, lányszöktetés, boldog végkifejlet.

1806-ban született, egész élete során betegeskedett. 1825-től kezdve jelentek meg versei különböző újságokban. Addigra a korához képest, és lány létére meglehetősen művelt volt. 1826-ban jelent meg első verseskötete, Gondolatok az értelemről és egyéb költemények címmel, név nélkül.

1845-ben találkozott Robert Browning költővel, a szerelemtől Elizabeth valósággal kivirágzott.

Apja a házasságkötést nem engedélyezte. Lányát, a titkos esküvő után kitagadta a családból. Az ifjú pár az itáliai félszigetre költözött, Firenzében telepedtek le.

Elizabeth 1850-ben írta meg a Portugál szonetteket. Először természetesen férjének mutatta meg. „Olvasd el, tartsd meg, ha tetszik; égesd el, ha nem felel meg ízlésednek.” A versek Elizabeth legbelsőbb érzéseit tárják fel férje iránt, valójában csak neki írta. Robert Browning zseniálisnak tartotta a verseket, alig tudta rávenni feleségét, hogy kiadják. Végül Elizabeth úgy jelentette meg, mint idegen nyelvről fordított műveket. Így nem kellett érzelmeit kiszolgáltatni a nagyközönségnek.

Szerelmükből Rudolph Besier 1929-ben színdarabot írt (The Barretts of Wimpole Street), ebből később musical született, Robert and Elizabeth címmel. (Természetesen később film is készült a témából A Wimpole Street-i Barrettek címmel 1957-ben.) A színdarabot Magyarországon is bemutatták Hevesi Sándor rendezésében és fordításával. A hangzatos Ahol tilos a szerelem címet adták a darabnak. Elizabeth szerepét a kor tehetséges színésznője, Bajor Gizi kapta.

1849-ben született meg kislánya, Robert Barrett-Browning.

1861-ben hunyt el.

Az éjszakába nyúló versolvasás után másnap, még mindig erősen a gyönyörű sorok hatása alatt, eszembe jutott, hogy van nekem egy másik Portugál szonett kötetem is, ami édesanyám könyvtárából maradt rám.

Meglepetten vettem észre, hogy némely szonett az ő kötetében másként hangzik, mint az enyémben.

A megfejtés persze nem volt nehéz, hiszen a fordítások nem ugyanattól a költőtől származtak.

Magam is próbálkoztam időnként angol eredetiből magyarra átformálni verseket. Gondoltam, ha 10 évet Kanadában tanítottam, beszélek olyan „perfektül” angolul, hogy ez ne okozzon nagy problémát.

Próbálkozásaimból csupán néhány igazán egyszerűt tartottam méltónak arra, hogy elkerülje a szemétkosarat. Mindig úgy éreztem, hogy magyar lélekkel és gondolatvilággal, másként szólnak ezek a versek, mint az eredeti.

Persze az igazán nagy költőknél ez nyilván másként van (vagy mégsem egészen?)

A műfordítás kérdésén sokszor töprengtem komolyan, amióta alkalmam volt, mondjuk Shakespeare drámáit, George Byron vagy Thomas Dylan verseit eredetiben, és magyarban is olvasni, és érezni, hogy mennyire másként hatnak rám a különböző változatok.

Azt írja a Magyar Helikon 1976-os kiadásában a fordító, Kardos László, hogy "A Portugál szonettek teljes magyar fordítását először Máté József adta, 1936-ban. Egyes darabokat mások is fordítottak, így Babits Mihály, Gáspár Endre, Lányi Viktor és Szabó Lőrinc".

A saját könyveimben talált két változaton kívül, rákerestem a Portugál szonettek az interneten.

Elhoztam a 43. szonett eredetijét, és annak négy költőtől származó műfordítását.

Kíváncsi vagyok, hogy ki mennyire érzi a különbséget, melyik az, amelyik legjobban tetszik?

Barrett-Browning

SONNET #43, FROM THE PORTUGUESE

How do I love thee? Let me count the ways.
I love thee to the depth and breadth and height
My soul can reach, when feeling out of sight
For the ends of Being and ideal Grace.
I love thee to the level of everyday's
Most quiet need, by sun and candle-light.
I love thee freely, as men strive for Right;
I love thee purely, as they turn from Praise.
I love thee with the passion put to use
In my old griefs, and with my childhood's faith.
I love thee with a love I seemed to lose
With my lost saints!---I love thee with the breath,
Smiles, tears, of all my life!---and, if God choose,
I shall but love thee better after death.

Babits Mihály fordítása:

Mennyire szeretlek? Hadd számolj csak!
Magosában, hosszában s széltében szeretlek.
A térnek hova lelkem elér, ha száll s felkél
a lét határa az Úrhoz, ki elvesz s ad.
Szeretlek halk vágyában a köznapoknak,
mikor a nap ragyog s a gyertya ég.
Szeretlek lángra gyúló szenvedéllyel,
bánatom erejével, gyermekkorom hitével.
Szeretlek lélegzetemmel, mosolyommal s könnyemmel,
szeretlek elveszett szentjeim helyett,
Ennél jobban csak az Úr kegyelmével,
halálom órája után szerethetlek.

Szabó Lőrinc fordítása:

Hogy szeretlek? Figyelj. Amennyire
csak hatolni bír föl s le s szerteszt
a lelkem mikor kiröppen a lét
és az eszmény végső egeibe.
Szeretlek a köznap szükséglete
fokáig; s ha nap süt, s ha gyertya ég;
nyíltan, ahogy férfi küzd a jogért;
tisztán, ahogy a hiúk sose.
Szeretlek, oly szenvedéllyel, ahogy
kínom lángolt, rég, s lánykori imám;
vesztett szentjeim szerelme lobog
benne; – könnyem ez, s mosolyom, s talán
egész életem! – s isten adja, hogy
még nagyobb legyen a halál után.

Kardos László fordítása:

Hogy hogy szeretlek? Hadd soroljam el.
Ameddig lelkem ér, oly messze forr
Szerelmem, s mélybe és magasba, hol
A Lét s a Menny határaitra lel.
Szeretlek, mint ha hétköznapi lehel
Békét – ha nap süt, gyertya haldokol.
Ahogy a Jogért harcol-robotol
A hős, akinek dicséret se kell.
Oly lángolóan szeretlek, oly vadul,
Mint bűm tüzelt, s mint hisz-vall kicsi lány,
S ahogy szerettem vesztett, szomorú
Szentjeimet – szeretlek én vidám
Vagy könnyes arccal, mindig! – s ha az Úr
Hagyja, még jobban halálom után.

Czike Sándor fordítása:

Hogyan szeretlek? – Halljad hát, miként:
Ahogy csak lélek tud csapongani
Tágas terünk minden irányai
Felé... a Szellem határához ért...

Szeretlek szürke hétköznapiokért,
Napfényes nappal – mécsnél, ha éji;
Küzdőn („férfiként: jogát kiéli”...)
De szívem jó, hivalkodón nem élt.

Vad nőiségem ott zihált, kegyet
Kérő imám szállt szent szüzeimhez:
Kamaszlány-síron sajgott, fájt e seb!

Mosolygó vágyam... Én Dús Életem:
Énem, létem vagy (gyöngykönnyem itt ez);
Halál után – Ég add! – örök legyen!

Forrás:

Kardos M. Zsöte Facebook-oldala

<https://www.facebook.com/maria.kardos.73>

Art'húr Irodalmi Kávéház – Art'húr Szubjektív

<https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz>

HORVÁTH HOITSY EDIT

Csak igazat!...

Tán prédikátor felmenőm
papol belőlem
félig elmenőben:

„Ne szólj hiteltelent,
valótlan, hihetően;
a természetest rossz ecsettel,
mérgező vegyi színnel elszínezve!
Érzéssel, ne csak ésszel beszélj,
és mindig azt,
ami hited szerint igaz!

Mert száműzője lesz a jónak,
árnyék-királyok felkenője,
a gyatra főnek fejfödője;
a Gonosz fő-fő prédikátora,
s magadnak csúrcsavarral
ártó prókátora,
tetézve bajt a bajjal,
ha lelepleznek!

Imádkozz:Isten zárja le az ajkad,
s tegyen rá nem törő pecsétet,
ha hamisságot szólni késztet
holmi önérdek,
s csak akkor nyíljon szára szád,
ha igazságban megmerítkezettnek
lehetsz hűséggel szószólója,
s magadot inted először a jóra.
Fohászkodj: Isten zárja le szemed,
hogyha hazudni vágyna szád helyett,
s hogy ferde csillogása ne igézzon
tudatlan, könnyen hívő másokat,
amíg te néma vagy!

Mert ál-próféták lesznek-voltak,
váltják a most-élők a holtat;
rossz pásztorok karámja tágul;
nyáját vezet el otthonátúl
Istennek ez a szörnyű had!
Magadot
messze tartsad tőlök,
ha érdemben a jussod akarod!”

Prédikátor felmenőm pap volt,
s hiszem: hite szerint csak igazat szólt.

BODNÁR LÁSZLÓ

Hangszerelt virradat

Csak hallgasd a csendet,
hullt emlékek hangja.
Visszaidézi mind,
felejtett álmaid.

Ott van a szívedben,
elkísér egy dallam.
Időtlen messzeség,
hontalan világon.

Szeretet keresztje
békeesség reménye.
Egyetlen örökség,
mit időtől kapsz.

Barát ki hűséges,
vigasztalja lelked.
Templomok harangja
zeng, halld szívvel szavát!

Ott van ő a versben,
és ott él a hangban.
Született gyermeke
teremtő gondolat.

A költő róla ír
gyönyörű imákat.
Tollán a csend idéz,
végtelen csodákat.

Megmenti világot,
hazugság átkától.
A legnagyobb titok,
napidőd világa.

Amikor hallgatod,
Isten beszél hozzád.
Öröme hív a dal,
hang a virradatban.

MESTER GYÖRGYI

A madáretető

Közel negyven évig éltek békességben, szeretetben, harmóniában szobrász férjével, mígnem a férfi, betegség következtében, elhunyt.

Megsíratta, meggyászolta, de igazán letargikus állapotba csak később került, amire tudatosult benne, hogy a következő éveket – esetleg még egy-két évtizedet – a párja nélkül, egyedül, magányosan kell leélnie.

A település szélén, erdő mellett állt a házuk, melynek kertjét, a faóriásokon kívül, elhunyt férje néhány kisebb alkotása díszítette. Az arra járó kirándulók nemegyszer csak azért álltak meg a kerítés mellett, hogy ezeket az alkotásokat megcsodálják.

Talán a legérdekesebbnek közülük a „Madáretető” lány szobra bizonyult, azt nézegették legtovább a járókelők.

A márványszobor valós méretű, karcsú, filigrán nőalakot testesített meg, kezében kerek tálcával, melyet a háziak, akik igencsak állatszeretők voltak, rendszeresen madáreleséggel töltöttek fel. Erről soha nem feledkeztek meg, legyen bármilyen szeszélyes is az időjárás.

Kedves látványosság volt, neki a legnagyobb szomorúságot mégis ez a lányalak okozta. Nem sokan tudták, hogy a szobor őt ábrázolta, házasságuk kezdetén, a húszas évei elején. A férje kifejezetten az ő fiatalságát, szépségét, kedves magatartását, állatszeretét akarta megörökíteni ezzel az alkotással.

Most, ahogy kinézett az ablakon, azonnal a szoborra esett a pillantása. Ez pedig csalódottsággal töltötte el, hiszen mindazt eszébe juttatta, ami fájt: elmúlt fiatalságát, a párjával kettesben töltött időt, egyben ráébresztette magányára, az egyedüllétre, a reménytelenségre.

Amikor a falubéli óvoda vezetője megkereste, és kérlelni kezdte, adná el nekik a szobrot, maga a gondolat is élénk tiltakozást váltott ki belőle. Megválni valamitől, amihez mindketten annyira kötődtek, ő és néhai férje is!

De a vezetőnő csak agitálta: a gyerekeknek nagy örömet szerezne vele, ha átengedné a műalkotást. És persze nem csak büszkék lennének rá, de a madáretető tálcájának újra töltésével fegyelmet, felelősségvállalást is tanulnának, sőt, a madarak szeretetére, a róluk való gondoskodásra is ráirányítaná a figyelmet.

Amúgy meg éppen közeledik a „Madarak és fák napja”, megfelelő alkalom lenne, ha nekik adná a szobrot. És nem is kérnék ingyen, a szülők összeadnák az árát. Essen meg a szíve rajtuk, engedje át az óvoda részére ezt a gyönyörűséges alkotást.

Végül addig nyaggatták, mígnem engedett. Keserőséggel a szívében nézte, mint szállítják el a szobrot, de az is eszébe jutott: ha nem látja minden alkalommal, amikor csak kitekint a háza ablakán, talán a szomorúsága is alábbhagy kissé.

Ami viszont ezután történt, arra nem számított.

Nem állt a ház előtt a szobor, nem volt miért kimenni az udvarra, hogy utántöltse a madáreleséget tartó tálcát. Lassan leszokott a kijárásról. Ki se lépett az udvarra, egyik kedves szomszédja vásárolt be a számára.

Igazándiból már élni se volt kedve.

Félő volt, előbb-utóbb beteg lesz. Belebetegszik a bánatába, az egyedüllétbe, közvetve a kedves szobor elvesztésébe, hiányába.

Azon ritka alkalmak egyikén azonban, amikor mégis kilépett a házból – segítőkész szomszédnőjéhez indult egy tálca házi készítésű süteménnyel –, egy pillanatra megtorpanásra készítette a szokatlan látvány: seregnyi, különféle fajtájú madár ücsörgött a kerítés melletti agg diófa, lassan korhadó, vastag ágain.

A madarak mintha vártak volna valamire. Sőt, legnagyobb meglepetésére, amint mozdulatlanul állt és bámulta a madarakat, közülük az egyik rászállt a kezében tartott tálcára. Ott forgolódott, mintha keresett volna valamit. Látva az első cselekedetét, hamarosan a többi madárka is követte.

Csak nézte a tálcán egyre szaporodó kis tollasokat, akik aztán néhány perc után csalódottan visszarepültek a diófára.

„Ezek a kis jószágok azt hitték, én vagyok a „madáretető”. A kezemben tartott tálcán pedig eleséget reméltek” – gondolta.

Miután a szomszédasszonytól hazatért, rögtön a boltba sietett – hosszú idő óta először – madáreleséget.

Azon túl minden nap, közel azonos időben, légyen nyár vagy tél, kiállt az udvarra, és élő „madáretetőként” eleséget kínált a madaraknak.

Ugyan idősebb kiadásban elevenítette meg a róla mintázott madáretető lány szobrát, de ezt a kis tollasok nem bánták... és ő sem bánta meg, hogy újra felvállalta az életét.

AMBRUS JÓZSEF

„Eretnek” gondolataim egy térkép kapcsán

Szeretem a régi tárgyakat, eszközöket, szerszámokat, miegyebet. Sok mindenről mesélnek, ha értőn nézzük és hallgatjuk a néma üzeneteket.

A minap az egyik ismerősöm felhívta a figyelmemet az interneten ma már elérhető Habsburg Birodalom kataszteri térképére. Érdekel szülőfalum (Palotás) múltja is. Beszédeselek a különböző területek elnevezései. Tóhajlói dűlő, vagyis az a lankás oldal, ami az időszakosan létrejövő tóra „hajlik”. Rakottyás, mely rekettyefűzzel borított mocsaras területet jelöl vagy épp az Ebhát, amely dombos rész az ugató házörző sziluettjét formázza. A másfél évszázaddal ezelőttihez képest szembetűnő a változás. Nagyobb területek voltak kékkel jelölve a patak, az azóta eltűnt néhány ér és kisebb tó létének bizonyítékaként. Erdőt is találni rajta, aminek ma már csak az emléke él a köztudatban. Miután átnéztem a helyi érdekességeket, „szomszédolni” kezdtem.

Egyházasdengeleg.

Az egyik legszebbnek tartott nevű településünk.

Az említett térképen minden területet az ott élők anyanyelvén, így a környékünk elnevezéseit magyarul, a szomszédos „Dengelegét” viszont már szlovákul jegyzik. Ez, emlékeket idézett föl bennem.

Kisiskolás korom környékére datálódik a történet. Édesapám jóhírű szabómester volt. Akkor már hivatalosan Jobbágyiban, az üzemben dolgozott. „Maszekban” azonban – bár ez a Kellér Dezső által létrehozott szó akkor még meg sem született – itthonról is, de a környékbeli településekről is sokan felkeresték. Az elkészült ruhát általában hazaszállítottuk, ami egyben a „kasszírozást”, tehát a munkabér átvételét is magába foglalta. Ezt, akkor, egy 8-10 éves gyerekre nyugodt szívvel rá lehetett bízni! Cserébe némi borraavaló dukált, amit a gyerekek esetében általában néhány szem gyümölcscsel vagy süteménnyel váltottak meg. Talán ruhát kellett szállítanom, talán más miatt, valakit fel kellett keresnem ott. Mivel pontos címet nem tudtak adni, azzal eresztettek útnak, hogy nem nagy falu, akárkit megkérdezek, megmondja. Kerékpárra ültem, áttekertem.

A falu közepe felé, az útelágazásnál, az egyik kapuban beszélgetett két, akkoriban még mindennapos, hétköznapi népviseletbe öltözött nénike. Tőlük kértem útbaigazítást. Bólogatva, széles karlejtésekkel igyekeztek egyértelművé tenni a dolgot, csak hogy szlovákul, amiből egy szót sem értettem. Mikor ezt észlelték, magyarra váltottak, időnként egymást kérdezve egy-egy szó jelentését illetően. A nyelvhelyességben persze előfordultak hibák, de végül is szót értettünk. Nekik még szlovák volt az anyanyelvük, abban gondolkodtak. Megértették a magyart, de a sajátjukban otthonosabban mozogtak, az volt a természetes közegük.

Azóta sokat változott a világ.

A mai Egyházasdengelegen már alig vannak olyanok, akik értik, még kevesebben, akik beszél is a nagyszüleik anyanyelvét. ... Fölöttébb sajnálatos, ámdé! ...

Amikor ma, itthon, Magyarországon, magyar anyanyelvű embereket hallok magyarul beszélni, esetleg az írásukat próbálom megfejteni, időnként vegyes érzések és indulatok törnek fel belőlem. ... *(Nem szó szerint idézve!)* ...

„Hej, de jó is lenne, ha egy-egy gondolatsor szép, hibáktól mentes mondatokká formálása kizárólag csak a más anyanyelvűeknek jelentene viszonylag nehezen megoldható feladatot!” ...

Erdőkürt.

Nem közvetlen szomszédunk, de nincs is messze. Kovácsolási bemutatóim révén többször megfordultam ott falunapokon, más rendezvényen, melyeknek a részleteiből sokféle következtetést lehet levonni. Már az alkalmi „műhely” elhelyezése is kifejez valamit. Másutt, voltam már árusok között úgy, hogy nem árultam semmit, vendéglátósok között, mert csak ott volt áramvételi lehetőség, hagyományos mesterségeket, hagyományőrző tevékenységet bemutatók, festő-grafikus művész társaságában és még sok helyütt.

Erdőkürtön, ebben a szlovák nemzetiségű községben mindig a színpad közelébe kerültem. Ez olyasmi, mint a díszvendégnek szóló megkülönböztetés. Akik a fő műsort nézték, kissé oldalra pillantva láthatták az én bemutatómat, de én is a színpadi történeteket. Sok kellemes élményem fűződik ide, ezek közül egyet kiemelnék!

Beleborzongtam, ahogyan a rendezvények kezdetén a jelenlévők elénekelték mind a szlovák, mind a magyar Himnusz. ...

Nem, nem fizetett művészek voltak! Még csak celebek sem! Helybeli lakosok, elszármazottak és vendégek, férfiak, nők, gyerekek. Együtt, teljes átéléssel, a sajátjuknak érezvén mindkettőt. Azonos frekvencián rezonált a mindennapokban, a lelkekben élő kettős identitás! Felemelő érzés! ...

Egyházasdengelegen is, Erdőkürtön is két templom van.

Szeretem az olyan kistelepüléseket, ahol kettő – vagy akár több is – található. Ahol nem lerombolták vagy kisajátították a másokét. Mert akik ebben a számukra nagyon is fontos kérdésben tiszteletben tartották a többiek hitét, vallási meggyőződését, minden más dologban is meg tudnak egyezni. Viseletükkel, hagyományaikkal, gasztronómiájukkal, zenéjükkel, táncaikkal, egyéb szokásaikkal pedig kedves színfoltként szerves részévé váltak szűkebb pátriám Palóccországnak, s egyben az egész nemzetünk kultúrájának is.

Palotás, 2025. 11. 06.

BUDA FERENC

(Debrecen, 1936. november 3. – Tiszakécske, 2025. szeptember 16.)

a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth- és József Attila-díjas magyar költő,
műfordító.

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Buda_Ferenc_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Buda_Ferenc_(k%C3%B6lt%C5%91))

Mi híja még
Versek 1955–2005

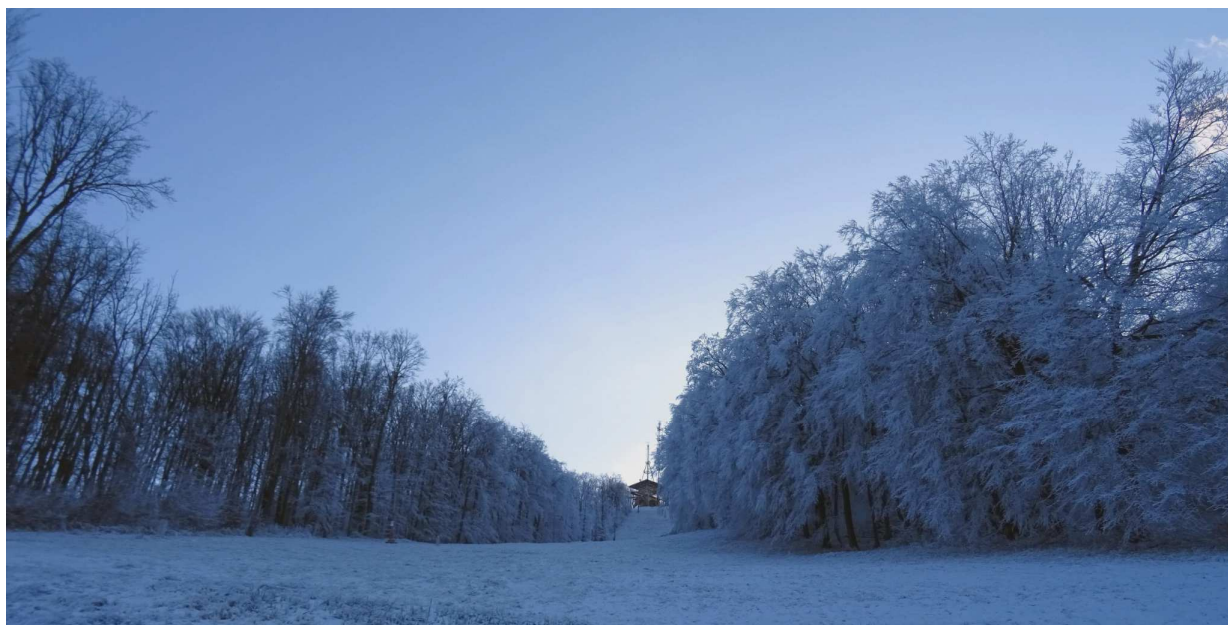
Távoli...

Távoli kúrthangon
kérdi az Isten
hogy ha őbenne nem
akkor miben hittem
Szólnék ha szél lennék
szólnék ha szó lennék
hozzá futtam volna
már rég ha jó lennék
dehát nem vagyok jó
szó se vagyok szél se
mogyoró-jég módján
hullok a vetésre
egy felhő fiaként,
ezerként de egyként
nem ismernek pedig
átlátszom üvegként
géppuskagolyóként
verődöm a zöldre
fájdalmak fagyai
kötöznek a földbe
melegek takarnak
fények hívogatnak
lengő pára-hajjal
lendülök a Napnak
viharok hordoznak
cifra szelek dobnak
fehéren hullok le
rossz lábak tapodnak
fenék esznek de én
maradok egésznek
ezer darabban is
egy lobogó lések!

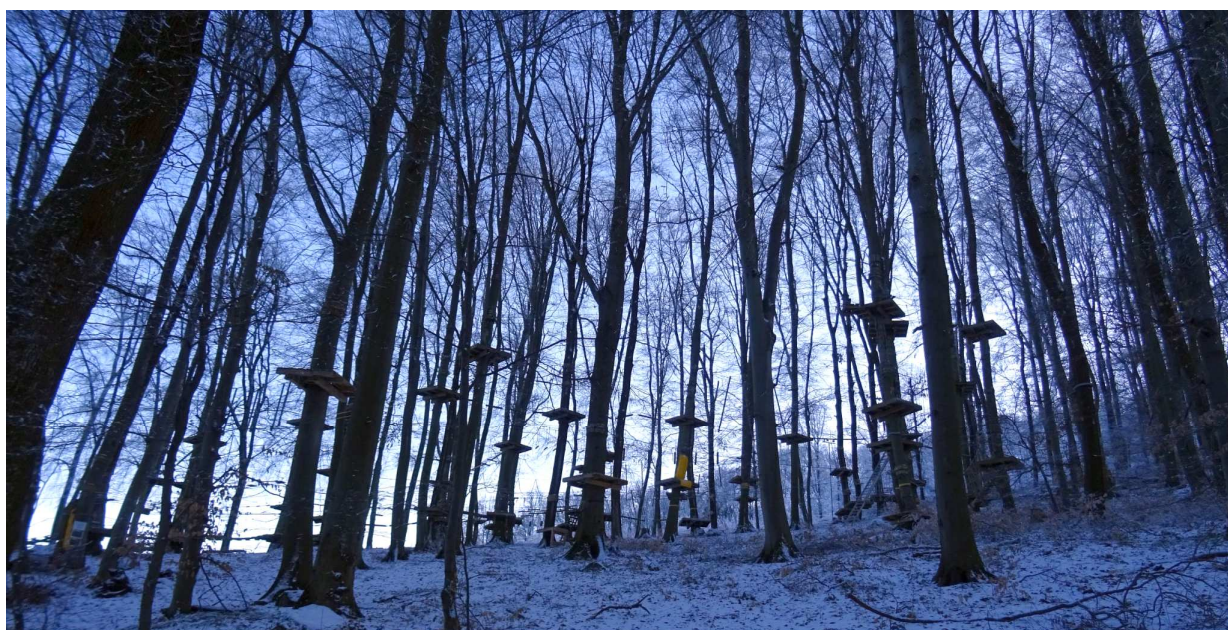
Sártengerben

Sártengerben porfolyókon
jártam szélből szőtt hajókon
sártengerben porpatakban
sárrá váltam por maradtam
Szűknyílású szél kapott fel
többi szürke porszemekkel
porszemeknek szürke hátán
felragyogott a szivárvány
Szűknyílású szél a lelkem
szoros szájjal énekeltem
szoros számból szavak jöttek
szemeimből száraz könnyek
Minden kékes virradóra
változok mint felnövő fa
lábam földnek fejem égnek
törzsem ágam kökeménynek
Gyökerem még gyöngye bolyhos
s ágam messzi még a Holdhoz
ám idővel jóerővel
szürke sziklát repeszték
s égdöfő ágat növeszték
Égdöfő ág dús gyökérből
virág lesz a piros vérből
s hajlós ágam zöld hajtásán
átdöfött ég szűk nyílásán
szárnyat kötve két kezemre
kiszállok a végtelenbe

https://reader.dia.hu/document/Buda_Ferenc-Mi_hija_meg-15445

Zemplén, Sátoraljaújhely, Magas-hegy, Sípálya

Zemplén, Sátoraljaújhely, Magas-hegy, Kalandpark

Fotók: SZABÓ MÁRTA

A.K. ANDRÁS

Dobostorta

Erika és férje Ferenc, egy elegáns étterembe tartanak az ötödik házassági évfordulójukat megünnepelni. Bűvös szám ez. Erika már huszonzét lett, mire elérték rövidebb távra kitűzött céljaikat. Kissé elnyúlt, de sebaj. Mostanra megvan az álomház, a biztos megélhetés, a hitel nélküli lét és az egyévnyi tartalék. Minden adott arra, hogy belevágjanak az élet nevű projekt második szakaszába. A családalapításba. Igen, ma van az a bizonyos nap. Csendes augusztusi este van. Kissé nagy a meleg, amin sokat enyhít a tarkót is simogató nyári szellő. Péter lassan fékez, igen jól sejtette a lámpa mostanra pirosra váltott. Itt mindig olyan rövid a sárga alig lehet észrevenni. Ismerik a környéket, így ez nem volt meglepetés.

*

Kétségbeesett zokogással vegyített sikítás verte fel az este nyugodt csendjét. Közvetlenül a hatalmas csattanás után. Amit egy figyelmetlen, bedrogozott, száguldozó sofőr okozott. Majd százas tempó felett rohant bele a piros lámpánál álló hollófekete Toyotába fékezés nélkül. Mindkét autó azonnal kigyulladt. Míg a túlontúl fiatal sofőr azonnal szörnyethalt, addig Erika és Ferenc beszorultak a csokoládé papírként összegyűrődött autójukba. A lángok hamar ellepték a roncsokat. Hat percen belül kiérték a tűzoltók! Hat perc! Ez, iszonyatosan sok idő egy lángoló autóban ülve. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy az ütközés ereje egy családi ház kerítéséhez hajította őket. A nyolcvanhét éves tulaj és vele egyidős felesége aznap este locsolták a kertjüket. Sötétben, mert tilalom volt a víz korlátozás miatt, és ugyan kinek hiányzik, hogy néhány jóakaró feljelentsen őket. Az a vékony kis slag és az a gyenge kis vízszugár szinte semmire sem volt elég. Ferenc, aki nagyon is magánál volt, tudta, csak egyikük élheti túl. Hazudott az öregembernek és feleségének. Azt mondta az öregeknek, ha feleségét mentik, akkor nem egy életet mentenek meg. Az öregember próbálta a vízszugárral megvédeni Erikát, ahogy tudta. Amikor a lángok belekaptak arcába és karjába, tért csak magához a lány. A még mindig lángoló roncsba szorulva. Ferenc akkor már nem élt.

*

Három évvel később a kis pékség és cukrászda parkolójába egy kis csapat motoros érkezett. Aznap ketten is beteget jelentettek. Így Erikának kellett beugrania kisegíteni, pincérkedni. Nagyon nem szeretett emberek közé menni, mert mindig megbámulták hegekkel tarkított bőrét. Keze és arca meggyógyult ugyan, de annak nyomait soha többé helyrehozni nem lehet. Se a testén, se a lelkén.

*

A nyolc fős társaság igen jó hangulatban érkezett. Leadták a rendelésüket kilenc főre, még valakit várnak. Még valaki érkezik. Erika hozta ki azt. Amikor meglátták hirtelen elhallgattak. Mind öt bambulták néma csendben, megdöbbenve. Erika igyekezett nem magára venni a dolgot, hiszen nem először történik meg vele, hogy megbámulják égési hegeit. Akkor az asztaltársaság arról kezdet beszélni, lehet gyorsan el kéne menni innen. Na ez már tényleg sok volt! Berohant a raktárba és fájdalmasan sírva fakadt.

*

Péter, a matematika tanszék professzora pár perccel később megérkezett. Már késő volt elmenni innen. Úgyhogy maradtak. Erika nem ment ki többet. Zsófia, aki irodalomtanár volt civilben, egyedülként vette észre a rendkívül szerencsétlen helyzetet.

– Gyerekek, ezt nagyon elszúrtuk! Ezt helyre kell hozni sürgősen!

Így bement a pulthoz megkeresni azt a megégett arcú pincéernőt, aki, mint kiderült a tulaj volt.

*

Kriszti halkán kopogott a raktár ajtaján. Tudja jól, ha főnöke besokall, mindig itt ereszt ki a gőzt.

– Hátul van, menjél csak.

– Köszönöm.

Zsófia hátra ment. Meg is találta Erikát. Az próbálta magát összeszedni.

– Mit akarsz?!

Ripakodott rá. De Zsófia nem szólt semmit sem, csak elővette a tálcáját és kivett egy fényképet belőle. Szó nélkül nyújtotta át Erikának. Ő meglepetésében abbahagyta önsajnálátát.

*

Péter nem értette, miért olyan titokzatos mindenki körülötte. Kicsit úgy érezte magát, mint aki lemaradt valamiről. Zsófia akkor ért vissza az asztalokhoz csalfa mosollyal az arcán. Intett a többieknek, minden rendben. Ügy letudva, elintézve! A kis társaság hirtelen izgatott lett. Zsófia rendelt mindenkinek egy peracet és egy szelet dobostortát. Ez olyan volt Péternek, mintha arcon csapták volna. Akkor Zsófia kezét Péter kezére tette.

– Biz bennem drága! Tudom mit csinállok.

Erika rendbe szedte magát. Ő hozta ki, mind a tíz friss peracet és a tíz szelet dobostortát. Péter úgy érezte megfordul vele a világ, mikor meglátta őt! Szája, torka kiszáradt. Légzése felgyorsult, teste habkönnyűvé vált. Nem! Ez nem lehetséges! Biztosan álmodik. Nem, nem álmodott. Erika utoljára Péternek és Zsófiának adta oda a rendelést, ahogyan azt kérte tőle korábban.

– Kinek adhatom a tizediket?

– Az a tiéd lesz, kérlek foglalj helyet köztünk.

– De ez nem hiszem...

– Kérlek.

Zsófia barátságosan fogta meg Erika kezét. Erika nem kérte magát, bár igen zavarban volt. Rövid ismerkedés és beszélgetés után Zsófia elköszönt, felállt és magukra hagyta őket. Erikát és Pétert. Érezte, nagy dolog történt ma. Két megtört szív talál egymásra. A nyolc fős társaság néma csendben, kegyelettel fogyasztotta el előbb a friss peracet, majd a dobostortát. Immáron három éve ez az első alkalom. Zsófia kifizette a számlát, majd észrevétlenül távoztak. A parkolóban megint elővette a fényképet. Mindannyian meghatva nézték egy percig. Ők nyolcan, és még ketten voltak rajta. Az a plusz két fő, Péter és három éve rákban elhunyt felesége. Ivett, aki megszólalásig hasonlított Erikára. Vagy épp fordítva? Mindegy is! Ivett kedvence volt a dobostorta és a friss perac kombinációja. Ebben a különös párosításban.

Vége... vagy csak most kezdődik?

Forrás: <https://www.facebook.com/a.k.andras.2024>

UMHAUSER FERENC

Időforgácsok

A huszonegyedik századig az idő egyre gyorsult, vele az ember, a zene, s mind agresszívabb, monotonabb lett. Úgy tűnt, hogy elnyel mindent a megzabolázhatatlan idő forgószele. Az embereknek már nem voltak illúzióik, érzelmeik, mindent a pénz uralt. A dadák az óvodában reklámdalt dúdoltak a gyerekeknek, az istentiszteletet rosszhírű cégek szponzorálták. Már a reklámot is reklámozták.

A holo képterében föltűnik egy park. A hőmérő 25,2 Celsius fokot mutat. Láthatóan kellemes szellő simogatja a parkban téblábolókat. A bárányszerűek lassan úsznak a vakítóan kék égbolton, mintha reneszánsz mesterek remekművei lennének. Kristálytisza víz csobog mesterkélt medrében. Fátyolos farkú aranyhalak lejtik táncukat. Bársonyos szirmú virágok illata árad. Egy néni madarakat etet, kislányok pillangót kergetnek, fiúcskák labdázni, komoly öregurak bölcsen diskurálnak. Szerelmesek andalognak a kavicsos ösvényen.

„Ilyen jövőt akarsz?” – kérdi egy hang, de mintha belülről jönne s mintha a te kérdésed lenne.

„Vagy ilyet?”

Sötétség, egy vakító villanás s az égre kúszik az atomrobbanás gombafelhője. Lassan oszlik. Nukleáris tél. A föld jégbe dermed, patkányok surrannak a havon, a hó alatt az épületekben, ez talán a Louvre s ott a patkányürülékben fölsejlik Mona Lisa mosolya. A kép újra vált.

Emberek a virágos réten, önfeledten tárják karjukat a nap felé. A hang, az a „szinte” belülről jövő: „Minden betegség és baj s az azt okozó frusztráció kútfeje, hogy vágyaink nincsenek összhangban lehetőségeinkkel. Vegyen részt gondolatszabályozáson! A virtuális világban mindent megkaphat, ami eddig elérhetetlennek tűnt. Rázza le az idő igáját, szabadítsa föl a tudatát!”

*

Sötétet látott a bölcsőben. Homály született, lassan kitöltötte a teret, szétfolyt a padlón, betömte a repedéseket. A szűz csak megszokásból percegett. A dada kivette a bölcsőből a semmi-gyereket. Fölsírt a csend, a penészgombák riadtan húzták össze magukat a falon. A patkány alatt megcsúszott a korom, a kéményből a kandallóba zuhant. Visítva elrohant, kesernyész, égett szörzságot vonszolt maga után. A hálóing gyűrődéseiből pirosposzsgás álom kandikált réveteg. Az ódon kastély eresztékei kellestlenül megnyikordultak, vihar ült az ereszre. A villámok tévován csapongtak, sehogy sem volt kedvük leeresztkedni. Az inas az ajtóhoz csoszogott s kinyitotta. Senki sem hallotta a kopogtatást.

– Parancsoljon uram – hajlott meg a kísértet előtt.

– A jó öreg Josh – nézett keresztül rajta a kísértet

A megszokások. Mi lenne, ha mindenki föl hagyna velük, mert jobblétre szenderült?

A grófnő lépett a konyhába, hogy tejet langyítson. Egy brandy jobban esett volna, de gondolnia kellett a másnapra is. Ez is másnap. Talán ettől van, hogy ő olyan gyakran másnapos. – Már megint?

A svábbogár ráncigálta a padló részébe szorult kenyérgalacsint, végre sikerült kivennie, de vele jött a homály is. A szétpattogó szikrák karácsonyfát világítottak meg. A kiirtott erdő vaksötétjének a szeméből folyt a könny. A patak vállára vette az öregséget, a fiatalok pihentek a fák alatt. Riadtan verdesett a kismadár, szárnya az égbe szorult. Az orchideákat barmok legelték, kicsicsázott erkélyládákban parlagfű virít. Szívük helyén érmék csilingelnek, szemeikben félkarú rablók fényei villóznak. Az értelem hófödte bérc. A kísértet bekopogtat egykori önmagához. Nem érti, miért nem engedi be. Ő is magányos.

*

Teológushallgató volt. A temesvári esemény képei sorjázta a tévé képernyőjén. Az órájára nézett. Kikapcsolta a készüléket, elindult az éjjeli misére. A templom előtt mentőautó indult szirénázva. A korlátba kapaszkodva lépkedett óvatosan a síkos lépcsőkön. Az utolsó lépcsőre tette a lábát, amikor meghallotta az elzuhanó test tompa puffanását. Elengedte a korlátot, meg akart fordulni. Fertőtlenítő szagú fehér ágyon ébredt. Egy nővér hajolt fölé.

– A többiek?

„A hazugságok nem segítenek. Isten van vagy nincs? Nem vigyázott rám. Ideje lenne egy új reformációnak. Van vagy nincs, segít vagy nem az ő dolga. Biztos, hogy szereti az embereket? Kitalálta őket (teremtette?), hogy imádják. Az ember eltévelyedett, magát kezdte imádni. Elkezdett gondolkodni, behelyettesíteni, fetisizálni. Isten nem szereti a faragott képeket és bálványokat. Ő is csak önmagát szereti? Hiszen a maga képére teremtette az embert! Az ember önmagát szereti, elfelejti, hogy csak mellékszereplő. A világ önmagáért van. Az élet olyan amilyen. Az élet túlnőtt az emberen és túl az Istenen. Nem hitte, hogy az ő hite sem fog át mindent. – Úgy kell neki! Most minket büntet, állítólag apáink bűneiért. Öntörvényű az evolúció, az élet törvényei mindig önösek. Első az én – tagadva vagy fitogtatva. Részgazságokra épül a hazugságok tornya. A magunk énjét a többiekre vetítjük, a hibák túlrajzolódnak, másoké a bélyeg, mi elbújunk a kifogások mögé, a sorsra hivatkozunk, hogy meg van írva. Lehet. A szivárvány színeit add össze, szürke lesz. A fehéret bontsd színeire, kibomlik a szivárvány. Nem mindig sikerül. Körforgás, de olykor csorbul. A vágy és az út. Célok kellenek, elérhetők és elérhetetlenek, a rév a nihil. Oldódás, veríték. Isten nem kockázik a világgal. – Persze, hogy nem. Rég elnyerte tőle Lucifer.”

*

Tudta, hogy az első korty után elveszti önkontrolját, remegő kézzel mégis töltött egy pohárral. Forgatta egy ideig a szájában, csak aztán nyelte le. Az ital marta szájpadlását, nyelöcsövét, kellemes melegség áradt szét benne. Érezte ahogy kipirul, a fejről mintha lepattanna egy abroncs... töltött még egyel.

„Mert te mindenkinek meg akarsz felelni! Félsz, hogy nem voltál elég jó mindenkinek. Ez az átkozott kishitűség! Ott az a fatökö, milyen magabiztosan mondja a süketségeit. Be is dőlnek neki, ő egy »jófej«. Te szerényen, szinte megkérdőjelezve, félszegen, mintegy bocsánatot kérve, hogy véleményed mer lenni. Amikor a végén kiderül, hogy neked volt igazad, erre már senki nem emlékszik, mindenkinek úgy rémlik, ő mondta, mert csak a magabiztosságára emlékeznek. Persze ráfoghatnád, ez a szülők hibája, túl magasra rakták a léceket s te soha sem tudtál megfelelni az elvárásaiknak. Most viszont te állítod a mércét, ám megszokásból mindig egy hajszállal magasabbra, mint ahogy reális lenne.”

Töltött még egy pohárral, lehajtotta, majd csak úgy az üvegből ivott.

„Régen legalább segített az ital. Erősebbnek, okosabbnak hitted magad, úgy tűnt mégsem reménytelen. Ma már az ital is lehangol, csak megerősíti benned mennyire menthetetlen, szerencsétlen hülye vagy.”

Fogta az üveget, kilépett az erkélyre, fölállt a korlátra s lenézett. Beleszédült, már szinte érezte ahogy zuhan. Jókorát húzott az italból imbolyogva. A szél simogatta, ő ingott, mint a metronóm.

„Hogy is hívják azt a bigyót rajta, ami jár ide-oda?”

Lent az emberek apró hangyáknak tűntek s a kocsik apró játékszereknek. Már nem volt olyan iszonytató a mélység. Az üveget a szájához emelte. A római katona berogyasztott lábakkal hugyozott a száraz, tüskés kőrökre, a lova fölágaskodott. A bazárban legyek dongtak

a levágott birkafej körül. Jézus a tenyerébe köpött. Jelcin oligofrén vigyorral meredt a kamerákba. Attus kiterítve fekszik a „nagyházban”, szürke, törekenynek tűnő a bőre. Az aszfalt.

„Nem is fáj.”

*

Ruganyos léptekkel róttá az utcát, nem érezte évei súlyát, de mi szerint számíthatná éveit, hisz minden bolygón más és más, s ő egyiken sem tartózkodott annyi ideig, míg az megkerülhette volna napját. Egy kivétel azonban van: a Föld. Itt született, itt volt kamasz. Hirtelen lett felnőtt. Az egyik nap még az iskolapadban ült szorongva, hogy nem tud majd megfelelni a tanár kérdéseire, másnap már fegyverrel kezében kutatta az ellenséget a füstölgő romok között. Sehogy sem értette, mitől és miért lett hirtelen a szomszédja, a padtársa – aki tegnap még barátja volt – ellenség. Ugyanazt a nyelvet beszélték, ugyanazokat a dalokat énekelték...

... már elmosódtak emlékezetében a háború képei; – el, mert el akarta feledni, milyen szörnyűségeket műveltek velük s hogy ő milyen borzalmakat cselekedett. Voltak akik emberek tudtak maradni, de azok elmenekültek vagy megölték őket s olyan is volt, aki saját kezével vetett véget életének, hogy ne kelljen látnia a borzalmakat, ne váljon cinkossá a hallgatással, avagy a tettel. Nem volt harmadik út; így is, úgy is részese lett az embertelenségnek, a gyűlöletnek. Még pelyhedző állú kamasz volt, mikor a nagyhatalmak kierőszakolták a békét, de ő fásult, kiégett öregembernek érezte magát. Kapott az amerikai ösztöndíjon: „Csak el innen!”. Hiába volt minden, már nem tudott többé úgy nézni az emberekre, mint addig és akkor jött a NASA programja. Rögtön jelentkezett: „El a Földről is!”. Különböző korú és fejlettségi fokú civilizációkat látogatott sorra, szorgalmasan gyűjtögette számítógépre a különböző történeteket. Kereste a választ, de egyre jobban elbizonytalanodott, mintha mindinkább távolodott volna a megoldástól, hát visszatért a Földre. „Lehet el sem kellett volna mennem, itt volt mindig s most is itt van az orrom előtt a válasz, csak annyira egyszerű, hogy nem is merek gondolni rá.”

(– Mi is volt a kérdés?)

*

Félretaposott sarkú, lyukas cipő. Üres üvegek a fal mellett. A kitört ablakszem helyén rezgő pókháló, keresztespók, maszatos, félig telt pohár. Kavargó porszemek a szőlő levelei között betűző fényben. A mulandóság relikviái. Hiábavalóság kívül és belül. Az éjszakai áporodott levegő. Reggel. Már megint reggel! Kéz nyúl a pohár után. Az első korty éget. Melegség, szétárad a zsigerekben, oldódik az agy. Ez a nap is „olyan” lesz. Minek, miért és meddig még? Papírhalmazok, félkész regények, tervek, törött porcelán, ablak, friss levegő. Trágya és benzingőz. Természetvédelem. Az embert ki védi meg önmagától? Haszontalanul kúszik föl az álmok folyondára; éjszaka nő, nappal kifakul. A szerencsés kevesek. Gyorsabb az agy, mint a kéz, olykor terhére vannak egymásnak. A beidegzett mozdulatokra nem hat a hirtelen ötlet. Összehavarodnak a dolgok, de nem is kell rend. Játékelmélet. Az elmélet és a gyakorlat között betömheterlen a rés, pedig már tele kellene lennie megunt eszmékkel és használhatatlan ideákkal. Összehajtogatott papírlap: „... pedig szerettelek”.

A mutatónyos előhúzza a döglött nyulat a kabátujjából. „Kicsit fáradt.” – gondolja. A kártyalapok is szétröpülnek, valamennyi piros ász. „Pedig lennie kell valahol egy tökfilkónak is!” Nem veszi észre, a nézőtéren ül.

... a kenyér és a tej drágább lett ... az élet munkanélküli tömeggé degradálódott. Az idegen szavak hivatalosabban hangzanak, s hátha a forma eltereli a figyelmet a tartalomról.

Nem mindegy, hogy min háborodunk föl. „... föl ti rabjai a ...” Szétválogatott idő. „Az igazság odaát van.” „Nincs egy hely, nincs egy hely ahova mehetnél...” A NAGYEMBER.

„Berúgott, mint egy kanatom.” A nő elektronhéj, távolságot kell tartani ... távolságot ... tartani ... távolságot ... tartani ... tartani ... összemosódik ... ráakódik ... szürke lesz ...

*

A levegő hőmérséklete 25,3 Celsius fok, 22 Celsius fokos délkeleti irányú szellő simogatja a parkban téblábolókat. A báránnyelők lassan úsznak a kék égbolton, mintha reneszánsz mesterek művei lennének. A hajladozó fák levelei susognak. Kristálytisza víz csörgedez mesterséges medrében. Lusta aranyhalak álmatag lebegnek. Egy szerelmespár szótlanul simul egymáshoz a szomorúfűz lehajló ágai alatt. Ezüsthajú néni galambokat etet. A madarak karjára, vállára ülnek, burukkolva csipegetik a morzsát. Egy öregúr fásult-kimért mozdulatokkal tornagyakorlatokat végez. Megszokott, átlagos nap, túl az utolsó háborún. Nem tudni mennyi idő telt el azóta, bár valahol számon tartják s a holohiradóban is minden este bemondják az időjárás jelentés előtt, hogy hányadik év, mennyiedik és milyen napja van, de már régen nincs jelentősége.

Az időre csak addig volt szükség, míg meg lehetett különböztetni a napokat. „Boldog Békeidő.” Valaha rég egy nagyokos azt mondta: „Az a jó hír, ha nincs hír.” Hát most lubickolhatna. Szerencsére elődeink sok mindent elkövettek, most a számítógép gondoskodik róla, hogy csak harminckilenc évenként kerüljön adásba ugyanaz a hír. Miért pont harminckilenc?

Egy fontos történelmi esemény három perc, három perc, míg Jézust elárulják és megfeszítik, három perc alatt Hannibál átkel az Alpokon, három perc és Kolombusz felfedezi Amerikát, három perc elég milliók pusztulásához, s egy másodpercet sem érdemel az utolsó pár évszázad. Furesa, homályos, torz tükör az idő, mindenki mást lát benne. Az emberiség eddigi története harminckilenc év?

*

Idő: Az anyag létformája – a térrel együtt –, a jelenségek, folyamatok egyik dimenziója. A relativitáselmélet kidolgozásával ismerte fel a fizika, hogy a folyamatok nem vizsgálhatók külön térben, hanem csak a téridő együttesében. Az általános relativitáselmélet felfedezése óta tudjuk, hogy az idő nem független az anyagtól, sajátosságait az anyag (tömegeloszlás) határozza meg.

Vagyis az idő egy ember alkotta – ha úgy tetszik filozófiai – fogalom, amolyan mankó, amely a fizikai történések egymáshoz viszonyításában segít. Az út és a tömeg mérhető, hogy ezek változásainak törvényszerűségeit le tudjuk írni, kellett egy harmadik paraméter, ami ezekkel valamilyen (lehetőleg lineáris) összefüggésben van. Az emberiség a történelme folyamán különböző dolgokat talált ki erre: homokóra, napóra, atomóra. Önkényesen vett egy fizikai mennyiséget s annak bizonyos mennyiségű változását s azt kinevezte egy időegységnek, s ezt az egységet használta más folyamatok, változások méréséhez is. Itt van egy oda- és visszaváltás s ha még azt is hozzávesszük, hogy még abszolút nincs bizonyítva az idő lineáris volta (Miért pont az idő lenne lineáris?), akkor kézenfekvőnek tűnik, hogy bizonyos jelenségek miért mondanak ellent a fizikai törvényeknek (Látszólag!) s kerülnek parajelenségek címszó alatt besorolásra. Egyesek fölvetik, hogy egyszerre több időszámítás létezik, sőt akár mint a tér, az idő is több kiterjedésű s ezek valamilyen módon „átjárhatóak”. Szükségünk van az időre, hogy viszonyítani tudjunk és nap mint nap használjuk s küszködünk az időzavarral, de mibenlétéről fogalmunk sincs.

*

A csillagok változatlanoknak látszanak, pedig születnek, fejlődnek és meghalnak. A csillag akkor mutatja öregedése első jegyeit, amikor protonjai nagy része átalakult alfa-részecskévé s külső rétegei fölfúvódnak és elvörösödnek. Eredeti méretének mintegy százszorosára nő, hatalmas gázgömbbé duzzad s elnyeli bolygóit (ha voltak), majd amikor protonkészleteit fölemésztette összeomlik. Belső hőmérséklete egyre emelkedik, megkezdődik a héliumatomok fúziója szénatommá s újraéled a csillag belsejében a tűz. Az energiafölszabadulás megállítja a további gravitációs összeomlást, a csillag megifjodva életre kap, fehér törpe lesz. Ha a csillag elég nagy volt, hogy létrehozza a vasat és abból az egyre nehezebb elemeket, szupernóvává fejlődik, hogy egy hatalmas robbanással szétszórja azokat a világűrben, hogy kapcsolódjanak-variálódjanak létrehozva a szerves élet létfeltételeit.

Ugye mennyire parányok, elhanyagolható tényezők vagyunk?

*

A depresszió sötét vermében ültem amikor megjöttek, megint a hiábavalóság érzése lett úrrá rajtam. Csillog a szeme, fiamat nézi. Mesél tizenhat-tizennyolc éves kori „rólam”. Őszinte a rajongása, nem a mostani nyomorult énem látja, én neki még mindig ugyanaz vagyok. Egy „időforgács” amiben megkapaszkodhatok.

*

Az orvos arcvonásai árulkodnak arról, amit mondani akar: „Rosszindulatú daganata van. Sajnos már nem lehet műteni, mert áttétek vannak a nyirokcsomókban.”

Abszurdnak tűnik, de megköszöni. Nem a hírt, hanem az őszinteséget s hogy nem köntörfalazott, holmi álszeméremből vagy kötelezőnek vélt sajnálkozásból. Egyikből sem kért, hisz akit sajnálnak, végső soron megvetik. Ennyi volt, passz. Már számított rá, csak bizonyosságot akart, mert a biztos rossz is jobb, mint az idegtépő bizonytalanság.

Az utóbbi napokban átértékelődtek a dolgok, már nem érezte régi „életfilozófiáját” olyan helytállóan: „Az öregséget elég látni, fiatalon kell meghalni!” Nem akart kiszolgáltatott s mások terhére lenni. „Hisz még csak ötven vagyok! Igaz az idő relatív. Mindig azt mondogattam: »Aki sokat alszik, keveset él.« Hát én igazán mindent megtettem, hogy sokat éljek. Nem az évek száma a fontos, hanem az amivel megtöltjük. Kőbe és falakba álmodtam a halhatatlanságot, de ez most olyan távoli, nevetsége, hiábavaló igyekezet lett.”

– Mennyi időm van még?

– Fél év? Háromnegyed év? – tárja szét tehetetlenül karjait az orvos.

Veszi a kabátját és köszön. Nincs kétségbeesve, nincs halálfélelme, csak azért akarta tudni, hogy mennyi ideje van még, mert nem akar tisztázatlan ügyeket, befejezetlen dolgokat hagyni maga után. Úgy érzi súlytalan és fölszabadult. „Nincsenek már kicsinyes gondok, apró nüánszok. A kép letisztult. Nincsenek már nagy föllángolások, álmok, csalódások. Ha úgy vesszük, még szerencsés is vagyok. E röpké ötven év alatt én éltem annyit, amihez másnak száz év is kevés lett volna. Nem emlékszem már ki, de valami nagyokos azt mondta: Egy férfi építsen házat, nemzzen egy fiút és írjon egy könyvet!”

Én megtettem mindent, csak a könyv..., de azt majd megírja más.

KORIM LÁSZLÓ

Első könyv (részletek)

Mese a sünnről

Egy nyári napon, mikor már az út aszfaltja nem melegegett tovább, az országút melletti árok partján a szikkadt gazok között egy jámborképű sünn igyekezett. Nem tudni miért, de a fejébe vette, hogy átjut az út túlsó oldalára. Makacs türelemmel próbálta leküzdeni a számára meglehetősen meredek emelkedőt. Néhányszor visszacsúszott, de újra neki indult, míg végül sikerült elérnie az aszfalt peremét. Itt kicsit körülszaglászott, mintha valamit keresgélne, majd lassan elindult keresztül az úton. Ekkor érdekes dübörgésre lett figyelmes. Megtorpant, talán egy kicsit meg is ijedt, de aztán azt gondolta, hogyha összegömbölyödik semmi sem bánthatja, hiszen hányszor tréfálta meg már támadóit. Fenyegető tüskéi még mindig elriasztották az ellenséget, így tehát most is összegömbölyödött és teljes nyugalommal várta a rohamosan közeledő dübörgőt.

– Hé Jocó, tapos bele –, szól a kamionsofőr társa –, ott egy sündisznó.

– Meg sem moccant a taliga, pedig biztosan szarrá tapostuk – válaszolt a sofőr s tovaszánguldottak az alkonyodó úton.

Mese a kiskutyáról

A kiskutya fel-alá szaladgált a kertben. Pajkos kíváncsisággal túrta fel a bokrok közt rejtőző titkokat. Egy-egy levél, fűszál csapott arcába s közben izgatottan szaglászta a levegőt, melyben ezernyi ismerős és ismeretlen szag vegyült. Csóválta rövidke farkát. Itt egy bogarat tologatott mancsával, ott egy hernyót bámult meg, amint az ágon mászott, hol pedig egy elhussanó madár ijesztett rá úgy, hogy vinnyogva szaladt a közelben heverő mamájához. Ekkor ő barátságos morgással megnyugtatta:

– Te kis buta a madártól nem kell félni, nem bánt, most is csak téled ijedt meg.

Sokszor mondogatta kölykének, hogy a jó házőrző nem fél senkitől és semmitől.

Egyszer a kiskutya odatévedt a kerítéshez. Egyszerű drótkerítés volt nagy lukakkal, de nem elég nagyokkal, hogy a kiskutya kibújhatott volna rajtuk. Így csak az orrát dughatta ki. szimatolt egy darabig az ijesztő, idegen világból. Ekkor egy félelmetes szagot érzékelt. Gyorsan odaszaladt a mamájához és türelmetlenül bökölte pisze orrával:

– Anyu mi ez, anyu mi ez? – Azonban már mindketten meglátták. Egy járókelő sétált el a kerítés mellett. A mama előbb halkan morgott, majd amikor az idegen távolabb került, hangosan csaholni kezdett. Az ember közönyösen rápillantott az ugató kutyára s zavartalanul folytatta útját. Később, mikor már a szagát sem érezték, az anya oktató hangon megszólalt:

– Látod, a jó házőrző így védi meg otthonát. Úgy megijedt, hogy semmi kedve nem volt bejönni.

A kiskutya egy darabig hallgatott, majd megjegyezte:

– De mama, ez az ember be sem akart jönni.

Mire az anyja mérgesen rávakkantott:

– Eh, tudod is te még mi az élet!

Ezek után a kiskutya, ahogy eddig is, vidáman játszadozott a kertben, és ha arra tévedt egy járókelő, már ő is mérgesen ugatott rá vékonyka hangjával s lassan hinni kezdte, hogy ő zavarja el a járókelőket.

GÄNSZLER BEÁTA

Ave Maria

Doktor Zici Georgina egész nap a pácienseit figyelte, s írta nekik tucatszám a recepteket. A doktornő tíz évvel ezelőtt kezdte máshogy írni a nevét, amikor tudomást szerzett arról, hogy egyik öse, Zichy Kelemen útonállónak állt, s nemesi rangjától, valamint összes ingó és ingatlan vagyonától maga Luxemburgi Zsigmond fosztotta meg 1418. május 13-án. Mélységesen egyetértett a királlyal, ezért imígyen is megtagadva nemességét, elhagyta vezetéknevéből a h és az y betűket, felvállalva a pórias Zicit. Addigra már a hálapénzekből visszaépített némi ingó és ingatlanvagyon, mivel aszketizmust azért nem fogadott. Nem akart szerelmes lenni, mert az emberi test anatómiáját tanulmányozva felsejlett benne a felismerés, hogy tulajdonképpen őt taszítja a férfitest működése, a nőié pedig nem vonzza. A beteg embereket megjavítandó organizmusoknak nézte, nem táplált irántuk érzelmeket, viszont nagy felelősséggel viseltetett felőlük. Ideális orvos lett belőle. A névváltoztatással egyidőben váltott új munkahelyre.

A doktornő egyik betege, a sírós és mindig ideges Magdika magas vérnyomástól és lámpaláztól szenvedett. Magdikát a megfelelési kényszer, valamint Petőfi Sándor Anyám tyúkja című verse gyerekkorától elkísérte. Ahol csak tehette, elszavalta a halhatatlan művet. Középkorúként diagnosztizálták hipertóniával, midőn vérző orr-ral és lila foltokkal a szeme alatt összeesett az utcán. A férje még egy évtizedig verte, ám Magdika bizonyult szívósabbnak. Tisztességgel eltemette urát és parancsolóját, azután nem tudott mit kezdeni a szabadságával.

Rózsavölgyi Andor állapotát szintén szoros felügyelet alatt tartotta Zici Georgina. A mérnök úr élete első három és fél évtizedét sűrű homály fedte. Egyszerűen semmit nem lehetett tudni, miként élt, mit tett addig. Harminchat éves korában megházasodott, s onnantól már lettek fotók, sőt videófelvevételek is róla meg a feleségéről, valamint ikerlányaikról. Rózsavölgyi urat mérnökhöz illetlen módon túlságosan érzékeny lelkülettel áldotta meg a Mindenható. Az olvasáson kívül más hobbijt nem űzött. A zene mindig felkavarta, főként a komolyzene, ezért annak hallgatását a jelenlétében mellőzték. A hetvenedik születésnapján ütötték el a zebrán, amint lendületes léptekkel igyekezett a túloldalra. Tolószékbe kényszerült; nem tudta egyedül ellátni magát. Nem szűnő gerincfájdalmára a doktornő erős fájdalomcsillapítót írt fel.

Zici doktornő nem tett különbséget a páciensei között, mindegyikükkel ugyanúgy kiabált, sőt ordított, ha úgy látta, hogy nem figyelnek kellőképpen rá.

Különösképp Szép Évára neheztelt. Egyszerűen nem bírta elviselni túlradó életszeretét, buzgó tettvágyát, erőteljes, hamiskás hangját, továbbá némi túlsúlyát.

A Szép Éva elnevezés művésznévként szolgált. Nagy Imréné Hertzberger Immakulát huszonnyolc évvel ezelőtt vette fel e műnevet, mert az impresszáriója – harmadik férje – azt mondta, se a Nagy Imrénével, se a Hertzberger Immakulátával nem lehet befutni a nótáénekesi pályán. Molnár Gizi énektanár megjegyezte, hogy a hangjával se, de ezt a minősítést az újonnan született Szép Éva elengedte a füle mellett. Végül az idő őt igazolta. A szűkös költségvetésű művelődési házak kapva kaptak rajta. A nyugdíjas klubok vegyesen nagyothalló és gyengénlátó tagjainak tökéletesen megfelelt az erősen kifestett ösaszony félórás előadása, melynek tartalma a hosszú esztendő alatt egy kottányit sem változott. Szép

Éva maradéktalanul boldog lett volna, ha nem özvegyül meg újfent. Férjei hamvait praktikus okokból egy sírhelybe helyeztette, az otthonát pedig eladta. A doktornőt felettébb bosszantotta, hogy nem tudott mit felírni az amatőr művésznőnek, mert az hetvenévesen is majd' kicsattant az egészségtől.

Nem úgy, mint Király Péter író, akit tüdőtágulás, cukorbetegség és ízületi gyulladás gyötört, némi prosztatabajokkal megspékelve. Zici Georgina szabályos transzba esett, midőn kedvenc betegének írt fel gyógyszereket.

Király Péter több műfajban is kipróbálta magát, már ami a betegségeit és az irodalmat illeti. Végül szervezete megállapodott a krónikus emfémia, a diabetes mellitus kettő, az arthritis meg a rövid bűnügyi történetek mellett. Kápé – ahogy a barátai, az orvosai és a kollégái nevezték –, gyönyörű ideákkal a lelkében indult az írói pályán, melyekből nem tudott megélni, de még egy kávéra sem tudta meghívni a nőket, melyet és akiket sűrűn megkívánt. Így hát hosszas vergődés után eladta a lelkét az ördögnek, név szerint Niederházy Kázmér főszerkesztőnek. A *Bokavillantó* megtévesztő nevű erotikus lap hetente öt novellát várt Kápétól, amiért tényleg jól megfizette, még hozzá kávéban. Az évek hamar elszaladtak, s Kápé egyszer csak azt vette észre, hogy ugyan jó módban él, de nem annyira, hogy továbbra is felkeltsse a fiatal lányok érdeklődését, az idősebbek iránt viszont ő nem érzett vonzalmat. Sürgősen abbahagyta az erotikus történetek írását, amúgy is teljesen kimerítette már a fantáziáját. Dühödt elkeseredettségét bűnügyi kisregényekbe fojtotta, meglepő módon zajos sikerrel. Kapkodták a köteteit, s végre szerénytelen személyét is.

Hatvan jócskán elmúlt, amikor az egyik divatos bárban megismerkedett a huszonhárom éves Cicával. Ahogy a nagykönyvben és az olcsó regényekben írva vagyon, szerelem volt első látásra. Cicában mindent meglelt, amire csak vágyott: hamvasságot, darázsderekat, feltöltött ajkakát és kiszolgáltatottságot. Összeházasodtak, s az ifjú ara beköltözött Kápé villájába. Miután ilyen szerencsésen alakult az élete, a sikeríró úgy gondolta, végre nyugalomban dolgozhat társadalmi-lélektani regényén, melynek a *Valamit visz az élet* munkacímét adta. Jól haladt a könyvvel, boldogabb már nem is lehetett volna. Cica tiszteletben tartotta, hogy csendre és elvonulásra van szüksége, sosem zavarta munka közben. Nagy volt köztük a harmónia. Abban is egyetértettek, hogy egyikük sem akar gyereket. Kápé csak Cicára, Cica pedig csak Kápé pénzére, házára és autójára vágyott. Egy jóképű és jó képességű ügyvéd segítségével meg is szerezte. Mire Kápé készen lett a bensejét szétfeszítő morális kérdések boncolgatásával, Cica kiköltöztette egy lerobbant albérletbe. A megzavarodott író azóta nem látta sem Cicát, sem a házat, sem egyéb vagyontárgyát. A regényt félredobta, s hagyta, hogy felszínre törjön lírai énje. Verseit nagyra értékelték azon irodalmi portálok, melyek nem tudtak honoráriumot fizetni. Eddig háromszáztizenöt költeményt vetett papírra. Mindegyiknek ugyanazt a címet adta: *Miért?* Király Péternek rohamtempóban romlott az állapota. Zici doktornő lelkesen írt fel erős nyugtatókat a többi gyógyszer mellé.

Zici Georgina vállalt finoman megérintette Julika, a Fényes Jövő Idősek Otthona mentálhigiénés szakembere. Julika hat éve került az idősothtonba. Az első év után nyúlcipőt akart húzni, de akkor érkezett be sorban a doktornő, Rózsavölgyi Andor, Király Péter, Magdika és Szép Éva. Julika a demenciával küzdőkre szakosodott, örült, hogy végre igazán nehéz eseteket is gondoizhat. Nem sok idő kellett hozzá, hogy kötődni kezdjen a múltban élő, fiataikorukat önhibájukon kívül hátra hagyókhoz, különösen a doktornőhöz, aki szakmányban írja a receptjeit a kidobandó papírok üres hátuljára, valamint a mérnök úrhoz, akinek a fél élete kész rejtély, s aki naphosszat lehajtott fejjel, szótlánul ül tolószékében.

Rózsavölgyi urat Julika már betolta a karácsonyi díszben pompázó ebédlőbe, mindjárt az első sorba. A díztelen doktornő gondterhelten konstataálta, hogy az ágyba parancsolt páciensei csigalassúsággal ugyan, de betöltötték a színházteremmé avanzsált ebédlőt.

Az intézmény igazgatónője lépett először a világot jelentő metlachitokra. Önkritikus ünnepi beszédét erős felütéssel kezdte.

– Kedves ünneplő közönség! A reálisan gondolkodó ápoltságaink gyakran kétségbe esnek, hogy otthonunk a végső állomásuk. Ez tévedés. Szent Özsébet idézem, aki azt mondta, tekintsenek tovább, mi több, nézzenek felfelé, a mennybéli Jeruzsálem felé.

– Ott még sosem jártam – súgta szomszédjának Matildka, aki rokonai haragját kiváltva az otthonnak ajándékozta vagyont érő Bösendorferét.

Nem tudni, a melegtől-e vagy az igazgatónő reménykeltő szavaitól lett ünnepi a hangulat, de az lett. Ebben a kedélyállapotban hallgatták-nézték meg egymás produkcióit a lakók. Mindazonáltal izgatott várakozás is úrrá lett némelyeken. Ki Jézus, ki Igl Szilvia világhírű operaénekes jelenésére várt. Utóbbi eljövetele nem váratott soká magára.

A művésznő odabólintott a zongoristának, s máris elkezdődött a koncert. A nézőtér elragadtatva hallgatta az operaáriákat. Midőn az utolsó hang is elenyészett az éterben, az ihletett csendben szó és taps nélkül bámulták a művésznőt. Csak Rózsavölgyi Andor lett egyre nyugtalanabb. Mélyen lehajtott fejét felemelte, amennyire tudott, kiegyenesedett kerekesszékeében. Arcán könnycseppek gördültek végig. Julika aggódva figyelte, mint kapkod levegő után. Már épp ki akarta tolni a mérnök urat az ebédlőből, amikor felcsendült Franz Schubert szerzeménye.

Julika lába földbe gyökerezett. A kristálytisza szopránhoz egy erőtlen tenor csatlakozott. Morajlás támadt az ebédlőben, mindenki a férfihang forrását kereste. Igl művésznő megtalálta. Félbeszakította az előadását és odalépett a rejtélyes múltú öregúrhoz. Leguggolt hozzá, kezét a karjára tette. Minden szem rájuk szegeződött.

Intésére a zongorakísérő újra leütötte a billentyűket, és megint felhangzott a dalba öntött imádság. A művésznő eleinte visszafogottan, azután, ahogy erősödött Rózsavölgyi Andor hangja, úgy lett egyre hangosabb az övé is: *Ave Maria gratia plena...*

Szabadon repült, szárnyalt a két erőteljes, csodálatos hang az ebédlőben, megszentelve annak minden zegzugát.

Julika az eltelt évek alatt sok mindent megtapasztalt, de ehhez fogható gyönyörűséget még sosem: az elhomályosult elme felragyogását. A régmúltból felszínre tört Rózsavölgyi Andor eltitkolt énje. Egy demens vénember ledobta tudata béklyóit.

A dalt követő csendben a mérnökké lett operaénekes szeméből lassan kihunyt a csillogás. A háta újra meggörbült, a feje újfent a mellkasára esett. Azok is együtt zokogtak Julikával, akik nem értették, mi történik.

Zici Georginát még soha senki nem látta sírni. Most sem itatta az egereket. A kardigánja zsebéből előhúzott egy papírlapot, és kiállított egy receptet. Látta, milyen nyugtalanul viselkedik a mérnök úr, ezért nyugtatót írt fel a számára, máskor nehogy megismétlődjék az előbbi jelenet.

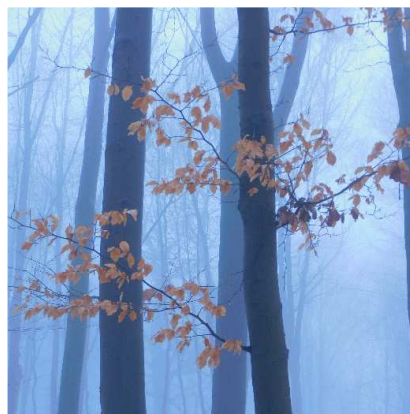
SZESZTAI ZSUZSA

Várni kell

úgy
kellene
élni mintha
most kezdődne minden
testet
ölt a lélek
levegőt vesz, ébred,
érezni kezd, hallgat és figyel
mint
suhannak
az égi jelek, felragyog
a betlehemi csillag, a legfényesebb
a lélek útja
a kegyelemé, mit az isteni kéz
vetett belénk szeretetével, mi sosem múló,
nem ér véget még a halállal sem, nem mulandó,
ahogy
a lélek sem,
eljövendő, csak várni
kell, míg ideér, megérkezik,
megérint, fénnel ölel, arcunkon simít,
reményt lehel, Velünk az Isten, Emmánuel
csak
várni
kell

Kék köd

Elszáradt levél
egykor sűrű fák ölén,
bolyong a kék köd,
törzsig hatol a szűrt fény,
selymes téli fátylat ölt.

Fotó: Szesztai Zsuzsa

SZOLLÁTH MIHÁLY

Az anyám volt

gomolyagok *mindeniütt*
tele van velük a múlt
lassan áramló sötét *füst*
magához húz mindent

apával a kislányka
egy pergolában ül
szeme hatalmasra tárva
előtte kávéja

jelenés! – mondják sokan
szépsége már-már mágikus
fekete haja bájosan
szikrázik a fényképen

*

az emlékek között
gomolyog szürkén a *füst*
lassan be- és átszövött
mindent az ajtó üvegén

apa és a lány ahol álltak
– az utcán találtam *őt*
közömbös hangra váltva
majd otthagya *őt*

a zsidó árvaház az életet
jelentheti a most néma
fruskának – egy éjjelen
mert nincs maradása itt –

tizenkét évesen megszökik
nem bírja család nélkül
a többiek SS-ek vagonba lökik
az anyját meg a nyilasok

*

mint a marquina márvány
az emlékek fekete tömbje
résen enged apró zárványt
lassan és némán reped

megmenekít lányt anyát apát
bátor sors vagy a csoda
hullott házukra gránát
– övük lett holt rokonok hona

*

lassan elfedi a tó tükrén
a fényt a múltak árnya
füst gomolyog szürkén –
vagy nem is volt soha?

a mozi páholyában vagy
hazafelé séta közben?
lett anya a lány apa a hadnagy
s az életbe zökkent még valaki

sötét volt az biztos
meg-megállva kanyargós úton
csak a lámpák fénye csillog
fecskék fészükre szállnak

*

gomolyagok *mindeniütt*
tele van velük a múlt
lassan áramló *sötét füst*
húz magához mindent

az élet eltelt a szépség elmúlt
feküdt redők között az ágyon
karja kinyúlt szemet behúnyt
s e percben valaki visszafogta még

az öregasszony mint a pergamen
öreg volt ráncai mint a márvány
bőrén betűi alighanem
csak égi fénnel látvák

*

lassan elfedi a tó tükrét
a földi fényt a múltak árnya
füst gomolyog szürkén
– *fény* nem is volt soha?

TOLDI ZSUZSA

Strassz és göröngy

Márton úr a templomból lépkedett hazafelé. A toronyban már ebédre harangoztak. A mise után beszélgetett egy kicsit, volt ismerőse elég. A falu szülöttjeként itt élte le életét. Évei nem keveset számláltak. Hol egy kalap kézszorításából, hol egy nagykendő szélből bontakozott ki, nem beszélve a rokonságról. A nénjével különösen régen váltott szót. Most megigazította nyakában a sálát, elég erősen fújt már az őszi szél.

Aztán Kálmánról gondolkodott. Végig az volt az érzése, mintha Kálmán szemet vetett volna az ő asszonyára. Vele hasonszórú, elég jóképű férfi volt Kálmán. Érzés volt ez, semmi más. Sosem tudott ő bizonyosságot. Kálmán az előbb sápadtan ült a templomban, mintha beteg lenne. Ki is kerülte Márton urat, azóta bizonyára otthon van.

– Miért nem elegyedett szóba velem? – töprengett.

Mintha még a tekintetét is elkapta volna előle. Hát ilyen apró sejtelmek mardosták az ő lelkét, amikor Kálmánra ránézett. A csuda tudja, miért. Maga sem értette.

– Ugyan kész-e az ebéd? – korgott bele a gondolatba a gyomor, és a szép, hosszú metélt-tésztára gondolt, amint magát felkínálva úszkál a gyöngyöző, sárga húsleves tetején. Majd meg az asszonya jutott eszébe. Hát, szépen kihúzták együtt, szó se róla. Csak... csak a nézése. Olyan mély kútba révedezett az bele, ahová Márton úr sosem tudott leereszkedni. Hiába szeretett volna. Kiűzte onnan őt az asszony, vagy inkább be sem engedte. Vajon miért? Sose fogja megtudni, keze már a konyha kilincsén pihent. Haza ért. Alig hitte, mi tárult elbe. A látványtól úgy ledöbbsent, majdhogy meg is szédült bele. Az üveges ablak csipke függönye mögött Kálmánt látta a konyhában. A támlás széken ült, kucsmáját kezében tartotta. Azzal babrált, meg a konyhakövet nézte. Márton úr asszonya a kötője zsebében matatott. Csend volt. Talán a zsebkendőjét kereste.

– Adjon Isten! – nyomta le Márton úr erősen a kilincset.

– Magának is! – nézett fel félszegen Kálmán. – Akkor én megyek is.

– Ugyan minek menne? ... Hát a tisztelendő, hogy szónokolt máma? ... Úgy elsietett, hogy nem is volt alkalmam megkérdezni se – tartóztatta Márton úr óvatosan. – Különben meg itt is ebédelhet. Jó az én asszonyom, jót ad. A magáé már úgyis megpihent örökre, ugye ... – akasztotta kabátját a fogasra, miközben a sejtelen megint éledezett benne.

Húzni akarta az időt, hátha kiugrik a nyúl végre a bokorból.

– Nem, köszönöm – állt fel a székről Kálmán, s már kucsmájával fején a konyhaküszöböt készült átlépni. – A papot nem figyeltem. Valami nyavalya kerülget. Bizony siettem. Csak az asszonyságtól akartam elköszönni – lépett ki egyenes derékkal a tornácra.

– Elköszönni? Hát hova megy? – sajdult Máté úr mellébe a szúrás.

– Magos levegőre – csavarintott erőtlenül egyet bajuszán Kálmán, de már csak hátát mutatta az udvaron. – Dicsértessék! Jó egészséget! – csukódott a kapu.

– Magának is! – küldte utána a szavakat zavartan Márton úr.

Mélyen merítette a lébe a kanalat, a tészta mindkét oldalt kilógott a szitokra készülő ajakpofákból.

– Hát mit köszönget ez el tőled? – nyelte végre le a falatot, legszívesebben kipöckölte volna a szájára tapadt tésztaszálakat a konyhakőre.

– Ugyan, hagyja már el! – hárított az asszony, miközben még mindig markában gyömöszölgette megtalált zsebkendőjét.

A levest meg úgy szedte urának a tányérba, akár a szoborba meredt lelkiismeret. Mintha kicövekeltek volna. Csak a tekintete volt még a szokásosnál is homályosabb.

– A szeretőd? – csapta le Márton úr a kanalat, pontosan a tányér mellé.

– Nem! Sosem volt az – válaszolta az asszony szárazon.

– Hát akkor? Minek jön ez ide? – állt föl Márton úr, de az indulat úgy meglökte, hogy az asztal két sarkában tudott csak megkapaszkodni görcsösen.

– Üljön már le! – nyerte vissza uralmát az asszony–, szedem a pörköltöt.

Márton úr erőtlenül huppant a támlás székre, s szóltalanul mártogatta a piros, zsíros pörkölt lében a puha kenyeret. A csontos húst félrelökte.

– Hát igaz! Csak jól sejtettem én! Az asszony még tagadhat is – ropogtatta magában Kálmán csontjait. Az asszony mintha kitalálta volna a szavait.

– Hát nem magával éltem le az életet? Mit akar még? – replikázott, hangja úgy fölbátorodott, hogy maga is megijedt tőle. – Inkább egye meg a húst is! – fogta békülékenyebbre.

– Az már igaz! – hagyta rá Márton úr, ám az ételhez nem nyúlt. – De melyikünk volt az igazi? – verte vissza a hang közeledését.

Az asszony nem szólt. Nézte, nézte az urát szomorú szemeivel, azzal a nézéssel, amivel Márton urat a mély kútból kirekesztette. Nem is tudott az megszólalni, csak a sejtelem dagadozott egyfolytában a beköszönő hó keménysége alatt.

A választ a tavasz hozta meg. Márton úr és Kálmán temetése között csupán egy hetet számolhatott a kíváncsi, friss szárnyú, csípős szellő. Sírjuk sem volt egymástól messze. Márton úr özvegye mindkét koporsóra dobott egy utolsót, bele a kiásott gödörbe. Kálmán koporsójára egy fehér műselyem szegfűt ejtett le könnyedén. Az ura után meg valódi, sárga rögöt, vályogot. Koppanása csakúgy visszhangzott a temetőben.

(Toldi Zsuzsa: *A torta és a hab* c. online kötetéből)

BORS MÁRIA

A gyermekkor elgyászolása

Mennyire más az édesanyánkkal való kapcsolatunk, amikor még kicsik vagyunk!

Egyben vagyunk vele kilenc hónapig, aztán talán ugyanennyit - jó esetben - a keblein. Aztán a hátán, a hasán, a babakocsiban, a szobában, a konyhában, a játszótéren. Aztán az orvosnál, a kórházban, az oviban is kicsit, meg még a suliban is. Akkor is ő jött elénk vagy a nagymamánk vagy az apukánk... de szoros volt a családi kötelék.

Az ünnepeken és a hétköznapiakon is együtt voltunk vele. Írtuk, rajzoltuk, hogy mennyire szeretjük őt, és hogy ő a legjobb anya a világon. Ha bántottak vagy egyedül voltunk, gyakran sírtuk azt, hogy Anya! Anyaaaa! Csak nála találtunk békét és menedéket. Csak vele voltunk igazán boldogok. (ismétlem, jó esetben, mert nyilván vannak másmilyen esetek is, de én most erről mesélek).

Aztán felnőttünk és mi is anyák lettünk, vagy ha nem is lettünk, akkor is felnőttek néztünk ki. Édesanyánk pedig egyre idősödött, lehet, hogy már nem is volt olyan angyalian szép és kedves, lehet, hogy egy kicsit már ő is zsörtölődő lett vagy tudott mondani olyasmiket, amik nekünk esetleg nem tetszettek.

Aztán egyszer csak észrevettük, hogy idegesít bennünket a hangja, vagy hogy amit mond, azt nagyon butuskának tartjuk, vagy hogy nem akarunk tudni a bajairól, mert azt érezzük, lehet, hogy egyszer majd nekünk is lesz ilyen vagy hogy mi is tehetünk róla.

Aztán azt éreztük, hogy egyre nagyobb a távolság köztünk. Már nem ugyanazok a kis csecsemők vagyunk, már nem akarunk anyukánk ölében ülni egész nap, és ha öleljük, akkor is lehet, hogy gyorsan kimenekülünk a karjaiból. Már teljesen más emberekké váltunk.

Egy felnőtt ember és egy idős ember, akiknek valamikor volt valami közük egymáshoz, de ez most egyáltalán nincs így. Az emlékek minden mondatnál előjöhetnek, és fájhatnak is akár.

Aztán már mindketten csak a gyötrő fájdalmaink ablakán át beszélünk vagy vitatkozunk, olykor kiabálunk vagy odacsapunk, ordítunk és elrohanunk, és nem tudjuk, mi történt velünk.

Amikor találkozunk, mintha két idegen felnőtt lennénk. Elkezdünk beszélgetni, és lényegében nincs is ezzel semmi baj, addig, amíg egyszer csak valaki nem említ valami negatívumot a múltból... Mert akkor ez a két felnőtt ember elképesztő sebességgel visszacsúszik az időben, és miközben már régen nem akkor és nem is ott vannak, mégis fennakadnak a múltidézés fájának ágain és azon kapaszkodnak és kínkódoznak. Valaki mond egy szót, és a másik már ki is borul a helyzetéből.

Aztán büntetések kezdődnek, ki mondta rosszul vagy még rosszabbul. Ki kezdte, és utána mi lett belőle... És megjelenik kettejük között a földi pokol.

Senki nincs már ott belőlük, aki kisgyermekként tulipánokat rajzolt Anyák napjára, és aki ezt könnyes szemekkel fogadta. Az anyukában még jobban ott van, hogy hova lett az ő kicsi babája... De a kicsi babában már nem igazán van ott, hogy hova lett az ő tündéri kis anyukája. A „kicsi baba”, felnőtt nőként csak egy csúnyuló, idősödő nőt lát, akinek bármely szava a benne lévő kisgyermek lelkét felhasíthatja.

Az anyuka pedig ott áll vagy ül, rettegve, hogy a gyermeke bármely mondata, az egész életét legyalulhatja.

Ha nem vagyunk képesek az oly gyakran emlegetett itt és most-ban élni, vagy ha nem vagyunk képesek a valóságot elfogadni, akkor örök pokoli tűzön szenvedhetünk és éghetünk csak el. Ha nem vagyunk képesek elfogadni, hogy felnőttként lehet, hogy egészen más nyelvet beszélünk, és az is előfordulhat, hogy bármennyire is szerettük egymást kisbaba és kismamaként, de az az ember, aki most itt áll előttünk, egy másik bolygóról jött, még ha bennünket is választott szüleinek, azoknak, akik a legtöbbet adták nekik: AZ ÉLETET.

Ha nem vagyunk képesek arra, hogy gyermekként megköszönjük ezt, akkor folyton csak a hibáikra csapjuk rá a tenyerünket és rossznak kiáltjuk ki őket és ők bennünket, és bűnhődünk és büntetünk, szenvedünk és szenvedtetünk.

És ha anyaként nem vagyunk képesek arra, hogy tudatosítsuk, ez volt a dolgunk, életet adni nekik és a világra hozni őket, de más feladatunk már nincs velük, akkor folyamatosan boldogtalanok lehetünk. A madarak is kirepülnek a fészkeikből és nem járnak vissza vasárnapi ebédre, és a szüleik se repülnek a nyomukban, egész életükben. Miért várjuk el, hogy ez nálunk, embereknél másképpen legyen? Miért van elvárás és számonkérés egyáltalán az életeinkben?

Ha hagyod, csak hagyod, hogy azt érezd, amit érzel és nem akarod becsapni magadat sem, másokat sem, akkor tisztán megérezed majd, hogy milyen a kapcsolatod édesanyáddal, a gyermekeddel vagy bárki mással. És ha az más lesz, mint kicsi baba korodban-korában, akkor az van. Ez se nem rossz, se nem jó, hanem ez van. Prolongálni a köldökzsinórt nem lehet, miközben az a paradoxon, hogy az édesanyánk és a szüleink, az összes ősünk is mi magunk vagyunk. Az én kezem, az ő keze, az én lábam, az ő lába. Ő bennem él és én benne. Akár a Jóistenben.

Ha hagyjuk, hogy felnőtt korunkban „meggyászoljuk” a gyermekkorunkat, vagy a gyermekeink gyermekkorát, akkor nőhetünk csak fel hiteles felnőtté igazán.

És ez néha nagyon-nagyon fáj, de ez a valóság, ami ellen ha harcolunk, csak veszíthetünk...

2025. 11. 07.

CZINGEL ÁDÁM

hasadás

„Az elme útjai a valós helyeken túlra
vezetnek.”
(Emily Dickinson)

most csendes az árvaház
csak a szél vigyáz és átfúj a hideg
rajtam a magány hegye szívembe
zárva dalra vár – kitárom az ablakot

a fekete éjszaka elmémbe kúszik
hegyes ágak döfnek belém a hangom
egyre gyengébb lehettem fagyban
gőzölög – mozdulni nem tudok

ezen a romos helyen hol mindig
csak én vagyok és régen meghalt
minden más gyermek és
gondozó – temetetlen él egy halott

hallom hangját ahogy a folyosókon
visszhangzik ahogy a termeket betölti
a nagy belmagasság és a törött
csempe az otthona – a gyermek-én

karját kinyújtja emlékezve ahogy sírt
arca sápadt várja az etetést
és nincs és nincs csak engem talál
bölcsőm mellett fekszem – újra sír

elindul felém puffedt kék arcán
a halál hideg ujjja bőrömhöz ér
egy patkány szalad át a szobán
elnyeli az éjszaka – üreges szem

féreg mozog a lyukban a feketeségben
a gyermek-én szájában hegyes fogak
szájában sosem járt mell
eltört a nyaka – a nyakam eltörik

koporsó a bölcső és megremeg az épület
ahogy hasadnak a falak ahogy az én is
meghasad és ránk omlik a vakolat és
a téglaj majd a cserép – eltűnik a kép

KRÁNITZ LAURA

szenvedés és visszahatás

megértem már sok napot
élcelődnek a gondolatok
bennem
feketében nehezen oldódik
a szellem
stabilan képződik köröttem
egy új magány
nyitott a paraván
széllel szemben
mindegy milyen nyelven
ha felszínes az utazás

fél szerelem fél akarat
elvért a legtöbb (karma)
ideje korán

egy érzelmi háló foglyai túlélők?

TORNAI XÉNIA

Anti-Antigoné

Megfeszített lelkem lóg egy tört keresztben.
Én Thébai szülötte nem voltam soha.
Bátyámat kezemmel földbe nem temettem.
Kreónnak panasza nem volt hát oka.

Én, a por leánya itt, e földi létben
Égi törvényt vágytam mindig, szüntelen,
Mégis híg parancsok szolgálójaképpen
Önmagamhoz lettem végül hűtelen.

Szőke gyermekálmom húzták fel a dobra,
S pergő ritmust vertek égő bőrömhöz.
Álltam, hős alázat holtig büszke szobra,
Bár a földre vont le tiprott ösztönöm.

Nyelvemet fogóval már hiába tépik –
Ép a hangom, s érdes, mégis néma szám.
Ősapáim átka visszhangzik az égit,
Hallgatásom bűnét vádként köpve rám.

ZENE – FILM

Hajnal, alkony

Cserháti Zsuzsa és Balogh Ferenc – Hajnal, alkony (Sunrise, Sunset)
<https://www.youtube.com/watch?v=dpkpunX8jyM> (4':09'')

Szerzők: Jerry Bock – Sheldon Harnick

Magyar szöveg: G. Dénes György

Részlet a Hegedűs a háztetőn című musicalből.

100 Tagú Cigányzenekar és Sabbathsong

<https://www.youtube.com/watch?v=zEVLrw-Mkkw> (3':50'')

Hegedűs a háztetőn/Fiddler On The Roof – filmrészlet

<https://www.youtube.com/watch?v=03rzUoyq9K0> (5':47'')

Bette Midler – Live Divine Miss Millenium

<https://www.youtube.com/watch?v=QD8u-fjQnFs> (3':39'')

Szex és New York 2 – Sunrise, Sunset

https://www.youtube.com/watch?v=q3uLKwxCX1k&list=RDq3uLKwxCX1k&start_radio=1 (3':22'')

*

FILM

Hegedűs a háztetőn – magyarul, a dalok angolul (az esküvői jelenet 1h:30':24"-nél indul és 1':36':10"-ig tart, kiváló hangminőségben)

<https://videa.hu/videok/film-animacio/hegedus-a-hazteton-1971-bessenyei-fiddler-on-the-roof-vymo6dZaDAPt1CcF> (2h:53':48'')

A Hegedűs a háztetőn című musical zeneszerzője Jerry Bock, szövegírója Sheldon Harnick, a szövegíró Joseph Stein. A történet 1905-ben játszódik az Orosz Birodalomban. Alapját a Tevje lányai, valamint Sólem Aléchem más meséi képezik. A történet középpontjában Tevje, az apa és öt lányának élete áll, hogyan próbál a családfő ragaszkodni a zsidó valláshoz, hagyományokhoz miközben különböző megpróbáltatások érik a család életét. Harcot kell vívnia első sorban a lányaival, akik szerelemből szeretnének házasodni, de mindegyikük férje egyre távolabb esik a zsidó hit határaitól és örökségétől, és a cár rendeletével, amely alapján száműzik a zsidókat a faluból.

1964. szeptember 22-én mutatták be nagy sikerrel a New York-i Broadwayn, az Imperial Theater színpadán a Sólem Aléchem regényéből adaptált, Joseph Stein által színpadra írt

musicalt, Jerry Bock zenéjével, Sheldon Harnick szövegkönyvével, és Zero Mostel főszereplésével. 1966. december 21-én, Anatevka címen adták elő először európai színpadon, Amszterdamban, majd Londonban is a musicalt, 1967-ben pedig Tokióban is nagy sikerrel játszották. A musical több mint négy évtizede sikerrel jelenik meg a világ színpadain, New Yorkban és Londonban is folyamatosan játsszák.

Magyarországon 20-szor játszották a darabot 1973-tól úgy, hogy 1974 és 1985 között be volt tiltva.

Minderről bővebben itt:

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Heged%C5%B1s_a_h%C3%A1ztet%C5%91n_\(musical\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Heged%C5%B1s_a_h%C3%A1ztet%C5%91n_(musical))

1971-ben rendkívül sikeres filmadaptáció készült belőle.

Rendezte: Norman Jewison Sólém Áléhem művéből, Jerry Bock és John Williams zenéjével

*

Szex és New York 2 – magyarul (a Sunrise, sunset dal, az esküvő és Lisa Minnelli tánca és dala 10':12"- 14':50" közt, kiváló hangminőségben)

<https://videa.hu/videok/vicces/szex-es-new-york-2-csajos-sarah-jessica-parker-RGPAMf0EgoT7hgOy> (2h:26':25")

Rendezte és a forgatókönyvet írta: Michael Patrick King; főszereplők: Sarah Jessica Parker, Kristin Davis, Cynthia Nixon, Kim Cattrall... és Lisa Minnelli, valamint sokan mások, bővebben itt:

<https://port.hu/adatlap/film/tv/szex-es-new-york-2-sex-and-the-city-2/movie-108301>

*

FOTÓ

1. Hegedűs a háztetőn, 1971.

<https://akibic.hu/2018/04/12/10-dolog-amit-nem-tudsz-a-hegedus-a-hazteton-rol/>

2. Sheldon Harrick dalszövegíró és Jerry Bock zeneszerző, a Hegedűs a háztetőn alkotói

<https://akibic.hu/2018/04/12/10-dolog-amit-nem-tudsz-a-hegedus-a-hazteton-rol/>

3. Lisa Minnelli a Szex és New York 2-ben, 2010.

https://movieplayer.it/foto/liza-minnelli-special-guest-del-film-sex-and-the-city-2_163055/

*

1. Hegedűs a háztetőn, 1971.

<https://akibic.hu/2018/04/12/10-dolog-amit-nem-tudsz-a-hegedus-a-hazteton-rol/>

2. Sheldon Harrick dalszövegíró és Jerry Bock zeneszerző, a Hegedűs a háztetőn alkotói

<https://akibic.hu/2018/04/12/10-dolog-amit-nem-tudsz-a-hegedus-a-hazteton-rol/>

3. Lisa Minnelli a Szex és New York 2-ben, 2010.

https://movieplayer.it/foto/liza-minnelli-special-guest-del-film-sex-and-the-city-2_163055/

(Szerkesztette: Szolláth Mihály)

VERASZTÓ ANTAL

Kék muskátli

Ha hihetünk Lovas Ferencnek – és miért ne tennénk –, már nem az első falevelek hullottak az árokperti akácokról, amikor az a bizonyos vonat lassan kigördült az állomásról. Irén, hazai nevén Irina a kocsí ablakából addig integetett visszafelé, míg kedves arcát vonatostól el nem nyelte a csalóka távolság. Irina volt az az idegen világból ide tévedt lány, aki szinte észrevétlenül lopta be magát Lovas Ferenc szívébe.

– Mondd, hogyan kapok majd hírt felőled? – Kérdezte Ferenc Irinától búcsúzás közben.

– Ha a kertedben egy szál virágnak megváltozna a színe, az azt jelenti, visszavágyom hozzád.

– Ez volt az a pillanat – mondta Ferenc –, amikor ráéreztem, mától kezdve nincs mit színeznem a következő napok örömein, mert azokat egyre messzebbre viszi tőlem a vonat. Emiatt lett tele a fejem elszánt, sötét gondolatokkal. Nagyon jól emlékeztem persze, hogy ennél tetemesebb bajok is meg kör-nyékeztek már életem folyamán, de most nekem éppen ez fájt, és kész. Lelkem orvoslására – mivel borogatást nem tehettem rá – elkezdtem csak úgy össze-vissza gondolni mindenfélére, ami éppen az eszembe jutott, hogy eltereljem erről a fájó pontról a figyelmemet. Először az édesanyám féltő szavait hallottam vissza a régi nyarakból:

– Ne igyál annyit kisfiam, mert béka nő a hasadba.

Majd az abszurd rögtönzésektől sohasem idegenkedő őrmester recsegő hangja ért el hozzám az egykori messzi kiképzőtáborból:

– Kopaszok! Húzzák ki magukat, mint otthon a munkából szokták!

Lassan kezdett estébe hajlani az idő, már ritkásan jártak az utcán, akik mégis, azok sietősre fogott lépteiket – akárcsak én – hazafelé irányították. Az időjárás napról napra kezdett érdesedni, főleg kora reggel és estefelé, ilyenkor már érezni lehetett az ősz leheletét. Jó volt hazaérni. Míg az előszobában a sapkát és kabátomat a fogasra akasztottam, futólag megpillantottam magam a tükörben. Régen nem láttuk egymást – mondtam tükörképemnek –, és gyakran nem is fogjuk, mert nem vagyok kíváncsi a fizimiskádra.

Majd erőt vettem magamon és „fejedelmi vacsorát” rögtönöztem magamnak, főtt krumplit kacsaszírba mártogatva, utána teát kortyolgattam, amit még pirítóssal is megtetéztem. Jól esett ez az egyszerű étel. Úgy ettem, mintha ki lennék éhezve, vagy mintha édesanyám keze után ettem volna, fogalmazódott meg bennem az elégedettség érzése.

Egy darabig még elüldögéltem a konyhaasztal mellett, ami elég volt arra, hogy felidéződjenek bennem azok a pillanatok, amikor még apám ült le velem szemben az asztal végére és beszélgetni kezdtünk. Én akkor – ha jól emlékszem – többször is azon voltam, hogy átnyúlok apám felé és megérintem a kezét, amit az asztalon nyugtatott. Valamiért mégsem tettem, még pedig azért, mert attól féltem, hogy ettől az érintéstől köddé fog változni az apám...

*

Másnap reggel valami apróságra lett volna szükségem, amit otthon nem találtam. Átmentem a szomszédba Vágiékhoz, hátha ki tudnának segíteni. Amikor betoppantam hozzájuk, Luca asszony éppen valószerűtlenül széles csípőjét és száz kilón felüli testét hullámoztatta a konyhában egyik helyről a másikra, ahogy munkája megkívánta. Észrevette, hogy nézem.

– Nem vagyok én kövér – mondta –, csak fenékben vállas. Azért lettem ilyen, mert lassan nőtem – tette még hozzá magyarázatként.

– Sajnálom.

– Ja, én is, de ez már nem segít rajtam.

Ezt a Luca asszonyt inkább hallgatagnak ismertük, de ha beszélni kezdett, akkor lélegzetvétel nélkül mondta a magáét, mint most is.

– Épp nemrég, maga előtt állított be hozzám a hátsó szomszédék Gyuri kisfia, azzal küldte át az anyja, hogy nem tudnék-e adni neki másnap estig kétszáz forintot. Tudtam, hogy a holnap estét „görög kalendárium” szerint kell érteni, de azért adtam neki. Úgy szaladt visszafelé az a kölyök örömeiben, hogy félő volt, elveszíti a nadrágját.

Ahogy én látom, egy idő óta valami komolyabb baj támadhatott körülöttük. Ez a felemás helyzetükből is látszik: rosszul táplálkoznak, de még jól öltözködnek, és ettől zűrzavar nőhetett a fejükben. Szégyellik, hogy segítségre szorulnak. Maga is biztosan emlékszik rá Ferenc, hogy ezek a szomszédék tavaly nem sokkal karácsony előtt az asszony nagyapjának halálával együtt egyik pénzforrásukat is elvesztették. Mert bizony az öreg Miska bácsi volt nekik a kincsesbányájuk. Mifelénk évekig az öreg volt a legnevezetesebb ember, miután kiderült róla, hogy veterán. Híressé tették, őt mutogatták mindig, mindenütt. Mint Szent István jobb kezét, úgy hurcolták körbe iskolákba, ünnepségekre, miegyébre.

A család számára persze nem ez volt az igazán fontos, hanem az, hogy kapta a veterán nyugdíjat, aminek az elköltésével aztán nem hagyták az öreget bajlódni, ők ezt a gondot magukra vállalták.

– Tudja Ferenc, én szóba állós voltam az öreggel, kérdés nélkül is megtudtam tőle egyet-mást. A külső nem mindenkinél tükrözi azt, ami végbemegy benne. Na, ezen a szegény emberen aztán végképp nem látszott meg az a csúfság, amit vele műveltek. Ha összetalálkoztunk, először sóhajtozott egy keveset, aztán leginkább panaszkodással kezdte. Nem mástól, tőle tudtam meg azt is, amitől sose hittem volna, hogy ilyesmi megtörténhet velem, átidegeskedtem egy éjszakát.

– Képzelve Ferenc, mit mondott nekem ez alkalommal a veterán öregem, különben ne fárassza magát, mert ilyet elképzelni se lehet. Szegény feje a születésnap boldogságát úgy vészelte át, hogy hasra feküdt, így csillapította az éhségét. Mert aznap – ki tudja miért – csak estefelé kapta meg a családjától a napi fejadagját. Persze ekkor még csak a mindenható tudott arról, hogy ez az utolsó születésnapja.

– Szóljon rám Ferenc, ne beszéljek már annyit, hiszen maga még nem is kérdezett semmit. – Nincs ebből semmi baj – nyugtattam Lucát –, ahhoz képest azért jól eltársalogtunk.

– Már megbocsásson a szóért Ferenc – tartóztatott Luca, miközben tekintetét úgy rám szögezte, mint egy pisztolyt –, de nekem a maga viselkedéséből az tetszik ki, hogy valami biztosan nyomja a lelkét. Ugye, eltaláltam?

– Bizony eltalálta, kedves Luca.

– Látja, aki nem vak, az elől nehéz a lelki bajokat rejtegetni. Bizonyára abban sem tévedhetek sokat, ha azt gondolom, a maga belső bajának neve is van, és az foglalt magának helyet a lelkében.

Ekkor már idejét láttam gyorsan elköszönni Lucától, még mielőtt teljesen beleássa magát a lelkivilágomba.

– Na, Isten áldja Luca!

Zaklatott voltam, otthon is egész nap alig találtam a helyemet, így aztán csak napszálltakor vettem észre, hogy az egyik piros muskátlim kék színűvé változott az ablakban...

BALOGH ÖRSE: *Nyomok a hóban*, pasztell, 16x10 cm

†**VERRASZTÓ GÁBOR**
(1964-2022)

A vigasz

Galamb úr szürke kis hivatalnok, és magányos volt. Egyedüli örömét a zenehallgatásban lelte.

Vidáman nyitott be most is az üzletbe. Kiválasztott egy hön óhajtott komolylemezt, és otthon a karosszékekben kényelmesen hátradőlve várta Csajkovszkij muzsikájának első akkordjait.

De a lemez az istennek sem akart megszólalni.

Galamb úr visszaballagott hát a boltba, ahol készségesen kicserélték neki a gyári hibás CD lemezt, még bele is hallgattak, biztos, ami biztos.

Amint hazaért, ismét örömmel nyitotta ki a fényes korongot rejtő tokot, de nem talált benne semmit. Már indult is vissza a közeli üzletbe.

– Én szeretek ide járni, de ugye, ami sok, az sok! Fakadt ki, pedig lélekre is hasonlatos volt a nevére.

– Elnézést – mondta a fiatalember – a pult túlsó oldalán, őszintén sajnálkozva –, a gépben felejtettük a lemezt. Látva azonban Galamb úr bosszús arcát, a fülébe súgta.

– Tényleg ne haragudjon! Másokkal is meg szoktuk ezt csinálni!

A szenesember

Vasárnap hajnali félkilenckor telefoncsörgésre ébredek. Álmosan nyúlok a készülék felé:

– Tessék...

Csak azt szeretném kérdezni, hogy hová köthetjük, a lovat – mondja egy ismeretlen férfihang.

– Ahová csak akarja!

– Na, ne szórakozz velem! Na, szóval hová kössük a lovat, amíg lepakoljuk a szenet?

– Nem rendeltem szenet.

– Na, ide figyelj! Tudod, kivel beszélsz te?

– Nem. De te se tudod –, térek én is át a tegezésre.

– De én tudom, és azt is biztosra veheted, hogy visszük a szenet.

– Mondom, hogy nem rendeltem szenet.

– Most már aztán elég! Szólok az asszonynak, és...és kicsinálunk! ordítja a férfi a telefonba, mielőtt lecsapja a kagylót.

Azóta félelmemben, itt e központi fűtéses ház második emeletén, lopva mindig a helyet keresem a lovaknak, ha mégis eljönne a szenesember.

VERRASZTÓ GÁBOR: *Szivar a kapucsengő alatt* c. kötetéből. Napkút kiadó, Bp.2006.

VERASZTÓ A. KÁROLY: *Mesebeli házikó*, ceruzarajz, 21x29,7 cm

GYEREKZETEK* — FELLINGER KÁROLY versei

A PANDÚR ÉS A BETYÁR

Erdőbe kíséri
a pandúr a betyárt,
égig érő fáknak
az ideje lejárt.

Vágja ki mind sorban,
ki ültet ma ilyet,
elkel a pokolban,
Belzebub jól fizet.

Kígyókövet talál
a pandúr ízibe,
a szájába veszi,
vajon igazi-e.

Kérdi a betyártól:
Látsz-e, te lóköttő?
Hogyne látnám kendet,
hamis a kígyókő.

Nem teszi az magát
láthatatlanná ma,
hiába a terve,
nem teljesül álma.

Toporzékol az ör,
egy próbát még megér.
Vedd a szádba te most,
csirkefogó legény!

Erre várt a betyár,
győz a varázserő,
elkapni kevés lesz
háromszáz esztendő.

Láthatatlanná lett,
becsapva a pandúr,
híres Csallóközben
a betyár még az úr.

KÍGYÓKŐ

Sűrű, sötét tölgyfaerdő
rejtett kis tisztásán
egy követ fúj vagy száz kígyó,
reszket bokor, sárkány.

Varázslatos a kígyókő,
ki lehajol érte,
tegye teli erszényébe,
sosem fogy ki pénze.

Hogyha üres az az erszény,
mifélnék, úgy hírlík,
hiába a kígyók köve,
üres marad mindig.

ŐRZŐ

Őriztem a csúf boszorkány
három agyafúrt lovát,
ha békává átváltak,
hívtam hetvenhét golyát.

Hogyha macskára fordultak,
csodasípba fűjtam, s lásd,
jött a kuvasz, a sok véreb,
jobban bírták a futást.

.
A harmadik éjjel aztán
egerek lettek, kérem,
tüzesember megtalálta
őket egy vén szekéren.

Kiállottam hát a próbát,
táltosló a fizetség,
oly sebes, csak pillanatra
van tölem a kerek ég.

Visszahozom a sárkánytól
a királylányt, az árvát,
enyém lesz a legszebb mátka,
meg a fele királyság.

HÉTÉVENTE

Hétévente,
úgy mesélte
az egykor élt
török aga,
Szent György-éj egy
nagy varázsnap,
tüzet okád
a föld maga.

Ahol a láng
nyelvét ölti
a sóvárgó
csillagokra,
kincs van ott a
mélybe rejtve,
ne tétovázz,
szaladj oda.

Hétévente,
ez nem mese,
így tisztul a
rablók pénze,
rohanj oda,
ne légy mulya,
de senki se
vegyen észre.

Ne engedd, hogy
megelőzzön
a mihaszna
vakszerencse,
olyan fukar,
olyan kapzsi,
mindent maga
tesz a zsebbe.

* Péter Erika kifejezése gyerekverseire, engedélyével átvéve

GYEREKZETEK — FELLINGER KÁROLY versei

BÁKÁSZ, BÁKÁSZ, NE IJESZTGESS

Görbe hátú, karvaly orrú
bakarasnyi törpe rém,
ne vigyél el, akkor inkább,
mint a szellem, bújj belém.

Bákász, Bákász, ne ijesztgess,
boszorka ül mellemen,
bárhogy nézzük, nem vagyok én
rossz gyerek, csak eleven.

Hunyorosan ne kacagjál,
meglátják a vasfogad,
legyen elég, hogy a Holdon
Holdanyóka enni ad.

Ha elrabolsz, Bákász, akkor
a Hold túlsó felére,
ne lássam anyut zokogni,
mikor kitör a béke.

BIRSALMASAJT, BIRSLEKVÁR

Eltörött az angyal szárnya,
pityereg a drága,
birsKompót csen az ördög
a nagy mennyországba.

Fahéjasan, szegfűszeggel,
ínyenc falat, remek,
birslekvártól, almasajttól
meggyógyul a beteg.

Fülön csípte bölcs Szent Péter
az ördögfiókát,
épp etette a kis angyalt,
csókolta kacsóját.

Nem láttam én semmit, fiam,
minek ide papír,
birsborért, birspálinkáért
hallgatok, mint a sír.

KACSATÁNC

Kopasz nyakú
kacsa hápog,
várja már a
vizesárok,
báméskodik
a hold, nahát,
kinyújtja a
hosszú nyakát.

Csillaggal
teli az ég,
elszakadt
a gyöngynyakék.

Fehér bóbitás
a kacsa,
úgy jár fodrászhoz,
mint haza.

Telefonommal a kertben,
hápogását ma felvettem.
Lejátszottam, ő meg erre,
mindenütt magát kereste.

MENNYKŐ, ISTENHARAGJAKŐ

Ahova a villám lecsap,
ahova a végzet nyilall,
a földben nyilakő terem,
elkerüli bárány, bivaly.

Mennykő, istenharagjakő,
a földből pont hét év után
feljön, körülnéz, ott marad,
kiszagolja Pajti kutyám.

A kezembe veszem, dobban,
mintha szívem párja lenne,
látom, magának szeretné
az ígérgető szerencse.

Akinél a mennykő lapul,
nem csap abba soha villám,
ha tehenet kővel dörzsöl,
több a teje, bizony, nyilván.

GÓSI VALI

esengő

én a tengert és a folyókat is
csak nézni szerettem mindig
a parton ülve hallgatni a csendet
a víz dalát
a hullámok ringatózó sóhaját
bámulni ahogy a végtelen ég a vízre hajol
és a horizonton szikrázó vajúdással
születik az új nap
vagy a parton ülve búcsúztatni
a bíbor palástban eltűnő csodát
csukott szemmel remélni
hogy az örök körforgás a végtelenség titkát rejti
vágyni hogy a titok feltárul egyszer
és akkor különös kegyelem részeseként
hálát érzek hogy egyetlen fiú-magzatom
áldozhatott szerelmének a tengernek
élete utolsó pillanatáig
amíg az – áldozatául – örökre magához nem emelte
bár tudnám mit érzett „akkor”
bár jönne egy álombéli üzenet legalább
hogy boldog volt abban az utolsó
végzetes pillanatban is
– VÉGTELENÜL boldog –
mik vagyunk mi neked Uram
– kérdezem gyakran de nincs felelet
alázattal köszönöm mégis fájdalmas létemet
könyörgök és imádkozom; szeress Nagy Úr
de ne az én testemet ne a tűnő anyagot szeresd
hanem azokat akiket szerelemben életre hívtam
akik közül egyik már hozzád közel
a tökéletes létben bolyong
úszik feléd a mindenség végtelen áradatában...
imádkozom hozzád Uram
de vajon meghallod-e a mindenségben
esengő imáimat
imádkozom mi mást tehetnék
e félelmetes rejtelemben

és erősítem hitem
hátha ezzel is tehetek valamit
Istenért emberért a lélekért magamért
fájdalmas-szép titkokat rejtő létünkért
eltávozott szeretteim emlékéért
s talán jó úton járok akkor is
ha esengő imáimon kívül
már semmi egyébre
nincs
erőm

Visszatérő dal leszünk

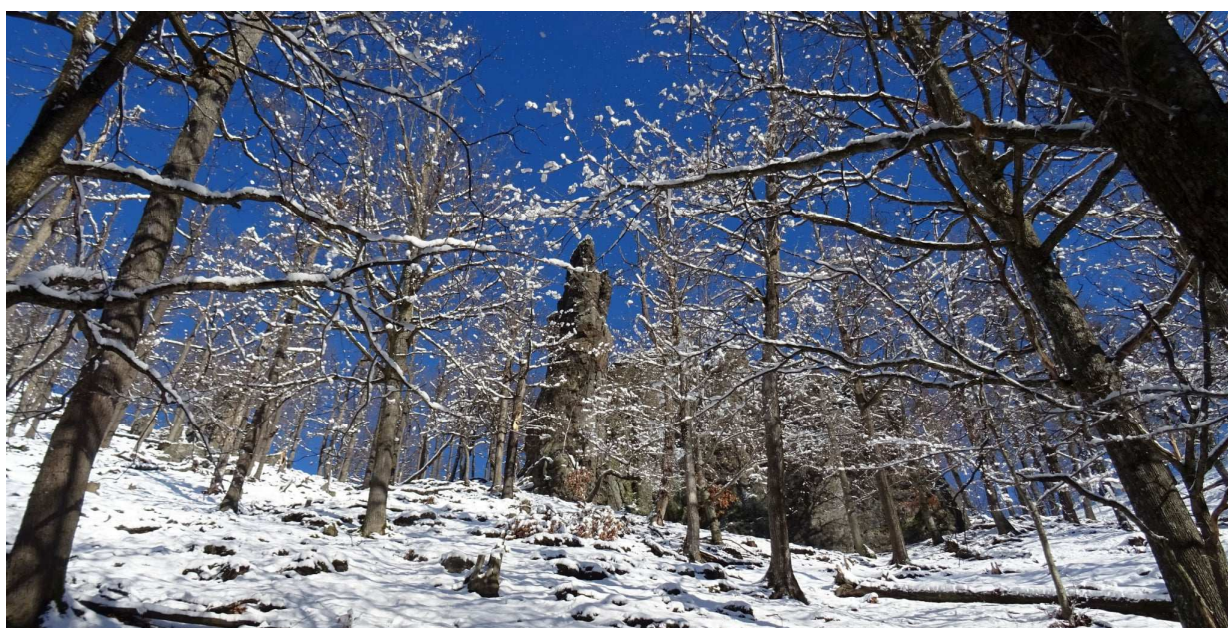
Mirának

Könnyű szellő repít hozzád,
rólad szólnak álmaink,
ébredéskor, hajnalokkal
várd, hogy hozzád érjenek
szívünkől a fényjelek!
Rólad szólnak hangjaink;
a tiszta szó, a csönd-dal is,
vigaszt adó mosolyod
miénk legyen – tiéd legyen
simogató tenyerünk!
Visszatérő dal leszünk!
Egy régi út, mi elvezet
a szívedig, és ott leszünk,
álmod fölött mindörökkön
csillagokként örökösünk.
Mi leszünk Te, s Te leszel Mi,
eggyé válunk majd veled,
álmainkban – vágyaidban
élhetünk új életet;
újjászületünk veled!

Forrás: Gósi Vali Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/gvali>

Zemplén, Rostalló, Lókosár

Zemplén, Rostalló, Sólyom-kő

Fotók: SZABÓ MÁRTA

EPRESKERTI SZERZŐHATÁROZÓ – RIERSCH ZOLTÁN

RIERSCH ZOLTÁN

([Kiskomárom](#), 1948. november 2. –) újságíró, szerkesztő, író, költő, esszéista, publicista.

Újságíróként szerkesztette a Krónikát, a Monitort. Felelős szerkesztője volt a HetiMix Magazinnak, és a Dél-Zalai Civil Népújságnak. De megjelentek írásai más, több, zalai és országos napilapban, kulturális folyóiratban, – pl. Zalai Hírlap, Kanizsa Újság, Régiós Magazin, Pannon Tükör, Hévíz, Lyra, Kláris, Búvópatak, Magyarerő, Monitor, Tudatos Magazin, Montázsmagazin, Epreskert, Litera-Túra Irodalmi Magazin, Generációnk Magazin, Nyugat – Balatoni Kalendárium. Több hazai és nemzetközi, főleg erdélyi honlapokon (pl. www.erdely.ma.ro és www.csikszentkiraly.ro).

Társszerkesztője a húsz éve megjelenő Kanizsa Antológiának.

Számtalan helyre hívták, hívják műsoros estre, író-olvasótalálkozóra. Verseivel, írásaival szerepelt már pl. Zalasabbar, Zalakomár, Murakeresztúr, Miklósfá, Rédics, Liszó községekben, Gyömrő, Letenye, Curgó, Nagykanizsa városokban (Kiskastély, Erkel Művelődési Ház, Kodály Zoltán Művelődési Ház, Honvéd Kaszinó, Halis István Városi Könyvtár), de köteteivel többször bemutatkozott már Budapesten a Krúdy Szalonban, a Zila Irodalmi Kávéházban, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Eötvös könyvtárában és a Sashalmi könyvtárában. 2003-ban megszervezte, és vezette zalai írók és költők közreműködésével Murakeresztúron az első Szertics László Irodalmi Alkotótábort és felelős szerkesztőként közreműködött több költészet napi, és egyéb kulturális és sport rendezvényen.

Irodalmi kurzust vezetett hátrányos helyzetű gyerekek Multi-Kulti táborában (2009. Nagykanizsa). Versei 2021-2022-2023 években érettségi tétel a Nagykanizsai Piarista Gimnáziumban. Közel húsz éven keresztül irodalmi előadásokat, megemlékezéseket, Költészet Napi beszélgetéseket tartott, versünnepeken zsűrizett több általános és középiskolában. (pl. Szivárvány EGYMI Nagykanizsa, Piarista Gimnázium Nagykanizsa, Zalakomár Általános Iskola) 2012. év Költészet Napján a Nagykanizsai Szivárvány EGYMI Iskola tanulói Koros Zsuzsa pedagógus vezetésével az iskola udvarára felsorakozva együtt mondták el Riersch Zoltán tavaszi verseit. A nagykanizsai Deák téri Felső-templomban telt házassal jótekonysági estet, adomány gyűjtést szervezett, szerkesztett, vezetett művészbarátaival a tragikusan árván maradt helyi Simon testvérpárnak. Szülőfaluja, Zalakomár amatőr művészeivel több alkalommal, adventi, húsvéti zenés, verses, zenés áhítatot varázsoltak több zalai templomban. Háromszor jelölték a Magyar Kultúra Lovagja címre 2005, 2021, 2022. években.

Tagja volt a Kanizsa Műhelynek, a Zalai Írók Egyesületének, és a Magyar Újságírók Országos Szövetségének. Alapító elnöke az Aranyecet Irodalmi, Előadóművészeti, Képzőművészeti és Zenei Egyesületnek. Jelenleg is tagja a budapesti Krúdy Gyula Irodalmi Körnek, a Napfény Rákbetegek és Hozzáértőjei Egyesületnek, a Mozgáskorlátozottak Egyesületének. Titkára a Takács László Irodalmi Körnek.

Negyvenhárom antológia, közülük a Kanizsa Antológia társszerzője.

A Raszter Könyvkiadó segítségével 2004 évben kiadott Minden idők csókja című antológiában Faludy György zsűrizte versét. Írásait több nyelvre (eszperantó, német, román, flamand, lengyel) lefordították.

Megosztott Primavera-díjat kapott 2005-ben, Mosoly-díj 2009-ben.

2008-ban Krúdy Díszoklevél.

2009-ben Budapesten a Krúdy Gyula Emlékbizottság a Kéhli Szalonban, Krúdy Gyula egykori törzshelyének dísztermében Krúdy díj bronz emlékéremmel tüntette ki.

2020-ban Nagykanizsa MJV Jelvénye kitüntetést kapott a polgármestertől.

2022-ben Krúdy Legenda díjat kapott.

Önálló kötetei:

Néha téved a költő (2002)

Murai szél (2004)

Kicsi kéz simul a kérges tenyérhez (2005)

Petróleumlámpák árnyékában (2006)

Barackvirág ivadéka vagyok (2008)

Arcomba hajolnak a csönd ágai (2008)

Fészket raktam Jézus tenyerében (2009)

Amíg van időm (2009)

Őszi könnyek nélkül (2010)

Murától a Potyli-partig (2010)

Az idő fogságában (2011)

A boldogság hangja (2015)

Emlékeimben keresem a menedéket (2015)

A régi ház előtt esti csendben (2018)

Tűzre lobban bennem az elmúlás (2020)

Egy vagyok a végtelennel (2021)

Forrás:

<https://krisztuskeresztten.ewk.hu/>

Ki kicsoda Zala megyében 2005

Who is Who Magyarországon 2011

https://hu.wikipedia.org/wiki/Riersch_Zolt%C3%A1n

SZOLNOKI IRMA

Apu barátja

Ha a szüleinket kérdeztük ki ő, csak ennyi volt a válasz: Apu barátja. Messze kimagaslott az emberek közül. Hatalmas, széles vállával pont úgy nézett ki, mint egy vízilabda-játékos. Még apámnál is magasabb volt. Széles mosollyal üdvözölt minket, ha összefutottunk az utcán. Lehajolt öcsémhez és hozzám, megsimogatta a hajunkat, de csak apámmal beszélgetett. Leginkább úgy, hogy mi ne értsük, miről sutyorognak. Megszoktuk már, hogy a felnőttek dolgai nem gyermekfüleknek valók, ezért félreállva vártuk, hogy befejezzék a mondandójukat.

– Anyu! Találkoztunk Apu barátjával – kiabáltuk, amikor hazaértünk, és be nem állt a szánk, milyen aranyos bácsi, mindig mosolyog, és milyen jó, hogy ennyire kedveli az apukánkat.

Apu barátja. Elfogadtuk a magyarázatot, nem kérdezősködtünk. Nevét sem tudtuk, ő apukánk barátja és kész, a többi nem ránk tartozik. Az idő múlása mégis miértekkel ostromolt, amikor úgy tizennégy éves lehettem. Gyakran láttam a városban, iskolából jövet. Mutató autóból szállt ki, férfiakkal parolázott, látszott, hogy bizalmas dolgokról beszéltek. Egy alkalommal öles vadgesztenyefa takarásából lestem meg őt. Elegánsan felöltözve állt a kocs mellett három férfivel. Lehetett látni, hogy feszült és ideges lett, amikor észrevette, hogy leskelődöm utána. Gyorsan odébb álltam, mielőtt a többi férfinak is feltűnt volna a kíváncsiságom. Otthon elmeséltem, amit láttam. Gyanús az a szép autó, az elegáns férfiak, akár egy krimi a tévében.

– Butaságokat beszélsz! – szólt rám apám ingerülten és kiment a szobából. A szép idill Apu barátjáról töredezni látszott. Bizalmatlan lettem és gyanakvó. Öcsémnek egy szót sem szóltam, nem akartam őt összezavarni, meghagytam hitében, hogy apánk barátja jó ember. Hallgatag lettem és figyeltem. Ahányszor összetalálkoztunk apám és barátja ugyanolyan kedélyesen beszélgettek, de a tekintetük árulkodott. Valami megváltozott. Szégyelltem, magamat okoltam, hogy a leselkedésem miatt a baráti viszony léket kapott. Kevesebb lett a beszélgetés, több az aggódó tekintet, ahogyan rám néztek mind a ketten, ha összetalálkoztunk az utcán.

– Anyu! Nem akartam semmi rosszat, csak kíváncsi voltam, mi dolga van Apu barátjának a szép kocs mellett, mert abból szállt ki, ő vezette – sírtam anyámnak, mert kínozott a bűntudat. Anyám nem szólt, csak bólintott, minden rendben lesz. Felvette a kabátját, leszalad a boltba, valamit elfelejtett a karácsonyi vacsorához. Na, még ez is, gondoltam magamban, hiszen mindig engem küldött, ha valamire még szükség volt. Itt valami nincs rendben! Agyam lázasan dolgozott, a tévében látott összes krimi minden bűnténye a lelkemben borzongott. Szidtam magam, holnap karácsony, és én, a szeret ünnepére mindent elrontottam a leskelődésemmel. Az ablakon bámultam kifelé, összetörten, tanácstalanul. Az ablak alatt az utcán, fiatal, szőke anyuka a kisbabáját ringatta egy babakocsiban. Gyakran láttam előttünk elmenni a kedves, szép hölgyet, mindennap erre sétált a csöppséggel. Most megérezte a tekintetemet, felnézett az ablakra, mosolyogva intett felém, majd tovább ballagott. Ettől még rosszabb kedvem lett. Az én anyukám soha többé nem fog így rám mosolyogni, tönkre tettem még a karácsonyt is.

Másnap akkora sürgős-forgásra ébredtem, mint amikor anyám rokonságát vártuk. Ők most nem jöhetnek. Mi ez a felfordulás? Anyám sietve hívott, váratlan vendégek jönnek, kell

a segítségem a konyhában. Na, még ez is! A fene ette az ilyen karácsonyt, hát nincs elég bajom?

– Nem akarok senki idegent! Így is nagy galibát okoztam, hagyj békén Anyu! – és duzzogva bújtam vissza az ágyba. Mire anyám bejött utánam, már zokogtam. Hüppögve kértem, ne jöjjön ide senki, nem kell vacsora, csak ülünk a karácsonyfa alatt, bocsássanak meg nekem és legyen végre béke a szívünkben. Anyám megsajnálta.

– Nagylány vagy már, ígérd meg, hogy hallgatsz róla! Amíg segítesz a konyhában, mindent elmesélek, de nem mondhatod el senkinek! Az öcsikédnek sem! Megígéred?

Naná, hogy megígértem! Pucoltam a krumplit, paníroztam a halat, mindenben anyám segítségére voltam, csak végre avasson már be a titokba, kik jönnek vacsorára! Apu és Öcsi a fát díszítették, majd a fa alá kerültek az ajándécsomagocskák, az asztal szépen megterítve.

A kopogásra apám nyitott ajtót, öcsém ámuldozva örvendezett.

– Apu barátja! Apu barátja az! – és boldogan szaladt elé. Apu barátja mellett az a szőke hölgy állt, aki a kisbabáját sétáltatta előttünk az utcán. Bocsánatot kértek a késésért, és mert a kisbabájukat nem hozták magukkal, de jobb lesz neki még otthon, a megszokott környezetben. Apu barátjának édesanyja vigyáz rá. Most fordítva tartottuk a karácsonyt a vendégek tiszteletére, akik azonnal az ajándékok átadásával foglalkoztak, nem várták meg a vacsorát. Apám egy üveg jófajta bort kapott, anyám Honleány fonalat horgoláshoz, öcsém egy mozdonyt a villanyvasútjához. Én életem első, saját kölnijét és egy csodaszép fésűt. Apu barátja szintén bort kapott apámtól, a kedves hölgy a kisfiának gyönyörű takarót, kis sapkát és rugdalózót kapott. Anyám horgolta, titkokban, amikor eltervezte az idei karácsonyt. A legnagyobb ajándékot készítette elő apámnak, mert ő már tudta, amit én bizonyítottam is a kíváncsiságommal, hogy ez a helyzet tarthatatlan, ez így nem mehet tovább!

Életünk legszebb karácsonya volt. Anyámnak köszönhattük. Ő beszélt meg a kedves szőke hölgygel szövetkezve, hogy a férjével együtt jöjjenek el hozzánk, amikor előző nap mondvacsínált okkal, elszaladt otthonról. Az ablakból meglátta a babakocsit és gyorsan döntött. A szőke hölgy pedig boldogan bólintott a meghívásra. Bár főzés közben én már megtudtam a titkot, mélyen magamban tartottam, hogy apámnak nagyobb legyen az öröme, amikor elmondja nekünk és meglátja az arcunkat. Apu barátjának nem engedte meg az anyukája, hogy apámmal találkozhasson. Tiltotta tőlünk is, de hiába. Nem lehet megtiltani egy fiúnak, csak azért, mert elváltak a szülei, hogy ne láthassa az apját, és ne találkozhasson a féltestvéreivel!

A legnagyobb ajándékot kaptuk azon a karácsonyon. Egy testvért, mert Apu barátja, nem a barátja, hanem a saját fia volt! A nagy fekete autó is magyarázatot kapott, mert a testvérünk egy nagyvállalat igazgatójának személyi sofőrjeként dolgozott. A szőke hölgy a felesége, a kisfia pedig apám első unokája. Nem lehet ennél szebb ajándékot adni karácsonyra! Azon az estén a sok becenevem mellé a bátyámtól is kaptam egyet. Egyedül ő hívott így, ez csak az ő kiváltsága lehetett. Jaj, drága Pista! Már csak az emlékeimben hallhatom, ahogy mosolyogva átölelsz, és a legnagyobb szeretettel kérdezed:

– Jól vagy, Csöpi pipi?

RIERSCH ZOLTÁN

Hallod? Mondják

A reggel megkérdezte,
miért mosolyog a Nap.
Kertlakó fekete rigók
széttárták szárnyaikat
a még felhőtlen kék felé.
Micsoda boldogság.

Hallod? Mondják.
A csend rettenetesen
hangos.
Hinnem kellene.
Mivel is jár az idő?
A megszaporodott évek?
Bölcsesség?
Megvilágosodás?

Tiszta hülye vagyok.
Fölkacag bennem
a mire vársz még.
A téren átsöpör az
ősz elő. Lassan,
rám tekint az alkony.
Leszáll a füst-szerű köd.
Összehúzott lombkabáttal
beleborzong a tegnap után.

Félálomban

Nem tudom hol vagyok.
A pokol bugyrában,
vagy odaát.
Tudom, de mégsem.

Amikor
évtizedes emlékeimben
keresem az – amikort.
Hogy is van?
Amikor látótávolságon belül van
az eljövendő igazság.

Mi az igaz?
Ha majd kibékülve,
az amivel,
nota bene, akivel
ki kellene békülnöm,
ki is békülök:
Nem vertem pofán,
aki pofán vágott.

Ágaim összezsavarodtak
a véletlenekkel.
Meg kellene óvnom
magamat – magamtól:
Még nem érdekel
az exitus.

Öreg fotelem öblében

Odakünn, az aranyárga, és kék-varázs után rászürkült a városra a Szent-Mihály havi alkony.

A bágyadt Nap rég túl a horizonton.

Imitt-amott egy, egy sötétszürke felhőt világítanak meg a felkelő ezüst fényű csillagok.

Az utcák csendesednek.

Néha egy öreg, kiszolgált sárga hatos harákol felfelé a Fő úti emelkedőn.

Az Eötvös téren egy magányos férfi sétáltatja a virgonc kutyáját.

A már lassan csípős kora-ősz becsukja a még nyitott ablakokat.

Kicsi Kodály utcai lakásom kicsi szobáját barátságossá teszi az idén először bekapcsolt langymeleg konvektor.

Fáradt vagyok.

Olyan jól esően.

Ülök öreg fotelem mély öblében.

Jól esik az ölelése. Mint ahogy jól esik egy hatalmas nyújtózkodás.

Ellazulok. Lecsukom szemem.

Alámerülök az emlékeimben.

Azt hiszem ezt az érzést mondják, boldogságnak.

Hogyan is tudnám elmondani a lassan elmúló közel egy év történeteit; az első fecskék jöttét.

A kék és fehér íriszek csábítását, a csodálatos kertszéi orgona-virágzást, a Huszti téri ágyások rózsáinak illatát?

A Felsőtemplom torony lakóinak a mindig éhes galamboknak szerelmes burukkolását;

a Deák téri fekete rigók, az apró verebek vidám fürdőzését a nyári zápor friss tócsáiban?

Hogyan is tudnám elmesélni ezt a csodás, talán az egyik utolsó, majdnem gondtalan, boldog nyaramat?

Hogyan tudnám elmesélni, amikor isten-tudja honnan jött pipacsvirág-szirom lakó, bűzkalász-szőke szárnyú, barna szemű Kis-pilke rászállt a vállamra, majd belefészkelte magát a tenyerembe; egy utolsó szerelmet ígérve már majdnem vénségemnek?

Már, rég nem lassan, de még élet-vágyakkal telítve bandukolnak hátralévő éveim.

Igaz, az a sok-sok letudott tavasz, meg a többi megvallatott év, megajándékozott, sok itt is fáj-jal, meg ott is fáj-jal, - Hmmm, igazából nem érdekel.

Hiszem.

Van még előttem, van még miért.

Amikor az aranyárga, langymeleg, rozsdásbarna, megszáradt leveleket táncoltató őszi szél végigsimogatja a már ráncos arcom; amikor megborzolja a mindig kócos, fehér lobboncom; tudom, érzem - élek!

Az emlékezés mindig széppé teszi a voltat;

még ha a fehér Kis-pilke időnként tovarebben, még ha az őszi alkony sejtelmes illata belesimul néha a krizantémok varázsába.

Akkor is.

Odakinn eleredt az eső. Érdekesen kopogtatja az ablaküveget. A fali óra kopogása hasonló mint a pulzusom lüktető ritmusa.

Kinyitom szemem.

Még egyszer egy jól esőt nyújtózkodva konstátálom, ami jó, az ennyi letudott nyár után is, jó.

Megszomjaztam. Kiszáradt a szám.

Kortyolok egyet az odakészített hamvas poharú limonádéból.

Jó. Nagyon jó.

Lassan pihenni térek. Igen, néha álmodni is szoktam.

Talán majd most éjjel is utolér, ami még visszavan.

Kinézek az ablakon. A sötétben nem látszik a délután varázsa. A Kis-pilke sem.

Lassan éjfél.

Odafent, a Hold sarlója mellett, úton van a Göncöl szekér.

Forrás: RIERSCH ZOLTÁN facebook-oldala

<https://www.facebook.com/rierschzoltan>

VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF

Ködexpressz

Harminc éve élek itt,
De még mindig a vasútállomásra
Megyek ki, ha magányra vágyom –
Nem várok senkit,
Nem utazom sehová,
Nem akarok látni senkit,
Ülök a parkoló kocsiban,
Kezemben könyvtárból kölcsönzött
Könyv, olvasnék, de nem megy –
Brassóból Budapest Keleti pályaudvarra
Tartó vonat érkezik a 2. vágányra –
Hát persze, hogy menekültem ide
Valahonnan, ahogy mondani szokás
„Új életet kezdeni”, ami természetesen
Maradt a régi: elvagyódás, álmodozás,
Parizer és piros arany, száraz kenyér
A lakótelepi szobakonyha kamrának
Csúfolt másfél négyzetméterén –
A vonat Budapest Keleti pályaudvarig
Csak Mezőtúr és Szolnok állomásokon
Áll meg, az előtt lévő kocsik csak helyjeggyel
Vehető igénybe –
Hát igen, az akarat nélküli ember
Szívét hiába is öltözteti díszbe, gyászba,
Harang és harag híján alszik a pusztá –
Kerékpárszállítás kerékpárjeggyel az arra
Kijelölt kocsikban lehetséges –
Örök vágyakozás az indulási oldalon,
A meg nem érkezettek bárgyú mosolya –
Nemzetközi forgalomban helyjegy váltása
Kötelező –
Ködexpressz, nem állok ablakaiban –
Kérjük, a vágány mentén vigyázzanak.

VÁNYAI JÓZSEF: *Ama napok után* c. verseskötetéből

KOLUMBÁN JENŐ

Végtelen idő

Rémekkel körbe kerítve
félelmek őrzik az időt.
A bizonytalan jelenben
nem tervezheti a jövőt.

Örült pillangóként repked
a búzló trágyadomb fölött,
és az élettől is retteg
két éber álmodás között.

Kőről a köre ugrálva,
a veszély mindig körkörös.
De maga miatt lesz árva,
mert a magány örökös.

Kezet nyújt a tüskés ágnek.
Reménykedik, hogy jó barát,
s új sebet szerez magának.
Újult fájással megy tovább.

Választásaid

A földről csak a horizontig láthatsz.
Emelkedj föl a nagy hegyek fölé.
Mondj búcsút a kiégett pusztaságnak
felhőket habzsolj, rakd magad köré.

Faragd a fényt, és fújd szét a sötétet!
Maradj magadra mindenek felett!
Röhögj, amikor a buzgó kretének
koholt vádakkal bekerítene.

Érezd karodban a pusztító erőt,
vagy süllyedj bele híg, búzló sárba.
Éjjel forogva gyűrőd a lepedőt?
Gondold azt, hogy csak magad vagy árva.

Csak te magad élsz a Földön, egyedül.
Nincsen körötted se ember, se isten.
Vetélt vágyad füledbe dalt hegedül.
Ki téged megmentsen, már az sincsen.

KOVÁCS LÁSZLÓ (Kovycs)

A régi ház

Üresen áll már az öreg, vályogfalú ház,
az utolsó meszelés pereg a falakról.
A múltat őrzi a repedezett a fala,
a szúette gerenda, a padlásfeljáró.
Régen volt felmázolva a döngölt földpadló.

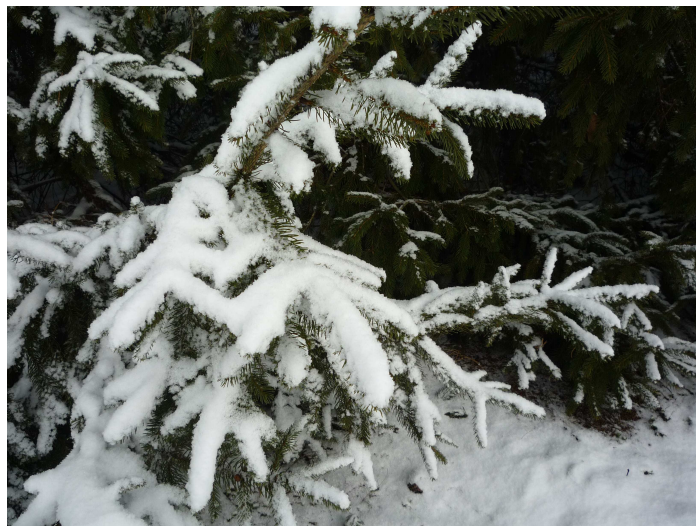
A berendezéseit elhordta a falu,
nem maradt csak egy vén, öreg szék és az emlék.
Jó mamám arca, ki e széken ült és mesélt.
Egy elemi osztályt végzett, de bölcs volt, öreg,
én meg lehettem tán' akkor olyan hatéves.

Madzaggal kötötte ő fel a szemüveget,
– én akkor még nem tudtam –, jobbra bíz' nem tellett.
Olvasta a könyvet, legtöbbször a Bibliát,
mindig jóra tanította ő az unokát.
Istenem, de rég elvesztettem a nagymamát!

Élet messze sodort tőle és a falumtól,
a fejemre ezüstöt hintett már az idő.
Megviselt, mint e házat a múltó esztendő.
A régi ház megöregedett, nem lakják már
csak régi évek, emlékek, pókok, egerek.

Itt ülök magam, néha csak a múlt moccan itt,
nyikkan az öreg ajtó, - a szemem rátekint -,
úgy, mint aki nagyon-nagyon vár még valakit.
A Nagyit. Jó lenne, ha belépne úgy, mint rég,
elhalmoznám szertettel, megcsókolnám kezét.

Csókolnám azokat a ráncos, vén kezeket,
vissza tudnék adni abból, mit tőle kaptam.
A szeretetet. Megköszönném, hogy újra itt
hatéves lehetek. A vén házat elhagyom,
érezem, itt hagyok most valamit: A szívemet.

Fotó: DARVAS JUDIT

SZABÓ JUDIT

Várákozás-vágyakozás

Cirógat a zúzmara
csipke köntöst húz oda,
körbeölel, ringat, nyugtat,
jégbe vonja vágyainkat.
Kacér, ledér kristály palást,
kitakarja az akarást,
betakarja álmainkat,
körbeszövi szárnyainkat.
Várni kell még, vágyini napra,
langy melegre, a tavaszra,
s lassan majd enged a fagy,
a zúzmara is majd leolvad,
felenged a test, s a lélek,
libbent fátylat, lebbent létet,
szép kikelet újra ébred.

Ólompihék

Jéglehelet harsan át a légen,
hófehérre fagyott, dermedt halmokon,
megreccsen a zord szél, süvöltve rivalló,
cafatokra tépi rémült sóhajom.

Bennem károgyva búsuló fények,
lopják el belőlem a fáradó napot,
fémes szürke kóccal némán betakarva,
egy reszkető felleg szótlán gomolyog.

A tél kegyetlen ajkán feltűnik az óhaj,
bekebelezné magába az elnyűtt életet,
hanyatló, szétfagyott, jégmarta világból
kiszípolyozva a lélek-meleget.

Jégszilánkkal karcos fakó felszínére,
zúzmarás arcával bámul rám az ég,
az életritmus lassú, az álmait járja,
mint szótlantul tántorgó ólompihék.

KETYKÓ ISTVÁN

A tengert hozd haza

A tengert, azt hozd haza ajándékként
finn rokonainktól;
ne az ezer tó lapuljon szemed táskái mélyén,
hanem a tenger –
hozd a szaunák forró gőzét
nyír-söprők fehér sóhaját
loccsints izzó kő-arcomra a tenger állott vizéből
és még hozd haza a zöld parkokat;
a hulladékot soha nem látott tiszta utcákat is.
Majd várlak könnyű kartonruhában
Ferihegy betonján
s ha kibomlik a felhőkből a kék FINNAIR-gép
a tengert rázd ki először zsebkendődből,
ha visszaintegetsz vele a piros busz ablakából,
miközben átcsapnak fölöttem házmagasan
szerelmed ismerős forró hullámai.

Szerelmed parazsával nyelvemen

És elfehérednek majd arcaink, mint túlhevített
acélpengék
szerelmed parazsával nyelvemen kibírom ezt az
áldozást,
mert tömjénfüst terül ágyunk fölé
és elfelejtjük gyorsan a kínos gyónást-
tedd homlokomra kezed és meglátod szememben
forró hitem: nekem te jelented a feloldozást
add, hogy rakéták gyúljanak mindig,
ha tenyered finom siklórepülésben
száll combomra és nyelveden szent ostyaként
omlik szét a kívánt szó: szeretlek!

CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET

Haikuk

szemem tükrének
varázsában megfagyott
fagyöngyök ülnek
*

hófehér lepel
alatt eltűnt lábnyomok
múltnak vánkosa
*

az esti éjben
szűzfehér imák szólnak
érted és értem
*

szemeimben az
elmúlt karácsonyoknak
emlékredői
×

szívemben most az
ünnep letisztult fénye
lélekszárnyalás
*

alkonyi fényben
meddő emlékek ülnek
alélt ágakon
*

lánggra lobbantott
vágynak tüzelik fenyők
dermedt lombjait
*

sziklacsúcs feszül
álmodó fenyők ölén
Isten tenyerén
*

fénykeresztben lóg
a nap, letérdepelnek
szűz-fehér imák
*

néma kiáltás
a csend amely magába
zárja önmagát
*

félelmeink zárt
falán körmeink hagynak
véres karcokat

szememben ragyog
kettőnk csillagrendszere
végtelen álom

Szombat este

A kinti sötét, mint valami
fekete csahos kutya
falja a holdat, sejtelmes
árnyak a göcsörtös faágak,
nyugtalanítóak a léptek,
idegremegés a sarki lámpa.
Autótülkölés a csend,
s homályos szellemekként
imbolyognak az emberek.
Mélán kushadnak a házak,
szemük fáradtan csukva,
nem látni be, mit emészt
gyomruk a szombat estében.
Vasárnap reggelre (talán)
kivirágzik az égbolt.

NAGY JÁNOS

Point of no return

fekete nap, alagút szédületes sebességgel, acélizmok, várakozik a türelmetlenség, át izzadva a kipúderezett arc, suttog valaki, az arc eltorzul, valaki jön, egy alsószoknya felvillan, vagy inkább jelmezek, vagy meztelenség, különös szétzúzott zongorák, összetört írógépek, megjelennek a szavak, szerelem ébredez a vackán, papok imádata, apácák körmenete, az égbolt felhőtlen, tengerkékre tisztult, egyébként nyugalom, csend, a barátok emléke marad, rák vagyok, tapogatódzom előre, hátra, szaglászom, tudtam – itt vagyok, a tenger végtelenje sose hagyott el engem, de ez itt a híd közepe, s én kóbor zsoldos vagyok, ezeken az üres folyosókon vándorolva, galambrajok és citromlepkék repülnek a túlélések színterein, aztán rövidülnek a napok, a hetek az évek, lassanként 'point of no return', a veszély marad, akár továbbmész, akár visszafordulsz, az ember megérkezik, innen vagy túl, vagy belepusztul, földalatti árnyékok villódnak, a víz langyos, délután a tenger kéken zokog, költözöm, kiárusítok, lakást, várost, országot cserélek, új és újabb bőröndökbe pakolok elhasznált érzéseket, újra tapasztalni mindent, a csókot, az összes pózt, a hosszabbítást, az ölelés mézárszékét, a gyertyaláng ellobban, a szavak a torkomba dagadnak, röpcédulák, a papír szétmállik a kézben, az ablak jégvirágos, a táj illúzióba menekül, kizárólagos idő, a távolban világítótorony, a szigetek között a hajó zátonyra fut, madaraim a roncsok felett, neszt hallok, kinyitom a bőröndöket, jóformán üres mindkettő, a kimenő utakat eltorlaszolta a hó, a vonatok sem indulnak, a repülőtér sem fogad, eszembe jut mik veszték oda a tűzben, lassan valami összetörik, véglegesen

Ébredés

1.

Szobámba –
a szerelem hideg tárgy
jelmezét levetve
egy pusztuló arc

Csont fehér virágok
az emlékezetben
január-naptáram
betűivel szemben

Ébredés –
peron-szürke végtelen

2.

Beszélgetünk –
mint folyó partjai
Csend-levél
halotti verejték a szó
Mellünkön éjszaka csillagai
elkészt szél
Végtelen szerelmünk
véres lepedői

3.

Arcom ráncaiban
összegyűlt éveink
levélfoszlányok
fekhelyek
Karcsú vagy és védtelen
némán a világgá szűkült falak között
Hattyú-ruhájú a harcód

A. TÚRI ZSUZSA

(emlék)

ő sem a régi már
megöregedett
nem lehet lerázni
ugyanazt hajtogatja mindig
kicsit megszépítve a dolgokat
vagy dramatizálva
vagy önmagát sajnálva
vagy ellentmond saját magának
és egészen mást mond
mint addig
vagy húsz perccel azelőtt
hiába kérem
nem hallgat el
sőt
az áhított csendben
kiabál és nem hagy pihenni
majd haláloz után pihensz
nevet néha rajtam

éjszaka is felébreszt
és mesél
beszél
számonkér
hol molyirtó szaga van
hol rózsza
hol tenger
régén lezárt szobákba is bemászkal
csak úgy
kulcs nélkül
ki nem rakhatom
mégiscsak hozzám tartozik

néha elgondolkozom
mi lenne ha nem lenne
talán lenne más
aki nem hagyna aludni
követne mindenhova
követelőzve
szemrehányó tekintettel
ezerszer elmesélve ugyanazt
ezerféleképpen

BÖRÖCZKI MIHÁLY

Maradásotok

A melegükhöz futva-lótva,
s a verejtékkal elbajlódva
dobódzom álmuk jó ízén,
s mint rossz szavaimat a strófa,
a halál összegombolózza,
hogy éjjel omlódik a fény.

Két éve múlt, hogy messze mentek,
s csak tegnap volt, úgy összementek
a nyújtózkodni röst napok,
még magyaráztatják a szentek,
és regulázzák rám a rendet,
de hideg kezet markolok.

És semmi nem történt azóta,
az idő szokott útját rója,
a harang kong a nap delén,
a maradásuk lelkeim óvja,
és trükkös távozásuk óta
úgy élnek bennem, ahogy én.

Szerettek engem, én meg őket,
a levegőmmel összenőttek,
itt szuszognak a mellemen,
jaj, hadd maradjak jó erősnek,
amikor éjjel kergetőznek
a bokrok szúrta földemen.

Én még a régi utat járom,
mint barom, kinek nyűg a járom,
de bőrén nem lel jót a kín,
itt tartom őket mindenáron,
mert olyan elevennek látom
utolsó távozásaim.

Ülök a régi asztal mellett,
mit Isten egykor mellénk ejtett,
és tapogatok, mint a vak,
a hang tülekszik, az a rejtett,
mit koccintásuk itt felejtett
a pohár feltjai alatt.

Forrás: Böröczki Mihály Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/boroczki.mihaly>

FÖLDES DY GABRIELLA

Majdnem három hét Mexikóban

Fanni és Ádám mindketten tősgyökeres debreceniek voltak, de Budapesten kaptak állást, itt jöttek össze. Korábban ugyanabba a debreceni gimnáziumba – sőt osztályba! – jártak, de akkor nem történt semmi közöttük, fel sem figyeltek egymásra. Mindketten mással jártak, a szerelmek jöttek-mentek, de kikötni egyiknél sem sikerült.

Még csak a húszas éveik második felében jártak, de szerintük itt volt az ideje a kötelező családalapításnak, házasságkötésnek. Fanni egy tudományintézet könyvtárában dolgozott, de csak jobb híján, mivel négy nyelvvizsgálója is volt (a franciához bölcsészkar diplomája is járt), Ádám pedig a híres martonvásári mezőgazdasági kutatóintézetben. Pesti albérletéből naponta külön busz hozta-vitte a munkahelyére, ahol kísérleteket végzett, kukoricafajták nemesítésével foglalkozott. Nem Pesten futottak össze – ahol mindketten laktak –, hanem egyszer debreceni hazalátogatásuk alkalmával a vonaton kerültek egy kupéba.

Mivel régről ismerték egymást elég jól, és túl voltak a korai szerelmeken, hamar egy irányba fordultak a dolgok. Mindössze fél év kellett ahhoz, hogy közösen elhatározzák: hamarosan összeházasodnak. A Debrecenben élő szülők – bár nem így képzelték gyerekeik házasságát – egyből támogatták az egybekelést.

Mindkét részről készültek az esküvőre, amelyet a Batthyány téri Szent Anna templomban tartottak nagyjából tíz évvel a rendszerváltás előtt. Innét hajtottak taxival a budai vár akkor igen divatos Úri utcai házasságkötő termébe a polgári esküvőre. Fanni ruhája különleges volt, távol állt tőle a hófehér uszályos, fátyolos koszorús esküvői szerelés, ezért mélyzöld nehézselyem anyagból készült bokáig érő ruhát viselt, amihez sötét ciklámen színű túsarkú cipőt vett, egy szál sötétlila virágot tett a hajába, és esküvői csokra is ezt a színt mintázta.

Az ifjú pár néhány napra nászútra indult Sopron környékére, hazatérve beköltöztek Fanni Csalogány utcai másfél szobás öröklakásába, amit alig több mint egy éve vásároltak a lány szülei. Fanni családjának Balatonbogláron is volt nyaralója már ősidők óta, a luxussyaraló ráadásul a Balaton közelében épült, három család is kényelmesen elfért benne egyszerre. Ádám szülei nem voltak ilyen jól elerestve, a debreceni lakásukon és egy használt autón kívül nem volt vagyonuk. A fiú mindössze a doktori címét és a kutatói állását vitte bele a házasságba. Erről azonban nem beszélt egyik fél sem, sőt a szülők sem hozták szóba azt, hogy ki mennyi vagyonnal rendelkezik, melyik gyerek, illetve szülő gazdagabb a másiknál.

A tulajdonviszonyok illetve az anyagi tehetőség nem játszott szerepet a házasság létrejöttét illetően. Fanni egyébként is elhatározta, új állást keres magának, olyant, ahol a nyelvtudását meg is fizetik, sőt beiratkozott a jogi egyetemen esti tagozatra, mert két diplomával, négy felsőfokú nyelvvizsgálóval megduplázhatja jelenlegi alacsony fizetését az utált könyvtárban.

Fél éve voltak házasok, amikor Ádámot a főnöke kitüntette egy ösztöndíjjal. Öt hónapos mexikói tanulmányútra küldte, ahol közlőrl tanulmányozhatja a kukoricatermesztést a nagyhatalomnak számító Mexikóban, ott is a fővárosban. Az ösztöndíj csak a kutató személyére szólt, feleségnek, vele utazónak nem biztosított sem szállást, sem ellátást.

Fanni dúlt-fúlt mérgében, ő is akart menni Mexikóba. Feltett szándéka volt, hogy minden áron elintézi, Ádám után fog menni. Nekiállt megkeresni azokat a járatokat, amelyekkel viszonylag olcsón el tud jutni Mexikó Citybe. Ez 1980 körül még nem volt egyszerű dolog.

Előbb érvényes útlevelet, két vízumot kellett beszereznie, végül pedig talált egy lengyel légitársaságot, amelyik Varsóból New Yorkba repíti, ahol átszáll egy Mexikóba tartó gépre. Fáradhatatlanul haladt célja felé, hamarosan megvolt minden, közben Ádámot értesítette a fejleményekről, és kikötötte, a férfi intézze el, ő is az intézeti apartmanban aludhasson úgy, hogy kérjen egy kétágyas szobát az eddigi egyágyas helyébe. A repülőjegy oda-vissza árát a gazdag szülők állták, a kint-tartózkodás költségeiről Ádámnak kellett gondoskodni.

Fanni utazása és kint léte Ádám öthónapos ösztöndíjának a közepére esett. Természetesen örült, hogy ifjú felesége utána utazik tűzön-vízen át, de ő is tudta, hogy ebben az egzotikus ország látványa iránti kíváncsiság dominál, és nem a férj iránti olthatatlan szerelem. De Fanni kéréseit teljesítette, elintézte a kétágyas szobát, szerzett étkezési jegyet, belépő kártyát, a fogadásokra való meghívásokra is szerzett jogot a feleségének. Mikor élete párja kétszeri átszállással megérkezett a főváros repterére, boldogan ment elé, a kutatóintézet személyzeti kocsijának sofőrje vitte ki a férjét, és hozta őket haza, az apartmanba.

Vacsorázni az első nap egy közeli étterembe mentek, elég lesz másnaptól az intézeti kosztot igénybe venni. Ádám már a vacsoránál szólt Fanninak, sajnálja, de nem tud vele napközben várost, illetve műemlékeket nézni, mert minden hétköznapi későig bent kell lennie a laborban, vagy az ültetvényeken. Így Fanninak egyedül kellett eltölteni az időt estig, némi pénzre is volt szüksége, hogy közlekedni tudjon. Pénzt vitt eleget, még örült is, hogy nem kísérgeti majd senki bókálászása közben.

Másnap reggel Ádám korán elment az intézetbe, Fanni bepakolta a szekrénybe Pestről hozott ruháit, a legszebb nyári ruháját vette fel, fehér alapon nagy virágmintás díszítéssel, felvette színes gyöngyét, bokaláncát, hatalmas szalmakalapját, napszemüvegével, térképpel felszerelve elindult az óvárosba. Az idegenforgalmi látnivalókról szinte mindent tudott, már otthon elolvasta, mi hol van, és mit kell tudni róla. Csak néhány buszmegállót kellett tennie, leszállt, és gyalog folytatta az utat. Meglepően hamar beért a város főterére, amely már akkor a világörökség része volt minden egyes helyszínével, katedrálisával, az elnöki palotával, városházával. A teret az tette igazán különlegessé, hogy mindezek az épületek az aztékok által itt hagyott épületmaradványok köré épültek. Még látható annak az útnak egy kis részlete, amelyen Hernan Cortez 1519-ben alig több mint 300 katonájával bevonult, és elfoglalta a várost.

Fannit lenyűgözte ez az ötszáz éves emlékhely, amely azóta jócskán megváltozott, hiszen annak idején itt mocsár volt, és pallókon kellett bevonulni a lovon közeledő hadseregnek. Mára feltöltötték a mocsarakat, és iszonyatos nagy házak, fényes paloták épültek a helyén, nem törődve a terület földrengésveszélyével, a nem biztonságos talajjal. Leült a pompás barokk katedrálisban, a sok aranyozás, fafaragás, márvány padlózat után észrevette, hogy egy hatalmas inga lóg a mennyezetről, amely a kövön lévő papírra rajzolja az épület mozgásait. A katedrális az utóbbi 300 év folyamán – a mutató szerint – 90 cm-t vándorolt bal felé eredeti helyéhez képest.

A hatalmas főtér közepén tablókát vett észre, mikor odament, kiderült, hogy Mexikó történelmének kiemelkedő személyiségeiről készültek. Volt köztük politikus, sportoló, államfő, szabadságharcos, művészek, köztük a Frida Kahlo és Rivera festő házaspár, és ott volt a képek között Trockij, akit 1937-ben Mexikó befogadott politikai menekültként, majd három év múlva jött a katalán bérgyilkos szovjet parancsra, és kivégezte.

Fanni megéhezett és el is fáradt, el kellett volna buszoznia a kantinba, ahol a kutatók ebédeltek, hisz jogosult volt a „vendégebédre”. Ehelyett beült egy kávézóba, citromlét és erős presszókávét rendelt. Fél 3-ig kell beérnie a kutatóba, hogy ebédet kapjon. Már éppen indulni akart, amikor hirtelen eleredt az eső, nem tudott kimenni a szabadba, meg kellett várnia, amíg eláll. Kijöve a kávézóból, keresett egy buszt, hogy mehesse ebédelni, ám a 96-os járat megállóját nem találta sehol a környéken. Még kérdezősködött is, de azt mondták többen, hogy ez a busz másfelé közlekedik.

Dühében egy utcai árústól vett egy óriás szendvicset, és az Antropológiai Múzeumba vette az irányt. A mexikói őskultúrákról sokat olvasott, most végre együtt láthatja ezeket, szigorú időrendben, illusztrálva jellegzetes tárgyaikkal. A múzeum épületét a gyűjteményhez tervezték, és nem fordítva. Viszonylag új volt még, kifejezetten az őslakókra koncentrálva, néprajzukat, antropológiai sajátságait bemutatva: Teotihuacán, olmék, tolték, azték, maya. A bejáratnál kőből faragott életfa fogadta, eszerint öt alvilág és tizenhárom felvilág létezik, mindez szimbolikus jelekkel ábrázolva. A múzeumi tárgyak közt legtöbb a térkép, szerszám, viselet,

épületmaradvány, falfestés, illusztráció. Káprázatos volt mindez egy Európából jött bölcsésznek, akit érdekelt a kultúrtörténet, tanulta is, kíváncsi is volt mindarra, amit látott.

Megállt egy hatalmas azték naptárnál, amelynek logikáját képtelen volt felfogni, amikor egy kreol bőrű fiatalember állt meg mellette. A férfi harminc éves lehetett, kisportolt, hullámos hajú, kifejezetten csinos külsejű. Álldogáltak mozdulatlanul, majd a fiú szólalt meg spanyolul. Fanni csak kicsit beszélt ezen a nyelven, de értette, hogy megszólítóját mi érdekli. A helybéli fiatalember kiszúrta, hogy külföldi, de nem tudja, melyik országból jött. Fanni hiányos spanyolja miatt egyből franciául válaszolt kérdezőjének, ezen a nyelven tudott a legjobban az idegen nyelvek közül. Nyert, lovagja franciául is beszélt, nem is rosszul.

Tíz perc beszélgetés után minden fontos dolgot tudtak egymásról. Juan egy előkelő spanyol családból származott, jómódúak lettek, amióta ősei Mexikóban telepedtek le, a család meggazdagodott. Ő szüleinek egyetlen gyermeke, amolyan „utolsó sarj”. Ha nem lesznek gyerekei, kihal a család ezen ága. Fanni érdeklődött tanulmányai, munkája iránt, a válasz elég szűkszavúra sikeredett. Juan ugyan műegyetemet végzett, de nem érdeklik a műszaki tudományok, nincs állása, saját vagyonát éli fel, amit még nagyszüleitől örökölt. Juant is nagyon érdekelte beszélgetőtársa „státusa”, kicsit csalódott volt, amikor meghallotta, hogy férje van, aki ráadásul ösztöndíjjal tartózkodik itt, felesége pedig csak rövid látogatásra jött hozzá. Fanni nemzetisége kissé zavarba is hozta, hirtelen a francia „hongroise” [magyar] szót nem tudta hová tenni. Aztán rákérdezett: „mint Puskás, a focista?”

A múzeumot végigjárták, de már nem a tárgyakra figyeltek, hanem egymásra. Búcsúzás következett volna, amikor Juan meghívta Fannit ebédre (ekkor már elmúlt du. 3 óra!) egy közeli étterembe. Némi habozás után Fanni igent mondott, beültek egy előkelő helyre.

Kiváló volt az ebéd, közben megállás nélkül saját magukról, közös érdeklődési témáikról beszélgettek. Juan helyzeti előnyt élvezett, hiszen otthon volt, többször is felajánlotta partnerének, szívesen megmutatja neki Mexikó látnivalóit Fanni itt-tartózkodása idején.

Fanni – bár nagyon tetszett neki a fiú felajánlása - élvezte a fiú társaságát, de rossz érzése támadt, vajon Ádám, mit szól mindehhez, egyáltalán, mit mondjon el neki mindebből, hogy féltékenység ne üsse fel a fejét? Zavarban volt, okosan akart viselkedni, legalább annyira, mint az okos lány a Mátyás király mesében. Valóban vonzotta a szituáció, szívesen tartott volna Juannal, akár még Acapulcoba is, tetszett neki a lezserség, az aranyifjú életvitel, és tetszett a férfi fehér öltönye, udvarias modora, jó franciatudása. Az ő Ádámjának érdemei e pillanatban unalmasnak, szegényesnek tunktek új barátjával összehasonlítva. Elfogadta a másnapra szóló meghívást. Oda mennek Juan kocsiján, ahová Fanni szeretné.

Ádámnak egyelőre nem szólt kísérőjéről. Nem tudta, hogy adja elő közönyös módon a vele történeteket. Félt, elárulja magát. Inkább arról beszélt, mit akar még megnézni a fővárosban. Sőt, kérte, hogy mondja le az ebédeket, hisz napközben nem tud a kantinba menni ebédidő tájban, sok időt veszít vele. Férje kicsit furcsállotta, hogy inkább utcai árústól, vagy gyors étteremben akar enni, de ráhagyta. Egyelőre nem volt közös programjuk az intézetben, a harmadik héten lesz majd egy fogadás, oda mindenképp el kell menni mindkettőjüknek.

Másnap reggel 9-kor a Múzeum előtt találkoztak Juannal, a fiú mosolyogva várta egy metal kék Mercedesszel. Az autót az apjától kérte el, mert neki csak egy használt Rover kocsí volt a tulajdonában, azt snassznak találta Fannihoz. Elindultak, Fanni rábízta magát Juanra, bár voltak tervei, mit kellene megnézni, de Juan nem kérdezte. A férfi átnyújtott a partnerének egy jegyzetlapot, amin az ország nevezetességei voltak felsorolva. Felül a főváros látnivalói, lejjebb a vidéken található őskultúrák. Pár perc csend állt be, aztán jött a kérdés: „*Ennyi helyre akarsz elvinni? A távoli helyekre biztosan nem mehetünk, mert azokat nem lehet egy nap alatt megjárni. Éjszakára nem maradhatok sehol máshol, a férjem gyanút fog, még nem is szóltam neki rólad.*” Juan rezzenéstelen arccal válaszolta, hogy azért megpróbálhatják a távoli helyeket, hátha elengedi Fannit a férje, hisz ő dolgozik, és nem tud a feleségével foglalkozni.

Újabb csend, Juan szólalt meg: „*Hogy viszonyulsz a kegyhelyekhez? Elvinnélek a Guadalupei Szűz Máriához, ez a kontinens leghíresebb zarándokhelye. Én katolikus vagyok, de rólad e tekintetben nem tudok semmit.*” Fanni bólintott, menjenek, ő is katolikus.

Guadalupe nem volt messze a belvárostól, mindketten gondolataikba merültek útközben. Ezen a napon kevés látogató járt a zarándokhelyen, huszonötezres tömeg legfeljebb dec. 9-e környékén szokott összejönni, ez a búcsú évfordulója. 1531-ben e napon jelent meg Szűz Mária egy mexikói indián fiúnak, Juan Diegónak, akit az Istenanya templomépítésre kért. A jelenést egy festmény őrzi ötszáz éve, és nem halványul azóta sem. Fanni lovagja tehát erről a fiúról kapta mindkét keresztnévét! Meglátogatták a régebbi barokk, és a modern kör alakú templomot, végül a mögöttük kialakított hatalmas platót, ezen állnak a zarándokok, akik már nem férnek be a két templomba. Fanniban átfutott a gondolat, hogy a jelenés egybeesik a spanyol hódítók bejövételével, ezért mindig is többféle módon értelmezték a jelenséget, az ateista történészek teljes egészében tagadják, mivel ez a hódítók sikereihez járult hozzá, akik hivatkozhattak arra, Isten általuk hozta el a kereszténységet Mexikóba. Most nem foglalkozott azzal, kinek van igaza, a történészeknek, vagy a csodában hívőknek.

Egy kellemes kerthelyiségben ebédeltek napernyő alatt. Megbeszélték a soron következő programokat, de mivel másnapról hétfőre jött, az összes többi látogatást a következő hétre tették. A hétfőjét a házaspár együtt töltötte, Ádám főnöke meghívta őket ebédre, a hétfői házukba. Fanni egyelőre élvezhette az imádott hölgy szerepét, akinek lovagja szigorúan plátói szerelmet táplál iránta, és soha nem merné átlépni a megengedett határt. Kényelmes volt a helyzet, hisz nem kellett „a megcsalás bűnébe esni”, és Fanni nem is gondolkodott el azon, ha Juan a következő héten követelőzne, mivel térne ki előle. Nemleges válasz esetén bizonyára vége szakadna a luxus kirándulásoknak.

A hétfői főnöki rutinlátogatás igazán jól sikerült, de Fanni fejében lovagja, „az utolsó sarj” képe és mondatai jártak. Az ő társaságához képest mind az ebéd, mind a spanyolos birtok, amit itt *haciendaként* emlegettek, unalmasnak tűnt. A házaspárral angolul társalogtak, Ádám ezen a nyelven tudott legjobban, Fanninak a nyelvváltás nem jelentett problémát. Emellett alig várta, hogy hétfő reggel legyen, és újra beülhessen Juan Mercedesébe.

Az elkövetkező hét Fanni életének legszebb napjait jelentették. Az öt napból négyben egy közeli városba kocsikáztak, megnézték az ottani látnivalókat, de este 6-ra mindig visszaértek, hogy Fanni időben otthon lehessen. Ádám is nagyjából ez időtájban ért haza a kutatóból. Jártak a főváros melletti Teotihuacan óriás piramisainál, Taxcóban, az ezüstvárosban, közben az útról csodálhatták a Popocatepetl vulkán intenzív füstölgését, látták Puebla város Szt. Domonkos templomának Rózsafüzér kápolnáját. A fővárosban a Siqueiros Kulturális központba látogattak el, ezt a kupolás épületet kívül-belül a névadó mexikói festő tervezte és festette ki szórópisztollyal. A pénteki napra jutott Cuernavaca városa, ahol a híres német természettudós, Humboldtnak szobra áll, mögötte a tudós egykori háza, jelenleg múzeum. Megnézték az itt található hatalmas Hernan Cortez nyaralót, ami inkább erődtábornak látszott, előtte a hódító szobra. Bemenni azonban nem lehetett.

„Lovag és szép hölgy” ezen a héten közelebb kerültek egymáshoz, de nem történt semmi meg nem engedett cselekedet. Jól érezték magukat egymással, de lehettek volna akár rokonok is, nem fogták egymás kezét, nem bújtak össze, annál többet nevettek. Sokszor megkérdőjelezték egymás ismereteit, vitatkoztak mindenben, ami szóba került. A következő hétfőjét ismét külön töltötték, Ádámékat egy kollégája repülőútra hívta a Yucatán félszigetre, nevezetesen Méridába, mert ennek közelében van Chichen Itza, a maya kultúra központja. Ide muszáj volt elmenni, ha már Mexikóban vannak.

A sportrepülőn való utazás önmagában is különleges volt. A pilótával együtt öten ültek a gépen, nem is volt több hely benne. A gépből jól lehetett látni a kopár mexikói tájat, a közbülső városokat, a Grijalva folyót, amely észak felé folyik. A négyórás út a sportrepülőben kényelmetlennek volt mondható, ám a maya kultúra kárpótolt mindenért. Lenyűgöző teraszos

piramisok, Labdajátékok tere, Koponya-terasz, a Sasok házán emberi szíveket marcangolnak, a Jaguár templom oldalain látható domborművek többsége véres áldozatokról, levágott fejekről szólnak. A romváros a teljes maya életvitelt mutatja be, amelynek középpontjában az isteneknek felajánlott emberáldozat állt. A kicsit félreeső mocsaras kútban eddig tizenhét emberi csontvázat találtak. Démoni volt az élmény.

Hétfőn Juan nem vidékre vitte Fannit, hanem megmutatta családi házukat az előkelő kertvárosban. Szülei nem voltak otthon, csak a bejárónővel találkoztak, aki nagytakarítást végzett a házban. A takarítógép hangja zavarta az „úrfit és hölgyét”, ezért a kertben ültek le egy napernyő alá. Most beszéltek először kettejük kapcsolatáról, arról, hogyan legyen tovább? A beszélgetés kellemetlen volt Fanninak, mert valamilyen szinten vallani kellett, mit is akar a továbbiakban. De ügyes volt, és kikerülte a nyílt színvallást, pedig vésszen közeledett a hazautazás ideje, tíz nap múlva utazik haza, Magyarországra. Beszélgetésük semleges területre terelődött, majd átment egy könnyed pingpong játékba, amit Juan nyert meg, de nem jelentős előnnyel.

Befejeződött a takarítás, éhesek lettek mindketten, Juan gyorsan összedobott egy könnyű ebédet roston sült halszeletekből és mexikói zöldségekből. Mivel a nap folyamán mindketten több pohár vörösbort ittak, ezért buszra szálltak, Juan hazakísérte Fannit, de az utca végén elbúcsúzott, nehogy összetalálkozzon Ádámmal. Másnap nem randiztak, mert Fanni férjének munkahelyét látogatta meg előzetes megbeszélés alapján. Szerdán azonban megint együtt töltötték a napot, mégpedig egy szálloda tetején lévő úszómedencében és a napozóban. Ez a nap döntő jelentőségű volt, mivel Juan a hét hátralévő részében nem ért rá, Fanniék partira voltak hivatalosak, utána már csak két nap állt rendelkezésre. Juan nem sürgette újdonsült szerelmét, de nyíltan megmondta, hogy egy egész életre szóló kapcsolatot tervez vele, és ezért mindenre képes.

A lecke fel volt adva. Fanni beleszeretett a mexikói fiúba, aki nemcsak csinos volt és vonzó, de okos, férfias, ráadásul gazdag, művelt, jó családból való, és eddig nem hozakodott elő a testi kapcsolattal sem – bár látszott rajta a vágyakozás -, legfeljebb a kezét fogta meg, azt is udvariasan. A döntést jövő héten a hétfői, utolsó találkozásukra halasztotta. A szálloda tetején töltött medencézés, valamint a koktélok melletti napozás volt az eddigi találkozások közül a legintimebb. Napközben többször is csókolóztak, Fanni nem tartotta ezt tisztességesnek, de nem tudott ellenállni.

Most négy szabadnap következett, mivel csütörtök-pénteken Juannak családi elfoglaltsága volt, ő pedig szombat este Ádámmal egy nagyszabású fogadásra mentek, amit az egyik ültetvényes gazda rendezett, és meghívta a kutatóintézet munkatársait. A buli belenyúlt az éjszakába, a résztvevők elfáradtak, még szerencse, hogy az ott lévő vendégházakban lehetett aludni. Másnap a közös csónakázáson nem akartak már részt venni, hazavitették magukat egy intézeti fuvarral. Vasárnap délután férj és feleség együtt sétáltak be a belvárosban lévő fehér kőkockákból épült szépművészeti múzeumba.

Szerdán már gépre ül, New Yorkban átszáll a lengyel gépre Varsó felé, csütörtök délre papírforma szerint Pesten lehet. És mit mond Juannak? Nem tudta eldönteni, mit akar, azt se, hogy hol akar élni, mivel akar foglalkozni hátralévő életében. Eddig csak tanulni akart, sikeres nyelvvizsgákról álmodott, jól fizető munkahelyekről. Férjhez is azért ment, mert unta már a szingli életet, szerette a kényelmet, a szép ruhákat, amikor színházba megy, és amiért ide is jött, Mexikóba: hajhászta az egzotikus utazásokat, a csillogást, a hódítást. Férjes asszony, alig több mint nyolc hónapja házas, mit csináljon Juannal? Itt kellene maradnia, ha vele szeretne élni, de még három hete sincs, hogy ismeri.

És Ádám mit szólna, ha elhagyná? Belegondolni sem mert, eddig ügyesen titkolt mindent. Nem képes elmondani neki még azt sem, hogy találkozott egy idegen férfival a múzeumban. Vasárnapról hétfőre virradóra csak forgolódott az ágyban, hajnalban tudott csak elaludni röpké órára, Ádám ébresztette fel, amikor indulni akart a kutatóba. Kérdezte a feleségétől, ma mit fog

csinálni? A kérdés váratlan volt, de kívágta magát, azt mondta, hogy megnézi a 68-as itteni olimpia helyszínét.

Hétfő délelőtt 10-kor találkoztak. Juan a használt Roverrel jött, apjának kellett a Mercedes. A fiú beszámolt a családi összejövetelről, ahol ott voltak az oldalági rokonok, illetve néhány másod-unokatestvér. Kellemetlen volt számára, hogy mindenki arról faggatta, mikor nőül már meg, van-e barátnője, és tudja-e, hogy mindenki arra vár, gondoskodjon már utódokról? A fiú elengedte a kérdéseket, bár szívesen szolt volna Fanniról, akit imád, és már holnap feleségül venne szívesen, de nem tehetett, amíg nem kap választ imádottjától.

Fanniban rossz érzést keltettek ezek az események. Beszorítva érezte magát egy kelepcebe, ahonnan nem tud sértetlenül kimenekülni. Furcsa érzések kavargtak benne. Akarta a fiút, de maradni nem akart idegenben. Maga is meglepődött azon, amit javasolt: *„Nem tudok dönteni, úgy érzem, téged szeretlek, ezért a tiéd akarok lenni még ma, aztán hazarepülök, és megvárom, amíg a férjemnek letelik a kiküldetése. Addig eldöntöm, vele maradok, vagy elválok és visszajövök hozzád.”*

Miközben beszélt, alig mert a fiú szemébe nézni, maga is csodálkozott azon, hogy felkínálkozott, de ezt azért merte megtenni, mert érezte, hogy ez a férfi mindennél jobban szereti, nem fogja ezért megvetni, sem visszaélni a helyzettel. Közben a városból kifelé vezető úton jártak, a kocsit megállt az út szélén. Már eltelt vagy öt perc a „vallomás” óta, Juan mindeddig nem reagált az elhangzottakra. Valaminek kellett történnie, mert egyre kínosabb volt a helyzet. Még az is lehet, hogy Juan kinyitja a kocsit ajtaját, és kitessékeli a lányt a kocsiból, menjen, ahová akar, őt felejtse el mindörökre. Pánikba esett hirtelen, mit is tett az imént?

Végre egymásra néztek. Amit Juan mondott mosolyogva, azt úgy lehetne fordítani: *„Próbára teszed a türelmemet, átkozott boszorkány!”*, átkarolta a pánikhoz közeli szerelmét és magához vonta. Hosszan csókolóztak, forró volt mindkettejük arca és felsőteste, mikor abbahagyták. Juan szó nélkül beindította a Rovert, a családi házuk irányába hajtott, ahol ezúttal nem tartózkodott más, csak a kertész, aki éppen nyírta a fűvet.

Ez volt az utolsó találkozásuk, Juan aznap délután hazavitte Fannit a férjéhez, elbúcsúztak, ez a búcsú tele volt további vágyakozással, hisz ez volt az első igazi szerelmi együttlétük. Bizakodtak mindketten, folytatása lesz valahogy, valamikor, ennek nem lehet így vége, amikor annyira jól érzik magukat együtt. Ádámnak most sem szolt semmit Fanni, másnap egész nap pakolt, vásárolt, szerdán hajnalban a reptérre vitte az intézeti autót. Ádámtól is elbúcsúzott, ez persze hűvösebb volt, mint a Juantól való hétfői búcsúzás. Hat hét múlva férjének letelik a szolgálat, ő is utazik vissza, persze nem ezen az útvonalon., hanem sokkal egyszerűbben: Mexikó City – Párizs – Budapest.

Hazatérve Fanni nagy lelkesedéssel mesélt mexikói élményeiről barátoknak, rokonoknak, Juanról csak egy-két bizalmas barátnőjének szolt, kihagyva a legfontosabbat, azt, hogy döntenie kell, mit csinál a továbbiakban. A szerelmesek váltottak néhány levelet, képeslapot (még nem volt e-mail és mobil telefon), aztán egyszer csak elmaradt mindez. Megszűntek a lapok, levelek, a telefon ekkora távolságra még bonyolult és drága eljárást jelentett. A szerelmesek szerelme hamarosan elsorvadt, legalább is egyikük sem tett lépéseket, hogy megmaradjon. Ádám hazajött, folytatta a kutatást Martonvásáron a kukoricákkal. Fanni felvette a munkát a könyvtárban és járt a jogi egyetemre estin.

Fanni nagyjából kilenc hónap múlva egészséges kislánynak adott életet, és nem volt benne biztos, hogy ki a gyerek apja. A DNS-vizsgálat még gyerekcipőben járt ekkor, de ha fel is merült volna ennek lehetősége, Fanni nem akarta volna a teljes bizonyosságot. Az újszülött vonásaiból pedig semmi nem derült ki, kizárólag Fannira és az ő rokonaira hasonlított a gyermek.

(2024)

SZERELEM, SZERELEM...

BÁRDOS LÁSZLÓ

Születés

Juditnak

Ontasz, adagolsz, pocsékolsz
kérést, körmondatot, szentbeszédet.
Egy levél az, mi a célhoz
hajszálpontos úton odatéved.

Vakság s cél közt biztos inga.
Benned lakott ő, hát sose láttad.
Teret, időt kitapintva
vele nekivághatsz a világnak.

KULCSÁR TIBOR

Törött pohár

Ma csóktakanul váltam tőled el,
s mint odvas, vén fák testében a szű,
sercegve fájt bennem a gondolat,
hogymért voltál ma oly szomorú.
S kószáltam búsan, csillagtalanul
a dermedt, fagyos téli fák között,
olyan voltam, mint csordultig telt pohár,
amit egy kéz száz cserépre törött.

Forrás: Kulcsár Tibor: *Pogány imádság*,
Szépirodalmi Könyvkiadó, 1965

A költő jogörökösének, Kulcsár Zsuzsának
engedélyével közöljük a verset [szerk.]

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_(k%C3%B6lt%C5%91))

ROBERT BURNS

Falusi randevú

Van itt valaki? Ki kopog? –
Én vagyok, mondta Findlay.
Takarodj, senki nem hívott! –
Ugyan már, mondta Findlay.
Lopni indultál? Mit csinálsz? –
Megsúgom, mondta Findlay.
Valami rosszban sántikálsz. –
Nem rossz az, mondta Findlay.

Ha most kinyílna ez a zár –
Csak nyílna, mondta Findlay.
Nem alhatnék el újra már. –
Nem bizony, mondta Findlay.
Ha benn volnál, szobámban, itt –
Bár volnék, mondta Findlay.
Itt rostokolnál hajnalig. –
Hát hogyan, mondta Findlay.

Ha itt maradsz ma éjszaka –
Maradok, mondta Findlay.
Vigyázz, hogy épen juss haza! –
Vigyázok, mondta Findlay.
S bármi essék is idebenn –
Hadd essék, mondta Findlay.
Mindhalálig titok legyen –
Titok lesz, mondta Findlay.

Szabó Lőrinc fordítása

SZERELEM, SZERELEM...

UMHAUSER FERENC

Vallomás

Szeretlek téged.
Egyszerű kijelentő mondat,
hétköznapi, suta.
Hogyan is mondjam,
hogyan ne legyen negédes,
elkopott frázis?
Ismersz már engem,
szinte a vesémbé látsz,
nincs titkom, meztelen testem,
agyam, gondolataim...
Tudod mennyi alkohol
hígítja vérem,
érezed amit érzek,
mi fáj, mit álmodok
s mi az miért
a végén elégek.
Nélküled nem lennék,
már felemésztettek volna
a beteljesületlen vágyak,
kihunyott remények.
Te vagy az egyetlen mi teljesült!
Mindig nyakon ragadsz,
semmit sem kérsz,
mindig csak adsz.
Én is adni szeretnék,
de félresikerül.
Elborult agyam mindent szürkébe von...
A szemed tükrében újraélednek a színek,
a mosolyodban fény dereng.

Nem tudok írni
s van annyi más dolog
mit napról-napra halogatok
A tett helyett poharat szorongatok,
egyik cigit gyújtom a másik után,
pedig „le kéne szokni már!”
Alig várom, hogy cipőd
koppanjon a járda kövén.
Munkából jössz s mit tettem én?
A kutyák csaholva a kapura rontanak,
belépsz, rám nézel...
az ismerős illat, a szokásos szavak,
végre magamhoz térek, árad a fény.
Megint tudom, vagyok aki
nélküled nem lennék ...
A férfi, a görbe,
kit irigyelnek így is
s büszke apa, hisz a két fiú!
Írtam és írok, mert valami van,
de ez a valami csak tőled az.
Szerelmi vallomásnak szántam
tizenhét évi gyűrődés után,
kórkép lett, egy szeletnyi élet,
de te megérted ezt.
Szeretlek.
Ennyi nem több, nem kevesebb.
Neked mondjam ezt?

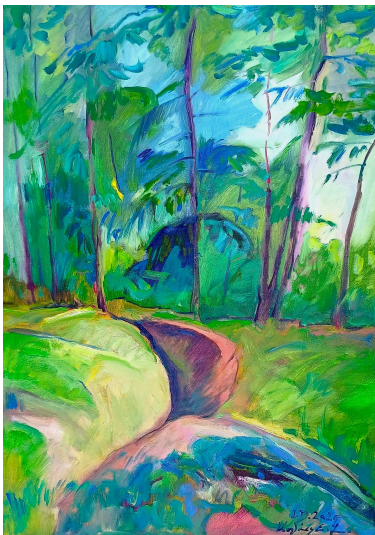
KARÁCSONYI VERS-AJÁNDÉKOK

KLOTZ MÁRIA: Az erdő beszél

Kovács Emil Lajos: *Erdőalja* (Kapnikbánya)
festményéhez

„Ma gyóntatom az erdő. Este van,”
az erdő némasága a sötétben tapogat.
Mély csend borul a fákra, a táncoló
levelekre, a talajra, a kormos tájra.
Mégis beszédet hallok, minden nesz
puha pihe, fülemnek dallamos zene,
tüskés lelkemnek templom belseje,
megtisztulásom friss, fű-illatos helye.
Úgy érzem, ma itt kell színt vallanom
galád gyarlóságomról, bűneimről,
meghallják a lélegző fák fájdalmamat,
eltévedt, megbánt tévelygéseimről.
Az őszi égi oszlopok beszippantják
merengésem jajgató, elégikus dalait,
nyugalomvarázsba csomagolt őszi
hangom, reszkető lélekbúvár szavait.
Energiabomba árad a kéreg ölelésétől
felém, ó, könnyörgöm, bocsáss meg!
És szól az Isten: „Feloldozlak téged.”
Fesd újra az elkopott lélek-képed!

Idézetek: Reményik Sándor:
Ma gyóntatom az erdő című verséből.

KOVÁCS EMIL LAJOS: *Erdőalja*
(Kapnikbánya)

E. B. PELSŐCZY KATALIN

Életbe álmodni

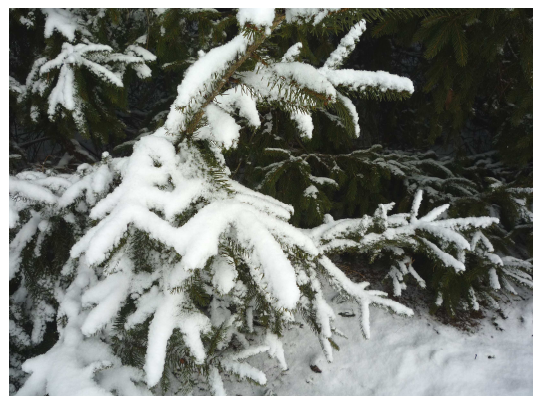
Fázós, szürkén didereg a hajnal
Ónos könnyétől maszatos az ég
Ablakot nyit a tél hideg füttye,
„A kocka fordul” vacog a lét.

Tetszhalott holnap álmodni vágyik,
Sötét árnyakból fon koszorút
Rőt égi fények hullnak a Földre,
Sóhajuk nyomán fagyos az út.

Meztelen bokrok suttognak csendben
Szégyenlik póre testüket,
Fohászra emelt elárvult águk
Imájuk aranya festi meg...

Esdeklőn várják tavasznak lelkét,
– Szinte már érzik... érkezik –
Bódító télnek hófehér leple
Színezüst éjjel álmodik.

Álmodik óvón, szándéka tiszta
– Halál homlokán döbbenet –
„A kocka fordul” nem tekint vissza,
Életbe oltja a földeket...

Fotó: DARVAS JUDIT

HALÁSZ ERZSÉBET

Életalkony

„Annyi bizonyos, hogy semmi a világon nem teszi szükségessé az embert, csak a szeretet”
(Goethe: *Werther szerelme és halála*)

Valami mellbevágott. Szinte éreztem az ütést, amikor megláttam a tétován ácsorgó, esetleg pár lépést ide-oda csoszogó feszültarcú, vagy a semmibe meredő hálóinges-pizsamás „szép-korúakat”. Az ebédet várták. Se a család, se az intézmény nem terhelte a költségvetését egy-egy köntös erejéig. Azt hinné az ember, hogy nőket és férfiakat láthat, akik nemrég még értékes munkát végeztek: gyerekeket neveltek, betegek fölé hajoltak, munka után vacsorát főztek, esténként- éjszakánként tanultak, tanítottak...

– Ez ápolási osztály –, mondja a vezető, itt nincs orvosi, gyógyító feladat. Csak ápolás, megőrzés. Otthon is lehetnének természetesen, ha a családi körülmények...

Az amúgy tiszta, rendes ebédlő-társalgó (de sehol egy könyv, egy újság) üres lenne, ha egy szikár, pizsamás férfi le nem huppanna a bekapcsolt tévé elé. Talán, hogy egyedül lehessen? Látszik, nem „fogja” a műsort, csak üldögél, a távolba meredve.

Gondozónő lép hozzá, műanyag tálcan kis műanyag tálban átlátszó lé, pár sárgarépa-darabka úszik benne, metélt tészta kíséretében. A másik műanyagban sápadt tészta, sápadt hússzelettel, pici ráncos alma, elvászott kanál. Emberke mohón szájához kapja az első kanállal, majd a másodikkal, a harmadiknál visszajevi a kanalat. A levesben is szereplő seszínű tésztát a fakó hússzelettel odébb tolja. A pici almát nem is tudná megfogni, kiesne sebesen remegő kezéből, de lehet, hogy nem is látja. Ül a csupasz műanyag asztalnál –, feje reszkető térdei felé bukik...

– Miért nem tetszik enni? – próbálkoztam, hátha szóra bírom. Mintha csak erre a biztatásra várt volna, már mondta is: „– Heves szívverés rontott rám. Elém jött egy régi kép: ahogy a lány odaáll elém és konokul közli, hogy gyereke lesz. Aztán az esküvőjén azt rebegte: hogy háláljam meg, hogy nem dobott ki terhesen?

– Nem engedsz bezsupolni az öregotthonba, ha úgy hozná az élet –, mondtam akkor félig tréfásan. Ám a mostani helyzetemnek a fele se tréfa. Mert ha itt lejár a három hónap, a riadt, vagy sokszor félholtta közönyösödött „pakkot” átviszik egy másik intézetbe. (Láttam egy ilyen áthelyezést a lifttel lefelé menet. Ahogy kerülük egymás tekintetét, egy szót se szólva egymáshoz a „hozzátartozók”).

– Azt mondták, értégtítésre hoznak, mert sokszor elfelejttem bevenni a gyógyszert, eldugom, aztán nem találom a lottószelvényt, ilyesmi... Tudom, a gyerek felnőtt, kellene neki a lakásom. De higgye el, ha csak egyszerűen megkérnek, hogy húzódjak be az egyik szobába, szó nélkül átadtam volna a többi helyiséget. Ott van az egész életemben gyűjtögetett könyvtáram, a lemezeim, kazettáim. Itt könyveket se tarthatok, olyan kicsi a szoba: két ágy, két szék, egy asztal, plusz egy szobatárs, aki nem szereti, ha olvasok, ő inkább beszélgetni szeretne. Beszélgetés alatt azt érti, hogy rendre elmeséli, volt egy lakása Rózsadombon, azt eladta, hogy vehessen kettőt egy kis faluban, hogy a fiának is legyen egy külön kis birodalma. Csakhogy összevesztek, és úgy éltek – a helyiek szórakoztatására –, hogy nem álltak szóba egymással. Így került ide.

– Ezek a falak csak ilyen meséket ihletnek” – állt fel az Öregúr, így pizsamásan is úrként, hálából meg is hajolt felém –, méltányolva, hogy végre valaki meghallgatta.

Szólni nem bírtam, botladoztam lefelé az emeletről, éreztem, hogy ki fog sebesedni a szám, jönnek a kiütések is. És akkor megálltam, eltéptem a cédulát, amire az orvos a további „lehetőségeket” (címeket) írta – és bocsánatot kértem Istenemtől, hogy ezt az egyet is megnéztem...

Ingmar Bergman hőse mondja az *Őszi szonátában*: „Rájöttem, hogy van könyörület”.

KOZÁK MARI

Töredékek

és szálltak a madarak
szárnyuk alól ködöt szórtak
az emberek ablakok előtt álltak
homlokuk hideg üveghez ért
míg tegnapi álmokat kért számon
a mindig hallgatag száj
a szemek lecsukódtak
az ujjak tenyérbe bújtak és hangos
jajveszékeléssel hívták az imát...
a madarak szálltak
egyre feljebb és feljebb...
fehér ruhás angyalok arcán már
rég nem ragyog mosoly.

azóta...

azóta félek hogy elszöknek a szavak
és fekete madarak lopják meg a csendet
azóta keresem a mosolyt de félek hogy
elveszett azzal a pillanattal ölelkezve
azóta üres a fészke tenyeremben a mának
csak a tegnapok hideg csókja kesereg
és a holnappal együtt keresi a sosem lesz éveket
azóta szárnyaszegett angyalok őrzik
a velem maradt álmokat...
...tán tegnap volt vagy ezer éve már
mikor válladhoz ért a vállam
azóta keresem arcod minden tócsában.

SZEPESI JOLKA

Zita 1972-2006.

Vajon milyen lennél halálod után 17
földi évvel?
Mosolyod napsütésére ébrednék-e
s altatnál-e álomképpel?
Arcodon szarkalábak futnának-e
karjaimba?
Tőmondatokban nyugtatnál-e
csip-csup dolgok miatti
izgalmamban?
Tudom kísérne derűd bármerre járnál
s én nyitnám ajtómat mielőtt
bekopognál.

menekülő

gyilkosod elől rejtekeztél volna
hatalmas fáknak éltető lombjába
hol ármányos szelektől madarak
óvnak kihegyezett csőrrel
kiterjesztett szárnyal
bújtál volna gyökerek óvó sátorába
hol bogarak lépes mézzel
édes dűnnyögéssel kínálnak
menekültél volna végelátatlan
pusztaságba hol minden kő alatt
kígyók lapulnak lépteidet várva de
válladra szállnak vigyázó
íbiszmadarak
majd a hitt szavakat ölelted volna
de azok tehetetlenül elporladtak
s velük porladt magad.

HABOS LÁSZLÓ

Zarándokoltam...

Zarándokoltam, mert kellett.
Apámra parancsolt a pap,
s én szótlánul vele mentem.

A kaptatón nehezedtek a léptek,
sóhajok szálltak, de nem lankadtam,
játékból apám lábnyomaiba léptem.

Az éneklő nép templomba tért
remélve mennyei bocsánatot
a hétköznapiok rút vétkeiért.

Szólt ima és zengett hála-ének,
s nem hullott ifjú szívemre áldás,
pedig kezemben gyertyaláng fénylett.

Zarándokoltam, mert kellett.
Apámra parancsolt szelíd lelke,
s én szótlánul mellette mentem.

Viharos éjszakán

Szeretni vágylak,
megajándékozni és kifosztani
e viharos éjszakán.
Félelmetes dörgésére a mennynek
csókokkal zárom le szemhéjad,
hogy ne lásd meg könnyem.
Villámfény világítja bársony tested,
féltékenyen csókokkal takargatom,
és magamra húzom hullámozását,
hogy érezd megszélidült mozdulatait
vad ösztönömmnek,
míg elcsendesednek a viharos éj hangjai.

SZEDŐ TIBOR

Megíratlan könyv

Végző álmra
hajtottad a fejed,
a szíved malma
nem őrli már a perceket.
Ágyad a sírod, a paplan
habjaiban ring
mozdulatlan tested.
A könnyek virágszirmát
szórják köréd.
Kacajod végleg elcsitult,
gyászba fúlnak a
vigasztalhatatlan órák.
A szavak nem hagyják el
soha többé kihűlt ajkad.
Viszonyzatlan ölelés
kiált a sorok közt.
Barna hajad mezejébe
deres fürtöket csent a ősz.
Fogy a betű, gondolat érett
búzája van még elég.
Félmosolyt kanyarít
vonatra a felnyögő toll.
Az emlékek bezárt fiókja,
az élet asztalán megíratlan
könyv hever. Magány árva
könnye csordul át
a mennyországba.

halloweenba faragtak

tökbe faragott életem
a múlt magjait kiköpi
arcára sült mosolyom illatoz
a fogaim közt omló rostjai
sárguló ősz jelmezét veszi
édes szavak darabjait
majszolj a jelen idő
tökbe faragott emlékeim
a maradékon csámcsognak
halloween szívében
dobban gondolatom
november sorain
hever a méretre
faragott lelkem

Dr. PÁNTI IRÉN

Az igazak és bolondok barátja Tihanyi Lajos

Tihanyi Lajos a 20. század egyik legjelentősebb magyar festője volt, de az igazi elismerést halála után 30 évvel kapta meg hazájától. Alig 30 évet kapott a sorstól az alkotómunkára, így is teljes életművet hagyott hátra, és teljes életet élt, annak ellenére, hogy súlyos fogyatékkal kellett együtt élnie.

Nem a munkásságáról szeretnék írni, azt nálam avatottabbak megtették már, hanem Tihanyi Lajost, az embert szeretném bemutatni, akit betegsége nem tett visszahúzódóvá, sőt hátrányos helyzetéből igyekezett előnyt kovácsolni, és olyan elragadó, szeretetre méltó egyéniség volt, hogy sok híres ember barátságát elnyerte.

Apja Teitelbaum József, aki nevét később Tolnaira változtatta, a Balaton Kávéház tulajdonosa volt Pesten (Rákóczi út 17), aki hamar elnyerte a „ híres kávé” kitüntető címet. Kávéházának csodájára jártak, elegánsan volt berendezve, a falakat Zsolnay csempe borította, mennyezetéről a hatalmas csillárok lógtak. Ebben a Rákóczi úti házban lakott feleségével, Schlésinger Helénával, és négy gyermekével. A kávéházban pezsgő szellemi élet zajlott, törzsvendégei nevezetes művészek, és politikusok voltak. Többek között Molnár Ferenc, Krudy Gyula, Herczeg Ferenc, Kossuth Ferenc Justh Gyula.

Tolnai Lajos 1885. október 29-én született Budapesten. A Balaton Kávéház világában cseperedett fel, itt érezte a legothonosabban magát. Negyedik osztályos koráig a hozzá hasonló korú polgári gyerekek életét élte. 11 éves korában olyan súlyos csapás érte, amely megváltoztatta és végig kísérte életét. Súlyos agyhártya-gyulladását kapott, melytől csaknem teljesen megsüketült, és a beszéd-készsége is súlyosan károsodott. Nem hallotta sem azt, amit neki mondtak, sem azt, amit ő mondott, ezért rosszul ejtette ki a szavakat, nem értették meg, ami kezdetben feldühítette.

Később beszéd-készségét nagy akaraterővel javította, és megtanult szájáról olvasni.

Festő tanoncnak tanult két évig, majd 1903-1905 között a Fővárosi Iparrajz iskolának növendéke lett. Autodidaktaként képezte magát, és megértette, hogy csak művészként vannak esélyei tehetsége kibontakoztatásához. A festészet érdekelte. Fogyatéka miatt, a Festő Akadémiát sem tudta látogatni, és viszonylag jó anyagi helyzete ellenére is hátránnyal indult ezen a pályán. Bár az apja nem örült a választásának, de anyagilag támogatta. Ez tette lehetővé, hogy 1907-ben a Nagybányai Művésztelep lakója lett. 1909-ig itt alkotott, de közben több hónapot töltött a művészvilág fővárosában Párizsban. Festővé Nagybányán vált, de művészi függetlenségét végig megtartotta. Itt ismerkedett meg Tersánszky Józsi Jenővel, aki kezdetben festő akart lenni, de hamar rájött, hogy ez a pálya nem neki való. Pestre költözött híres író lett belőle. Őszinte, szoros barátság szövődött közöttük.

Tihanyi Lajos már indulásakor megismerte a legmodernebb festői irányzatokat, alkalmazta is őket, de nem kötelezte el magát egyetlen irányzat mellett sem, a maga útját járta. Már 1909-ben kiállította néhány képét a Magyar Nemzeti Szalonban, és 1911-ben a Nyolcak kiállításán is szerepelt.

A bohém körök jellegzetes figurája volt. Hamiskás mosolyával, divatos csokornyakkendőjével kópés sildes sapkájával figyelmes tekintetével mindenkit meghódított. Olyan egyéniség volt, akit nem lehetett nem észrevenni. Mivel nem hallotta a szavakat, megfigyelte a modellt ülők mozgatait, gesztusait, és észrevett olyan tulajdonságokat is, melyről még a portré alanya sem tudott. A magyar szellemi élet, több neves alakját lefestette, többek között Ady Endrét, Kosztolányi Dezsőt, Babits Mihályt, Kassák Lajost, és Fülep

Lajost. Valamennyien barátságukba fogadták. Ady Endre a „Szeretném, ha szeretnének” című verseskötetét dedikálta neki meleg szavakkal, még képet is vett tőle.

1910-től hosszabb időt töltött Párizsban, de a magyar művészekkel mindig szoros kapcsolatot tartott. A Tanácsköztársaság leverése után Bécsbe, majd Berlinbe emigrált. 34 évesen hagyta el Magyarországot, és ide többet nem tért vissza.

1925-ben Párizsban telepedett le, 1926-tól 1930-ig New Yorkban is többször megfordult, de mindig visszatért álmai városába. Párizsban a művészvilág elismerte, befogadta, és szerette, Picasso és Kokoschka képeivel egy sorban emlegették alkotásait. Választott hazája azonban nem egészen fogadta be, megélhetést és elismerést itt sem kapott. Kevés képét tudta eladni.

1938-ban hunyt el Párizsban egy kórházban, feltehetően agyhártya gyulladás következtében. Művészi hagyatékát nem a francia múzeumok és galériák fogadták be, hanem barátai.

Brassai, Jacques de la Fregonniere és Marton Ervin önzetlen gondoskodása őrizte meg őket. Az értékes hagyaték 1970-ben került haza, franciaországi barátai a magyar Államnak ajándékozták. Képei azóta elfoglalták méltó helyüket a Magyar Nemzeti Galériában.

Művei ma már szinte felbecsülhetetlen értékűek. 1907 és 1908-ban Tihanyi Lajos egy kivételes kétoldalú festményt készített. Az egyik oldalán egy Ádámot és Évát ábrázoló képe volt látható, melyet Nagybányán festett. A másik oldalán a Pont St. Michelről készített képe, melyet Párizsban festett. Ez a festmény 2018-ban került az Ernst Galériához, és 264 millió Ft-ért adták el. Korábban Munkácsy és Csontváry képeiért is 200 millió Ft-ot fizettek.

Önéletrajzában így vall önmagáról:

„Csak az igazak és bolondok maradtak barátaim, mert ők tudják, nem azt csinálom, amit akarok hanem tudom akarni, amit meg bírok csinálni.”

Üzenete ma is érvényes. Ha elfogadjuk önmagunkat, és azt tesszük, amit meg tudunk csinálni, és ezt örömmel végezzük kiegyensúlyozott és elégedett emberek leszünk.

Felhasznált irodalom: Passuth Krisztina: *Tihanyi Lajos*

EGERVÁRI JÓZSEF

Diskurzus

Koraeste volt, ültem a teraszon, azon gondolkodtam, már senki álmában sem vagyok; meresztgettem a szemem, úgy tűnt, megfakultak a kertben a színek, mintha hiba lenne a mátrixban, néhány nulla és egyes meglógott a bináris unalomból, a pampafű mozdulatlanul szúrt hosszú, éles leveleivel a magasba, de mintha lemosta volna róla a délutáni eső a zöld haragosságát, valószerűtlenül terpeszkedett a sziklakert mellett, de nem törődtem vele, erőltettem a levegővételt, mert feltűnt, mellkasomból elfogytak a jókedvű szívdobbanások, csak monoton zakatolással múlt az idő, vagy már nem is múlt, csak csörgedezett, cél nélkül.

- Vörösbor jó lesz? Villányi. Megfelelő hőfokon.
- Jó lesz – felelte a Halál.
- Fáradtnak tűnsz.
- Sokan vagytok. Meg pusztítjátok ám egymást rendesen.
- Nekem ehhez semmi közöm. Miért nem azokat viszed el, akik miatt megy az acsarkodás?
- Nem ilyen egyszerű.

– Nem egyszerű? Parancsol neked valaki?

– Nem.

– Hát akkor? Én tudnám, hogy kiket kapj el, holnaptól máris szebb lenne a világ.

Ivott egy korty vörösbort, mosoly ült ki az arcára, nem tűnt olyan rondának, mint Dürer metszetein, sőt, kortalanul fess férfi volt, bármelyik nőt képes lett volna megszáditeni, gondoltam, ő meg felnevetett, hangosan, szívből jövőn, mert még a gondolataimat is ismerte.

– Nem lennél te rossz ember, lenne még időd, miért akarsz velem jönni?

– A fene sem akar veled menni. Találkoztál már olyan emberrel, aki önként beléd karolt?

– Igen.

– Akkor az elmebeteg lehetett.

– Te sem vagy az.

– Nem, nem vagyok elmebeteg, nem is akarok veled menni.

– Akkor miért vagyok itt?

– Nem tudom.

– Hívtál. Tudatalattidból, lelkedből jött a hívás, akár egy sötét felhő, szomorúságból és reménytelenségből, megbolondította a sejtjeid működését, kiűzted önmagadból a szépséget, az örömet, kővé dermedtetted szívedet.

– Ez nagyon irodalmi. Közhelyesen irodalmi. Tudod, már annyiszor elvihettél volna, miért nem tetted meg?

– Mert még van dolgod.

– Ne röhögtes. Sosem találtam az utat, a helyet, még beszökni sem tudok senki álmába, mert búzlóm a hitehagyottságtól, a tökéletlenségtől, a tehetségtelenségtől, rémálmok közé keveredem mindig, ám az is lehet, én vagyok maga a rémálom, közönyből, ridegségből fonva, maga a jég, az abszolút nulla fok, a szürkék és unalmasak hétköznapi kegyetlenségével, a kicsinyes sértettség gyűlöletével és revánsvágyával, a mindennapi hősök fakardjával.

– Te nem vagy rossz ember.

– Köszönöm. Megnyugtattál. Máris jobban érzem magamat, ismét zöldebb a pampafű, kékebb az ég. A fenébe, igyuk meg ezt a finom bort és menjünk, ne pöcsöljünk!

– Mások könnyörögni szoktak, hogy még ne, még maradni akarnak, még dolguk van, megjavulnak, megszépülnek, csak jót cselekszenek.

– Én már nem javulok, nem szépülök, tudod, senki szívében sem vagyok virág.

– Értem, szóval ez a bajod?

– Honnan tudnád te, mi az én bajom, hiszen csak azzal vagy elfoglalva, hogy eltakarítsd a szennyet, a roncsokat, az ártatlan hullajelölteket, téged nem érdekel sem az igazság, sem az élet, sem a jószág.

– Nem avatkozom a dolgotokba. Nem miattam vagy boldogtalan.

– Boldogtalan lennék? Fel sem tűnt, hogy ebben a rohadt életben oly kevés dolog sikerült, pedig oly sok mindenre vágytam, oly sok mindent akartam adni, de a szándék kevés, minden elromlott, sokszor még akkor, amikor még el sem kezdődött, akkor mi a francból lennék boldog? Mindenki menekül tőlem, aki csak teheti.

– Az írás boldoggá tesz. Ugye?

– Már az sem eléggé. Talán megbolondultam, értelmetlen összevisszaságban rakom egymás mellé a szavakat, csöpög belőlük a fájdalom, az elhagyatottság, tükörbe nézek, de nem látok mást, csak egy öregembert, akinek néha kicsordul a könnye, amikor nagyon sajnálja magát és közhelyesen elérzékenyül, ha valaki véletlenül megérinti, ha valaki véletlenül hozzá szól, ha valaki véletlenül rámosolyog, pedig...

– Pedig?

– Nincs pedig. A kimondhatatlan szavakat ne akarja kimondani az ember, mert előbb vagy utóbb megfullad tőlük. Jobb hallgatni. Már sokkal jobb.

- Van remény.
- Haha! Ez tetszik. A Halál azt mondja, van remény. Nem morbid ez kissé?
- Nem. Sosem az számít, amiért, amitől meg akarsz halni, mert az többnyire akaratodtól független, hanem az a fontos, amiért még élni akarsz, megtalálni egy kavicsot a tóparton, mely csak a tiéd, de bárkinek képes lenni odaadni, ha úgy éreznéd, meg kell tenned; megérezni a szellőben az erdő illatát, egy pillantásban a valóságot, egy érintésben a múltat, jelent, egy ölelésben a jövőt...
- És ezt a Halál mondja nekem? Szép.
- Jöhetsz velem, ha gyáva vagy élni.
- Nem vagyok gyáva élni, csak azt érzem, nincs miért élnem. Ez nem ugyanaz. Olyan vagyok, mint egy öreg ház, korhadtak a gerendáim, megfakult színem, hullik falaimról a vakolat, megrepedtek ablakaimban az üvegek, napfényben fürdöm, de már nem tesz boldoggá, mert senki sem nyitja meg nyikorgó, korhadt ajtómat, mert már nem vagyok senki otthona, senki álma, nem vagyok senki szívében sem virág.
- Akkor menjünk. Idd meg a borodat, ha így döntöttél, indulhatunk.
- Várj, várj még egy pillanatot.
- A Halál sosem vár, te is tudod.
- Csak néhány perc.
- Azt mondtad, te nem könyörögsz.
- Nem, nem könyörgök, csak hadd írjak néhány sort.
- Minek már?
- Mert szeretném, ha tudnák...
- Tudják.
- Kérlek, csak néhány perc.
- Erre már nincs idő. Legyen méltóságod az utolsó pillanatban.
- Igazad van.
- Mit akartál leírni?
- Hogy mennyire szeretem őket.
- Tudják.
- Tudom, de most, az utolsó pillanatban meg akartam erősíteni, mert soha nem mondtam elégszer.
- Akkor inkább mondd meg nekik.
- Már késő.
- Soha sem késő, ne keress kifogásokat.
- De nincsenek itt.
- Tényleg nincsenek itt. Akkor indulj. Keresd meg őket.
- Megvársz?
- Abban biztos lehetsz. Ha nem most, akkor majd máskor. Ha eljött az ideje.

MESE, MESE...

TÁTRAI S. MIKLÓS

A varázsköpeny titka

Az ódon várkastély toronyszobájának ablakán félénken kukucskált be a reggeli napsugár. Sokszor találkozott már a királykisasszony szigorú, haragos tekintetével. Emerencia minden ébredést egy unalmas, semmire sem jó nap kezdetének tekintett. Rabságnak érezte életét. Nem volt bezárva, nem volt eltiltva semmitől, szabadon jöhetett, mehetett, azt csinált, amit akart, de semminek sem látta értelmét. Pontosabban, nem látta értelmét annak, hogy olyan valamit csináljon, amit más is meg tud tenni. Valami különlegességet szeretett volna, erről ábrándozott naphosszat, ezen törte a fejét. Hiába volt Debóra királynő legidősebb lánya, nem izgatta a trón, nem is érdekelte. Határozottan bosszantotta a száz éves Jeremiás, aki tudós volt és csillagjós, és mindig vastag régi könyvekből szerette volna tanítani. Azokból akarta elmesélni, hogy a világ valójában olyan, ahol a legkisebb királyfi mindig megment egy elátkozott királykisasszonyt. Ostobaság - gondolta Emerencia -, mert hiába vágyott rá, őt senki sem akarta elátkozni, elvarázsolni, és még csak reménye sincs arra, hogy ezen az eldugott helyen valaha is felbukkanjon egy királyfi.

A torony csigalépcsője meredeken vezetett le egy széles folyosóra, amelyen körbe lehetett járni az első emeletet. A folyosóról ajtók sokasága nyílt. Egyik a lovagterembe, a másik a tanácsterembe, harmadik a könyvtárba, negyedik, ötödik a középső és a legkisebb királykisasszony rezidenciájába, a többi a szolgák szobáiba, raktárakba. Emerencia lassan, elgondolkodva jött le a lépcsőn. Éppen akkor lépett le az utolsó lépcsőfokról, amikor Jeremiás kijött a könyvtárból. Örömmel köszöntötte.

– Jó reggelt hercegnőm! Csodálatos könyvet találtam, alig várom, hogy megmutassam neked!

– Akkor még várhatsz egy ideig, mert nem érdekel! – toppantott haragosan Emerencia – Sokkal fontosabb dolgom van annál. Kérlek, tudd meg az őrségtől, hogy ma reggel hozott-e nekem csomagot a futárszolgát, és ha igen, gyere be vele a könyvtárba. Ott várlak.

Jeremiás gyorsan szedte fáradt lábait. Nem azért mert kedvére volt az engedelmes szolga szerepe, hanem azért, mert maga is kíváncsi volt a küldeményre. Jól emlékezett arra, hogy tegnapelőtt délután Emerencia szokatlanul hosszú időt töltött a számítógép előtt. Előbb zavarosnak tűnő játékot játszott, amelyben sárkányok és királyfiak viaskodtak váltakozó sikerrel, időnként egy-egy boszorkány, tündér, földönkívüli manó is feltűnt, de az egész olyan se füle se farka történet volt. A végén azonban valamilyen vásárlási lehetőséget kínált, és egy kosarat ajánlott! Jeremiás ebből csak annyit értett meg, hogy a királynő elkérte az ő mobiltelefonját és bankkártyáját, amiről tekintélyes összeget utalt át. Nem először történt hasonló, tudta, felesleges problémázni rajta, még sosem jött ki jól ezekből a helyzetekből.

A csomag megérkezett, ami inkább csomagocska volt. Kicsi és könnyű. A piros szalaggal átkötött aranyszínű papír semmit sem árult el tartalmából. Szögletes, téglatest alakú volt, mintha egy dobozt rejtene, de ahhoz túlságosan puhának, rugalmasnak tűnt.

– Elmehetsz Jeremiás – utasította az öreg tudóst Emerencia –, már nincs szükségem rád! Jól jegyezd meg: senkinek egy szót sem erről a küldeményről!

– Hallgatok, mint a sír! De, elárulnád, mi van benne?

– Neked megmondom, mert tudom, bízhatok benned, no, meg aztán szükség lehet a segítségedre, ha elvesznék.

- Nem értelek, miért vesznél el? Mikor? Hogyan?
- Ebben a csomagban egy varázsköpeny van! Ha felveszem, elrepülök oda...
- Ahova szeretnél. Ismerem ezeket, sok ilyen történet van a könyveimben! – vágott a királylány szavába udvariatlanul Jeremiás.
- Ugyan már, ezek ósdi és unalmas dolgok! Ez a köpeny odarepít, ahová nem is szeretném, és ott azt tehetem, amit nem is akarok! Érted? Ez nagyszerű!
- Sajnos nem értem!
- Nem baj, én igen, és ez a lényeg! Ez a varázsköpeny nem csak repülni tud, hanem belém is lát, és pontosan tudja, hogy mi az, amit nem akarok! Legkisebb húgomnak – ahogy az együgyű mesékben van – minden sikerül, amit akar és szeretne, nekem viszont minden sikerülni fog, amit nem akarok, és nem szeretnék! Híres leszek, halhatatlan!
- Bocsáss meg hercegnőm, most inkább visszamennék a régi könyveimhez, hátha ott találok valamit az ilyen esetekre. Okosabbak azok, mint a ti híres internetetek.

Emerencia örült a köpenynek, de nem volt felhőtlenül boldog. Olyan sok helyre nem akart menni, és olyan sok mindent nem akart csinálni, hogy úgy érezte a köpeny nehéz helyzetben lesz. Vajon mi alapján fog választani, amikor majd felveszi? Az meg sem fordult a fejében, hogy vajon hogyan kerül majd vissza a királyi palotába, ha a varázslat csak oda viszi, ahová nem szeretne menni. Nem láthatta a jövőt...

Néhány perc volt hátra éjfélig, amikor Emerencia királykisasszony szélesre tárta a toronyszoba ablakát! Erősen sütött a félhold, az eresz alatt denevérek röpködtek, a torony tetején bagoly huhogott. A legjobb időpont volt a köpeny felvételére. A királykisasszony kibontotta a csomagot, kivette, majd széthajtogatta a köpenyt, amely különleges, foszforeszkáló zöld színben játszott. Magára terítette, begombolta, a csuklyát fejére húzta. Szemét behunyta, és ahogy a használati utasításban volt, hármat pördült maga körül. Érezte felemelkedik, lebeg, repül, repül, azonban elvesztette időérzését. Nem tudta percek, vagy évek teltek-e el, amikor kinyitotta szemét és körülnézett. Az ígéret első fele teljesült – gondolta –, mert olyan helyen volt, ahová biztosan nem akart jönni! Csupasz sziklák, füstölő gejzírek, a közelben nincs egy fa, nincs egy bokor, nincs virág, egy-két fűszál is csak itt-ott. Valahol messze, mintha egy tó vize csillogott volna, úgy tűnt partján talán növények is élnek. A víztükör kanyarodott és eltűnt egy hegy mögött. A királylány úgy vélte, folytatódik a köpeny akarata, mert egyáltalán nem volt kedve gyalogolni, de mégis ezt kellett tennie. Vonzotta a távoli tó bizonytalan ígérete. Elindult, ment mendegélt, mégis minden olyan távolinak tűnt. Egyre fáradtabb lett. Leterítette köpenyét, leült egy szikla tövében. Bosszúsan nézte lemerült mobiltelefonját, amely így már semmire sem volt jó. Ekkor döbbsen rá, hogy éhes, is szomjas is. Ebből nem lesz halhatatlanság, mert mindjárt elpusztulok – morfondírozott magában –, amikor honnan, honnan nem ott termett egy kisegér. Megszólította.

– Egérke, adnál nekem egy falat kenyeret, egy korty vizet, régóta nem ettem, nem ittam semmit!

– Én adjak neked? – csodálkozott az egér, és látszott rajta, hogy teljesen meg van zavarodva – Eddig ez fordítva volt!

– Na, jó, de én nem vagyok a legkisebb királyfi, én a legnagyobb királylány vagyok!

– Ja, az más! Akkor itt a tarisznyám! Egyél, igyál! Mondok én neked valamit. Látod azt a távoli tavat, amelyik bekanyarodik a hegy mögé? No, annak a partján áll egy elvarázsolt vár, abban lakik egy elvarázsolt királyfi. Ha megszabadítod az átoktól, a felesége lehetsz! Jó, tudom, nem akartál odamenni, nem akartál férjhez menni, ezért terítsd magadra újra a köpenyed!

Emerencia megfogadta az egérke tanácsát és egyszer csak a nyitott várkapuban találta magát. Se őrség, se szolgáló, sehol senki. Már alkonyodott, de még jól lehetett látni, hogy az

udvart benőtték a növények, az ajtókon, ablakokon pókhálók. Minden elhagyatottnak tűnt. A királylány körbehordozta tekintetét és az egyik toronyszobában pislákoló fényt vett észre. Egy lombos faággal letakarította az ajtót, majd maga előtt a lépcsőket, és elindult felfelé. A toronyszobához érve hevesen kalapált a szíve, nem tudta kit vagy mit talál ott. Bátortalanul benyitott, belesett. A kandallóban lobogott a tűz, előtte nagy támlás karosszék állt, abban az ajtónak háttal ült valaki, aki nem láthatta, nem hallhatta a belépőt. A szobában baldachinos ágy állott, szépen faragott szekrény és egy gyönyörű nagy asztal. Emerencia összeszedte minden bátorságát és halkán köhintett.

– Pontosan száz évet vártam rád! Ki vagy te kedves megszabadítom? – kérdezte az valaki, aki a karosszékben ült, felállt és megfordult.

– Emerencia vagyok, és ... – akadt el a királylány szava, mert egy olyan gyönyörű fiatal férfi nézett rá, amilyet még soha életében nem látott. Azonnal beleszeretett.

– Boldog vagyok, hogy végre itt vagy! Hogyan kerültél ide, ahol száz éve senki sem járt? Honnan tudtad, hogy itt vagyok?

– Varázsköpeny hozott ide, és egy egér beszélt rólad. Ő mondta, hogy elátkozott királyfi vagy.

– Igen, így van. Berkenye királyfi vagyok. Egy gonosz boszorkány csúnya átkokat szórt rám és családomra, amiért nem adtuk neki a tavat. Ezért is kellet itt raboskodnom, mert az ajtót, amin bejöttél, nem lehet belülről kinyitni, csak ha lehull az átok. Ha kimondod azt a szót, hogy szeretlek, és megcsókolasz, akkor megszabadulunk, és örökké egymásé leszünk. Akarod-e?

– Akarom! Szeretlek! – suttogta a királylány és elfeledte, hogy csak olyat tehetne, amit nem akar.

– Akkor vedd fel a köpenyed, mert annak van még egy titka. Csókolj meg, csukd be a szemed, számolj háromig és nyisd ki!

Emerencia mindent úgy tett, ahogy Berkenye kérte. Felvette a zöld köpenyt, megcsókolta a királyfit, behunyta a szemét, háromig számolt, majd felnézett, de sehol sem látta.

– Hol vagy? – kiáltotta ijedten.

– Itt vagyok!

– Nem látlak! Kérlek, ne bújócskázz!

– Itt vagyok előtted, a lábad előtt! Nézz le!

– Ne bolondozz velem! Itt csak egy csúnya zöld béka van! Tüntesd el és gyere elő!

– Én vagyok a béka, a békakirályfi! A gonosz boszorkány változtatott emberré, de már vége az átoknak. Újra béka, újra Brekeke lettem és együtt fogunk élni a tóban. Halhatatlanok leszünk!

– Ez lehetetlen! – rémült meg Emerencia – Egy békának nem lehet ember a párja!

– Az nem, de egy másik béka igen!

A békakirályfi elégedetten látta, hogy a zöld köpeny egyre szorosabbá válik Emerencián, teste zsugorodni kezd, és békává változik.

ZSIGMOND ISTVÁN

Márványfehér éjszakák

A halált először a csöndben hallottam meg. Azt a mély, szövetek közé kúszó csöndet, amelyet csak a halottak ismernek. Olyan volt, mint a lassan hulló hóesés, mely minden hangot, mozdulatot beburkol, míg végül semmi sem marad, csak a saját emlékeid súlya. A nővérek sietős cipőkopogása, az olajozatlan hordágy nyikorgása, a fertőtlenítő szaga még ott derengett bennem, mikor a világ hirtelen kisiklott a tudatomból. Aztán sötét lett...

Amikor újra kinyitottam a szemem – vagy amit annak nevezhetnék –, már nem a kórteremben voltam. A kő hideg volt a hátam mögött, és a fölém boruló égbolt opálosan deres. A nevem egy egyszerű márványlapra volt vésve: Mészáros Eszter, 1901–1918. Akkor értettem meg, hogy azóta ott fekszem, száz éve, mozdulatlanul, mégis ébren.

A temető, amely körülvelt, idővel elnémult. A régi város nőtt, épült, és lassan körülzárta a domboldali sírkertet. A kőangyalok orra letört, a padok elrozsdásodtak, de a csönd megmaradt. A fák évről évre újraéledtek, és a gyökereik finoman a csontjaim köré fonták magukat. Néha, mikor a föld megmozdult a tavaszi olvadáskor, éreztem, ahogy a nedvesség átszivárog a koporsódeszkán, és a hideg víz a hajtincseim közé csorog.

Nem voltam mindig egyedül. Voltak pillanatok, amikor a halottak hangjai megszólaltak a szélben. Hallottam, ahogy a szomszéd sírből egy öreg férfi motyog, mintha még mindig bányában dolgozna; egy másik helyről egy gyerek nevetése csilingelt, elhalóan. De a legtöbbször lassan elcsendesedtek, feledésbe merültek. Én nem tudtam. Nem tudtam, mert túl sok mindent hagytam magam mögött: egy el nem csókolt pillanatot, egy megrekedt levelet, amit sosem küldtem el.

Őt Jánosnak hívták.

A folyóparton találkoztunk, ahol nyaranta a városi gyerekek fürödtek. Tizenhét volt, és mindig sötét kalapot viselt, amit a vízparton is magán felejtett. Egy délután megfogta a kezemet, és azt mondta, ha kitör a háború, ő majd levelet ír nekem minden hónapban, még a lövészárokból is. A levelek sosem érkeztek meg. Később hallottam, hogy a fronton halt meg. Talán ugyanabban az évben, amikor én a lázban fuldokolva elhagytam az életet.

Most, amikor a holdfény fehéren csillog a márványokon, néha azt hiszem, látom őt a domboldalon. Árnyéka hosszúra nyúlik a köveken, és a keze a zsebében, mintha még mindig fázna. Aztán elillan, és csak a szél marad, amely végigfut a sírok között.

Az évtizedek során a világ a temetőn túlról lassan beszivárgott hozzánk. Előbb motorok zaja hallatszott, aztán zene, majd a városi fények halvány derengése is elérte a fák lombjait. Az emberek új temetőket nyitottak, ide ritkán jöttek már. De egy napon turisták érkeztek. A cipőik tompán kopogtak a kavicsos úton, kezükben fényképezőgépek, szájukban idegen szavak.

Egy kislányt láttam köztük, talán tízéves lehetett, vörös kabátban, és a sírok között sétált, miközben a szülei hátul beszélgettek. Letérdelt a sírkövem elé, végigsimította az ujjával a nevemet, és hangosan elolvasta:

– Mészáros Eszter. 1901–1918.

Aztán azt mondta halkan:

– Olyan fiatal voltál.

A hangja áttörte a százéves csöndet. Valami megmozdult bennem – egy halk, szinte feledett vágy arra, hogy valaki végre lásson, hogy ne csak egy név legyek a kövön. Napokig vártam, hogy visszatérjen. És visszatért. Minden szombaton jött, egyedül, rajzfüzettel a kezében. Lerajzolta a sírokat, a fákat, az angyalt, és néha a nevemet is. Figyeltem, ahogy

ceruzája árnyékot vet a papírra. Egyszer – csak egyetlen egyszer – sikerült megmozdítanom a levegőt. Egy kis levél rebbent a kezére. Ő elmosolyodott. Éreztem, hogy rám mosolyog.

Attól kezdve minden évben, amikor leesett az első hó, visszatért. A kabátja nőtt vele együtt, a haját összefogta, aztán lassan megőszült. Én sosem változtam. Egyre ritkábban jött, aztán egyszer csak nem jött többé.

Az utolsó látogatása óta minden tél különösen hosszú. A madarak is elkerülnek, csak a szél maradt társul. Néha mégis felkapom a fejem: egy szellőmadár hozza a város felől a hó illatát, és esküszöm, hallok benne a hangját, ahogy suttog:

– Ne félj, Eszter. Nem felejtettelek el.

Most, amikor a temető csipkézett kapuján túl a város fényei hunyorognak, és a levegőben hó ígérete lebeg, tudom, hogy egyszer újra eljön. Nem gyerekként, nem asszonyként, hanem olyanként, akit végre elérhet a kezem. Addig is a síromon ülök, és nézem, ahogy a dér beborítja a nevemet a sírkövemen.

A világ fehér lesz, mint akkor, amikor meghaltam.

De én már nem fázom, csak várok csendesen...

ZSIGMOND ISTVÁN: Márványfehér éjszakák, digitális akvarell

KARÁCSONYVÁRÓ

ADY ENDRE

Egy jövődő karácsony

Jön a Karácsony fehéren
S én hozzám is jön talán majd
Valaki a régiékből.

Csöndesen lép a szobámba
S én köszöntöm: „Béke, béke.”
A küszöbön sápadt orvos.

És szorongva szól a vendég:
„Ma Karácsony van, Karácsony,
Emlékszel a régiékre?”

És bámulva és vidáman
És kacagva mondom én majd:
„Ma Karácsony van, Karácsony.”

És szorongva szól a vendég:
„Valami tán fáj a múltból?”
Megmozdul a sápadt orvos.

És bámulva és vidáman
És kacagva mondom én majd:
„Hiszen én még sohse éltem.”

És hörögve mondom én majd:
„Ki a szobámból, pogányok.”
Döng az ajtó és bezárul.

És hörögve mondom én majd:
„Hiszen én meg se születtem.
Karácsony van, száll az angyal.”

És a nagy, szomorú házban
Zsoltárokat énekelve
Hajnalig várom az angyalt.

BABITS MIHÁLY

A felnőtt karácsony

Mit akarsz? Hová sietsz? Talán
azt várod hogy a fal aminek nekirepülsz
mint gyermekjátékot rugója, visszadob
utadnak elejére ahelyett
hogy az Idő fenéktelen
gödrébe suhintana?

Karácsony csenget a szörnyű télben.
Alig hallom csengését. Sárga
arcokat látok a hóverésben
s koldus kezeket reszkedni, ujjakon
kékül a gyűrűk nyoma, s torkomat
fojtja az ünnepek kalácsa.

Nézd ezt a kort amelynek legnagyobb
s elérhetetlen éden-álma hogy
enni legyen kinek-kinek
elég! nézz a gonosz nyájra mely
naiv báránykora multán
nem vél többé magáról semmi jót.

Nem kell neki szalag és csengő.
A gyermek megnőtt s szép játékjait
elrugta. Nézd, milyen üres ünnep ez!
A szív hideg és kemény mint a föld.
Tudjuk már hogy ölni s halni születünk.
Nézd a bedugult időt s hazug tereket:

a földet mely a sírok rothadását
s csontok póreségét takarja,
s az eget, a Mennyek csillagos
homlokzatát, a kivilágított
Potemkin-frontot, mely mögött
nincsen még levegő sem...

Forrás: <https://szepi.hu/irodalom/vers/karvers/index.html>

KARÁCSONYVÁRÓ

SZENT AMBRUS

Karácsonyi himnusz

Ó népek Megváltója, jöjj,
hadd lássuk a Szűz Gyermekeit!
Egész világ, ámulva nézz:
Istenhez méltó születés.

Nem férfi magvából fogant,
de Szentlélektől titkosan:
az Úr Igéje testet ölt,
mint szűz méhben termett gyümölcs.

A Szűz várandós anya lett,
szemérme sértetlen maradt,
fénylő erényei között
Isten, mint templomban lakik.

Most hagyja el a nászszobát,
a tisztaságos palotát!
Két-természetű Óriás,
indulj utadra lelkesen!

Atyának egyenlő Fia,
végy testet: indulj győztesen,
Testünknek gyengeségeit
örök erőddel izmosítsd.

Ragyog már jászlad trónusa,
új fényt lehel az éjszaka,
s ezt nem oltja semmi éj,
a hit táplálja sugarát.

Krisztus, legkegyesebb Király,
dicsérünk téged és Atyád,
s a Lelket, a Vigasztalót
most és örö időkön át. Ámen.

Fordította: Farkasfalvy Dénes

(Ismeretlen szerző)

Az esztendő fordulóján

Az esztendő fordulóján
Összegyűltünk mind ez órán,
Oltárodnál leborulunk hál'adásra,
Mindentudó színed előtt számadásra.

A múltó év minden napja
Kegyelmet megmutatja.
Testi-lelki bajainkban gyógyítottál,
Haláltestvér karjaitól megtartottál.

A mezőket te ruházod,
Ég madarát te táplálsz;
Nem engedted elpusztulni árván minket,
És megadtad mindennapi kenyerünket.

Könnyeinket száríttgattad,
Homlokunkat simogattad,
Ha tévedtünk, a jó útra rátereltél,
Ha elestünk, irgalmasan fölemeltél.

Hálásan hát megfogadjuk,
Törvényedet el nem hagyjuk,
Új esztendő minden napján légy mellettünk,
Hogy a bűnnek szeplője se érje lelkünk.

S ha majd eljön a végóra,
Ajkunk nyílik búcsúszóra,
Hozzád vigye lelkünket az őrzőangyal,
Hol nincsen nap, nincsen éj, csak örök hajnal.

Forrás: SZVU (38)

Forrás: <https://szepi.hu/irodalom/vers/karvers/index.html>

KARÁCSONYVÁRÓ

Adventi gyertyagyújtásra

Ant. Harmatozzatok é - gi ma - gasok, megváltót har - matoz - zatok!

Vétkeztünk és a bűnök szennye van lelkünkön és lehullottunk, mint a sárguló
ősz fa-levél, és a gonoszság elsodor bennünket, mint a szél, elrejtetted előlünk
szent orcádat, és ősz - szetörtél min - ket bű - neink miatt; **Ant.**

Ó nézd Uram le-sújtott né - pedet, és küldd el Messi - á - sodat
és küldd el a Bá-rányt, a föld ki - rá - lyát,
a kö - ves pusz - ta - ság - ból Si - on - nak he - gyé - re,
hogyan el - ve-gye rólunk szomo - rú rab-sá - gunk i - gá - ját. **Ant.**

Vígaszta-lódjál, vígaszta-lódjál, bízzál én né - pem, immár kö-zel van
üd - vös - sé - ged: mi - ért gyöt - rő - döl szo - mo - rú - ság - ban,
mi - ért e - mész - ti fáj - da - lom a lel - ked?
Ne félj, ne félj, én üdvö-zít - lek, mert én vagyok a te pásztorod,

VARGA ÁRPÁD: Fény nélkül

Fény
nélkül
kel ki mag,
fakoporsónk
mellől felriad.

Fény
nélkül
nincs szírom,
sem gyertyaláng
szülői síron.

Fény
nélkül
emlékkép
nem születik
örömpótlékként.

Fény
nélkül
fül fárad,
szinkronizált
idegen támad.

Fény
nélkül
föld meleg,
de minden más
e földtől remeg.

Fény
nélkül
tél telik,
ősz s tavasz nyúz,
nyáréj kiterít.

Fény
nélkül
tej sötét,
kő a gyémánt,
feketélő vér.

Fény
nélkül
csend is más,
nem kápráztat
túrón csokimáz.

Fény
nélkül
nincs hézag,
nem kell béke,
nincs álprobléma.

Fény
nélkül
karambol
vár, semmit sem
látsz domboldalból.

Fény
nélkül
vád sem ér,
ne könyörögj
férjként háremért!

Fény
nélkül
magány sincs,
anyaméh lesz
minden vagy bármi.

Fény
nélkül
misszió,
hogyan szíveld, s ne
bántsd, veled ki jó!

Fény
nélkül
torz viszony,
írás halott,
hit csakis bigott.

Fény
nélkül
minden hely
végtelen, így
hazátlan ember.

Fény
nélkül
árnyék sem
él – s fény híján
máshogy emlékszem.

BÁRDOS LÁSZLÓ

Köd előttem...?

Megkönnyebbülten ébredek Újév napjára. Legfőbb, legáthatóbb érzésem, benyomásom a külvilágról a csend. Ez a külső csend, a dolgok s a természet néma, nyugodt jelenléte előbb-utóbb, remélem, lecsillapítja a lelket, védőburokkal veszi körül.

Belső békénk, mely persze nem kizárólag a sajátunk, hanem igazán szerencsés esetben másokkal, szereteteinkkel megosztott béke, ennyire függne hát a külvilágtól? Ennyire sérülékeny szervezet volna, melybe oly veszélyesen becsapódhatnak a külső erőszak repeszdarabjai? Azt hiszem, ha nem vagyunk érzéketlenek — kizárandó eshetőség —, így kell lennünk: kiszolgáltatottnak. Percenként összerezenni, fölnezelni, féltetni magunkat s a ránk bízott lényeket, s nem szégyellni érzékenységünket.

Ez a mai világ — a látható, a feltűnő, a harsányan csörtető — ki nem állhatja az érzékenységet. Támadja is, ott, ahol éri. A mai csönd azért ajándék számomra, mert majd' két hete robbantanak. Petárdával. Szerthe a városban, bizonyára kevesen, de tömeges benyomást, valóságos ostromérzetet keltve, ha távolban pukkan a szerkezet — fogalmam sincs, hogyan működik, bizonytalansággal egyszerűen —, tompa durranást hallasz, ha a közeledben, süketítő és vérfagyasztó robbanást. Utána — nem, ne minősítsük, milyen — nevetést, kuncogást, hahotát. Évek óta van petárda, szezonja azonban úgy körülbelül karácsony és szilveszter közé esett. Megdöbbenésemre, idén már jóval karácsony előtt, sőt alatt is ijesztgettek. A félelemkeltés időhatárai kitolódnak, a kímélet ideje összezsugorodik.

Ezek a gyerekek, kamaszok — az ő életkoruk időhatárai is kitolódnak — háborúsdít játszanak. Zajháborút viselnek környezetük ellen, anyag, félvállról vett, szinte kötelességszerűen teljesített hadviselés ez, bosszúhadjárat és idétlenkedés széles határmezsgyéjén. Ami igazából riasztó benne, az a háborús ingerek játékba fordítása, szoktató imitációja. Rémeket látok? Ott, a közelünkben valódi, komoly, pusztító robbanások hallatszanak; az onnan, bárhol a menekülők másképp rezzennek össze, és föltehetőleg lassabban nyugszanak meg.

Hogy mi motiválja az ijesztgetőket, ezúttal kevésbé érdekes. Annyi bizonyos, bújócskázni kis- és nagykorúság, játék és felelősség között: a riasztás nem is játék, tehát „nagyfiúnak” (értsd: agresszívnek, erőszakosnak) lehet látszani vele; a röstelkedés vagy szemrehányás elől viszont a csíny játékosságába lehet visszamenekülni. Az eredmény, hogy picit, igazán csak csipetnyivel többet félünk, mi, akik személytelenített célpontok vagyunk. S még egy eredménnyel számolhatunk, immár gondolatainkban: a belátással, hogy hitünk, erkölcsünk nem bújhat vissza semmiféle ködbe, személytelenségbe, hogy legapróbb tetteinkért is felelősek vagyunk a békeesség törvényhozója előtt. Nincs „köd előttem, köd utánam”.

Még csak annyit: dona nobis pacem.

Új Ember, 1992. január 19.

*

Esti utópia

Esténként ráterül a városra az egyformaság. Abból gondolom, hogy a ház, melyben lakom, igencsak tömeges, lakótelepi óriás lévén, sajna, gyűjtőhelye, reprezentálója bizonyos általánosabb, nagy kiterjedésű szokásoknak, nos, ez a ház minden este zeng a tévézéstől. Tévét néz apraja-nagyja, kövére-soványa, legkivált ún. főműsoridőben (milyen szomorú, hogy szubjektív időnként ilyen gépesített időadagolás osztja be), s az egyforma filmbeszéd, szinkron-szózat áthatol a falon, mennyezeten, kihangzik az utcára, hívatlan vendégként annak a fülét, agyát is ingerli, aki netán olvasni, beszélgetni, aludni szeretne. Avagy bármi mást. Például: elmélkedni.

Az egyformaság, melyet e közszokás sejtet és fülünkbe kalapál, tulajdonképpen egyedülálló valami. Tudomásom szerint, legalábbis városon és békeidőben, emberemlékezet óta nem lehetett még így bemérni, áttekinteni, „lehallgatni”, hogy a szanaszét, tagoltan elhelyezkedő lakosság óriási többsége mit csinál este 8 és 10 között. Hajdan több volt a közösségi alkalom, a társasági beszélgetés, a kollektív áhítat, mégsem láttunk bele ilyen akaratlan indiszkrécióval egymás életébe bizonyos időszakokban (ettől az összetett szótól is végigfut a hátamon a hideg). Tudunk egymásról, ugyanazokat a képkockákat és fölviillanyozóan unalmas kalandokat nézzük, de ez a „közösség” ijesztően személytelen, osztózásnélküli. Nem egymást érezzük, hanem mindenkit. Micsoda különbség, micsoda áldatlan, szegényítő, lecsupaszító „fejlődés”.

Mindenkit ugyanis csak valamifajta kényszer forraszthat eggyé. Még szerencse, hogy ezúttal a fogyasztás, az önként vállalt befolyásoltatás ösztöne, s nem mozgalmi, karhatalmi kényszer. De azért ez a közös-elszigetelt tömegkommunikáció is kényszert alkalmaz, függővé tesz, elkényelmesíti szellemünket. Itt most okvetlenül pontosítanom kell: nem a jelenlegi tévé jelenlegi műsoranyagával van bajom. Az olyan, amilyen. Nem valószínű, hogy valahol is lényegesen különb, s hogy valaha is azzá lehet. Mellőzöm tehát a politikai, pártképviseleti, de még a világnézeti szempontokat is. Nem hiszem, hogy jobban járnánk, ha rendszerszerűen „épületes” műsorok váltanák fel a kommersz programokat. Föltehetően azok is töltőanyaggá válnának, pótszerré silányodnának, majdnem úgy, mint a zamatosan tálalt limonádék vagy haragos-fűszeres akciófilmek. Nem, az én utópiám az lenne, hogy ne nézzék, fogadják be, várják (el) annyian ugyanazt. Hogy ki-ki maga töltse meg dologgal, szavakkal, gyengédséggel, gondolatokkal estéjét, szobája sötétjét. Hogy ne tudhassuk harmadik szomszédunkról is, mire bámul éppen. És valamennyiünk kapja meg, igen, kapja meg, a maga csöndjét. Imára, elmélyedésre, kérdésre és válaszadásra fogható csöndjét. Akkor nyílhat meg a szent könyv mindegyikünknek, akkor szólíthatjuk meg szeretteinket, akkor találhatunk rá egy-egy úgyszólván nekünk írt versre. Ha kevesebbet hallanánk egymásból, ha több titkot engednénk magunk közé, menten többet tudhatnánk meg egymásról. Adjatok és adatik...

Új Ember, 1992. március 15.

FETYKÓ JUDIT

Az ablakvitéz

(regényrészlet)

Karácsony közeledtével szaporodtak a házban a tennivalók. Mami, amikor tehetett, takarított. Ez a változás nagyon tetszett Cilinek, azt hitte, ez mind azért van, hogy ő jókat játszhasson. Hamarosan tapasztalta, hogy a lerakott vázák, terítők nem a macskaivadékok kedvéért vannak ott, ahol vannak, és azért külön szidás jár, ha ezeket akarja görgetni, vagy ráül a kimosott ruhákra. Főleg a tiszta ruhára való ülésért kapott sok sicc a fenébe szemtelen macska elnevezést. Lassan kezdte sejteni, hogy jó lesz a rongyán ülni, vagy a szőnyegen, esetleg a fotelben, de ott is csak akkor, ha senki nincs otthon, mert más esetben elzavarják, sőt néha a fenekére legyintenek az illetéktelenség miatt.

Egy délután Mami finom illatos süteményeket süttött. Cili hűségesen nézte a gyorsan járó kezeket, ahogy formálták a karácsonyi aprósüteményt. A konyhában a radiátoron ülve pont rálátott az asztalra. A bajusza is beleremegett a sok gyönyörűséges illatba, ami a gyúró tábla felől, aztán a sütőből áradt. Időnként felállt, felemelte a szemöldökét, és megvizsgálta a változásokat. Annyira el volt ragadtatva a történetektől, hogy örömeiben majdnem egész délután dorombolt. Mami néha szólt hozzá, legtöbbször azt mondta, hogy nem szabad az asztalra felmenni, mert akkor baj lesz. Olyat is mondott, hogy Cili jó macska, tudja hol a helye, és csak a tányérjából eszik. A tányér ott állt a gáztűzhely alatt, és amikor említésre került, a macska figyelmesen odanézett, hátha van benne valami ezekből az új, finom szagú ételekből, de nem látott ott semmi mást, csak az ebédből kapott túrós tészta maradékot, amit nem bírt megenni. Erre felhúzta az orrát, aztán belenyugodott a dologba, mert azt már megtanulta, hogy addig nincs új étel, míg tisztára nem nyalja a tányérját.

Józsika néha azt szerette volna, ha Cili csak holmi boltban vett macska ételt eszik, mint a szomszéd kislány macskája, de ezt Mami nem engedte. A macskának mindent meg kell enni, amit mi eszünk, szokta mondani, és ebben igaza volt, ezt később az állatorvos megerősítette. De most, karácsony előtt ez még nem történt meg, így hát a gyerek próbálta kiharcolni a macskának a bolti ételt, de az anyja nem engedett neki ebben a dologban.

Az asztalon porcelántálakban sokasodtak a vaníliacukros sütidarabkák, a sütőben épp pirulni kezdett a diós kifli, mikor Józsi hazaért. Cili elé futott, mirnyákolva sorolta gazdájának, hogy micsoda jó illatok vannak itt, dörgölődött a fiú lábához, a fejét odanyomta a nadrágszárhoz. Azt remélte, hogy a fiú rögtön a tálakhoz megy, és ad neki a süteményből. Mami tányérokat tett az asztalra, a cica követte a mozgását a szekrény és az asztal között, dorombolt, törleszkedett, fejét, orrát erőteljesen az oda-vissza lépkedő lábakhoz nyomta. Mikor enni kezdtek, felült az ablak alatti radiátorra, vigyázott, hogy nehogy nagy kíváncsiságában lelépjen a rongyáról, és rálépjen a forró fűtőtestre, hol ült, hol meg felállt; nézte az asztalt.

Csendben ettek, közben kinn esni kezdett a hó. Az ablakról félre volt húzva a függöny, gyönyörködve nézték a hatalmas pelyheket. A macska észrevette, hogy kinn történik valami. Még sosem látott havat, hisz csak a nyáron született, így teljesen lefoglalta a látvány. Néha kapott egyet az üveg felé a mancsával, talán meg akarta fogni a kavargó pelyheket.

Délután Mami a konyhaszekrényt takarította, átmosta a poharakat, azokat az edényeket, amiket csak ünnepekkor tesznek az asztalra. Egy-egy régi darabnál megállt a tekintete; a nagymama régi poharain, amik sárga, rózsaszín, és fehér üvegből voltak. Sajnálta, hogy

hiányosak ezek a készletek, de ennek ellenére nagyon szerette a régi poharak finom formáját és színét. Mama, azaz Nagymama, néha elmondta, hogyan tört össze az ő féltett, gondosan kiválogatott több garnitúra stafírunba kapott készlete; mikor abban a távoli faluban laktak, ahol a szekrények alig értek be az alacsony szobába, s ahol az őszi betakarítás után a padlásra felöntögetett tengeri súlya alatt beszakadt a padlás, rá a szekrényekre, rá a szekrények tetején dobozokban őrzött törékeny holmira; mert hiába tette magasra, dobozba, annak a sorsa betelt, nem maradhatott hiánytalan, épp akkor, azon az őszön, abban a kicsi házacskában. Mami átnézett egy rózsaszín metszett poháron, közben átsuhant az emlék, keze ütemesen mozgott tovább, egy-egy halk koccanás, az üvegfelületeken felcsillogó friss ragyogás nyugtázta a hajdan történeteket, ha ugyan van valami rezgésnyi emléke a tárgyaknak eltört társaik sikoltó pendüléseiből, amik után csak üvegcserepek maradnak. Forgatta, helyezgette az asszony a poharakat, de miután felfrissítette, visszatette a polcnak arra a részére, ahol védetten állhattak a napi ki-berakás előtt évek óta kitapasztalt biztonságban.

Józsika a nagyszobában tanult, az asztalt kislámpa világította be, a fénykör elkülönítette a fiút a szoba homályától, távolinak érzett a szekrény, a falak, s ahogy a toll nyomán sorakoztak a számok, majd a vonalas füzetben a fiúsan vetett betűkből a fogalmazás, úgy merült feledésbe egy időre a kinti világ minden történése.

Kinn sötétedni kezdett, lassan bizonytalanul, a felhőkön még átszűrődő lenyugvó fényt fel is erősítette a hótakaró, megcsalva a szemet, a világosságot lehazudva, holott már a nap lebukott nyugaton. A hó egyre jobban esett, hidegebbre fordult az idő, mert a kövér, laza hópelyhek helyett apró, kemény kristályú szemek hulltak. A gyerek néha kinézett az ablakon. A csipkefüggönyt félre húzták, hogy láthassák a hóesést. Az utcán csak néha járt valaki, az is sietve, nyakát behúzva ment a dolga után. Növekedett a fehér lepel a kinti világon, a villanydrót meghízott, a gazokat elegáns hólepel fedte, a tuják és a fenyők végtelen erdőben érezték magukat, s büszkén hordták a fehér palástot.

Cili unta magát, járt a konyha és a szoba közt, nem tudta eldönteni mit csináljon, hol telepedjen le. Aztán mégis kiválasztott magának egy fotelt, dagasztott benne kicsit, majd összegömbölyödött, és elaludt

De most aztán el kellett indulni, ha nem akartak fa nélkül karácsonyolni.

Volt rengeteg fa, de az egyik túl nagy volt, a másik kicsi, aztán voltak féloldalas, ritka, vagy olyan terebélyes fenyők, amiket nem akartak megvenni. Rengetegen válogattak, nézelődtek, a vásárlók inkább csak turkáltak a fák közt, ide-oda dobálták a fenyőket, mindenütt sokáig kellett várni, míg a fához értek, aztán elégedetlenül hagyták ott. Maminak fájt a lába, és fázott, pedig a vastag csizmája volt rajta. Nehezen haladtak a havas járdán. Néha nagyot csúsztak a hótakarta jégen, feltámadt az északnyugati szél, megkavarta a havat, csípősen vágta a szemeket. A gyerek hallgatott, nem mert szólni, mert tudta, hogy miatta nem vette meg eddig az anyja a fát, azt is, hogy hamarosan elfogy a türelem, vége szakad a járkálásnak, válogatásnak, Mami kiválaszt egy valamennyire megfelelő fát, s azzal kell beérni.

Aztán látták, hogy a város túlsó vége felől egyik ismerősük formás, magas fenyőt cipel. Rögtön megérdeklődtek tőle, hol lehet ilyen szép fát venni. Mami sóhajtva megadta magát, nézték kicsit a szemben lévő kirakatot pihenésként, aztán ők is odamentek.

Józsika sokáig keresgélt a fák közt, aztán kiválasztott egyet. Nem hagyta, hogy az anyja segítsen, egyedül akarta haza hazavinni a karácsonyfát, ami vagy tízpercnyi gyaloglás után megnehezedett, hiába cserélgette a kezében, a fa súlya mintha egyre nőtt volna, pedig mikor felkapta a város végi árusnál, olyan volt, mintha nem lenne nehéz. Mami többször ajánlotta, hogy vigyék együtt, vagy átveszi egy darabon Józsitól a fát, de a fiú nem adta, férfiatlan dolognak tartva, hogy ő, mikor már magasabb is Mamitól, csak ott menjen az anyja mellett, és az anyja vigye a fát. Még valaki azt hinné, hogy nem bírja, vagy talán nem akarja vinni.

Izzadt, kipirosodott, ahogy egyre közelebb értek a házukhoz. Még megálltak a boltnál, Mami vett néhány dolgot, amit reggel elfelejtettek, addig Józsi büszkén várt kinn a fa mellett, mert aki ismerős elment mellette, az mind megnézte a magas, formás fenyőt. A fiú a várás közben megpihent, elégedett lett, hogy talán nekik valóban megérte a fáradságot, annyit szaladgálni a városban, mert olyan sikere volt a fának, hogy más megkésett fenyőfavásárlók is odaindultak.

Rövid, kanyargós kis utcában laktak, itt minden ház előtt el volt seprve a hó. Ép a szomszédék kerítése előtt mentek el, mikor Mami megcsúszott és nagyot esett. Pár pillanatig zsibbadtan ült a jégen, Józsi odaszaladt, és segített neki felállni.

— Semmim nem tört el. Még szerencse! — mondta, mikor összeszedte magát.

Sokáig tisztította a kabátját, mikor hazaértek. Józsi elhelyezte a fát a garázsba, úgy, hogy ne görbüljön el, aztán még seprte egy kicsit a járdákról a havat, amire reggel nem maradt idő az indulás miatt.

Nagymama megnézte a fát a kisszoba ablakából, aztán segített maminak kipakolni a szatyrokat, közben sokszor elmondta, hogy mennyire össze lehet törni magát az embernek ilyen jeges időben. Sójajtozva emlegetett régen történt hasonló eseteket, amik nem végződtek ilyen jól, mint ez a mai.

Zoli másnap a késő esti vonattal ért haza. Mami beengedte, halkan beszélgettek, míg a fiú evett, aztán mikor lezuhanyozott, és hallatszott, ahogy ágyaz magának, Mama kiszólt a szobájából, ahol a vetett ágyban ülve nézte a tévét, hogy jól utazott-e. Zoli igenezett, és ahogy a heverőn végig feküdt, rögtön elaludt, Mama további kérdéseit már nem hallotta.

Reggel kivitték az udvarra a fát, Zoli és Józsi elkezdtek lefaragni a felesleget a fa aljáról, hogy az beleférjen a régi karácsonyfatalpba. Zoli néha morgott, hogy miért nem vettek már egy új, könnyen kezelhető műanyag talpat, de aztán elhallgatott, mert mindenki lehurrogtá, hogy nem kell másik, ez a régi kell, mert ezt még nagyapa készítette.

Ekkor Nagyinak könnybe lábadt a szeme, és elmondta, milyen ügyes mester volt az ő ura. Az hegesztette a karácsonyfatalpat, a virágállványokat, a kerítést, és még annyi mindent, amire most nem tér ki.

Lassan lefaragták a felesleget a fáról. Passzosan állt a talpban. Zoli bevitte a nagyszobába és letette a tükör elé, ahol állni szokott. A szoba megtelt fenyőillattal.

— Na, ez megvan! — sóhajtottak a fiúk, és egy ideig befejeződött a karácsonyfázás, mert sürgősebb volt ismét elseperni a havat.

Mami és Mama a konyhában készítették az ünnepi ételt. Cili ott járkált a lábuk alatt, néha enyhén fenéken billentették, mert sehogy sem akart hallgatni a sicc-re.

A fiúk rendbe rakták az udvart, hógolyóztak egyet, Hektor csaholva rohanguált körülöttük. Cili az ablakon át nézte a kinti játékot. Irigylte a kutyát, amint szabadon rohanguált a hóban. Hekus annyira belefeledkezett a játékba, hogy nem törődött a hóval, hempergett benne, néha elkapta az alacsonyan dobott hógolyókat, evett belőlük. Fickó követte az ugrálást, néha a nagy kutya átugrott felette, mert a kicsi állandóan ott akart futni, ahol Hektor. Zoli a mellső lábai alatt felemelte a hatalmas állatot, és forgott vele, pörgette a levegőben. Az örömeiben azt sem tudta hova legyen, hogy ennyire szeretik, és még ölbe is kapja a gazdája. Mikor földet ért, nem bírta magával, felugrott a fiúra, képen nyalta, aztán rögtön Józsi következett, őt feldöntötte, de mihelyt meg volt a szeretetet jelentő nyálazás, nem akarta kihagyni kutyatársát sem, felkapta a kicsi Fickót, úgy, mintha csak kölyköt vinne, és rohant vele egy kört. Aztán vége lett a játéknak, a fiúk bementek a házba. Fickó úgy meglepődött a hurcolászástól, hogy beült a kutyaölbe, és nagyon sokáig nem jött ki onnan.

Fotó: **FÁBIÁN MÁRIA**

Déltájt, mikor már minden elő volt készítve, valamennyien bementek a nagyszobába, és elkezdődött a karácsonyfa-díszítés. Először az égősort rakták fel, aztán a színes üveggömböket, a csengettyűket, végül az angyalhajat. Cukrot évek óta nem tettek a fára, egyszerűbb volt, ha egy tálcán az asztalra tett édességből szemelgettek. Közben halkan szólt a magnóból a karácsonyi zene.

Nagymama régi karácsonyokról mesélt, milyen volt akkor, mikor még ő is gyerek volt. Nézte a fát, tekintete túllátott a szobán, arcán elsimultak a ráncok.

Fotó: DARVAS JUDIT

Áldott karácsonyt, boldog új esztendőt kíván az *Irodalmi Epreskert 5*